

5	גמ' שבועות יח:
6	ראב"ד ריש שער הוסתות
7	יבמות סב:
8	מאירי נדה ט"ז
9	רש"י הוריות ח:
10	מגיד משנה פ"ד הלי"ב
11	ר"ן על הרי"ף הלכות נדה
13	תוספת פסחים ע"ב:
14	אור זרוע
15	גמ' נדה ס"ג:
16	תורת הבית
21	ריטב"א שבועות י"ח:
22	חתם סופר
24	נודע ביהודה נ"ה
26	בינת אדם
27	חזון אי"ש סימן פ'
28	חידושי רבי חיים הלוי
30	בעלי הנפש ה"ד
35	רא"ש פ"ט
37	ראב"ן
39	טור סימן קפ"ד
48	תרומת הדשן סימן ר"נ
50	שו"ע הרב קו"א
51	שולחן ערוך סימן קפ"ד
61	רמ"א וש"ך סימן קפ"ט י"ג
63	נודע ביהודה מ"ו
64	חוות חוות דעת קפ"ד ד'
65	סוגה בשושנים

דיני פרישה סמוך לוסתה

דיני פרישה סמוך לוסתה - גמ' שבועות י"ח: ת"ר והזהרתם וכו' עד כמה אמר רבה עונה, גמ' יבמות ס"ב ע"ב ואמר ריב"ל חייב אדם, גמ' נדה דף ס"ג ע"ב מתני' היתה למודה להיות רואה בתחלת הוסתות וכו' עד מתני' היתה למודה.

בדין הפרישה בעונת הוסת לפי מה דקי"ל דוסתות דרבנן נחלקו הראשונים וג' דעות בדבר:

א. דעת הראב"ד בעלי הנפש (ריש שער תיקון הוסתות) דלמאי דקי"ל וסתות דרבנן אף הפרישה סמוך לוסת אינו אלא מדרבנן וכ"כ הרז"ה בהשגות שם, הר"ן על הרי"ף בריש הלכות נדה, הרשב"א בתורת הבית (ב"ז ש"ב ובמשמרת הבית), המגיד משנה (בפ"ד מאיסור"ב הי"ב) המאירי (ט"ז א) רמב"ן בהלכות (פ"ח ה"י), וכ"כ הש"ך שם סק"ה.

ב. התוס' בפסחים ע"ב: (ד"ה סמוך) כתבו בפשיטות דדין הפרישה הוא מדאורייתא ומשמע דהיינו אפ' למ"ד וסתות דרבנן, וכן מבואר באו"ז (סימן שנ"ח) שכתב דדין הפרישה הוא דאורייתא אף שכתב שם סימן שנ"ה דקי"ל דוסתות דרבנן, וכ"כ המאירי ט"ז א' בשם קצת רבנים, וכ"כ בנודע ביהודה (מהדו"ק יו"ד סימן נ"ה נ"ו הובא בפתחי תשובה ג'), וכ"כ בחי' הגר"ח בפ"ד מאיסור"ב בדעת הרמב"ם, וכ"כ בחי' חת"ס סימן קפ"ד סק"ד בדעת הרא"ש ביבמות פ"ו סימן י' [אך לכאן יש מקום לפרש בדבריו דאזיל התם דוסתות דאורייתא וכאשר מבואר בד' התוס' יבמות ס"ב: שנקטו כן לעיקר].

ג. הרא"ה (בדק הבית ב"ז ש"ב) כתב לחלק בזה דדין הפרישה בשעת הוסת עצמה ואחר הוסת הוא דאורייתא ודין הפרישה קודם שעת הוסת אינו אלא מדרבנן, וכע"ז כתב הריטב"א (שבועות י"ח ב'), ובמשמרת הבית האריך לתמוה ע"ד הרא"ה בזה עיי"ש, ועי' בחי' חת"ס סימן קפ"ד סק"ד מש"כ בביאור דעת הרא"ה.

בטעם הסוברים דדין הפרישה בשעת הוסת הוא מדאורייתא אף דוסתות דרבנן מצינו כמה דרכים:

המאירי כתב דהוא משום שהתשמיש מעורר את הדם וע"כ אף דאם עבר הוסת היא מותרת מדאורייתא מ"מ בשעת הוסת היא אסורה בתשמיש וכן פירש החת"ס בשבועות י"ח: ובתשו' יו"ד סימן קמ"ב בדעת הרא"ה.

בנודע ביהודה כ' בטעם דפרישה סמוך לוסתה דאורייתא משום דהא דאם עבר הוסת ולא בדקה מותרת מדאורייתא הוא משום דמוקמינן לה בחזקת טהרה וכ"ז הוא לאחר הוסת אך בשעת הוסת עצמו היא אסורה מדאורייתא דעל זה לא מהני החזקה וכמו שאמרו בגיטין כ"ח. דשמא ימות חיישינן וכ"כ בחי' חת"ס בשם רבו הג"ר נתן אדלר.

בבינת אדם (שער בית הנשים סק"א ס"א) ביאר דטעם וסתות דרבנן היות ולא הרגישה הורעה חזקתה, אך בשעת הוסת אסורה מדאורייתא דשמא תרגיש ותראה, אולם בחזון איש (סי' פ') האריך להוכיח שאין טעם הסוברים וסתות דרבנן משום שמכיון שלא הרגישה יש הוכחה שלא ראתה, ומה שכתבו הראשונים שפרישה סמוך לוסת מן התורה ביאר החזון איש שלדעתם החמירה התורה אף לחשש רחוק, וכע"ז כ' בחי' הגר"ח בפ"ד מאיסור"ב.

ממה פורשים - כתב הרשב"א (תוה"א ב"ז ש"ב) דכיון דהפרישה סמוך לוסת אינה אלא מדרבנן לפיכך הקילו בה ולא אסרו אלא תשמיש המטה בלבד ולא שאר קריבות, ועי' תרומת הדשן (סימן ר"ן), ש"ך (סק"ו) שהוא מסכים לדבריו, פתחי תשובה (סק"ה) ט"ז (סק"ג) וכתב השו"ע הרב (קונטרס אחרון סק"א) בשם הרמב"ן דאפילו למאן דמתיר בחיבוק ונישוק מכל מקום שינה במטתה אסור.

היוצא לדרך - איתא בגמ' יבמות (סב:) דחייב אדם לפקוד את אשתו בשעה שהוא יוצא לדרך ואפילו שהוא סמוך לוסתה, ונחלקו הראשונים במאי פוקדה, דעת הרשב"א (תהב"א ב"ז ש"ב) דהתירו לו לפוקדה אפילו בתשמיש וכתב שכן פירש רש"י (יבמות שם ד"ה וה"מ) את פשטות הסוגיא וכתב הראב"ד בבעלי הנפש (שער הפרישה) דהטעם הוא דכיון דוסתות דרבנן במקום מצוה לא גזרו, אבל דעת התוספות (יבמות ס"ב ע"ב ד"ה חייב) והרא"ש (יבמות פ"ו סימן י') דלא התירו לפוקדה אלא רק בדברי ריצוי.

עונת הפרישה - בגמרא נדה סג: נחלקו תנאים כמה צריך לפרוש בעונת הוסת דעת רבי יוסי שאינו צריך לפרוש אלא אותה שעה שרגילה לראות בה, ורבי יהודה סובר שצריך לפרוש כל אותה העונה ומסקנת הגמרא שהלכה כרבי יהודה ומפרשת הגמרא שמה שדרשו שצריך לפרוש רק בעונת הוסת עצמה.

עונת אור זרוע - אמנם הראב"ן סימן שי"ח כתב דמדינא צריך לחוש אף לעונה שקודם וסתה, ובאור זרוע (שנ"ח) מבואר דאף דמדינא אינה חוששת אלא לעונת הוסת מ"מ רגילים לפרוש גם בעונה הקודמת, הש"ך (סק"ז) כתב ליישב את דעת האור זרוע ולמעשה הסכים הש"ך לדברי הב"ח שכתב דראוי לנהוג חומרא זו וכן העלה הסדרי טהרה (סק"ג), אבל החוות דעת (סק"ג) כתב דמסברא נראה שאין להחמיר בזה וגם התורת השלמים (סק"ו) דחה את דברי הש"ך,

עונת האביאסף - עוד כתב בראב"ן דעונה הוא חצי יום וחצי לילה עונת אביאסף וכ"כ בפ"י ר"ח בשבועות י"ח:, וכן הובא בהגהות מיימוניות (איסור"ב פ"ד סק"ט) בשם אביאסף והב"י כתב ע"ז דאין לחוש לכך מאחר שהפוסקים לא הזכירוהו, ועי' במש"כ בזה הדרישה בסימן קפ"ד סק"ב, ועי' ט"ז (סק"ב), ועי' ש"ך בנקודות הכסף (סק"א) האריך להחזיק בשיטת האביאסף. והסד"ט שם סק"ג.

ראיה הנמשכת מהלילה להיום - נחלקו הראשונים בדין אשה הרגילה לראות ראי' מרובה מקודם הנה"ח עד אחר הנה"ח וג' דעות בדבר:

א. הראב"ד בבעלי הנפש (שער הוסתות סימן א' ה"ה) כתב בשם י"א דאם היא רגילה לראות ראי' מרובה מקודם הנה"ח עד אחר הנה"ח היא אסורה בלילה וביום.

ב. הראב"ד שם מסיק דאינה אסורה אלא בלילה ובשעה שנמשכת ראייתה ביום וכ"נ בשו"ע ס"ה.

ג. הרז"ה בהשגות בעה"נ (אות ו') כתב דאינה אסורה אלא בלילה אך ביום היא מותרת אף בשעה שנמשכת ראייתה בה.

ספק אם ראתה קודם הנה"ח או אחר הנה"ח - הראב"ד בבעה"נ שער הוסתות (סימן א' ה"ד) כתב די"א דאזלינן לחומרא והיא אסורה כל הלילה וכל היום וי"א דכיון דוסתות דרבנן הו"ל ספיקא דרבנן ולקולא ואינה אסורה אלא ביום, והכריע כדעה זו וכ"כ בטוש"ע ס"ד, אך במהדו"ק כתב הראב"ד דהיא אסורה כל הלילה וכל היום והתוה"ש בסימן קפ"ד סקי"ב כתב להחמיר מכח זה, וכ"כ הפליתי סק"ו והחת"ס שם סק"ח, והרז"ה בהשגותיו שם כתב דבכה"ג אינה אסורה כלל דאין לנו קביעות וסת מספק אלא מדבר ברור ובסו"ד משמע דהוא אף אם וסתות דאורייתא.

מראה מקומות על סדר הטוש"ע – סעיפים ב' - י"א

סעיף ב' – דין פרישה במשנית וסתה בכמה ימים - כתב הרמ"א בשם ההגהות מיימוניות (איסור"ב פ"ח סק"א) דאשה שמשנית את וסתה להקדים או לאחר שנים או שלשה ימים צריך לפרוש ממנה שנים או שלשה ימים ונחלקו האחרונים בפירוש דבריו ע"י בפתחי תשובה (ח') שלשה פירושים [ועי' סוגה בשושנים כל הפירושים בדברי הרמ"א]

א) פירוש הש"ך (סימן קפ"ט ס"ק ל"ט) בשם המעדני מלך דמיירי באשה **שהיה לה וסת קבוע** ואחר כך משתנית וסתה להקדים.

ב) פירוש הנודע ביהודה (יו"ד סימן מ"ו) פירש את דברי הרמ"א דמיירי באשה שכך הוא קביעת וסתה שבתוך אלו השנים או השלשה ימים תראה ובגוף אלו הימים אין לה זמן קבוע ואם כן כל השלשה ימים נחשבים לזמן וסתה וצריך לפרוש בכולם.

ג) פירוש החוות דעת (סק"ד) פי' על פי סברת הראב"ד בבעלי הנפש (שער הוסתות סימן ב' ה"ב) דאפשר לקבוע כמה וסתות יחד, וכגון שהיה לה וסת קבוע לשלישי לחודש והקדימה שלשה פעמים לראות בשני לחודש ובשלישי לחודש דנקבע לה וסת לשני לחודש וגם נשאר השלישי לחודש הקבוע, ועל זה קאמר הרמ"א דכיון שמשנית וסתה פעמים מקדמת ופעמים מאחרת ויש אפשרות שתקבע את ששלתן על כן צריכה לחשוש לשלשתן.

והכרעת החזון איש (סימן פ"ה ס"ק כ"ג) שאין לחוש לכל אותן הימים שמשנית וסתה וכדעת החוות דעת דלא נזכר כאן גזירה מחודש, מיהו כתב החוט שני (סימן קפ"ד סק"ח) דלא היקל החזו"א אלא כשיודעת את החשבון של ראיותיה ויודעת שלא קבעה לה וסת לכמה ימים וכדעת הראב"ד אבל אם אינה יודעת את החשבון כגון רוב נשים שלנו שאינם יודעות חשבון ראיותיהם **מתחילתן יש לחוש לכל אותם הימים שמשנית וסתה שמא קבעה וסת לכמה ימים.**

סעיף ד' - רואה בהנץ - בטעם הדבר עי' ש"ך (ס"ק י"ג), וט"ז (סק"ח), ודעת הב"ח דראוי לנהוג כדעת המחמירים, ועי' ש"ך (ס"ק י"ד) ועי' רעק"א (סק"ה) מה שהקשה עליו, ועיין מה שתירץ על זה החוות דעת (סק"ו).

סעיף ו' - שופעת ומזלפת - נחלקו הראשונים בשופעת או מזלפת כמה ימים כמה זמן היא צריכה לפרוש. דעת הראב"ד (הנ"ל) שכולן חשובין כעונה אחת ואף על פי שהגיע תחלת הוסת ולא ראתה צריכה לפרוש כל ימי משך הוסת אבל דעת הר"ז הלוי בהשגותיו על הראב"ד (סימן א' ס"ק י"א) דאינה צריכה לפרוש אלא עונה הראשונה שהוא עיקר הוסת

ולזה הסכים הרא"ש (פ"ט סימן ג') וכן פסק השו"ע, וכל זה בשופעת ומזלפת אבל בפוסקת כתב החוות דעת (סק"ז) דצריכה לחוש לכל השלשה ימים דכל יום הוי כוסת אחר.

סעיף ז' - מעוברת ומניקה - מסקינן בגמרא נדה ט' ע"א דאם הגיע שעת וסתה בימי עיבורה לא בעיא בדיקה כיון דדמיה מסולקים, וכתב הרא"ש (פ"א סימן ד') דמשמע מהכא דכשהיא מעוברת אין צריך לפרוש סמוך לוסתה דאפילו בשעת וסתה אמרינן הכא דלא בעיא בדיקה, מיהו כתב המהרש"ל בהגהותיו לטור הביאו הש"ך (ס"ק י"ט) דאם קבעה וסת אחר בימי עיבורה או בימי מניקתה פשיטא דחוששת לו, ומשמע מדבריו דדוקא אם קבעתו וכן כתב הפרישה (ס"ק ט"ז) והסכים אליו התורת השלמים (ס"ק ט"ז), אבל הש"ך הראה מקום לסימן קפ"ט סעיף ל"ג דמבואר התם דאפילו אחר פעם אחת חוששת לו.

סעיף י' - דיני פקידה ביוצא לדרך

דין פרישה בקבעה וסת ליום טבילתה – עי' פתחי תשובה (סק"ד) בשם התפארת למשה.

שיעור הדרך - כתב הפתחי תשובה (ס"ק כ"ד) דמבואר בשו"ת תשובה מאהבה (ח"א סימן ל"ד) דשיעור הדרך בזה הוא שנים עשר מיל.

דין פקידה סמוך לוסתה בליל טבילתה – עי' פתחי תשובה (ס"ק כ"ב) הביא שבשו"ת כנסת יחזקאל (סימן ל"ג) [יחזקאל קאצנלנבוגן - תקצ"ד] למד מדין יוצא לדרך דהוא הדין שאם אירע ליל טבילתה סמוך לוסתה מותרת בתשמיש דבשניהם, גם התורת שלמים (סימן קפ"ז ס"ק כ"ט) נוטה להתיר, מיהו נשאר בצריך עיון למעשה, אלא שהרבה אחרונים כבר חלקו על הכנסת יחזקאל הלא המה הסדרי טהרה (ס"ק י"ד) והחוות דעת (ס"ק י"ג), גם הנודע ביהודה (תניינא יו"ד סימן קי"ז) פסק לאסור וכתב דאפילו כלה שחל ליל טבילתה סמוך לוסתה גם כן אסורה, גם בשו"ת אבן שוהם (סימן י"ד) הביאו הפתחי תשובה (הנ"ל) העלה לאסור בכלה אך כתב דמכל מקום מותרת לטבול אף בליל שבת אף שאין בעלה זקוק לה כיון דכל מיני קורבה מותרים ורק בתשמיש אסור, אבל בספר ערוך השלחן (ס"ק מ"ג) כתב דגם זה חלילה לעשות כי בודאי לא ישלוט ביצרו ויעבור איסור דרבנן ולכמה פוסקים הוי איסור תורה.

שער תיקון הוסתות

ציוני הלכה

ה"א. ש"ד ס"י קפד ס"ק ה
חייב אדם לפקוד את אשתו
ס"י קפד סעי' י
ד"בנן ובמקום מצוה לא גזור
ט"ז ס"י קפד ס"ק יד
ה"ב. ס"י קפד סעי' ע (י"א)
ורמ"ה סס. ס"י קפט סעי' ד

מסורת הראב"ד

(ח) מה נאסר ביום הוסת מבואר
בשער הפרישה ס"י ב הל' א
(ג) וכ"כ בשער הפרישה ג ס"י ב
הל' א במה' הקודמות
וע' טעם וגדר חייב זה בשער
הקדושה עמ' קעד ועמ' קפא
בענין ליל טבילה ע' לקמן
הל' י סוף הערה כא
(כ) ע' פ' לתור"ב ויקרא דבורא
דחובה פרשה א ה"ו

ראיתי לפרש תחלה חושי הוסתות לוסת הקבוע ולשאינו קבוע (סימן
א), ואחר נפרש הזמן הראוי לקביעת הוסת ואת שאינו ראוי (סימן ב), ואחר
נפרש ענין הוסת באיזה דרך הוא נקבע (סימן ג).

סימן א

א ותחלה נאמר כי חשש הוסתות דרבנן^(ה) הוא. דפלוגתא דרב ושמואל היא
דאיתמר (גדה טז.) הגיע שעת וסתה ולא בדקה ולא ראתה אמר רב בדקה ומצאה
טמא טמא טהור טהור קסבר וסתות דרבנן ושמואל אמר אפילו בדקה ומצאה
טהור טמא קסבר וסתות דאורייתא, וקיימא לן כרב באיסורי. ועוד דמוקמינן (סס)
לפלוגתייהו כתנאי דתניא הגיע שעת וסתה ולא בדקה ולא ראתה ר' מאיר
אומר טמאה נדה וחכמים אומרים תבדק, שמואל קאי כר' מאיר ורב קאי כרבנן.
ועוד מדבעיא מיניה רבא מרב נחמן (סס) וסתות דאורייתא או דרבנן ובלישנא
בתרא פשט ליה וסתות דרבנן, אלמא הכי הלכתא. ועוד מדאמרינן ביבמות (סב)
חייב אדם לפקוד את אשתו בשעה שיוצא לדרך^(ו) ומוקמינן לה אפילו בשעת
וסתה^(ז), שמע מינה וסתות דרבנן ובמקום מצוה לא גזור, דאי דאורייתא היכי
שרינן ליה (א), ועוד דקא מחייבינן ליה נמי, אלא ש"מ דרבנן היא. והכין פסק
רב אחא (פ' מצורע ריש שאלתא פט) וכן פסק בעל ההלכות. ואע"ג דתניא (גדה כג) והזרתם את
בני ישראל מטומאתם^(ח) אזהרה לבני ישראל שיפרשו מנשותיהן סמוך לוסתן
וכמה עונה. ההיא אסמכתא בעלמא היא.

ב מיהו אע"ג דחששא דרבנן היא, אמרו רבנן (טז.) שאם הגיע יום וסתה ולא
בדקה ולא ראתה תבדק לאחר מכן ואם מצאה טהור טהורה ואם מצאה טמא

השגות הר"ז"ה

בספרים אפילו סמוך לוסתה אע"ג דאמר רבא חייב אדם
לפרוש מאשתו סמוך לוסתה עונה. הגהה היא שהגהה משמו
של הרב ר' יצחק בן מרן לוי ז"ל. וליתא כל עיקר, ולא נמלאת
בספר ישן מעולם. ואין לי צוה להאריך הלא היא כתובה על
ספר הישר (ס"י כה. ובהוצאת ישנות ס"י טז).

(א) בשער תקון הוסתות מה שכתב הרב היוצא לדרך
פוקד אשתו ואפילו סמוך לוסתה בדגריסין ביבמות,
וקא פריש לה צביאה ממס. ליתא. ואין פקידה זו אלא
פקידת שלום ונטילת רשות בלבד ואפילו באשתו נדה. והכי
גרסינן לה ביבמות בספרים ישנים מדוקדקים. ועונה שאמרו
לא לעונת הוסת אלא לעונת ילידתו לדרך. ומה שהגיהו

לנפש תדרשנו

הבית ד': דנוסת רבנו בגמ' אינה כנוסת הספרים "אלא סמוך
לוסת" אלא "אלא לשעת הוסת", ומוכח דמותר אפ' בשעת הוסת
ממש. (מיהו ע' השגת הר"ז"ה הכא דכתב דרבנו גרס "סמוך לוסת",
ואולי לא דק הר"ז"ה או שנוסחא אחרת היתה לו.)

א. ובלישנא בתרא פשט ליה. כשיטת הר"ף והר"ץ גיאות
דלעולם הלכה כאיבא דאמרי, ע' רא"ש פ"ק ע"ז ס"י ג ופלפולא
חריפתא שם ס"ק ש. (הערת הר"ר א.מ. הירשוביץ)
א*. ומוקמינן לה אפ' בשעת וסתה. כתב הרשב"א (במשמרת

וחולדה וברדליס שם ודאי גררום א. או שמא ספק וספק הוא שלא אמרו הטילה נפל אלא כמין נפל ובא לחקור אם רוח הפילה אם נפל הפילה ואם הפילה נפל אם זכר אם נקבה, ומעתה אין צריך לומר במקום שהספק אינו מצוי שאינו מוציא מידי ודאי כגון פירות עם הארץ שאין עשורן מצוי, וכל כיוצא בהן, וכבר ביארנו שתי שמועות אלו במסכת עבודה זרה ב.

^[אוצר החכמה] [דף טז, א] כבר ביארנו ג שהוסתות אינן מן התורה אלא מדרבנן, ומעתה כל שלא בדקה עצמה בשעת הוסת ובדקה עצמה אחר הוסת ומצאה טהור אין מחזיקין אותה בטומאה לומר על כל פנים בשעת וסתה ראתה שהאורח בזמנו בא, שאפשר שאין האורח בא בזמנו וחכמים הוא שהצריכוהו לחוש לוסת ולעונותיו, ומעתה אם לא בדקה בשעת הוסת ואחר זמן בדקה ומצאה טהור טהורה היא, ומכל מקום אם כשבדקה עצמה לאחר זמן מצאה טמא מטמאין אותה למפרע משעת הוסת אם הוא רחוק מעת לעת שבראיה, והוא שאמרו חוששין לוסתה, ואם היא תוך מעת לעת מטמאין אותה מעת לעת, וזהו שאמרו חוששת לראייתה, ולמדת שהלכה כרוב שאמר בדקה ומצאת טמא טמאה טהור טהורה אפילו לא בדקה כשיעור וסיס אלא לאחר זמן ומשום דוסתות דרבנן, והאי דכתוב ד והזרתם ודרשוה ב' אזהרה לעונה סמוך לוסת, אסמכתא בעלמא היא, והוא שאמרו ביבמות ז חייב אדם לפקוד את אשתו בשעה שיוצא לדרך והעמידה אפילו בשעת וסתה, שמע מינה וסתות דרבנן ובמקום מצוה לא גזור, ומכל מקום קצת רבנים ח פסקו וסתות דאורייתא ומקרא דוזהרתם וזו שביבמות פירשוה לפקידת דברים בעלמא ט, ויש מכריעין לפסוק כשניהם לומר שוסתות דאורייתא לאסור תשמיש ומפני שהתשמיש מעורר את הדם אבל לענין אם לא בדקה בשעת הוסת ובדקה עצמה אחר כן ומצאה טהור אין אומרים וסתות דאורייתא לטמאה על כל פנים אלא דרבנן ושמא לא בזמנו בא וטהורה, ודעת ראשון עקר, ומכל מקום כל שלא בדקה בשעת הוסת צריכה בדיקה כר' יהושע דאמר תבדוק, ומה שאמרו שאינה אסורה אלא אותה עונה, דוקא כשבדקה ביום וסתה ומצאה טהור אבל אם לא בדקה אסורה לשמש עד שתבדוק.

ודין חרדה שמסלקת את הדמים לפעמים כבר ביארנוה בפרק ראשון יא.

(א) בעבודה זרה מב, א ד"ה אשה כ' רבנו וז"ל: "ויש פוסקין וכו' מפני שחזקת חולדה וברדליס חזקה גדולה היא והוה ליה כודאי" עכ"ל, אבל בגמ' לא תי' כן וצ"ב וע' תוס' בסוגיין ד"ה ספק שכי' ש"הוי ספק הרגיל וקרוב לודאי" ועמ"ש רבנו פסחים ט, ב ד"ה היולדת. (ב) מא, ב מב, א. (ג) לעיל ט, א ד"ה כבר. (ד) ויקרא טו, לא. (ה) לקמן סג, ב. (ו) כשיטת רוב ראשונים ע' ב"י יו"ד ריש סי' קפד. (ז) סב, ב. (ח) ר"ת בתוס' שם ד"ה חייב וכ"כ גם תוס' פסחים עב, ב. (ט) הרשב"א בתוה"ב בית ז שער ב' דף קסה כ' וז"ל: "ויש מי שאומר שלא התירו ביוצא לדרך אלא דברי הר"ג ל אבל תשמיש ממש אסור" עכ"ל ווג' שכוונתו לר"ת] ומרבנו משמע שאוסר בחבוק ונשוק ואולי במ"ש "קצת רבנים" בעה"מ בהשגותיו לס' בעל הנפש שער הוסתות אות א ולא לר"ת, ע' ב"י שם. (י) הרא"ה בבדק הבית שער הוסת ריש שער ב כ"כ, אלא שהרא"ה מחלק בין עונה קודם לוסת שהוא מדרבנן ולאחר שעת הוסת הוא מן התורה ועמ"ש בזה זקני החת"ס בחי' לשו"ע הל' גדה ובשו"ת יו"ד קע. (יא) ט, א ד"ה אף.

הדפסה ברזולוציית מסך - להדפסה איכותית הדפס ישירות מן התכנה

תפילין

הנהגות וצייונים מהב"ח ושאר ספרים

(א) ג"כ עשר (ב"ח):
(ב) במלחמות הגי' וכגון:
(ג) כ"ה בדפוס' וכ"ה
(ד) גי' ב"ח:
(ה) לכאורה צריך תיקון ואולי צ"ל אלא, ועיין חידושי הרמב"ן:
(ו) גי' ב"ח:

אלא יעמוד בלא דשה עד שימות האזר ויפרוש בלא קושי: [י"ח.] **גמ'** נועץ צפרניו. כלומר יעמיד עצמו בלא דשה עד שימות האזר. וילפינן בגמ' (י"ט): שאסור לפרוש מיד מדכתיב (ויקרא י"ט, יט) ואל אשה בנדה טומאתה לא תקרב ומפרשים דהאי לא תקרב לא ^{מטה}מטה (ישעיה ק"ה, ה) מפרוש הוא מדכתיב (שפי"ה ק"ה, ה) האומרים קרב אליך אל תגע צי כי

קדשמיך. כלומר לינני הדור היו אומרים לנציא עמוד בעצמך אל תגע צי כדי שלא אטמאך שאמה קדוש ואני טמא: קדשתיך. טמאמיך כמו (מג"ג י"ב) הן ישא איש בשר קדש היקדש: הלבבות נדה [י"ח:] והזרתם. כמו והפרשטם כמו (ויקרא כ"ג, כ) ויטרו: **לו כביאתו:** [י"ח.] **גמ'** אלא היכי עביד אמר רב הונא משמיה דרב ^(ט)נועץ צפרניו בארץ עד שימות הגיד [י"ח:] ת"ר והזרתם ^באזהרה לבני ישראל שיפרשו

השנות הראב"ד ^{תלפ"ה}

(א) כתוב שם: אמר רבא תרוייהו תנינהו פרישה תנינא וכו' כפיסה תנינא נמצא על שני טמאין וחיובין בקרבן. פירוש וכיוצא^(ב) שבדקה עצמה בעד שלפני תשמיש והוא עדן של צנועות כמו שפורש שם במקומו (נדה יד.) ואחר תשמיש נמצא דם בעד שלו בידוע שבתוך התשמיש נטמאה וקמ"ל שאפילו פירש כשהוא מת שאין לחיובו על הפרישה הרי הוא חייב על הכניסה אף על פי שהיתה טהורה לפני התשמיש וכגון שבעל בסמוך לוסתה ושגג בפשיעתו דקסבר יכולני לבעול דאי בשלא סמוך לוסתה הוי ליה אנוס.

אמר אבהו: ה"א מילתא לא מחוולא כלל דקסטר יכולני לנעול אין זה אונס אלא או שגגה או פשיעה והיא קרובה לנמזד:

(ב) כתוב שם: ואפילו בתלמיד חכם דשתיהן ב"ו עד נמצא זה מתחייב בין בארוכה בין בקצרה שבגדה ואף על פי שיש לו ידיעה בפרישתו שהוא חוטא שגגת פרישתו תלויה לו בשעת כניסתו וכו': אמר אבהו: זה הפירוש אינו נכון אם תלמיד חכם הוא לו ולו היחך יהיה חייב שמים מה נפקד אם תחשוב אותו שגגה אחת הואיל ומן השגגה הראשונה חרע לו השגיה אם כן הוי ליה מחלתו שגגה וסופו מזון או שני ימי חלז נהעלם אחד מהדא מהקל לא פלטת לה. אלא על כרחק בתלמיד חכם לו ואין תלמיד חכם לו שהוא סטור משמש מת פטור והכניסה יהיה כעין שגגת שבת וחזון מלאכות שהוא סטור עדיין יש שיעור קודם הוסת והפרישה משם צין מי צין מת כעין וזון שבת ושגגת מלאכות שהוא סטור שאין צי איסור ואיפשר כל מה שימחר ללגח יומר מנזה ומשום הכי חייב שמים:

[שם] **אמר ליה רב אדא בר מתנא לרבא לעולם בשלא סמוך לוסתה ואפרישה^(א).** כלומר היכא דנטמאת בתוך התשמיש לא מחייב לעולם אכניסה אפילו בסמוך לוסתה דכהאי גוונא נמי אנוס הוא כיון דקסבר יכולני לבעול בעוד שהיא טהורה ואזהרת דוהזרתם את בני ישראל אסמכתא בעלמא היא אלא כי מיחייב אפרישה מיחייב כגון שאמרה לו בתוך התשמיש נטמאתי ופירש מיד בקושי ומשום הכי חייבין בקרבן אפרישה הילכך אפילו שלא בסמוך לוסתה וכל שכן בסמוך לוסתה.

וכי תימא אפרישה תרתי למה לוי וכו'. ודחייה רבינא להאי סברא מדקתני נמצא על שלו ונמצא בתר הכי הוא אבל בתוך התשמיש לא הוה ידע ואי אנוס הוא אכניסה אפרישה נמי אנוס הוא דהא לא הוה ידע ולא מיחייב ולא חדא אלא ודאי פושע הוא הילכך חייב נמי אכניסה והווי להו כניסה ופרישה לגביה שני ידתי חלב כהעלם אחת שהרי לא היתה לו ידיעה בנתיים.

[י"ח] **היינו דקאמר אלא ציית מאי דקאמר דף רבך.** דאמר תרוייהו תנינהו מיהו אצטריכא ליה לרבא לאשמועינן חייב שמים ואפילו במעשה אחד אמר ליה מאי איצית דתנינא זו היא מצות עשה וכו' ואם איתא דמחייב אתרתי חדא אכניסה וחדא אפרישה מצות לא תעשה ועשה היא.

ואם תאמר אף לדידה נמי ולטעמיה דמוקים להו כוליהו אפרישה תקשי ליה דהא אפילו בפרישה לחודה איכא עשה ולא תעשה עשה דכתיב (ויקרא טו, כד) ותחי נדתה עליו לא תעשה דכתיב (שם י"ח, יט) לא תקרב דהוא לא תפרוש דאי לאו הכי לא הוו מחייבי עלה בית דין שאין בית דין חייבים בהוראה אלא על מצות לא תעשה דכתיב (שם ד, יג) אשר לא תעשינה יש לומר לרב אחא דמוקים להו כוליהו אפרישה לא קשיא אף על גב דאיכא בפרישה עשה ולא תעשה לא איצטריכא ליה לתנא לאשמועינן אלא מצות עשה שאין כן בכל התורה שיתחייבו בית דין על מצות עשה אפילו הכי הכא מיחייבי משום דאיכא מצות לא תעשה (בהדיא) [בהדיה] בחדא עבירה אלא לרבא דאמר חייב שמים ושתי עבירות נינהו כניסה ופרישה הוה ליה לתנא למיחשבינהו הכא ולמימר זו היא מצות לא תעשה כניסה וזו היא מצות עשה פרישה כדקא חשיב להו במסכת הוריות (ח:) אי זו היא מצות עשה שבגדה פרוש מן הנדה כלומר פרוש בהנאה מועטת דומיא דמצות עשה שבמקדש

כשנטמא בעזרה שאנו אומרים לו צא בקצרה משום דכתיב (במדבר ה, ב) וישלחו מן המחנה אף זו מצות עשה פרוש מן הנדה בארוכה דהיא הנאה מועטת ומצות לא תעשה אל תבא על הנדה כלומר אזהרה למשמש עם הטמאה ויש לך להביא אפילו משמש עם הטהורה ואמרה לו נטמאתי כל זמן שהוא מתחייב על כניסתו ואסיקנא תני זו היא מצות לא תעשה ועשה.

ויש לרש"י ז"ל בפירושו דרך אחרת בשמועה זו ובמשנתנו שבמסכת הוריות (שם) שלא כדרך הפירוש הוזה שכתבנו.

[י"ח:] **ומי אמר אביי אנוס הוא וכו' עד כי אתמר דאביי בעלמא איתמר.** פירוש לעולם מתניתא שלא בסמוך לוסתה ולא מיחייב אלא חדא אפרישה בהנאה מרובה (ואם ^(ז)אבל אם] פירש בהנאה מועטת לא מיחייב ולא חדא דאנוס הוא דאף על גב דס"ל בעלמא משמש מת חייב הכא פטור דאנוס הוא וכי אתמר דאביי חייב שתיס בעלמא אתמר בסמוך לוסתה בין שפירש בהנאה מרובה בין שפירש בהנאה מועטת לעולם חייב שתיס וכגון שהיתה לו ידיעה בינתים לפי שהוא תלמיד חכם ואפילו בתלמיד חכם לשתייה לא אמרינן דמזיד הוא בפרישתו בהנאה מרובה שהרי המרובה והמועטת שוות הן אצלו לחיוב מאחר שפשע בתחלתו וסבר יכולני לבעול וס"ל משמש מת חייב נמצא זה מתחייב בין בארוכה בין בקצרה שבגדה ואף על פי שיש לו ידיעה בפרישתו שהוא חוטא שגגת פרישתו תלויה לו בשעת כניסתו^(ח) לפי שמאותה שעה פשע ונעשה שוגג בשתייהם שהרי אי אפשר לו בלא פרישה והא מחייב על המועטת כמו שמתחייב על המרובה בנאנה אפילו המועטת לזכות אצלו כל זמן שאינו אנוס בכניסתו הלכך דא ודא אחת היא ושגגת הסוף תלויה בשגגת התחלה ואף על פי כן מתחייב שתיס הואיל והיתה לו ידיעה בינתים דתלמיד חכם לו ולזו עסקינן ואין לנו כיוצא בזה בכל האיסורין.

והא דאוקיננא לעיל בתלמיד חכם לזו ואין תלמיד חכם לזו לרווחא דמילתא קא משנינן דאף על גב דס"ל בעלמא משמש מת פטור איכא לאוקמא בתלמיד חכם לזו ואין תלמיד חכם לזו משום דאכתי לא קאמר לן הא דאביי דמשמש מת בעלמא חייב אי נמי יש לומר רבא הוא דאוקמא הכי לטעמיה דסבירא ליה משמש מת בעריות פטור אבל לאביי איכא לאוקמא אפילו בתלמיד חכם לשתייהן.

והוצרכתי לכתוב פירוש שמועה זו מפני שראיתי בעלי הפירושים שהעמידוה אפילו במסקנא דשמעתא לאביי בתלמיד חכם לזו ואין תלמיד חכם לזו כדמעיקרא ולי לא נראה הדבר כן.

הרי"ף ז"ל הביא הלכות גדה בפרק זה וכתב ברייתא דיכול הרואה שלשה בתחלה תהא זבה וכו'. ומכלל ברייתא זו מרבה אני את אחד עשר שהוא ראוי לספירת או כי תזוב ופירוש זה כתוב בהלכות ואינו מתוקן וכבר השיב עליו הרב רבי יוסף הלוי ז"ל תלמידו במגילת סתרים שלו ובספר סעל המחלוקות יש לנו דברים דבורים על אופניהם בהלכות נדה.

מלחמת ה'

גורנא נמי אנוס הוא וכו' ואזהרה דוהזרתם אסמכתא בעלמא היא.

אף כאן איך חוזר דבריו אלא יש לפרש דאף על גב דלאו אסמכתא היא לרב אלא פטור משום דאנוס הוא אצעילת נדה ואף על גב דלאזהר ליה רחמנא ויחזי ודאי לא מיימי קרבן אצעילת עשה אלאו הוא דמיימי קרבן דהוא צעילת נדה דבר שזדונו כרת ושגגתו חטאת ולא משוי אההוא עשה שגגה כלאו דנדה אלא לאו^(א) אנוס הוא כיון שאינו שז מדיעטו וסטור יכול אני לנעול. ויש אומרים יכולני לנעול לרב אלא קרוב לנמזד הוא ואינו מציא קרבן ויש לו פנים.

ועוד: ומי אמר אביי אנוס הוא וכו' עד וכי איתמר דאביי בעלמא איתמר פירוש פירוש לעולם מתניתא בשלא סמוך לוסתה ולא מחייב אלא חדא אפרישה וכו' וכי אתמר דאביי חייב שתיס, בעלמא אתמר בסמוך לוסתה בין שפירש בהנאה מרובה בין שפירש בהנאה מועטת וכגון שהיתה לו ידיעה בינתיים ואפילו בתלמיד חכם לשתייהו וכו'.

אמר הבותב: זו טעות גדולה לפי דעמי שציון שהוא תלמיד חכם ופירש נהגה מרובה מזיד גמור הוא ומומר לנעול נדה הוא ואינו מציא קרבן עליה (דהא תלמוד) [ו"לד"מ] תוספת הנאה

(א) כ"ה בכ"ה
(ב) הפסוק הזה אינו סמוך
לאשה כי תזרע. ובגמ'
איתא הפסוק להבדיל בין
הטמא ובין טהור (ויקרא
יא, מז) והוא סמוך לאשה
כי תזרע, וכ"ה בבב"י
י"ט: (ג) צ"ל מקדש
(כ"ח): (ד) ג"י מהר"ם:
(ה) ג"י פירוש בכ"ה:
(ו) דוקא ידועה ומחלה אבל
היבא דלא ידועה לא הויה
מחילה כמבואר (בב"י)
כ"י חזקת הבתים בעובדא
דב"ב ע"י שילי בידקא כ"י
לפ"ל ס"י תשי"א (כ"ח):
(ז) (גס) [גב"] דין
אסמכתא בתוס' בד"ה
התם פ"י הכא הלוואה
(כ"ח): (ח) בדבורי הראשון
ובפ"י הר"ן לאלפס (שם)
ס"י תחת ד"ה התם (ובגמ'
גם בתוספות שילי פ"ק
נדבה (י"ב): בד"ה לא
פירות) כתוב טעמא
דמחילה זו משום דניחא
לה "דתיפוק עלה שמא
דאישות (מהר"ם, איש):
(י) ג"י ד"ת: (י"א) הכי
משמש מטמו: מוגלה טפח ומכסה
אמרין דהמירו לו לגלות טפמיס
לקטנים הטו היה מגלה טפח
ומכסה טפח מאותן טפמיס
כלומר דטפח שני היה נשאר
מכוסה: ודומה כמי שכפאו שד.
כ"כ היה ממחר צאתו דומה
כאדם שנטרד מחמת שד שכופה:
[נד"ה י"ב]: ג"רס"ינן בנדה. בסוף
פרק קמא:
כ"כ אשה שאין לה וסת אסורה
לשמש. שמה תראה בשעת
תשמיש: ושא פירות. שאינו חייב
להחזיר לה פירות נכסי מלוג שאכל
(כתובות מ:). ולא אמרינן כיון דלאן לה
היא וליהדר לה פירי דאכל מינה
וטעמא דמילתא דמחילה בטעות
[כ"י האין] היא מחילה^(ט) כדאיתא
בפרק איזהו נשך (ב"מ סו.) ע"ש:^(ט)
ולא מוזנות. אם הלך בעלה למדינת
הים קודם שיגרשנה אין צ"ד פוסקין
לה מוזנות מנכסין (כתובות קו:).

[י"ח: - נדה י"ב:]

והיה נדה נדה נדה ענינא: או יום או לילה. אם
וסתה ציוס יפרוש ציוס ואם וסתה צלילה יפרוש כל הלילה והכי
מפרש לה במסכת נדה בפרק האשה (סג:). והאי והזרתם אסמכתא
בעלמא היא דהא ק"ל דוסתות דרצנן וכדמוכח בפ' כל היד (נד"ה
[א: - ב:]).

מגשותיהן סמוך לוסתן וכמה אמר רבא
בעונה (נדה סה:). וכמה עונה או יום או לילה
[י"ח]: א"ר יוחנן משום רבי שמעון בן יוחאי
כל שאינו פורש מאשתו סמוך לוסתה
אפילו הויין לו בנים כבני אהרן מתים
שנאמר והזרתם את בני ישראל מטומאתם
וגו' וכתוב (שם טו, לג) והדורה בגדתה וגו'
וסמך ליה (שם טו, א) אחרי מות [שני בני
אהרן] א"ר חייא בר אבא א"ר יוחנן כל
הפורש מאשתו סמוך לוסתה הויין לו בנים
זכרים שנאמר (שם י, י) ולהבדיל בין הקדש
ובין החול ובין הטמא ובין הטהור^(ט) וסמך
ליה (שם יב, ב) אשה כי תזרע וילדה זכר ר'
יהושע בן לוי אמר הויין לו בנים שראויים
להוראה שנאמר (שם י, יא) ולהבדיל
ולהורות א"ר בנימין בר יפת א"ר אלעזר כל
המקדש עצמו בשעת תשמיש הויין לו בנים
זכרים שנאמר (שם יא, מד) והתקדשתם
והייתם קדושים וכתוב בתריה אשה כי
תזרע וגו' פירוש יקדש^(ט) עצמו בשעת
תשמיש כגון הא דאמרינן של רבי אלעזר מפני
את אימא שלום אשתו של רבי אלעזר מפני
מה בניך יפיפין ביותר אמרה להן אינו
מספר עמי לא בתחלת הלילה ולא בסוף
הלילה אלא בחצי הלילה וכושהוא מספר
עמי מגלה טפח ומכסה טפח ודומה כמי
שכפאו שד אמרתי לו מה מעם אמר לי
מפני שלא אתן עיני באשה אחרת ונמצאו
בני באין לידי ממוזרות וכגון ההיא דאמרינן
(נדה עא.) הנה נחלת ה' בנים שכר פרי הבטן
(תהלים קכו, ג) א"ר חמא בר חנינא בשכר
שמשוהין עצמן על הבטן בשעת ביאה כדי
שיזרעו נשותיהן תחלה הקב"ה נותן להן
בשכרן בנים וכגון הא דאמר רב חמא (שם יז.)
ישראל קדושים הן וואין משמשין ממוותיהם

ולא בלאות. נגדים שהניסה נדוניתה וכתבן בכתובתה שאין
קיימין אינו חייב לפרוש לה דכיון שהוא מקבלן באתריות על
עלמו וכתבן בכתובתה (גיטות סו.) ה"ל תנאי כתובה דדמי לכתובה
אצל בלאות קיימין ודאי אית לה דלא גרעה ממזנה דאמרינן עלה
כ"ה צ"ל אלמנה ניונת (כתובות קא:). אם
היא זינתה כליה מי זנו וזה שלא
כדברי רש"י ו"ל שכתב כאן שא"פ
שעדיין קלם בלאות קיימין אין
מחזירין לה ונראה שהוקיעו לוומר
כן מדקמתי ולא בלאות ואי בשאין
קיימין מאי בלאות איכא ומהא לא
אירא דהכי קאמר שאינו חייב
לשלם לה מה שצלה במגדה:

ויוציא ושא יחזיר ע"מית. בגמרא
פרכין פשיטא. דלא יחזיר:
ומהדרין לא צריכא דהדר
איתקן. כלומר שקצעה וסת: מזה
דתימא ליהדרה קב"ל דיומין
דאזלה ומינסבא ומתקנה ואמר
אי"ל הייתי יודע שכן אפילו היו
נותני לי מאה מנה לא הייתי
מגרשה ונמצא גיטו במ"ל ובניה
מבורים. [הילקין אמרינן ליה הוי
יודע שהמגרש את אשתו משום וסת
לא יחזיר ואפילו היא חזרת וקוצעת
וסת ומו לא מצי לוומר אילו הייתי
יודע שקי^(ט) שהי המרו זו וגמר
דעמו וגרשה וה"ל אמרינן גבי
מוציא אשתו משום נדר או משום שם
רע צ"ל השולח (גיטין מו.)^(ט).

ומיהו כי אמרינן דלא יחזיר
עולמית דוקא דלאמר
לה הוי יודעת דמשום דאין לך וסת
אני מגרשך ואי לא [מפני כן] לא
הייתי מגרשך ובכ"ה ג"י אי שרית ליה
לאהדרה מצי לקלוקלה הא לא
אמר הכי לא מצי לקלוקלה לרבי
מאיר דצעי תנאי כפול דתנן התם
בפרק השולח (שם מו:). המוציא את
אשתו משום אילנות רבי יהודה
אומר לא יחזיר וכו"ל יחזיר
ואמרינן עלה בגמרא מנא חכמים
רבי מאיר וטעמא משום דכיון דלא

ביום וכו' וכגון הא דתנו רבנן (גיטין ע.) הבא מבית הכסא אל ישמש ממנו עד שישהא שיעור חצי מיל מפני
שישד של בית הכסא מלוהו ואם שמש הויין לו בנים נכפין וכגון הא דאמרינן הכא והזרתם את בני ישראל
מטומאתם אזהרה לבני ישראל שיפרשו מגשותיהן סמוך לוסתן: [נד"ה יב:] גרסינן בנדה ת"ר כל אשה שאין^{קל}
לה וסת אסורה ואין לה כתובה ולא פירות ולא מוזנות ולא בלאות ויוציא ולא יחזיר עולמית

מלחמת ה'

מרוצה הלך חייב שמים אצל (אמתניתין) [מתניתין] בשלא סמוך
לוסתה וכי פירש צהנא מועטת פטור לגמרי. זהו הפירוש הנכון שלא
כדברי רבינו שלמה ז"ל.
או חילוף כי איתמר דאבי דאמר אנוס הוא בעלמא איתמר כלומר
לאו אדוקא דמתניתין ואוקממא דידה דלוקמא בסמוך לוסתה
אלא שמעיה לרצא דקאמר הא^(ט) על האשה שלא משום לוסתה
ופירש מיד פטור^(ט) וקא מוכח מינה זאת אומרת משמש מת
בעריות פטור דאי סלקא דעתך חייב והכל משום דאנוס הוא פטור
אי הכי פירש מיד נמי ליפטר. ואפשר דרצא סבר דהיינו מתניתין
ואהדר ליה אצי לטעמיה ואמר ליה לעולם משמש מת חייב ואפילו
הכי הכל צפרישה דקושי חייב וצפרישה דמת פטור משום דאנוס
הוא ומיהו למאי דמוקים אצי למתניתין בסמוך לוסתה הכי קמי
פירש מיד חייב שמים אצל פירש מת אינו חייב אלא אחת ולאו
משום דפטור אפרישה אללא משום דהוא ליה שני זיתי חלב צהעלם
אחת דכניסה ופרישה דמת שגגה אחת דיכולתי לבעול הן כדפירשנו
והיינו דלא קמי לא פירש מיד פטור. (ושנייה) [מתניתין] הפירושים
לדבר אחד מתכוונים אללא שהראשון יש לו פנים וזו היא דרכו של
רבינו חננאל ו"ל בשמועה זו והוא הדרך הישרה אף על פי שטעמו
בה רעים.

שנמרוצה דבר שמחייב אותו חטאת היא אפילו צאנוס על המועטת כגון
שלא סמוך לוסתה [מתניתין] איתא חוספת הגהה].
(ט) ובפירוש בהנאה מועטת נמי מחייב שתיים הואיל והיתה לו
ידיעה בינתיים. גם הם דברי הנאי דכיון שלא פשע אללא
כניסתו ואין אחת יכול לחייבו אללא על הכניסה על כרחך שני זיתי חלב
צהעלם אחד הוא ועוד ידיעה צאנא מאי מהני לו והלא אי אפשר לו
לפרוש בלא הנאה שהרי המשמש מת בעריות חייב והרי אמרו (שם
ס"ט.) השז מידעמו מצא קרנן על שגגתו וזה אינו שז מידעמו דהא
אי אפשר הלך לאו ידיעה היא והוי ליה שני זיתי חלב צהעלם אחד.
והכי נמי אמרינן במסכת שם בשילי פרק הזורק (קג.) צורק גרשות
הרבים ידיעה שנימים לאו ידיעה היא מפני שאין צדירות.
והפירוש הנכון כן הוא דמשיקרא הכי אקשינן. ומי אמר אצי אנוס
הוא והא בסמוך לוסתה עסקין וכוין שכן לאו אנוס הוא
ואף על גב דלא מיחייב אללא חדא צין תלמיד חכם לזו ולא לזו צין
תלמיד חכם לשמיהן שהרי אי אפשר לפרוש ואין כאן ידיעה שמהא
ראיה ליתקן מכל מקום איכא תרי אסורי והוי ליה שני זיתי חלב ולא
אנוס הוא ומפיקין כי איתמר דאבי חייב שמים בעלמא איתמר ולא
אמתניתין וכגון צפירש צהנא מרוצה וצתלמיד חכם לזו ולא לזו דהוי
ליה לאפרושי מידעמו צהנא מועטת ומשום שגגתו פירש צהנא

לפי שאין כל האצבעות שוות * ושמה בכלל אחד לא תצטרך כדק"ה * ומטב שנתגרש ותתקן ולא תבוא לירי כרת * הרי למדנו דרכינו סעדי' ורש"ב' ורש"י' כלו סבירא להו דאסור' לראשון ושני אפי' ע"י בדיקה * וגרס' בירוש' סוף נדה * ותברוק עצמה בכלל שני * ומשני לפי שאין כל האצבעות שוות * משמע ששאר' כבדיקה אסרה לשני * וראיתי כתוב שר"ת התיר אפי' לבקל ראשון בבדיקה ומפרש הכרייתא כגון שאינם יודעים לבדוק דאפי' משתריא לבעל (דראשון) שני ושלישי * ורוצה להביא ראי' מתוספתא * והנני ע"ד כמה מותרת ליגשא עד שלשה יותר מיכן לא תנשא עד שתברוק * ומדלא תני י"ד כמה היא אסורה אפי' בבדיקה * ש"ס דבבדיקה שריא אפי' לראשון * מיהו אגו בומיה לא בקיאנן בבדיקה ואסורה לעולם עד שתתקן מעצמה * אבל אם יש לה וסת שאינה רואה כל שעה מחמת תשמיש אלא יום עשרה * יום עשרים * יום שלשים * הרי קבעה לה וסת מעשרה לעשרה ימים' תולה בווסתה שלא לשמש תורש שני בעשרה בו ויום עשרים * עשרים יום שלשים אלא על ידי בדיקה * ומשמשת כלא בבדיקה מוסת לווסת * ואם אין לה וסת מתגרשת * ולענין נביית כתובתה פ' מורי אבי' העור'י שנובה כתובתה דשטר העומד לגבות כגביו דמי ויכולה למר דם שרור אני רואה והמוציא מחבירו עליו הראי' הלקח הוהיל ואין הבעל יכול לברר שהיא רואה דם טמא גובה כתובתה * מיהו לפי דברי רבינו סעדי' ורש"ב' ורש"י' שגפרשים דאסורה לראשון ושני אפילו בבדיקה מעשה אפילו רואה דם שרור אני' נובה כתובתה דהשתא אפילו להבעל בבדיק' העני' אסורה'ו דאמר פ'אע"פ ה"גיע זמן ולא נשאו אונבל משלו ואוכלת בתרומ' כו' ואמר עולא דבר תורה ארסה בת ישראל אוכלת בתרומ' ואפי' אסר פ"ק ה"גיע זמן באחד בשבת מתוך שאינו יכול לכונו' אינו מעלה לה מונות ומפרש התם משום דאנוס בתקנתא דרבנן * הרי אתה רוא' דאע"פ דחייב כמונתי' דקנינו היא דאוכלת אפילו בתרומ' אפי' הוהיל ואנוס בתקנתא דרבנן ואינו מעל' דאנוס מעל' ה"נ דהוהיל ואנוס בתקנתא דרבנן דאמר' דעל אפילו בבדיק' אינו מעל' לה מונות ואינו נתן לה כתובת' וכו' הרי רב' רבי' צחק' להבין' דכל הוכח דאנוס בתקנת' דרבנן לא הפסיד מה שבידו מהיהא וכתוב' וכו' ותו נר' בעיני דיש להפקיע כתובת' כי היכי דתתוי קלה בעיניו להוציא' דהנן רה"ש' שהלך בעל' למר'ה ובאו ואמרו לה מת בעלך' ונשאת ואח"כ בא בעל' תצא מזה ומה ואין לה כתוב' מזה ומזה ואמר בגמרא * טעמא מהתקין לה רבנן כתוב' כרי שלא תהא קלה בעיניו להוציא' דהא תהא קלה בעיניו להוציא' והוא דפ"ק דר"ת' אשה שאין לה וסת אסורה לשמש ואין לה כתוב' וכו' עד משום אבא תנן אמר אינו לו לבעל' וכו' עד אבא תנן לר"ם קאמר ומשום כתובה פה' רש"ב' דכרי האי גונא פליגי ר"מ סבר רוב נשים יש להם וסתות וכו' לא הוה וסת היה לה להודיעו בשעת קדושתו הוי יודע שיש עליה מוס זה מרלא הודיעתו מקד טעות הוא ואיזה דמרע אנפשי' * אבא תנן אמר לא זה מקד טעות ריש נשים בווסת ויש נשים בלא וסת ה' לו לישאל את פיה אם בת וסת היא אם לא ומרלא שאל איהו אינ אנפשי' וחייב בכתובת' ע"כ! * הרי משמע מלשוננו דע"כ ל"פ אלא כגון שקדם נישואין לא ה' לה וסת אבל אי הוה לה וסת בשעת נישואין משמע דלכ"ע חייב בכתובת' ולא נפקע כתובת' אע"פ דאסור' לשמש' והוא יש לומר דברנא דאורייתא [פליגי] אי הוי מקד טעות אם לא אבל דרבנן לכ"ע לית לה כתוב' כי היכי דתתוי קלה בעיניו להוציא' א"נ נוכל לפרש דהא באיברה ווסתה תתוי פליגי וברה פליגי ר"מ סבר אין לה כתוב' כי היכי דתתוי קלה בעיניו להוציא' ואבא תנן לא חישי

לפינו
לפינו
בדומם

פ"ח

דף סו
פ"ח
פ"ח
פ"ח

פ"ח
פ"ח
פ"ח
פ"ח

דף סו
פ"ח

הלכה ד

דף יב
פ"ח

דף קפ"ז

לא היו כמותו ומקמי' לה דלא תתבענו כפה אלא דארוצוי ארצי קמיה :
(שנו) כוף פרק ראשה' התני הרי ר' יהודה אוסרה לארר ווסתה ומתירה לפני ווסתה ותני' אידך ר' יהוד' אוסרה לפני ווסתה ומתירה לארר ווסתה ל"ק הא דרנילה למחוי בתחלת' תחלת' יסמא ארר' דרניל' למחוי בסוף ליליא פ' הא דרנילה למחוי בתחלת' תחלת' יסמא ארר' לה הווס לארר ווסתה ומתירה כל הלילה לפני ווסתה אמר רבא הלכ' כר' יהודה : פ' רש"ב' דכל י"ב שעות אסורה אם ווסתה בלילה בין בתחלת' בין באמצעית' בין בסופה כל הלילה כולה אסורה וכן אם ווסתה כיום כל היום אסור * ופי' אמר רבא רבי ודתיא והוורם את בני ישראל משוממאם א"ר יאשיה כמאן אודרה לכני ישראל שיפרשו מנשותיהם סמוך לווסתם וכמה אמר רבא עונה מאי לא עונה אדריית' : פ' שאם ווסתה כיום אסורה כל היום וכל הלילה שלפניו ור' יהודה לא אסר ארר עונת ווסתה וקשי' דרבא אדרבא ומשני לא אותה עונה : פ' כי אמר רבא נמי ה"ק אותה עונה בין לפניה בין לאחר' דהווי סמוך לווסתה הלכך אשה שוסתה כיום אסורה כל הלילה ומותרת כל היום * ובה"כ כתב דרנילא דהווי בסוף ליליא מאורתא אסיר הליף ליליא ולא הווי ביממא שריא וכן בסוף יממא ותחלת' ליליא וכבר הוי שפירשו דרוקא ביושב בבית צריך לפרוש סמוך לווסתה עונה * אבל ביצא לדרך לדבר הרשות אינו פורש ומשמש עמה * אבל לדבר מצוה לא מתייב לפקדה אפי' בלא סמוך לווסתה כי היכי דלא ליטריד וימנע ממצוה * וראייתם דאמר פ' הבא על יבמתו * אמר ריב"ל חייב אדם לפקד את אשתו בשעת שיוצא לדרך שנאמר וירעתי כי שלום אהלך ופקדת וני' * ורא מרבא נפקא מיהא נפקא ואל איש' שתוקדך מלכד שהאשה ששוקקת על בעלה בשעה שיוצא לדרך אמר רב יוסף לא נצרכה אלא סמוך לווסתה : פ' שאפי' רבי פוקדה בתשמיש ואע"פ דאמר רבנן חייב אדם לפרוש מאשתו סמוך לווסתה וכמה אמר רבא עונה * וה"מ לדבר הרשות פ' שחייב לפקדה בשיוצא לדרך אבל לדבר מצוה מטריד ואינו חייב לפקדה : ופ' ר"ת דשיבוש הוא בידם לדבר הקפדים הישנים נרס' לא נצרכה אלא ואשתו נדה והם כעבור ששפרשים דהא פקידה היינו פקדת תשמיש להכי שיבוש הספרים * ומפרש ר"ת דחד קרא משמע שחייב לפקד את אשתו ויבוא עלי' וידבר על לבה עונה שלימה * וקרא אדרייא משמע ששאי' באשתו נדה יש לפקדה (וכמה אמר רבא עונה) שאע"פ שאסורה בתשמיש שמתה עונתה ווא לא הוהיל ורוצה לצאת לדרך כדאמר בעירובין * הישן בקילעא שאיש ואשתו ישינים בה עליו דכחוב אמר גנשי עמי תגרשונו מבית תענונו' ואמר רב יוסף התם אפי' באשתו נדה * אלמא שמתה היא לה' התם נמי צריך לפקדה אפי' היא נדה * כמה אמר רבא עונה כדקאמר פ' תנוקת * מניחן תחת צינור שמימי מקלחין וכמה (אמר רבא) עונה וטובא עונה איכא בתלמוד שאינה תשמיש' ומה שהענין בספרים לא נצרכה אלא סמוך לווסתה שיבוש גדול הגידו לפי שסביר דפקידה היינו תשמיש' דהא דמשבועות מוכח סמוך לווסתה דאורייתא דתניא פ' דיעות רמזמא * ומביאין אשם תלוי על עשה ועל ל"ת שבגדה וכו' עד הוי בה רבא במאי אילימא סמוך לווסתה וכו' הרי משמע דסמוך לווסתה דאורייתא * ועוד דקאמר וה"מ לדבר הרשות וכי בשביל דבר הרשות עקר' והוורם את בני ישראל ומקמי' סמוך לווסתה אדרבה ידחה דבר הרשות וא"ר יצא לדבר הרשות סמוך לווסתה ויחזיקו שני המקראות הללו אבל לפי ר"ת אתי שפיר שאמר רבא לצאת לדבר הרשות ישוב לביתו ויפקוד את אשתו אבל לדבר מצוה לא ישוב לפקד את אשתו דילמא מטריד וממנע ולא עכיר מצוה אלא ממקום שהוא שם ילך ויחזיקו שני המקראות הללו יליבא שרידי היא מונת' לובר מיום ראייתה :

(שנו) ראיתי כתוב בה"כ טבילה נדה ומונה' לובר מיום ראייתה :
דאמר פ"ב דשחיטת חולין * אתמר נדה שנאנסה וטבילה טרדה אמר רבא לרב נתנן לרב דאמר טהורה לביתה ואסורה לאכול בתרומ' עון כרת הותרה אסור מיתה מעב' מדקרי' לו' עון כרת ש"מ דאורייתא דאין כרת מדרבנן * ותו שבוט' ה"ז ענו מכו' בסמוך מנל דכריא נדה טבילה דאקשי' דחמנא לובה מה זכה בעיא טבילה [אף נדה בעיא טבילה] מזה ע"ז נמי קשה דתניא בת"כ ומפרה לה לעצמה שבע' ימים' יכול בין סמוכין בין מפורזין ת"ל ואחר תשרד אחר אחר לכולן ר' שמעון אומר אחר תשרד אחר המעשה תשרד בין שטבלה טהורה להחזקת בטירות אבל אמרו חכמים אסור לעשות כן שלא תבוא לירי ספקא * מעשה רגילות' לה' שמעון אלא לה' טבילה לבה גופא מנל' * ודילמא מלשון תשרד אפי' לו' ויש שלומדים טבילה נדה כק"ז ממשכב' דכתיב וכל הנוגע במשכב' יכבס בגריו ורחץ במים * אם גנוגע במשכב' טעון טבילה ק"ז היא עצמה מידו איכא למדתי דהיא לטהרות דוקא הוא דעני' טבילה אבל לחולין לא יאור' פ' דאיתא דמאמר ס"פ בתרא דע"ז א"ר במי נדה ויתאם שטרה טבילה כן אלא דטבילה נדה דאורייתא * מיהו דאמר נראה כי אסמכתא בעלמא הוא כי מי נדה היינו מי תצא כדכתי' מי נדה לא זורק עליו * ורש"ב' פ' רשאלו מקמי' רב יהודאי גאון טבילה לגדה מנין והשיב דלא גרע משאר טמאים שטענין טבילה לטהרתם * ותו יש ללמוד טבילה נדה דאמר במסכת שבת פרק כמה אשה יוצאה גמרא יצאה האשה כבבול * ומה ת"ל יהודה גמרה תורה כדיתה עד שתבוא למים :

(שם) ראיתי כתוב בפסקי הלכות * נדה הגדה היולדת הפעלה אסורה לקשט ולהתנאות לפני בעליה ונראה בעיני דליתא דתני' צימית' לה פ' כמה אשה יוצאה גמרא יצאה כבבול * והודה בגמרה אקנים הראשונים אמר שלא תחול ולא תפרכס ולא תתקשט כבגדי צבעונים עד שרא' * עקיבה ולימא א"כ תכחול מענה על בעלה ונמצא מגרשה אלא מה ת"ל בגמרה עד שתבוא למים * הרי לך שר' עקיבה מתייר להתקשט ולהתנאות וקיימל כר"ע דקאי רב כותי' דאמר רב כ"ל שאסור חכמים לצאת בו לר"ה אסור לצאת בו

לחצור
אורזוע

מִי־מֵרָח דָּרַב יְהוּדָה וְ
[מֵרָח] דָּרַב יְהוּדָה וְ

משמרת הבית

פסקא ב'

ברק הבית

פסקא ב'

עוד שם כתב פעמים שאדם צריך לפרוש מן האשה וכו'. אמר הכותב, שבוש הדעת אני רואה כאן ודמי פומיה כמאן דלא טעם תצילא מעולם, וכל מי שיש לו מוח צקדקדו ימנא שטעה צמה שכתב כאן.

ותחילה אומר, כי מה שמפס על המחצר שכתב דעונה אינה מדברי תורה אלא מדברי סופרים, ואמר הוא שאינו נכון דזהדיא מוכח בשבועות דקודם שתרעה אסורה לו מדאורייתא ע"כ, אפילו לפי דעתו שמושצ' שאותה שמעתא דשבועות מוכח כן, מאי קושיא, דהא איהו גופיה אומר¹² דהיה שמעתא לא דייקא כהלכתא, לפי דעתו שחושב. ע"י להלן במשמרת (ד"ה עתה אחזור) שדחה הוכחת הראיה מסוגיא דשבועות איהו גופי אומר. ד"ה והכי הלכתא

מיניה חורבא דחומרא דאתו מינה קולא היא כיון דקא חזי דמקילין טפי בימי ליבון (לימי) [מימי] נדה, ולפיכך אין ראוי לעשות כן. הרחצת פניו ידיו ורגליו אפילו הוא רוחץ והיא מוצקת¹², שאלו לרחוץ היא בידיה אפילו בלא רחיצה אסור דהא איכא קירוב בשר ואסור ליגע בה אפילו באצבע קטנה, (ורחיצה) [והרחצה] זו אפילו בצונן קאמר. תניא בנדרים בפרק שני (כ, א) אל תרבה שיחה עם האשה שסופך [ל]בא לידי ניאוף. ר' אחי בר יאשיה אומר כל הצופה בנשים סוף בא לידי עבירה וכל המסתכל בעקיבה של אשה הויאן לו בנים שאינן מהוגנין אמר רב יוסף ובאשתו נדה. ומן העקב נלמוד לכל מקום¹³ מכוסה שבה¹⁴ שמא יבא לידי הרגל.

פסקא ב'

דין הגיע עת וסתה צריך לפרוש ממנה

טוש"ע סי' קפ"ד סעיף ב', ט, י'

פעמים שאדם צריך לפרוש מן האשה ואע"פ שלא הרגישה בדם, ואלו הן, מי שהגיע עת וסתה, והבועל את הבתולה, ומי שתבעוה לינשא וניפייסה, והרואה דם מחמת תשמיש. הגיע עת וסתה כיצד, כל אשה שיש לה וסת בין וסת קבוע בין שאינו קבוע אסורה לבעלה כל אותה עונה שהיא רגילה לראות בה, וכמה עונה (סג, ב) יום או לילה. רגילה לראות ביום אסורה כל אותו היום רגילה לראות בלילה אסורה כל אותה הלילה. דבר זה מדרבנן הוא, דמדאורייתא עד שתראה, כמו שיתבאר

ציונים והערות: 12 אפי' הוא רוחץ והיא מוצקת. משמע שמותרת להכין לו מים בכלי והוא ירחץ משם. (ט"ו סי' קצ"ה סק"ה) 13 נלמוד לכל מקום מכוסה שבה. צ"ע דב"י או"ח סי' ע"ה ב' בשם הרשב"א דפניה ידיה ורגליה אינם בכלל המקומות המכוסים. (פרדס רימונים מקשה זהב סק"ו) 14 לכל מקום מכוסה שבה. בגמ' דידן גרס אמר ר"ל עקבה דקתני מקום התורפה כו', ומתוה"ב (שלמד לכל מקום מכוסה) מוכח דלא גריס כן. (ב"י הגר"א סי' קצ"ה סק"א)

תורת הבית הקצר

לא יסתכל אדם בעקב אשתו נדה, והוא הדין בכל שאר המקומות המכוסין שבה. דברים אלו שאמרנו בין ברואה ממש בין בבעלת כתם, [שבעלת הכתם] עשאוה כרואה לכל דבריה. אעפ"י שאסור להתייחד עם כל העריות שבתורה, מותר לאדם להתייחד עם אשתו נדה ואעפ"י שהיא לו ערוה, לפי שאין יצרו תוקפו מאחר שיש לה היתר אחר איסורה.

פעמים שהוא אסור להתייחד עמה, כיצד כלה שפירסה נדה קודם שבא עליה חוששין [שמתוך שחביבה] עליו שמא יסיתנו יצרו, גדר גדול גדרו בה שלא תישן עמו בבית אחד עד שיהיו שם אנשים ונשים, והוא ישן בין האנשים והיא ישינה בין הנשים. בא עליה פעם אחת, אעפ"י שפרסה נדה אחר ביאה ראשונה הרי היא כשאר הנשים וישינה עמו בבית אחד, שכיון שבא עליה יצרו שבור. (ע"י בארוך פסקא ו')

פסקא ב' (ע"י בקצר לפסקא ד')

מראה הבית

אלא ימי חומרן ימי קולן מנין ת"ל לכל טומאתו, ומשמע ליה מהבא דאיכא ימי קולא בימי זיבה ומאי נינהו ימי ליבון, אלמא דמקילין בהו טפי מימי הראיה. ולא מילתא היא, דאם כן גבי זבה ונדה ויולדת מאי ימי קולא משכחת בהו, אלא הקולא השוה בכולן הם הימים שאינן רואין דם, וימי החומרא הם הימים

(בעלי הנפש להראב"ד שער הפרישה סי' א')

ברק הבית

שיתצאר בשער הוסמות, ע"כ. ואינו נכון, דזהדיא מוכח בשצעות (י"ח, ב) גבי היה משמש עם הטורה ואמרה לו נטמאתי דקודם שתרצה אסורה לו דאורייתא. אבל עיקרן של דברים כך הם, דפלוגתא הוא וסמות אי דאורייתא אי דרבנן למימרא אי מחזיקין לה בשעת וסמה זודאי רואה ואפי' דקה אחר כך ומנא טורה טמאה דאמרינן דודאי חזאי, דאי דאורייתא אמרינן דודאי חזאי, ואי דרבנן לא אמרינן דזה דודאי חזאי, ולא מחזיקין לה זודאי אלא אמרינן דפסק הוא ואפשר דלא חזאי, ואם דקה בתוך זמן

שרגילה זו שנמשך לה נדמה ומנא טמאה הרי היא טמאה דאמרינן דמהיחא שעתה הוא, ואם דקה ומנא טורה טורה. ותו נפקא לך מינה, דאי מחזיקין לה זודאי חזאי אסור לו לבעלה לזא עליה עד שידע שכבר טבלה וטהורה היא, ואי אמרת דספיקא הוא מותר הוא לבעלה לזא עליה אחר שהות ספירת שבעה וטבילה, דאמרינן דילמא לא חזאי ואם תמצי לומר חזאי שמה טבלה, שדרך הנשים לטבול לאחר שיוכלו לטבול או להשתדל להודיע לבעלהן שלא יכשלו. ומבבל מקום צין למר צין למר אפילו למאן דאמר וסמות דרבנן, אפי' צריא לה שלא ראתה אסור לה לשמש משהגיע וסמה כל אותה עונה, כיצד, אם רגילה לראות צוקף היום או צוקף הלילה אסור לו מאותה עת עד חשכה או מאותה זמן עד זריחת השמש, ואיסור זה מן התורה^ו מדכתיב והזרתם את בני ישראל מטומאתם, לפי שדרכו של דם לזא בהרגל התשמיש, וכן בחצי יום אסור מאותו זמן עד חשכה, וכן בתחלת היום אסור לו עד חשכה, וכן בחצי לילה אסור לו עד זריחת השמש, כללו של דבר לעולם אסורה לו אחר

וסמה עונה, וכמה עונה אותו יום או אותה לילה, פעמים זמן מרובה פעמים זמן מועט לפי שעת עונת הוסת, ולעולם אינה מותרת לו בעונה ואפילו צריא לה שלא ראתה, ואפילו צוסת שאינו קצוע^ז כגון שנשתנה^ח אלא שלא נעקר, ואיסור מורה הוא זה. אבל לפני וסמה בעונה זו, כגון למודה לראות צוקף היום או צאמצע היום לענין שעות שלפניו צאומה עונה דהיינו מתחלת היום, לענין שעות שלפניו, אי רגילה לראות צוקף הלילה או צאמצע הלילה לענין שעות שלפניו צאומה עונה דהיינו מתחלת הלילה, הא כפלוגתא, דלמאן דאמר וסמות דאורייתא ומחזיקין לה זודאי רואה, האי קרא דוהזרתם אתי לעונה זו שלפני וסמה, ולמאן דאמר וסמות דרבנן איסור עונה זו שלפני וסמה דרבנן, וקרא אחאי לאיסור עונה שלאחר וסמה ואף על גב דלא חזאי. והיינו דשרו ליה רבנן ליוצא לדרך לפקוד את אשתו, ומסתמא אפילו צציאה משמע, ומשום דעונה זו לפני וסמה

משמרת הבית

דלציבא דמאן דאמר וסמות דאורייתא נקיט לה ואנן קיימא לן כמאן דאמר וסמות דרבנן, ואם כן קושיא אין כאן על המחצר. ועוד נשתבש הרבה כמה שאומר דוהזרתם את בני ישראל אינו אזהרה אלא למותר העונה שמשעה שלמדה לראות עד סוף העונה, וזה צאמת שבוש גדול, דאזהרה לבני ישראל שיפרשו מנשותיהן סמוך לוסתה שאמרו, עונה הסמוכה לפני הוסת משמע, ולא עונה הסמוכה לאחר הוסת דוקא ולא לפני וסמה, ולא היה אדם שטעה דדבר זה מעולם. ותדע עוד מדאמרינן צשליה האשה שהיא עושה לרביה (ס"ג, ב) תני חדא ר' יהודה אסרה לפני

בשער הוסתות^ט. [ווסתות] יש שאינה אסורה עד שיגיע שעת הוסת ממש, כוסתות התלוין במקרים כקפיצות ואכילת פלפלין וכיוצא באלו, ויש שאינה אסורה אלא בתוך הוסת, ודיני וסמות אלו כולן יתבארו בשער הווסתות, ולא כתבתי כאן ציונים והערות: 15 בשער הוסתות. שער ג' פסקא א'

וסמה ומתירה לאחר וסמה ותניא אידך ר' יהודה אסרה לאחר וסמה ומתירה לפני וסמה ולא קשיא הא דרגילה למחזי בתחלת יממא הא דרגילה למחזי צוקף ליליא, כלומר רגילה למחזי בתחלת יממא אסורה לאחר וסמה ומותרת לפני וסמה דהיינו צלילה כולה שלפני העונה ואפילו הלילה סמוך ממש לתחלת העונה שבתחלת היום, והיכא דרגילה למחזי צוקף לילה אסורה לפני וסמה דהיינו מתחלת הלילה ומותרת כל היום שלאחר השעה שהיא למודה לראות צה ואפילו סמוך ממש, ור' יהודה מוהזרתם אמרה, מדאמרינן תסם עלה דהיה אומר רבא הלכה כר' יהודה, ואקשינן ומי אומר רבא הכי והתנן והזרתם את בני ישראל מטומאתם ואמר ר' יאשיה מכאן אזהרה לבני ישראל שיפרשו מנשותיהן סמוך לוסתן וכמה אומר רבא עונה מאי לאו עונה אחרית, כלומר עונה מוקדמת לשעת וסמה, ואם כן למודה לראות בתחלת יומא אמאי מותרת צלילה, ופריק לה אותה עונה, אלמא לכולי עלמא האזהרה על סמוך לוסתה מלפניו קאמר, אלא שאם לא צא האורח צומנו צריך ליזהר נמי לאחריו צאומה עונה ממש כדברי ר' יהודה. עוד טעה טעות אחרת גמורה שאומר דעונה אינה אלא מה שהוא צין שעת וסמה עד סוף אותה עונה, וצסום מקום לא תמנא עונה סתם צפחות מן העונה כולה, כלומר עונה גמורה או יום תמים או לילה, וכדאמרינן צשליה פרק^י ע"א (ע"ה, א) דרך שאמרו צטהרות כך אמרו ציין נסך וכמה עונה אומר ר' חייא צר אצא אומר ר' יוחנן או יום או לילה. ולא עוד אלא שהיו צצורין שאסור אפילו בעונה יתירה, כדמקשו על רבא שאמר הלכה כרבי יהודה שהעונה שלפני שעת וסמה מותרת, ואקשו עליה מדאמרינן והזרתם את בני ישראל מכאן אזהרה לבני ישראל שיפרשו מנשותיהם סמוך לוסתן וכמה עונה מאי לאו עונה אחרית, ואנו ממעיטין אפילו אותה עונה ונעמידנה אפילו על רגע אחד הנשאר מן העונה. וכן כתב ר"ח ז"ל צפרק ידיעות הטומאה גמ' היה משמש עם הטורה (צצעות י"ח, ב), מכאן אזהרה לבני ישראל לפרוש מנשותיהן סמוך לוסתן וכמה אומר רבא עונה, ופירש משמיה דרבי יוחנן צצוקף מסכת ע"א (כענין) דרך שאמרו צטהרות כך אמרו ציין נסך וכמה עונה או יום או לילה, ואסיקנא לעולם שחיס עשרה שעה, ע"כ לשון ר"ח

ואיסור זה מן התורה. וכ"כ בפסקא ז' (ד"ה ע"ש רש"י), חמציץ החששות בי"ל וסת ובאין לה וסת

ואפי' בוסת שאינו קבוע. בשו"ת חת"ס (י"ד סי' קע"ט נקט בפשיטות דוסת דרבנן גמ' להראיה. ועי' עמ"ח ב"אור לשון הראי"ה באן. ונ"ע בחת"ס סי' קע"ה. מלואים למרדכי דגם וסת דרואה מ"ת דרבנן

כגון שנשתנה בו. ר"ל לאפוקי אם לא קבעה וסת כלל דרינה כאן לה וסת ואין חוששת כלל, ובמשי"ב להלן (פסקא ז' ד"ה וכן הדין

לענין שעות שלפניו. ותיבות אלו נראין כמיותרין)

משמרת הבית

ברק הבית

ו"ל. ועוד טעה באחרת, דאמר דלפני עונה דפלוגתא צוסתמא^ו דאורייתא או דרצנן, ואם כן רבי יהודה דאסר כל אותה עונה ומשום והורתם כמאן דאמר וסמות (דרצנן) דאורייתא, ואם כן קשיא הלכתא אהלכתא, דקיימא לן כותיה דאסור כלפני וסמה

דאלמא^ו וסמות דאורייתא, וקיימא לן כותיה דאמר וסמות דרצנן. ודרכה אדרבה נמי קשיא, דליתיה צעא מרצ נחמן וסמות דאורייתא או דרצנן ופשט ליה צלישנא צמרא דוסתמא דרצנן וכדליתא צפרק כל היד (נדה טו, ב), ומסתמא רבה קיצלה מיינה דרציה הוא, וצאה צפרק האשה שהיא עושה לרביה פסק כר' יהודה דאסר לפני שעת וסמ ומשום והורתם. ועוד,

אי הא דלפני שעת וסמה צפלוגתא דוסתמא תליא, אם כן רבי יהודה ורבי יוסי צוסתמא פליגי, רבי יהודה כמאן דאמר

מדאורייתא ורבי יוסי כמאן דאמר מדרצנן, ואם איתא, צפרק כל היד (טו, ב) דליתא לאוקומה צמנאי ואייטין התם תנאי טובא, אמאי לא אייתו נמי התם תרי תנאי דרבי יהודה ורבי יוסי דתניא כיצד אמר רבי יוסי ימים ושעות וסמות היתה למודה להיות רואה מיום עשרים ליום עשרים ומשש שעות לשש שעות הגיע יום עשרים ולא ראתה אסורה לשמש כל שש שעות דברי רבי יהודה ורבי יוסי מתיר לשמש עד שש שעות. ועוד קשה מאד על כלל דבריו, שהוא מודה דקיימא לן כמאן דאמר וסמות דרצנן, ואומר דסמוך לוסת מלחריו עונה אסורה דבר תורה, אתמאה, יציא צארעא וגירא צשמי שמיא, דלמאן דאמר וסמות דרצנן אפילו צשעת הוסת ממש^ו מותרת דבר תורה. והראצ"ד ו"ל צהיה דיצמות דיוצא לדרך חייב לפקוד את אשתו לא גרים לוסתה, אלא הכי גרים, לא צריכה אלא לשעת וסמה. והדין עמו, דתניא^ו צפרק כל היד (טו, ב) הוואה דס מחמת מכה אפילו צמוך ימי נדה טהורה דברי רש"ג רבי אומר אם יש לה וסמ חוששת לוסתה, ואמי לאוקומיה פלוגתייהו צוסתמא, דרש"ג סבר וסמות דרצנן והילכך אפילו יש לה וסמ חולה צדס מכה, ורבי סבר וסמות דאורייתא ולפיכך אינו חולה, ואסיקנא דכולהו אית להו וסמות דרצנן ואפילו יש לה וסמ חולה ומותרת לצעלה אלא שהדס טמא משום מקור דמקומו טמא. אלא על כרחנו למאן דאמר וסמות דרצנן וקיימא לן כותיה, עונה הסמוכה לוסת שאמרו מדרצנן היא, ואסמכוה אוהרתם את בני ישראל. וכן כתב הראב"ד ז"ל, זה לשוני שכח צחצור צעלי הנפש^ו, תחילה נאמר כי חשש הוסתמא דרצנן היא דפלוגתא דרצ וסמואל היא, דליתמר הגיע שעת וסמה ולא צדקה ולא ראתה וכו', ועוד מדאמרינן ציצמות חייב אדם לפקוד את אשתו צשעה שיוצא לדרך ומוקמינן לה צשעת וסמה שמע מינה וסמות דרצנן וצמקוס מודה לא גזור דאי דאורייתא היכי שרינן ליה ועוד דמחייבין ליה נמי אלא שמע מינה דרצנן היא. והכי אפסיקא הלכתא צהלכות גדולות וכן פסק רב אחא. ואף על גב דתניא והורתם את בני ישראל מטומאותם אוהרה לבני ישראל שיפרשו מנשותיהן סמוך לוסתן וכמה עונה, הווא אסמכתא צעלמא היא, ע"כ. והרב רבי זרחיה שהגיה עליו צמה שהתיר לפקוד צצאה ציוצא לדרך לא השיג כלום על מה שאמר הרב דוהורתם את בני ישראל אסמכתא צעלמא היא, וממנה אתה למד שאף הווא מודה לו צזה, וכן מנאמי לו מצוה צספר המאור צהיה שמעתא דידיעות הטומאה, אלא שאוסרה צצאה ממש מדרצנן אף צסמוך לוסתה. וכן כתב הרמב"ן ו"ל זה לשוני, חשש הוסתמא מדברי סופרים הווא לפיכך אם עברה כל עונת הוסת וצדקה ומנאה טהורה ומותרת לשמש, ע"כ. והווא שפוסק דוסתמא דרצנן וכח צי והורתם לפרישת עונה מדאורייתא, ועם כל זה כתב דלפני וסמה מותרת ליוצא לדרך אפילו צצאה, אין לו רע וילך שפי. עתה אחזור לעיקר שמועה שבשבועות שאמר שפורשת דעונה סמוך לוסת מלפניו שהווא דאורייתא. שנינו שס צפרק ידיעות הטומאה (יד, ג) איזו היא מצות עשה צצנדה שחייבין עליה היה משמש עם הטהורה ואמרה נטמאתי ופירש חייב מפני שיצאתו הנאה לו צצאתו, ואמרינן עלה צגמרא (יז, ג) אמר רב הונא משמיה דרבה היכי עביד נועץ צפרניו צקרקע עד שימות, וזו היא מצות עשה שלו שישאף עד שימות האבר, ואוהרתיה התם דקאמר (יז, ג) דמדקאמר קרא ותיי נדמה עליו עליו תהא נדמה וכדאמר חזקיה התם, ואין כאן זכר לוהורתם את בני ישראל שיפרשו מנשותיהם. וגרסינן בגמרא (יז, ג) איתמר אמר אבי משמיה דר' חייא צר רב חייב שמים וכן אמר רבא אמר שמואל צר צצא אמר רב הונא חייב שמים חדא אכניסה וחדא אפרישה הו צה רבא צמאי אילימא צסמוך לוסתה וצמאן אילימא צתלמיד חכם, כלומר שידע שאמרו חכמים שמוהרין צני ישראל לפרוש מנשותיהן סמוך לוסתן משום שמה יש לחוש צצעודו משמש יצוא האורה, צצלמא אכניסה ליחייב קרבן דשווג הווא דקסבר יכולני לצעול עד שלא יצוא האורה, ומכל מקום לאו אנוס הווא דהוה ליה לאסוקי אדעמיה שמה תראה צשעת תשמיש, ומוזד נמי לא הווי דצבור יכולני לצעול קודם שתראה, וכן פירש רש"י ו"ל. ומכאן דמה שאמרו חכמים והורתם את

דרצנן שרו ליה רצנן ציוצא לדרך, ומכל מקום לא התירו אלא ליוצא לדרך צלצד אצל לא לצא מן הדרך^ו. והכי הלכתא דוסתות דרבנן, ומאי דאמרינן צצבעות צשמעתא דהיה משמש עם הטהורה דנקטינן סמוך לוסתה לאיסורא דאורייתא, לא דאיק

וניקט לה כמאן דאמר וסמות דאורייתא, הא למאן דאמר דרצנן אמיא כולא שמעתא צעונה שלאחר הוסת, ומכל מקום לכולי עלמא לא משתרי חניש צאשתו אחר וסמה צשלא ידע צה אם טהורה אלא לאחר שהיית ספירת צשעה וטצילה, והתם נמי למאן דאמר וסמות דרצנן, ולכולי עלמא אחר עונת וסמה דהיינו אותו יום או אותה לילה וצריא לה שלא ראתה

אבל לא לבא מן הדרך. כמש"כ להלן פסקא ז' (דיה אלא ענין)

ציונים והערות: 16 שהתורה האמינתה כו'. בגדר נאמנות האשה על עצמה, ע"ע בשער א' (פסקא ב'), ובמרה"ב ומלואים שם, וע"ע בשער זה (פסקא ח').

דפלוגתא צוסתמא אצ"ל בפלוגתא דוסתות

דאסור בלפני וסמה דאלמא כו'. צ"ע במה שהבין רבינו דלרא"ה מותר לפני העונה למיד דרבנן, דמשמעות הרא"ה דאסור עכ"פ מדרבנן, וצ"ע.

אפי' בשעת הוסת ממש מותרת כו'. ויל' כדמבואר בראב"ד שמיא וחולץ

והדין עמו דתניא כו'. וכן הוכיח בח"י שבושעות (מרה"ב ד"ה מחני') מזה דגם בשעת וסמ דרבנן, ודין היתר בשעת וסמ בי"ל מכה נתבאר בשער ד' (פסקא יז').

בחבור בעה"ז. תחלת שער הוסתות

ברך הבית

הרי היא מותרת לו ופילו למאן דאמר וסמות דאורייתא, דכיון דאשתי חשנין ליה להאידינא כמאן דמעקר וסמה, אכל לא לפעמים אחרות מכאן ואילך, אלא חוששת לו עד שמעקר שלש פעמים כמו שיתבאר במקומו.

ועוד כתב בזה ענין וסמ

שאנו קבוע וזענין עונה

צינונית דהיינו שלשים יום

דברים לא נתכונן, יתבאר

לפנינו צ"ע.

יתבאר לפנינו.
פסקא ד', וע"ע
שער ג' (פסקא
י"ז)

שנאמר וספרה לה לעצמה, וכל שכן שנאמנת

בווסת¹⁷. ישבה לה ולא בדקה בשעת

וסתה, אם יש לה וסת קבוע אסורה עד

שתבדוק. בדקה לאחר זמן ומצאה טהורה

טהורה, ואין אומרים שמא אורח בזמנו בא ולא הרגישה, לפי שהווסתות

אינן דאורייתא אלא דרבנן כמו שיתבאר בשער הוסתות¹⁸. היה לה וסת

שאינו קבוע, אם לא בדקה בשיעור וסת ולא ראתה הרי זו טהורה ואינה

צריכה בדיקה, דכל שלא הרגישה בדם בשעת וסתה אעפ"י שלא בדקה הרי

זו בחזקת טהורה כיון שאין לה וסת קבוע, שאין איסור עונה זו אלא

מדרבנן. במה דברים אמורים בוסת שאינו קבוע בה והוא לה בפחות

מעונה בינונית, אבל עונה בינונית¹⁹ שהיא לשלשים יום הרי הוא לה כוסת

קבוע לדבר זה, שאעפ"י שלא הרגישה בדם אסורה עד שתבדק ותמצא

טהור. וסתות עצמן אינן דבר טהור אלא מדבריהם כמו שאמרנו, לפיכך

הקלו בפרישת העונה יתר מפרישת הנדה, שאלו נדה עצמה כל קריבה

אסורה כתשמיש כמו שבארנו, ואלו בעונה זו לא אסרו אלא תשמיש בלבד.

ועוד הקלו בה ליוצא לדרך, שאפילו תשמיש ממש מותר משום דמצוה

לפקוד את אשתו בשעה שהוא יוצא לדרך, ובמקום מצוה לא גזור, וכן דעת

ה"ר אברהם ז"ל²⁰. ויש מי שאומר²¹ שלא התירו

ה"ר אברהם ז"ל²⁰. ויש מי שאומר²¹ שלא התירו

ה"ר אברהם ז"ל²⁰. ויש מי שאומר²¹ שלא התירו

ה"ר אברהם ז"ל²⁰. ויש מי שאומר²¹ שלא התירו

ה"ר אברהם ז"ל²⁰. ויש מי שאומר²¹ שלא התירו

ה"ר אברהם ז"ל²⁰. ויש מי שאומר²¹ שלא התירו

ה"ר אברהם ז"ל²⁰. ויש מי שאומר²¹ שלא התירו

ה"ר אברהם ז"ל²⁰. ויש מי שאומר²¹ שלא התירו

ה"ר אברהם ז"ל²⁰. ויש מי שאומר²¹ שלא התירו

ה"ר אברהם ז"ל²⁰. ויש מי שאומר²¹ שלא התירו

ה"ר אברהם ז"ל²⁰. ויש מי שאומר²¹ שלא התירו

ה"ר אברהם ז"ל²⁰. ויש מי שאומר²¹ שלא התירו

ה"ר אברהם ז"ל²⁰. ויש מי שאומר²¹ שלא התירו

ה"ר אברהם ז"ל²⁰. ויש מי שאומר²¹ שלא התירו

ה"ר אברהם ז"ל²⁰. ויש מי שאומר²¹ שלא התירו

ה"ר אברהם ז"ל²⁰. ויש מי שאומר²¹ שלא התירו

ה"ר אברהם ז"ל²⁰. ויש מי שאומר²¹ שלא התירו

ה"ר אברהם ז"ל²⁰. ויש מי שאומר²¹ שלא התירו

ה"ר אברהם ז"ל²⁰. ויש מי שאומר²¹ שלא התירו

ה"ר אברהם ז"ל²⁰. ויש מי שאומר²¹ שלא התירו

ה"ר אברהם ז"ל²⁰. ויש מי שאומר²¹ שלא התירו

ה"ר אברהם ז"ל²⁰. ויש מי שאומר²¹ שלא התירו

ה"ר אברהם ז"ל²⁰. ויש מי שאומר²¹ שלא התירו

ה"ר אברהם ז"ל²⁰. ויש מי שאומר²¹ שלא התירו

ה"ר אברהם ז"ל²⁰. ויש מי שאומר²¹ שלא התירו

ה"ר אברהם ז"ל²⁰. ויש מי שאומר²¹ שלא התירו

ה"ר אברהם ז"ל²⁰. ויש מי שאומר²¹ שלא התירו

ה"ר אברהם ז"ל²⁰. ויש מי שאומר²¹ שלא התירו

ה"ר אברהם ז"ל²⁰. ויש מי שאומר²¹ שלא התירו

ה"ר אברהם ז"ל²⁰. ויש מי שאומר²¹ שלא התירו

ה"ר אברהם ז"ל²⁰. ויש מי שאומר²¹ שלא התירו

משמרת הבית

וגו' מכאן אזהרה לזני ישראל שיפרשו מנשותיהן, אסמכתא צעלמא ומדרבנן צעלמא הוא משום דאיצני למיחש ולאסוקי אדעתיה שמה מראה נשעת תשמיש, דאילו היה מדאורייתא מויד הוא זה שהמורה אמרה שזה עונה סמוך לוסת, והוא עזר אדאורייתא וצא עליה, ומתוך צאתו ראתה, אע"כ לא

דאורייתא אלא דרבנן וקרא

אסמכתא צעלמא. ומה

שפירש רש"י ז"ל²² צעלמא

חכם לו, שידע שישאל מוזהרין

לפרש מנשותיהן סמוך לוסתן

כדאמרין לקמן מוזהרם את זני

ישראל, לא עלה על דעתו לומר

שידע שמוזהרין דבר טורה

מוזהרם, דכבר פירש הוא ז"ל

דעלמא חכם לאו אנוס הוא דהוה

ליה לאסוקי אדעתיה שמה מראה

נשעת תשמיש, ואי דאורייתא לא

שייך למימר ציה הוה ליה לאסוקי

אדעתיה, דאדרבה פושע גמור הוא

ועובר אדאורייתא הוא, אלא שלמד

וידע דאמור רבנן שיש לישראל

להזהיר ולפרש מנשותיהן

וכדאסמכתא מוזהרם. וכן פירש

ר"ח ז"ל זה לשון, אי צעלמא

חכם חדא הוא דמיחייב דהוה ליה

למיפרש סמוך לוסתה כדאמרו

רבנן ולא עצה, ע"כ. הנה אמת

הנה נכון שאין זכר צאונה שמועה

לאסוק עונה מדאורייתא, אדרבה

איפכא שמעינן מינה וכמו שכתבתי.

איפכא שמעינן מינה וכמו שכתבתי.

איפכא שמעינן מינה וכמו שכתבתי.

איפכא שמעינן מינה וכמו שכתבתי.

איפכא שמעינן מינה וכמו שכתבתי.

איפכא שמעינן מינה וכמו שכתבתי.

איפכא שמעינן מינה וכמו שכתבתי.

איפכא שמעינן מינה וכמו שכתבתי.

איפכא שמעינן מינה וכמו שכתבתי.

איפכא שמעינן מינה וכמו שכתבתי.

איפכא שמעינן מינה וכמו שכתבתי.

איפכא שמעינן מינה וכמו שכתבתי.

איפכא שמעינן מינה וכמו שכתבתי.

איפכא שמעינן מינה וכמו שכתבתי.

איפכא שמעינן מינה וכמו שכתבתי.

איפכא שמעינן מינה וכמו שכתבתי.

איפכא שמעינן מינה וכמו שכתבתי.

איפכא שמעינן מינה וכמו שכתבתי.

איפכא שמעינן מינה וכמו שכתבתי.

איפכא שמעינן מינה וכמו שכתבתי.

איפכא שמעינן מינה וכמו שכתבתי.

איפכא שמעינן מינה וכמו שכתבתי.

איפכא שמעינן מינה וכמו שכתבתי.

איפכא שמעינן מינה וכמו שכתבתי.

איפכא שמעינן מינה וכמו שכתבתי.

ומה שפירש"י
ז"ל. על מה
שתיירצו שם (יח),
א' בת"ח לזו
ולא לזו

לא עלה על
דעתו לומר כו'.
אמנם ע"י בחי'
שבועות
(מורה"ב) בשם
רש"י הוריות
שפירש עשה
שבנדה
מוזהרם, הרי
דרש"י עצמו
פירש
דמדאורייתא
הוא.

מראה הבית

פסקא ב'

לא דאורייתא וכמ"ש, ואם איתא לותיב מההיא מתניתין למ"ד
התם וסתות דרבנן א"נ ליתי התם הך מתני' כי שקלי וטרי אי
וסתות דרבנן או דאורייתא וטרחין לאוקמי כתנאי. ועוד דהא
מתני' דהכא היינו מתני' דהתם, וכדאמרין בגמרא היכא קאי
דקאמר זו היא, ואהדרו התם קאי דקתני אין חייבין על עשה ועל
לא תעשה שבמקדש אבל חייבין על עשה ועל לא תעשה שבנדה,
וא"כ איך אפשר דהתם קתני דמצות עשה פרוש משום והזרתם
ובבניסה, והכא קתני ופירש מיד, ועשה דפרישה משום ותתי
נרתה עליו. ועוד דכי אתי לאוקמי ההיא דאביי דאמר חייב שנים
בסמוך לוסתה ובתלמיד חכם, אקשינן בשלמא אכניסה ליחייב
קסבר יכולני לבעול כלומר ושוגג הוא, ואם איתא אדרבה מזיד
הוא דקא עבר אעשה דוהזרתם שהיה לו לפרש [שתים] עשרה
שעות ולא פירש. אלא משמע דהא דפירש רש"י ז"ל שם אינו
מחזור, אלא הכי פירוש, איזהי מצות עשה שבנדה פרוש כלומר
פרש בהנאה מועטת, וכן פירשו המפרשים ז"ל, והתם סתם
הלשון אלא דהכא פירשו שאין העשה אלא בפרישה בהנאה
מועטת.

גמ'. חייבין על עשה ועל לא תעשה שבנדה. מדקתני על עשה
ועל לא תעשה ולא קתני על עשה ולא תעשה, משמע דכל חד
וחד משכחת בפני עצמו, עשה כגון שהיה משמש עם הטהורה

מתני' איזו הוא מצות עשה שבנדה שחייבין עליה היה משמש
עם הטהורה ואמרה לו נטמאתי ופירש מיד חייב מפני
שיצאתו הנאה לו כביאתו, אלא צריך שישא עד שימות
האבר ולא יצא בהנאה מרובה אלא בהנאה מועטת, ועשה ידיה
מדכתיב ותהי נדתה עליו כדאמרין בגמ', והיינו דקתני במתניתין
איזו היא מצות עשה שבנדה כו' היה משמש עם הטהורה ואמרה
לו נטמאתי ופירש מיד חייב, אלמא אין מצות עשה שבנדה אלא
במשמש ופירש מיד, אבל הא דאמרין והזרתם את בני ישראל
מטומאתם מכאן אזהרה לבני ישראל שיפרשו מנשותיהן סמוך
לוסתן, האי לאו עשה שבנדה הוא, דלאו דאורייתא הוא
אלא אסמכתא בעלמא הוא, ותדע דק"ל וסתות לאו
דאורייתא ואפי' בשעת וסתן ממש, וכדמוכח בהדיא פ' כל היד
בפלוגתא דרבי ורשב"ג באשה שרואה דם מחמת מכה דקאמרין
דאפי' בתוך ימי נדתה טהורה משום דוסתות לאו דאורייתא.
ומה ששנינו בפ' ב' דהוריות איזו היא מצות עשה שבנדה
פרוש, ופי' רש"י ז"ל התם פרוש מן הנדה סמוך לוסתה כדי
שלא תהיה רואה בשעת תשמיש דכתיב והזרתם את בני ישראל
ע"כ, אין זה מחזור בעיני מכמה טעמים, חדא דהא ק"ל וסתות

נפקא מהתם נפקא ואל אישך תשוקתך מלמד שהאשה משתוקקת לבעלה בשעה שהוא יוצא לדרך, ופרקינן התם אמר רב יוסף לא נצרכה אלא סמוך לוסתה, אלמא יוצא לדרך בפקידה (עצמה) [ממש] מותר ואפילו סמוך לוסתה, שאילולי כן היה לו לומר לא נצרכה אלא סמוך לוסתה ומאי פקידה בדברים, אלא ודאי פקידת תשמיש קאמר. ואף רש"י ז"ל כן פירש שם, וכן עיקר.

פסקא ג'

דין בועל את הבתולה

טוש"ע סי' קצ"ג

בועל את הבתולה כיצד, שנינו בפרק תינוקות (סד, ב) תינוקת שלא הגיע זמנה לראות ונשאת בית שמאי אומר נותנין לה ארבע לילות ובית הלל אומר עד שתחיה המכה. ופירשו בגמרא

ביוצא לדרך אלא דברי הרגל אבל תשמיש ממש אסור. ומכלל דברים אלו למי שאינו יוצא לדרך שאסור²² בעונה זו אפילו בדברים של הרגל כנדה דעלמא. ונראין דברי הרב [ר"א ז"ל] שאפילו בתשמיש ממש התיירו לו, ° דהכין מוכחא שמעתא ביבמות פרק הבא על יבמתו, דגרסינן התם (סב, ב) אמר רבי יהושע בן לוי כל היודע באשתו שהיא יראת שמים ואינו פוקדה נקרא חוטא שנאמר וידעת כי שלום אהלך ופקדת נוך ולא תחטא, פירוש פקידה זו תשמיש, ואמר רבי יהושע בן לוי חייב אדם לפקוד את אשתו כשהוא יוצא לדרך שנאמר וידעת כי שלום אהלך, אלמא פקידה זו תשמיש כפקידה שאמרו לענין מי שיודע באשתו שהיא יראת שמים. והא דרבי יהושע בן לוי אוקימנא לה התם בסמוך לוסתה, דאקשינן התם והא מהכא

צינונים והערות: 22 ומכלל כו' למי שאינו יוצא לדרך שאסור כו'. עי' ב"י (סי' קפ"ד, י) דנקט דאין מוכח כן לר"ת, ד"ל דקמ"ל דיוצא לדרך חייב בקריבות אלו משא"כ בשאר נשים.

מראה הבית

חייב אלא אחת. ואוקימנא לעולם בסמוך לוסתה ובתלמיד חכם לזו ואין תלמיד חכם לזו. כלומר תלמיד חכם על הכניסה ואינו תלמיד חכם על הפרישה. ואם תאמר תלמיד חכם על הכניסה למה לי, דהא אמרינן לעיל דאפי' עם הארץ על הכניסה חייב דלאו אנוס הוא. לא היא, דעי' לא בעי תלמיד חכם על הכניסה אלא משום דלכי ראתה ידע שחטא כשבא עליה ושאין זה אנוס, וכשפורש בקושי חייב נמי על הפרישה ואין זה כאוכל שני זיתי חלב בהעלם אחד, משא"כ בעם הארץ שחושב אף בשראתה עד שלא נגמר ביאתו אנוס הוא, והלכך הו"ל כאוכל שני זיתי חלב בהעלם אחד.

א"ל רב אדא בר מתנה לרבא לעולם אימא לך אידי ואידי שלא בסמוך לוסתה ואפרישה כו'. פ"י הא דקאמר שלא בסמוך לוסתה לאו דוקא, דלדידיה אפי' בסמוך לוסתה לא מיחייב אכניסה דאנוס הוא, דאע"ג דאמור רבנן שצריך לפרוש ממנה סמוך לוסתה, לאו דאורייתא הוא אלא מדרבנן הוא ואסמכוה אוהורתם את בני ישראל, אבל מ"מ כיון דבהרחקה יתירה הוא וסבור שיכול לבעול, אפילו ראתה נדה בעודו משמש אנוס הוא. אלא הא דאוקימנא בשלא סמוך לוסתה, היינו משום [דבשלא סמוך לוסתה לכו"ע לא מיחייב אלא אפרישה, משום] הכי קאמר דתרווייהו בשאינו חייב על הפרישה. והא דאדדר ליה רבינא מי מצית מוקמת לה בשלא סמוך לוסתה ומשום פרישה, היינו דאדדר ליה בלישניה ומיהו לאו דוקא, אלא עיקר מילתא משום דאוקמה בפרישה היא, וכאילו א"ל מי מצית מוקמת לה אפרישה. ומיהו ודאי דלרבא ורבינא ע"כ בסמוך לוסתה הוא, דאי לא, אכניסה לא מיחייב בקרבן דאנוסין הן, וקתני נמצא על שלו חייבין בקרבן.

(חידושי הרשב"א שבעות יז, ב, יח, א, ועי' המשך הדברים במלואים למר"ב)

...והוי יודע דסמוך לוסתה האמור כאן אינו סמוך לוסתה האמור לקמן שהוא עונה או יום או לילה, דההיא מדרבנן בעלמא הוי דהא קיימא לן וסתות דרבנן, אלא ר"ל אחר שהגיע וסתה או קודם מעט בסמוך ממש.

(חידושי הריטב"א שבעות יח, א)

שלא בשעת וסתה ואמרה לו נטמאתי דחייב לשהות ולא יפרוש מיד בהנאה מרובה ואזהרתיה ותהי נדתה עליו. ומיהו ב"ד שחייבין על הוראת עשה זה לאו משום העשה בלבד הוא שחייבין בהוראתו, שאין ב"ד חייבין על הוראת עשה אלא על ל"ת דכתיב אשר לא תעשנה, אלא משום לאו דאיכא בהדיה דכתיב לא תקרב דאמר ר"פ דלא תפרוש הוא, ועל ל"ת כשהיא טמאה שמוזהר שלא לגלות ערותה דכתיב ואל אשה בנות טומאתה לא תקרב, ולעולם תרווייהו בלאו אחר שנטמאת וכמו שאמרו, אבל קודם שנטמאת ליכא עשה כלל, דוהו(ה)רתם אסמכתא בעלמא היא.

איתמר אבוי משמיה דר' חייא בר רב אמר חייב שנים חדא אכניסה וחדא אפרישה. כלומר אכניסה משום לא תקרב שהרי נטמאת ועוד הוא משמש עד שאמרה לו נטמאתי, וחדא אפרישה משום ותהי נדתה עליו ולא תפרוש כדמפרש ואזיל, והא דקאמרי הכא חייב שנים אמתניתין קיימי ומפרש' לה למתני' בסמוך לוסתה כדמפרש ואזיל, ורבא דאמר תרווייהו תננהו פרישה תנינא כניסה תנינא הכי קתני פירש מיד כו', לאו למימר דמתני' בשלא סמוך לוסתה וליכא אלא משום פרישה בלבד, אלא תנינא בהדיא קאמר, דבין שתהא מתני' בשלא סמוך לוסתה בין שתהא סמוך לוסתה מ"מ תנינן בה בהדיא פירש מיד חייב.

במאי כו'. כלומר היכי משכחת שנים בביאה אחת. אילימא בסמוך לוסתה ובמאן אילימא בת"ח. דיודע דעלולה היא לראות בכל אותה עונה וכדגורו רבנן לפרוש ממנה סמוך לוסתה ולא אנוס הוא, ומוזיד נמי לא הוי דסבור יכולני לבעול עד שלא יבא האורח, ומיהו לכשבא בתוך הבעילה יודע שחטא ושגג, א"כ אכניסה לחייב קרבן אפרישה לא לחייב דמוזיד הוא דהא ידע דלא היה לו לפרוש מיד בהנאה מרובה ופירש, ואי בעם הארץ, אכניסה ודאי חייב שאף הוא לא חשבינן ליה אנוס כיון דהיא עלולה לראות באותה עונה, ואפרישה נמי איכא למימר ליחייב דלאו מוזיד הוא, מ"מ הרי הוא כאוכל שני זיתי חלב בהעלם אחד כיון שאין לו ידיעה באמצע, דאינו יודע שחטא על הכניסה דסבור אנוס אני לעולם, וא"כ שתייהן באו לו בהעלם אחד ואינו

לא תעשה מנלן. פירוש שאי אפשר לחייב קרבן אפילו באיסור
כרת אלא כשהוא בל"ת כדפרישנא לעיל ופסח ומילה
יוכיחו:

לא תקרב לא תפריש הוא דכתיב האומרים קרב אליך. כלומר
פריש על עצמך אל תגע בי כי קדשתיך וליצני הדור היו
אומרים כן לנביא אל תגע בי כדי שלא אטמאך כדפריש רש"י
ז"ל דקדשתיך לשון טומאה כמו (חגי ב, יב) ואל כל מאכל
היקדש. ואחרים פירשו כי קדשתי ממך והוא יותר נכון בפשוטו
של מקרא. ואיכא דמקשו היאך לוקין על לא תקרב אל הנדה
דהא לאו שבכללות הוא כי הוא אזהרה שלא לבא אל הנדה
ממש ושלא לפרוש כדאמרינן הכא וגם שלא לקרב אליה סמוך
לוסתה למאן דמחייב על הכניסה ולאו מילתא היא דכיון שהכל
ענין אזהרה שבנדה לא חשיב לאו שבכללות וגדולה מזו לאו
דלא תעשה מלאכה בשבת שהוא על מלאכות חלוקות ולא
חשיב לאו שבכללות כיון שהכל משם מלאכה וזה פשוט מאד
ואינו צריך לפנים:

הא דכתיב
לעיל ופסח
ומילה

ת"ך והזרתם את בני ישראל ממומאתם מכאן א"ר יאשיה אזהרה
לבני ישראל שיפרישו מנשותיהם סמוך לווסתן וכמה אמר
רבא עונה. ועונה או יום או לילה שאם רגילה לראות ביום
אפילו בסופו אסורה כל היום ואם רגילה לראות בלילה אפילו
בסופו אסורה כל הלילה כדמפרש בדוכתה במסכת נדה (ס"ג
ע"ב). ואיכא למידק למאן דסבר לעיל דאכניסה מחייב
מדאורייתא בסמוך לוסתה וכסברא דאביי ורבא ואידך
אמוראי דלעיל וקיי"ל כוותיהו מהא דאמרינן (נמי) במסכת
יבמות (ס"ב ע"ב) חייב אדם לפקוד את אשתו בשעה ששיצא
לדרך שנאמר ופקדת נוך ולא תחטא ואמרינן שלא נצרכה אלא
סמוך לוסתה, היכי דחינן איסורא דאורייתא משום פקידת
אשתו. ור"ת ז"ל תירץ דפקידה דהתם אינו ר"ל תשמיש ממש
כדפריש רש"י ז"ל, אלא ריצוי בדברים. ולא נהירא לן, חדא
דלישנא דליפקוד את אשתו לא משמע הכי, ועוד דכיון
דתשמיש אסור למה לאלבושה יצר הרע. ויותר היה נראה לומר
דלעולם תשמיש ממש ופקידה דהתם נמי מדאורייתא גמירי לה
שהכתוב מבטיחו שלא יבא בכך לידי חטא שתראה בשעת
תשמיש, והיינו דקאמר קרא ופקדת נוך ולא תחטא, והכי גמירי
לפירושה דההוא קרא. ובשם ר"מ הלוי מטוליטולא ז"ל שמעתי
שהיה מפרש דסמוך לוסתה דהתם היינו ווסת של טבילה שחייב
להמתין עד שתטבול ויפקדנה, דוסת לשון זמן ומועד הוא.
והפירוש הזה בלשון ווסת מורגל בלשון חז"ל. ונראה לי עם מה
שכתבתי לעיל מתורץ יפה דסמוך לוסתה האמור בשמעתין
דלעיל אינו עונה דהא מהיכי תיתי, ועוד דשגגת ת"ח דלעיל
היינו משום יכולני לבעול כדאיתא לעיל ומשום עונה שלימה
ליכא למימר האי לישנא שכל אדם יכול לבעול ואם בא אורח
קודם לכן אנוס הוא אלא דודאי דסמוך לוסתה שהזהירה תורה
היינו סמוך ממש כגון חצי שעה וכיוצא בו ועונה האמורה
בדברי ר' יאשיה מדרבנן היא לעשות גדר וסייג, דהא קי"ל

ווסתות דרבנן ולא דאורייתא והיאך החמירה תורה לאסור עונה
שלימה קודם לכן, אלא ודאי כדאמרן, והשתא היינו דשרו לה
לעונה זו משום פקידת אשתו ומשלך נתנו לך כי הם אמרו והם
אמרו, דכולה מדרבנן. וזו שיטת רבינו הגדול הרמב"ן ז"ל:

והא דתנן על העלם טומאה הוא חייב ואינו חייב על העלם
מקדש. כתבו התוספות בשם ר"ת ז"ל דדוקא קרבן עולה
ויורד אינו חייב אבל חייב הוא חטאת קבועה ככל דבר שזדונו
כרת שהוקשה כל התורה כולה לע"ז כדאיתא התם בכריתות
ודנפקא מכללא נפק ודלא נפק לא נפק. וא"ת והא בפ"ק (לעיל
ב' ע"א) אמרינן דעל שאין בה ידיעה בתחילה שעיר החיצון
מכפר והתם ליכא חטאת קבועה שאין השעיר מכפר על מידי
דבר קרבן כדכתיבנא התם. י"ל דהתם גזירת הכתוב שלא יהא
חמור אין בה ידיעה בתחילה טפי משיש בה ידיעה בתחילה.
והקשו עליו התוספות חדא דלישנא דאמרינן אינו חייב על
העלם מקדש לגמרי משמע שאינו חייב כלל ופטור נמי קרינן
ליה לעיל בפרקין, ועוד דלקמן (בפ"ב) [בפ"ג] (נ"ד ע"ב) גבי יש
אוכל אכילה אחת מהדר תלמודא לאשכוחי חטאת קבועה
בטמא שאכל את הקדש ולא משכח לה אלא בנשיא וכו',
אליעזר ואמאי לוקמה בהעלם קודש דכל אדם לר"א ור"ע,
אלא ודאי דלדידהו פטור לגמרי דהו"ל דבר שהיה בכלל ויצא
לידון בדבר חדש שאין אתה יכול להחזירו לכללו עד שיחזירונו
הכתוב בפירוש:

עד ידע אי בשרץ איטמא אי בנבלה איטמא. פירש רבינו
הרמב"ן ז"ל דדוקא נקט שרץ ונבילה או דכוותיהו
שחלוקין בשמותיהם ושעוריהן, אבל בין נבילת בהמה וחיה או
בין שרץ לשרץ ליכא קפידא אף לר"א:

מה נפשך אכל חלב וכו' אשתו נדה וכו'. מאריך למינקט כל הני
למינקט כל מיני איסורי כריתות איסור ביאה ואיסור אכילה
ואיסור מלאכה:

מכדי כתיב בכל דבר טמא או וכו'. נראין דברים דלא קשיא
ליה אלא מאי דכתיב או בנבלת שרץ טמא, דאילו נבלת
בהמה טהורה וחיה הא ידע דאיצטריך לכדרכי, ובכל דבר טמא
הא דריש ליה בסיפרא כדכתיבנא בפ"ק (ד' ע"א ד"ה אקרא). אבל
בנבילת שרץ טמא דלא דריש התם מידי משמע ליה דאייתר
למדרש עד דידע אי בשרץ נטמא ואי בנבילה, והיינו דמהדרינן
דר"ע אמר לך דאידי דאיצטריך למיכתב בהמה וחיה לכדרכי
כתב נמי נבילת שרץ שלא לצורך כדתנא דבי רבי ישמעאל
וכו', וזו גם כן נשנית על מה שכתוב בפרשת שרצים דמסתיין
דלימא קרא אשר תגע בכל דבר טמא ומפרשת שרצים ידעינן
אי זהו דבר טמא, אלא שנשנו כאן שאר הפרטים מפני
שנתחדש בהם גזרה שוה דרבי דנפקא לן מיתורא דבהמה וחיה
וכדאמרינן התם אקרא אני חיה בהמה למה נאמרה דע"י
שניהם אנו לומדים גזירה שוה מבהמה בהמה וכיון שנתחדש
בה נבלת בהמה ונבלת חיה לכדרכי נשנית בה נבלת שרץ שלא
לצורך, ומיהו ר"י סבר דההיא דבי רבי ישמעאל היכא דליכא

פי' מלורע לא כתיב עבילה בגופה אלא מק"ו ממנעה ומשכבה נפקא לן, ועושין מדין כזה, והוא פשוט, אבל כל זה לטהרות, אבל לבעלה דלא כתיב בהאי פרשה אלא צפרשה עריות באחרי מות ובקדושים, ושם לא נזכרה עבילה, וקל וחומר ליכא דבעלה חולין הוא, ואפשר דלא בעי עבילה. ולקושיות זו נכתבו התוספות בחגיגה י"א ע"א ד"ה לא נזכרה אלא לשיעור מקור ע"ש.

וליישוב דברי בה"ג י"ל דפשיטא ליה דגם צפרשה נדה שצ"י מלורע נמי הוזכר איסור עריות לבעלה, דהרי כתיב שם ותהי נדה עליו ומיניה דרשין דלא לפרש באבר חי דאפילו בשעת נדה תהי עליו, ומכיון שהוזכר איסורא לבעלה באותו קרא, הרי הוא בכלל כל מאי דכתב שם, וכיון דעבילה גופא לטהרות כמפורש שם מק"ו ממנעה, אי"כ וה"ה וכל שכן לבעלה, זה י"ל דעת בה"ג.

ועד"ז יש קצת לקיים דברי ר' יונתן בן יוסי בן לקוניא רמז לבעול נדה מן התורה מנין, ר"ל ערס שידע רמז לפרש באבר חי מהאי קרא, לא ידע רמז לנדה כלל, היינו משפסק הדם שהאסר עד שהבא במים, ולבסוף משגילה לו רמז לפרש באבר חי ממילא נודע ג"כ רמז לבעול נדה.

ועד"ז נחות י"ל ג"כ במס' שבת י"ג ע"ב צבוצדא דההוא תלמיד, י"ל דהאי תלמיד קול בעיניו ימי ליצונה דכזה ס"ל מן התורה לא בעי עבילה לבעלה, דדרשא דותהי נדה עליו לא משמע ליה, דלא שייך לומר רמז לפרש באבר חי שלא נזכר צ"י עריות כלל, ע"כ לא י"ל האי דרשה, וכיון שלא נזכר צ"י טהרות שום רמז מאיסורא לבעלה ע"כ לא י"ל עבילה נדה לבעלה מן התורה רק מדרבנן, ע"כ ה"י קל בעיניו, אבל [בשמעתי] מסיק ש"ס חינוח עשה נפקא מותהי נדה עליו לאו מנין ומייתי ליה מואל אשה בנדת עומתה לא תקרב לא תפרש הוא, נמלא כתיב שפיר צ"י עריות ג"כ, וזה זה ולימד על זה, והאי תלמיד לא משמע ליה לא תקרב לא תפרש, והיינו דקאמר אליהו ז"ל שלא נשא פנים בתורה דכתיב אל אשה בנדת עומתה לא תקרב (טו).

שקל קלח פתק ציה כ"י. לפע"ד דר' שמעון בן יוסי בן לקוניא נמי הבין ששאלהו הוא באמרה לו נעמאתי ואפ"ה כעס עליו ומייתי ליה מקרא ואל אשה בנדת עומתה לא תקרב ומסקי' דלא תפרש הוא. ואפשר ע"ד הל"ה דמש"ה פתק ציה קלח להזכירו בקרא דקרב אליך אל תגע צי דמייתי לקמן, ואפ"ה מסיק דלא הוה ידע אזכרה למשמע עם הטענה משום דאי לאו דידעינן בל"ה עשה מותהי נדה עליו לא הוה מפרשין לא תקרב לא תפרש דא"כ לקחה מדכ"ד ונאמר הזר הקרב יומת הזר הפורש יומת, אלא ע"כ שאני הכא דאיכא עשה בל"ה ולכן מסיק חזקי' מותהי נדה עליו לגלוי אלא תקרב דקרא וק"ל.

ותהי נדה עליו אפילו בשעת נדה תהא עליו. [עיין ח"י נדה י"ג ע"א ד"ה אימא, דלכאורה עליו אינעריך לדרשא דהתם, עיי"ש].

תנו רבנן והזרתם כ"י. עיין בתורת הבית שער צ' מה' נדה שלו ובזקק הבית שם דמסיק אע"ג דקו"ל וסתות דרבנן לענין זה מן הדרך נשיהם להם בחזקת טהרה משום דשמא ראתה כבר לא חיישין, מ"מ אסור מדאורייתא לשמש סמוך לוסתה

דשמא תראה חיישין דדרך הדם לזוב ע"י החשמים ומלרפינן לה אורה בזמנו זה (אע"ג דהכא חזקה אחד לא חיישין לענין לשמש לאחר זמן), ואם כן לפ"ז הטעם אינו אסור מדאורייתא בחזקת ונישוק באותה עונה, דוקא חשמים דדרך הדם לזוב ע"י אסור, ע"י צו"ד ס"י קפ"ד. מיהו אפשר דלהרמז"ס דס"ל בא"ע ס"י (ק"כ) [כ'] לחיובק ונישוק דעריות דאורייתא מלא תקרבו לגלות ערוה, אם כן ה"י גזרו רבנן, משא"כ להרמז"ן דלעולם דרבנן אם כן הכא אפילו איסורא דרבנן ליכא. וסברא זו מלאתי בתשובה א' שכתב לי מורי מה' נתן אדלר כ"ז י"י, וכתב שם עוד דהרמז"ס שהחיר בחזקת ונישוק באותה עונה אע"פ דס"ל דבשאר עריות דאורייתא, מ"מ ס"ל להרמז"ס דעיקר טעם הכפרה סמוך לוסתה שמא תראה בשעת עבילה ולא יכול לפרש עד שימות האבר נמלא ע"כ בעול נדה, אבל בחזקת ונישוק אם תרגיש יפרש מיד, והאריך עוד שם, ודברי פח"ח.

מיהו מלאתי בספר נודע ציהודק [מהדו"ק י"ד ס"י י"ה] סברא אחרת לחלק בין שמא ראתה לשמא תראה, משום דשמא תראה אין לה חזקה שלא תראה שהרי ע"כ פעם אחת תראה וא"כ חזקה אורה בזמנו זה עדיף ואסור מדאורייתא סמוך לוסתה, אבל שמא ראתה לא חיישין דחזקת טהרה שלה עדיף כמו שמא מת דלא חיישין ושמא ימות חיישין.

וע"ש בתשובה נודע ציהודק כמדומני שלא ראה דברי הרא"ה בצד"ה ה"ל, ויש להאריך ואין כאן מקומו.

[והזרתם] את בני ישראל וכו' מכאן אזכרה לבני ישראל שיפרשו מנשותיהן סמוך לוסתן. הנה ממש רוצ הפוסקים ותוספות במסכת נדה צדוכתי עובי [ע"ז ע"א ד"ה ורצ נחמן] העלו דוסתות לאו דאורייתא. ועפ"ז כתב ראב"ד בספר בעלי נפש דמכ"ש דסמוך לוסתה לאו דאורייתא, וכ"כ רמב"ן בהלכותיו וכ"כ רש"ז"א בתה"א דף קנ"ה [בית ז' שער ב']. אלא שנדחקו מאד בש"ס [לעיל ע"א] דמחייב חטאת אכניסה סמוך לוסתה ואי ס"ד לא"ד דמן התורה לא חיישין שהראה א"כ אונס הוא. והרשב"א במשמרת הבית שם כתב דארכא משם מוכח דלאו דאורייתא דאי ס"ד דאורייתא א"כ אמאי חייב חטאת מזיד הוא אלא ע"כ לאו דאורייתא ונהי דהתורה לא אסרתה משום שמא תראה מ"מ לא היה לו לבעול ולמימר יכולני לבעול ע"ש. ואין כוונתו לומר דמזיד הוא בחיוב כרת דנדה, דהא אמר יכולני לבעול ולא הזיד אלא בעשה דוהזרתם, אלא כוונתו דלא הוי שצ מידיעתו דנדי דלא הזיד רק בעשה ויש לומר דמכרת שצ מידיעתו הוא מ"מ הכא שאני דהתורה חששה שמא תראה והחמירה עליו לפרש משום שלא יבא לידי כרת והוא היקל בעיניו איסור כרת ואמר יכולני לבעול הו"ל כאלו אינו שצ מידיעתו לענין כרת, ועיין מ"ש תוס' [לעיל] י"ז ע"ב ד"ה אי צת"ת, ובשבת ס"ט ע"א ד"ה אלא כ"י, ועיין מ"ש תוס' חולין ה' ע"ב ד"ה אינו כ"י. מ"מ דבריו בזה אין מוכרחים וגם במ"ש דאף ע"ג דלאו דאורייתא מ"מ הו"ל שוגג ולא אונס הוא דוחק גדול.

אמנם התוס' ציצמות ס"ב ע"ב [ד"ה חייב] בשם ר"ת כתבו דסמוך לוסתה הוא דאורייתא, וכ"כ הרא"ש שם [ס"י י'],

ולפע"ד דברי הרא"ה נכונים למצין דבסוגיא דשנעוה שקיל וערי אצוי ורצא אליבא דרב הונא דהוא מרא דשנעוה דמחייב ד' על הכניסה ועל הפרישה ואם כן אין מן הדוחק כלל אי בסוגיא קאי אי וסתות דאורייתא דהא ר"ה ס"ל הכי בנדה ע"ש ע"ז ע"ה צתום ד"ה אלמא וסתות דרבנן כו', אלמא משום דשקלי וערי אמוראי עובי [בשנעוה] וכי ס"ד דכל הכי אמוראי נמשכו בתריה דר"ה דלא כהלכתא, וע"ז יפה כתב הרא"ה דודאי איתא להא דחייב שתיס אכניסה ואפרישה לכ"ע דאחר שעבר שעת הוסת הוה דאורייתא לכ"ע ומש"ה שקלי וערי [הכא] דנ"מ גם להלכתא אלא הכי ליגמא דסמוך לוסתה דנקטי בלשונם לא דאיק משום דעיקריהו לפרש דברי ר"ה דס"ל וסתות דאורייתא מש"ה נקטי הכי ליגמא וא"ש דברי הרא"ה.

אמנם הראש"ד והרמב"ן והרשב"א דס"ל גם סמוך לוסתה דרבנן ולא חשו לשמא תראה, נ"ל דס"ל דהא וסתות דרבנן לאו משום חזקה עברה המגדלתה אחינן עלה דשנעוה ביאת האורח לא שייך כאן חזקה עברה כלל, דומה למאי דאמרין אדם יש לו חזקה חי ומ"ה כשיניחו גוסס או הגיע לגבורות אזדא ליה חזקה חי כמבואר בגיטין כ"ה ע"ה, א"כ ה"ה הכא בנדה שעת וסתה הו"ל כהניחו גוסס, אלא הטעם דוסתה לאו דאורייתא מטעם אחר והוא משום דהרי אשה זו שקבעה וסת ליום כ' בחודש אין זה היום גורם לכל הנשים או לרובן אלא זאת האשה לפי עצמה ומזהר ואשה אחרת שנשתנית בעצמה לא יגרסו לה יום זה אלא יום אחר, וא"כ איך אפשר לאוקמי חזקה על זה הא דרך בני אדם לשנות מזגם ועצמם בכל שעה ורגע ע"י מאלכלים ומלאכות וגייעה ומנוחה ופחד ושמחה ואלהל, וכתב הר"ן בשנעוה [סי' ס"ו] דחזקה דביאות דאדם לאו חזקה מעליא מפני שאדם עשוי להיות חולה, הביאו הרב"י לקמן סי' ר"ה [ד"ה ואם מטביל צו יורה] ופסק שם כדבריו בשו"ע סעיף ס"ה, א"כ מכ"ש הכא, וזה הטעם יותר ראוי ונכון וכן ביארתי בשנעוה א' ע'. וא"כ הדין נותן בעבור זה שגם עונה הסמוך לוסתה לאו דאורייתא דגם לשמא תראה היום לא ייחוש וגם הוא כעין ס"ס שמא לא תראה היום כלל כי שמא נשתנית ואם תראה שמא לא תראה אלא בזמנו ממש, ואמנם אחר שעת הוסת אין כאן אלא ספק אחד שמא לא תראה היום כלל אלא אי תראה בודאי יש לחוש כל רגע, וגם צוה א"ש דברי הרא"ה הנ"ל וק"ל.

המורם מהנ"ל יש כאן ג' שיעות, להראש"ד ורמב"ן ורשב"ס טעם וסתות דרבנן משום דחזקה אורח בזמנו צא עשוי להשתנות, ולטעם זה אפילו סמוך לוסתה נמי דרבנן. ולר"ת וסה"ת וספר יראים והרא"ש הטעם דוסתות דרבנן משום דחזקה עברה מגדלתה, ואם כן סמוך לוסתה מיהא דאורייתא דלשמא תראה חיישין דלזה לא מהני חזקה עברה. והרא"ה מכריע קודם שעת הוסת הוא דרבנן ואח"כ הוא דאורייתא וא"ש לכל הטעמים וחסרות (צא).

ומשמע מלשונם דסמוך לוסתה דוקא הוא דאורייתא אצל מודים דוסתות דרבנן (סח), וכן ראוי לומר כדי שלא יסתרו תוס' ורא"ש דיבמות עם דבריהם במסכת נדה בדוכתי עובי, וכן הוא בספר התרומה [כ' נדה סי' ל"ג] וספר היראים [עמוד עריות סי' כ"ו]. וכתב אלי מורי הגאון מהר"ן נחן אדלער כ"ז ז"ל בשנעוה דטעמם דנהי שמא תראה לא חיישין מ"מ שמא תראה חיישין עכ"ד, ופי' לדבריו נ"ל דהא דוסתות לאו דאורייתא אע"ג דחזקה דאחזקה תלת זימני הוא דאורייתא בעלמא, ומ"ש הכא דלאו דאורייתא, ונ"ל משום דחזקה עברה האשה מנגד לחזקה אורח בזמנו צא, ואם כן תינה להחזיקה בטומאה משעת וסת ואילך ע"ז נאמר יש לה חזקה עברה, אצל למיחש שמא תראה עתה, לזה אין חזקה עברה מנגד דהא אין לה חזקה שלא תראה לעולם, שז מלאתי זה גם בזב"י [מהד"ק יו"ד סי' נ"ה].

ובזה הצנתי היעז דברי רא"ה צד"ה דף קנ"ה ע"ה [צית ז' שער צ'] שכתב דעונה קודם שעת הוסת היא דרבנן אי וסתות דרבנן מש"כ מה שנשאר מן היום אחר שעת הוסת הוא מן החורה אפילו אי וסתות דרבנן, וש"ס דשנעוה דאמר סמוך לוסתה לא דאיק ואזיל למ"ד וסתות דאורייתא עכ"ד סט), וס"ל משמעות לשון סמוך לוסתה משמע קודם לוסתה ומש"ה נדחק דסוגיא [דשנעוה] לא דאיק ואזיל למ"ד וסתות דאורייתא, מ"מ סברתו ל"ע מ"ש מה שקודם הוסת למח שאחרי, ולפי הנ"ל א"ש דס"ל נהי דחיישין שמא תראה דלזה אין לה חזקה עברה מ"מ הא בכל הימים שצין וסת לוסת ל"ה הכי דניחוש שמא תראה וע"כ משום דחזקה אורח לא יצא אלא בזמנו. וא"כ ה"ה ביומיה לא יצא אלא בשעתו כגון מן המנחה ולמעלה, דהא למ"ד נמי וסתות דרבנן מודת הוא דאורח לא יצא אלא בזמנו, אלא מ"מ א"א לטמא האשה אי עברה ולא בדקה משום דחזקה עברה מנגד לזה, וא"כ קודם לזה שריא אצל אחר שעבר רגע הוסת ולא צא האורח בזמנו בודאי מודים כו"ע דנהי דשמא תראה לא חיישין מ"מ שמא תראה חיישין ואי משום אורח בזמנו צא הא לא צא בזמנו. ונ"ל לפי דבריו דלמ"ד וסתות דאורייתא דאוסרין מן החורה גם בשעות שלפני שעת הוסת, היינו מייחורא דקרא דוהזרח, דאלאחר הוסת לא נריך קרא דהשתא שמא תראה חיישין ר"ל אי לא היתה צודקת מיד כשיעור וסת היתה עמאה מן החורה דשמא תראה, כ"ש דניחוש שמא תראה אפילו אי בדקה כשיעור וסת ומלוא עברה מ"מ איך השמש שמא תראה, ע"כ נ"ל דקרא אלפני שעת וסתה קאי, כן נ"ל לדבריו.

ומה שתמה הרשב"א עליו דמה הועיל כיון דע"כ עדיין נריך לדחוק בסוגיא [דשנעוה] דלא דאיק ואזיל למ"ד וסתות דאורייתא א"כ מי הביאו לכל זה לימא סמוך לוסתה דרבנן לפניו ולחחריו, ואי משום סוגיא דשנעוה הא אכתי מוקי לה למ"ד וסתות דאורייתא.

(ט) דברי הרא"ה מביא מרן ז"ל כמה פעמים בתשובותיו ובחידושי, ראה ליקוטי הערות על שו"ת ח"ס יו"ד סי' קמ"ב אות י"א.
(ע) ה"ה בשו"ת יו"ד סי' קמ"ב, עיי"ש ד"ה מיהו במה, שכתבה מרן ז"ל פחות משלשה חדשים לפני כתיבת חידושים אלו. תאריך התשובה ג' דחבוקה תקס"ב, ואילו תאריך חידושים אלו כ"א אדר ראשון אותה שנה.
(צא) ח"י שו"ע יו"ד ה' נדה סי' קפ"ד ס"ב. וע"ע בזה שו"ת יו"ד

(סח) כ"כ מרן ז"ל בדעת התוס' יבמות, גם בשו"ת יו"ד סי' קמ"ב ד"ה וראיתי, סי' קס"ו ד"ה אמנם. אמנם שם בס"י קס"ד ד"ה מ"ש מעלתו מעונה, כ' מרן בדעת תוס' הנ"ל דתליא זה בזה, דלמ"ד וסתות דרבנן גם עונה סמוך לוסתה דרבנן, וכ"כ בח"י גיטין ב' ע"ב ד"ה באיסורין, ושו"ת יו"ד סי' ק"ע ד"ה שאלה. — ועיי' ליקוטי הערות על שו"ת ח"ס יו"ד סי' קמ"ב אות י"ב, וסי' קס"ד אות י"ז.

אחד הוא כודאי אי אפשר לזרפו לס"ס. ולענ"ד אין צורך להביא ראיה ממקום אחר והרי הדבר מפורש בדף נ"ט ע"ג דמדלמ"ר ר"ש חזקת דמים מן האשה אפילו ס"ס ויושבת ג"כ מטמאה. ועל זה כתב מעלתו שלא לשייך להרב כ"מ טועה בדבר משנה לכן פירש שמשתנו קאי צנמא מן הלול ולפנים אז אמרינן חזקתו מן המקור ^{אוצר החכמה} אבל אם הוא נמא צפרודור ונסתפק לנו מקום מציאותו אם הוא מן הלול ולפנים או מן הלול ולחוץ אולי צוה לא משוין כודאי לומר חזקתו מן המקור. ושוב הקשה מעלתו צנמא על עד שלו מחייבין קרבן מכלל שגם צנמא ולא ידעין אי מן הלול ולפנים או לחוץ ג"כ אמרינן חזקתו מן המקור. וע"ז חירץ מעלתו כיון דהך מחנינן איירי סמוך לוסתה דאל"כ אנוס הוא כדאמרינן במסכת שבעות דף י"ח ע"א לכן אמרינן שחזקתו מן המקור לפי שהוסת מסייע לחזקה זו.

והנה דבריו טובים למ"ד וסמות דאורייתא אבל למ"ד וסמות דרבנן איך נזקף הוסת לחייב צבילי חטאת ועיקרו מדרבנן. ואין זה דומה למה דמחייבין במסכת שבעות חטאת ולא אמרינן אנוס הוא היינו שאפי' וסמות דרבנן מ"מ כיון שעכ"פ מוטל עליו מדרבנן לפרוש הימנה שוב אינו אנוס לשמש עמה וממילא חייב חטאת על שגגתו ששימש עם הטמאה ודאי אבל צוה שאנו מסופקים אם היא טמאה כלל כי שמה דס עליה הוא ואיך נימא דצעתה וסח חזקתו מן המקור והלא וסמות דרבנן ולמימר דמחנינן אחיא כמ"ד וסמות דאורייתא קשה הדבר לאמרו לאוקמי משנתנו שהיא סתם משנה דלא כהלכתא. והנלע"ד צוה על פי מה שחידשתי דבר נפלא דלכאורה להך דקצרי וסמות דרבנן קמה כנגדם כחומה אזהרה דוהורתם וגו' דילפינן מינה אזהרה לצני ישראל שיפרשו עונה סמוך לוסתן והרי עיקר הוסת דרבנן ואיך הזהירה התורה עליו. והראב"ד צאמת ר"ה לומר שזה אסמכתא וכן כתבו הר"ן והרשב"א הוצא צ"י ס"י קפ"ד. אמנם התוס' ציצמות דף ס"ג כתבו דסמוך לוסתן דאורייתא וכן שטח לשון הרמב"ם צפ"ד מא"צ הלכה י"ג משמע

שהוא מן התורה ואני אומר ודאי שהוא מן התורה ואעפ"כ וסמות דרבנן. ואומר אני אף שנחלקו חנאים ואמוראים אם וסמות דאורייתא או דרבנן אין טעם פלוגתתם דלמ"ד וסמות דרבנן אז מן התורה לא אמרינן חזקה אורח צומנו צא ועיקר חזקה זו תהי' לדידי' רק שצ"ס מדרבנן ^{אוצר החכמה} א"ו גם לדידי' חזקה זו היא ככל החזקות שצ"ס וחזקה מן התורה היא כדאמרינן צפ"ק דחולין אלא דנגד חזקה זו היא חזקת האשה שצחזקת טהרה עומדת (א) ולכן מן התורה אוקמינן חזקה להדי חזקה וזהו טעם המ"ד וסמות דרבנן.

והנה כבר נודע אוקימתא דרבא במסכת גיטין דף כ"ח ע"ג לשמא מת לא חיישין ולשמא ימות חיישין ופי' רש"י דשמא מת הוא נגד החזקה אבל שמא ימות לא מרעינן החזקה בהכי. ופירוש הדברים דאדם יש לו חזקת חיים כמו שהי' חי עד עמה עדיין חי הוא אבל אין לאדם חזקה שלא ימות שהרי ודאי ימות (ב) פעם אחת ולכן בכל שעה חיישין שצרגע זה ימות וכאשר כבר עברה השעה שוב לא חיישין שמא כבר מת. וזה פשוט. ומעמה גם גבי אשה דכל אשה יש לה חזקת טהרה שהרי עכשיו היא טהורה ולא חיישין שמא כבר נטמאה צטומאת נדה שזה נגד החזקה אבל אין להאשה חזקה שלא תראה נדה אחר שעה שאין צוה חזקה שהרי צפעס אחת עמידה לראות נדה שהרי לא תהיה טהורה לעולם ולכן אימא למיחש בכל שעה שמא תראה. ולכן וסמות לענין לאסור לשמש סמוך לוסתה הוא לכ"ע מן התורה לפי שאמרינן חזקה אורח צומנו יצוא וליכא למימר העמד נגד חזקה זו חזקת טהרה אשה שהרי צוה דחיישין שמא תראה לא מרעינן עדיין חזקת טהרה והוא ממש כמו שמא ימות וא"כ ליכא חזקה הסותר לחזקת אורח צומנו צא ולכן אסורה מן התורה וקרא דוהורתם את בני ישראל דרשה גמורה היא, אבל אם כבר עבר וסתה למימר וסמות דאורייתא לטמאה לשעבר לומר שראתה צעתה הוסת נגד זה יש חזקת טהרה הסותר לזה. (*) לכן קצרי כמה תנאי ופסקינן כן הלכתא דוסמות דרבנן (ג) [א] [ב].

הערות הגאונים

השואל ספרו בית מאיר וראיתי בקונטרס אחרון צלעות הבית שהעיר בדברי הנ"ל לסתור דברי המחבר. (הגר"פ)
(ב) נ"ב א"צ לזה. אלא הטעם דחזקה אינו בירור רק שכן חק התורה להעמיד על חזקה דמעיקרא. וז"א אלא לענין ספק שהוא לפנינו שכ"ז שלא נודע לנו שיצא מחזקה דמעיקרא משאירין אותו בחזקתו משא"כ כשבאנו לדון העתיד להיות. (הגר"פ)
(ג) ונ"ב וסעד גדול לדברי רבינו מהא דלענין טהרות לא מטמאין

חזון איש

[א] ובס' ח"ד ס"י קפ"ד צביאורים סק"י, מבואר דעמו ז"ל דגם למ"ד וסמות דרבנן חזקת הוסמות מעיקר הדין הוא

(*) א"ה. ע"ע בתנינא ס"י ק"ג. (וע"ע מש"כ בן המחבר לפ"ז באה"ע תנינא ס"י קל"ב אות ב').

ובזה (* אמרתי מה דאמרין צדק ט"ז ע"א דהיכא דצדקה ומנאה טמאה לכ"ע טמאה משעת הוסת אפילו למ"ד וסמות דרבנן היינו דמדלא' חוששת לוסתה דגם מ"ד וסמות דרבנן לפי מה שכתבתי מודה דחזקה לאורח צומנו צא אלא היכא דצדקה ומנאה טהורה איכא נגד זה חזקת טהרה אצל היכא דצדקה ומנאה טמאה איתרע חזקת טהרה של האשה שהרי היא טמאה לפניך וזה ריעותא כמ"ש צדק צ' ע"ב וא"כ חזקת אורח צומנו צא לא איתרע וחזקת טהרה האשה איתרע ולכך שוב מדאורייתא צוה חוששת לוסתה.

הערות הגאונים

ראתה. וסברת רבנו הלוי כתב ג"כ הרא"ה ז"ל בספר בדק הבית בשער הפרישה. אך דעתו ז"ל דדוקא בשעת הוסת עצמו הפרישה היא דאורייתא. אבל בעונה הסמוכה גם הפרישה היא מדרבנן. [ולחרב בעל חכמת אדם בספרו בית אדם נראה שנעלם ממנו דברי הרא"ה ז"ל אלו]:

ומ"ש עוד רבינו המחבר דהא דקיי"ל דאם בדקה ומצאה טמאה אח"כ טמאה למפרע אף למ"ד דווסתות דרבנן היינו מדאורייתא משום דאיתרע חזקת טהרה שלה דהרי היא טמאה לפניך. קשה דא"כ תהא טמאה למפרע גם בעונה הסמוכה לווסתה וזה לא מצינו בגמ' כלל. וצ"ע.

חזון איש

צ' הלכות דלישגא קמא סבר דעיקר אשמועינן דחוששת לראייתה וע"כ סבר רב דוד"א והלכך אשמועינן דאפ"ה חוששין לראייתה לענין לטמא מעל"ע, דכיון דאנו חוששין שראייתה שלא בשעת וסחה יש לטמא למפרע, ואפ"ה אס"ל דאין לטמא למפרע קדם זמן הוסת אשמועינן דחוששין לראייתה לממני גם מיום שני, וע"ז הקשו החו' שהרי צראה לכו"ע דחוששין לוסתה וא"כ אין נפקותא אי וד"א אי וד"ר צראה אחר וסחה ושפיר אנטריך לרב לאשמועינן דחוששין גם לראייתה, וחילו דו"א דלמ"ד וד"ר אפ"ה אי צדקה אס"כ וגמלאט טמאה אין להחזיק את הוסת לודאי אלא שחוששין לטמא טהרות מדרבנן אצל ממני לא ממני אלא מראיה וא"כ ע"כ רב סבר וד"א, ול"צ מפרש דרב אשמועינן דחוששין לוסתה וסבר וד"ר ואשמועינן דאם מנאט טמאה חוששין לשעת וסחה ולפ"ז שפיר איכא למימר דהיינו לטהרות דוקא וזה דלא כמ"ש צ"ב נזכ"י מהד"ק חיו"ד סי' נ"ה דצראה לכו"ע טמאה מה"מ משעת וסחה דלפ"ז ליכא להוכיח מידי דסבר רב וד"א שהרי צראה ליכא פלוגתא ולדידהו ז"ל דצוה פליגי צ' הלכות וז"ע, והגרע"א ז"ל צהש"ס הקשה בצדדי החו' נימא דל"ק סבר דאי וד"ר גם צמנאט טמאה אין חוששין לוסתה שהרי ע"כ פליג אל"כ דסבר דאף דוד"ר מ"מ הוי מקולקלת למנינה ולפי המבואר לעיל ניחא ואף לפי ז"ל מהא דקאמר ר"י חזק מוכרח דהיינו לטמא למפרע דהא אדברי ר"א קאי דקאמר טמאה נדה ואי צדיקה ידי' לטמא להבא הו"ל לפרושי חיבדוק וחטמא להבא ומדקאמר חזק משמע דאם חמאט טמאה חטמא למפרע כדברי ר"א.

אלא דסמכין אהא דלא ארגשה, והלכך צהני גוני דליכא למסמך אהרגשה וכמבואר בס"ק ג' יש לחוש לוסת מה"מ והדבר נע"ג וכמ"ש, והנזכ"י והח"ס ז"ל החליטו לחוש לדעת הרא"ה ז"ל דסמוך לוסתה מה"מ אע"ג דהוא יחידא נגד כל הני רבוותא המחירים ציונא לדרך ואפסיק כותיהו צו"ע, וטעמם משום דקשיא להו נהי דוסמות דרבנן כשעבר הוסת דסמכין אהרגשה אי דמוקמינן בחזקת טהרה אצל סמוך לוסתה ודאי יש לחוש שמה ומה צין זו לגרשה שעה אחת סמוך למיתתו דאסורה לאכול צמרומה מיד, אצל לפי המבואר דמ"ד וסמות דרבנן מעיקר הדין אין לחוש כלל לעיקר חזקת הוסת, דעת הפוסקים ז"ל דילפ"ה סמוך לוסתה מהא דקיי"ל וסמות דרבנן מבוארת, וכן נראה דעת הגר"א ז"ל צביאורו שם ס"ק כ"ב וכי היכי דאשה שאין לה וסת מותרת ה"נ יש לה וסת סמוך לוסתה ואפ"ה הרא"ה ז"ל דאוסר מה"מ בשעת וסחה ממש היינו שמה"מ יש לו לאדם להרחיק עצמו מן עבירה ואין יכניס עצמו לספק איסור שהרי לכו"ע עלול שעת הוסת לראי' יותר משאר הזמנים אלא שאינה חזקה גמורה וכמ"ש לעיל, ואפשר דגם המחירים. ציונא לדרך אינו אלא בעונה הסמוכה וכדעת הרא"ה ז"ל.

[ב] בדה ט"ז א' חוד"ה אלמא, וי"ל דה"מ לטהרות אצל מקולקלת למנינה לא הוי, וללישגא צראה דקאמר דסבר וסמות דרבנן משמע דפליג וסבר אפ"ה אי וסמות דרבנן מ"מ הוי מקולקלת למנינה, ומיהו לשונם משמע דזה דבר מוחלט דלמ"ד וד"ר לא הויא מקולקלת למנינה, וי"ל דצוה פליגי

(* א"ה. ע"ע תנינא סי' ק"ג ד"ה ומה שהקשה.

מקודם¹ לה היינו כל הלילה (ט"ז ס) אבל מנ"י וכו"פ כדעת כל הפוסקים דלעולם אין חילוק ואין צריך פרישה לכל היותר אלא עונת הווסת. ונראה לי דבעונות הווסת וכן אם לפעמים רואה בתחלתו ופעמים באמצעיתו ופעמים בסופו הוי כל היום עונת הווסת ואסורה כל היום מדאורייתא לכולי עלמא² :

ד אם רגילה לראות בהנץ החמה ולא ידעה אם קודם הנץ החמה או אחריו אינה אסורה אלא ביום³ דבלילה מותר⁴ דהוי ספק דרבנן אבל ביום דאפילו ראתה קודם הנץ היתה אסורה ביום ונחשב היום כמו ודאי וכן אם רגילה לראות בין השמשות אינה אסורה אלא בלילה (מה שהקשה הס"ט והרי קיימא לן דמעלות השחר נחשב ליום ולמה תלין כאן זהנן החמה דוקא. נראה לי על פי מה שכתב הכו"פ דראיית הנדה היא תלויה דלפעמים גורם מה שהחמה נכנסה תחת הארץ או למעלה מהארץ ואם כן לא קשה מידי) (סעיף ד') ואם רגילה לראות ראייה מקודם הנץ החמה עד אחר הנץ אסורה בלילה וביום כשיעור הנמשך בו (נש"ך ס"ק ט"ו טעם סופר ונריך לומר קודם הנץ כו' וכל היום שלפניו כו') :

¹אוצר החכמה

ה אם הווסת נמשך איזה ימים ששופעת או מזולפת אינה צריכה לפרוש אלא עונה הראשונה⁵ של תחלת הווסת ולא אמרינן שכולה ראייה אחת היא או שכל יום ויום הוא ווסת בפני עצמו אלא אמרינן שעונה הראשונה הוא התחלתה והשאר נמשך מזה כיון שכבר נפתח המעיין לא נסתם עד איזה ימים ואותה העונה היא שגרמה הראייה (סעיף ו') :

²אוצר החכמה

ו אשה שאין דרכה לראות בפחות מכ' יום לכ' יום אבל אחר כך אין לה קצבה ועל פי רוב תראה מכ"ו יום לכ"ו יום אלא שלפעמים מקדמת שעת ווסתה ורואה לכ"א או לכ"ב ועד כ"ו ולפעמים מאחרת לכ"ז וכ"ח וכיוצא בו אם כבר קבעה ווסתה ג' פעמים ליום כ"ו ולא עקרה ג' פעמים רצופים ליום אחר כאשר נבאר משפטי קביעות הווסת ועקירתה בכלל קי"ב ואם כן עד ליל כ' ודאי מותרת ובליל כ"ו ודאי אסורה, רק מקודם לזה ואחר זה יש לומר כיון דקיימא לן בסימן הקודם לזה דאזלינן בתר התחלת הווסת ואם כן הכא נמי תאסר ליל כ"א שהיא עונה ראשונה ממה שנשתנה אצלה ואפשר גם ליל כ"ז מפני האיחור יותר. ואמנם יש לומר דלא דמי דדוקא התם שראתה בכל אותן הימים כבר נפתח מעיינה

בינת אדם

א היינו משום דלא הרגישה אצל איך יבעול שמה פרגיש. ולפ"ז אם אין לה עת קבוע בלוחו יום אלא פעמים שחרית או צאמנע או בסוף אסור מדאורייתא כל אותה העונה שאין לה חזקה כלל כיון שעשוי להשתנות דלמרינן סוף קדושין צימא דמישלם שיחא כמס"כ חוס' כיון דרגילות שערות לבא פעמים בשחרית ובהכי ניחא דלמרינן צפסחים מ"צ אשתו נדה בעל חייב ומוקי לה סמוך לוסתה ואי איתא דלמ"ד וסמות דרבנן וא"כ גם הפרישה אינה אלא מדרבנן וא"כ מדאורייתא מותר לבעול לעולם כ"ז שלא הרגישה וא"כ מותר לשמחה בעונה דמשני התם ואמאי חייב והיאך יתקנו חכמים שיציא חולץ לעזרה וע"ש בחוס' כיון דמדאורייתא אפי' ל"ז לשילי' אע"כ דזמן וסמה אסור לכ"ע מדאורייתא וא"כ נריך לשאלה אם לא הגיע זמן וסמה וא"ש לכ"ע אפי' אי נימא וסמות דרבנן ול"ע :

א (א) לבאורה נ"ל דבר חדש שלא ראיתי בשום חבור שידבר בזה מ"מ תורה היא ולענ"ד ז"ע כי נ"ל דהדין מוכרח דלכ"ע זמן הווסת אסור מדאורייתא לכ"ע ולא נחלקו אלא על כל העונה כגון שדרכה לראות בתחלת היום או בסופו ואסור כל העונה בזה י"א שאינו אלא מדרבנן אבל עונת הווסת גופא דהיינו תחלת היום או סופו לא נריך קרא לאסור דנודאי הא דמותר לשמש עם הטהורה למ"ד וסמות דרבנן וליחוש שמה תראה אלא דמוקמינן אחזקה טהרה, אבל כשמגיע זמן הוסת גופא נהי דלמרינן דל"א חזקה אורח בזמנו בא כיון שאין כאן חזקה ולכך אפי' לא נדקה בזמן הוסת ונדקה אח"כ ומלאה טהורה היינו כיון דס"ל וסמות דרבנן ואין כאן חזקה ולא מחזיקין ריעותא דלא חיינן אבל עכ"פ היאך ישמש בזמן הוסת עכ"פ חזקה טהרה ג"כ אין כאן ואע"ג דפסק בש"ע סימן קפ"ד דאפי' בלא נדקה טהורה לאחר זמן וסמה

(ז) ולכן נראה דלכונן אין רח"י מועדד הרגשה דאין דעתך עליה כל היום וכמש"כ ה"ו י"ז צ"י, ועיין לענין ג' א', וכל הנשים בחזקת עברה שאין לספק ברח"י כל שלא חתולד ריעותא, אבל כל שיש לחוש לרח"י ליכא למסמך על העדר הכגשה, ויכא בעיקר ענין הכסחות קמפלגני, דמ"ד דל"י סדר חזקה אלימחא ביא ויש לחוש לה אף בלי כל ריעותא ויכא מולידא מחזקה עברה עד שתאמר ברי לי שלא ראיתי וז"ל תוכל להעיד כי אם בצדיקה, ומ"ד דרצון סדר כיון שכימ"ח הלוקין במאכל ובמשתה ובשינוי האויר אשר כל אלה עלולין לשנות את זמני הרה"י ולכן אין להולידא מחזקה.

(ח) ומיהו סמוך לוסתא י"ל דכ"י מה"מ דמדי חששא לא נפקא וכלא חסרה תורה את היחוד ואין לוסרין על היחוד ולא מחזקין לי לספק איסור וכן איכא עובא דלר"ך האדס נכרחיק שלא יצא לידי איסור ידוע, וכבר הביאו האחרונים ז"ל פלוגתא הראשונים ז"ל בזה.

(ט) ובדין צדקה ומלואה עמאל דממלא משעת כוסת יש לעיין אי בוא מה"מ ואי כיו מקולקלת למנינה וכמש"כ לעיל סי' ע"ט.

(י) ט"ד אי תוד"ס אפי', תימכ כו, ר"ל כיון דיש נחיש דכ"י איסור ידוע לה והוא נריך שאלה.

בא"ד דודאי ראתה השבין לה, נראה דזה אינו אלא מדרצון דכ"י נקמן אמרין דאפי' ראתה חושש נרח"י ואל כיו וסחה בודאי ולחד ליכא סדר וסחות דאורייתא, וכן פרש"י ד"ס דאורייתא, ומצואר דאפי' למ"ד דאורייתא אינה חזקה ודאית שדצ"ר עשוי להשתנות ומה שפרש"י בללג"מ יש לעיין מה הכוונה לרצון ז"ל בזה דלכאורה יש לקיים פלוגתא בסדרה וכמש"כ.

(יא) ט"ז אי ה"ו ד"ס ומה סדר, וכי לעולם לא תהא נדה מהאי עמאל, ו"ל בשוטה דעבר וסחה דאסורה, ומיהו הכס יכולות פקחות בצדקה, ומיהו עיקר סבתה לא ידענו ויכא, והגה"ה שוטה כעין צ"י שצילין וצאו לשאל בצ"ל שאלו דעין לכל יומיה וודאי יש צדן עמאלין, וי"ע רצ בזה.

(יב) שם פרש"י ד"ס חס כו, מצואר דעונה ציננית קול מוסת ולע"כ.

(יג) ולענין הלכה לנתי דקיי"ל וסחות דרצון, בצדקה לבסוף וממלא עמאל נראה דחוששת משעת כוסת וכצ"ל רצ חושש לוסתא וחושש לרח"י, ולמאי דקיי"ל כרנצ"י דרצ סדר וסחות דרצון ט"כ מוכרה דאפי' בצדקה ומלואה עמאל חוששת לוסתא, וכן פרש"י בדי"ס חזקה, ומ"מ נראה דאין אלא מדרצון כיון דעיקר חזקה כוסחות דרצון ומקולקלת למנינה לא כיו ולא החמירו כל כך וכמש"כ לעיל סי' ע"ט, ונראה דאין זה סתירה לדעת הר"י ובר"מ [בעור סי' קפ"ד] דלאחר וסח א"ל צדיקה, דכ"י דלכחלה לא החמירו לחוש דלמא חוקמי כותלי צי"ר דס אפי' כשצדקה ומלואה חיישינן לשעת וסח, אבל מדברי הגר"א ז"ל סי' קפ"ד סק"כ נראה דלדעת הר"י ובר"מ גם כשצדקה ומלואה עמאל אין חוששת לשעת כוסת, וכה דקאמר רצ מלואה עמאל עמאל היינו משעת הצדיקה ועיקר צדקה משום שמואל נקטה דאפי' מלואה עברה עמאל, ולפ"ז י"ל דקיי"ל בלי"ך דר"י פשיט דר"י דוסחות דל"י מדקאמר חוששת לוסתא, וגמלי דקיי"ל כרנצ"י אליבא דרצ דוסחות דרצון י"ל דגא חמרה רצ משולם וי"ע, שז ראיתי בר"מ פ"ג ה"כ מה"מ מו"מ פסק לדר"ה משמ"י דרצ.

(יד) ובסי' ח"ד סי' קפ"ד צינאורים סק"י, מצואר דעתו ז"ל דגם למ"ד וסחות דרצון חזקה כוסחות מעיקר הדין הוא אלא דסמכין אהא דלא ארגשה, והלכך בכוני גוני דליכא למסמך אהרגשה וכמצואר בסי' ג' יש לחוש לוסת מה"מ וכדבר לע"ג וכמש"כ, והכוני"י וחס"ס ז"ל החליטו לחוש לדעת הרא"ה ז"ל דסמוך לוסתא מה"מ אפי' דכ"י ויחידא נגד כל כיו רבוותא המחמירים ציואל לדרך ואפסוק כותיכו בשו"ע, ועממם משוג דקשיא לכו גבי דוסחות דרצון כשעבר כוסת דסמכין אהרגשה או דמוקמין בחזקת עברה אבל סמוך לוסתא ודאי יש לחוש שמה, ומה

דכ"י פליגי צ"י הנשנות וי"ע, והגרע"ה ז"ל בגרש"ם הקשה בדברי ה"ה נמאל דלי"ך סדר דל"י גס צמאלת עמאל אין חוששין לוסתא שברי ע"כ פליג אל"כ דסדר דל"י דוד"ר מ"מ כיו מקולקלת למנינה ולפי המצואר לעיל נראה וי"ע י"ל מכה דקאמר ר"י חזק מוכרה דכ"י נמאל למפרע דכ"י אדברי ר"א קל"י דקאמר עמאל נדה ואי צדיקה דיד"י נמאל להבא הו"ל לפרושי צינודק ותעמאל להבא ומדקאמר חזק משמע דאם תמאל עמאל תעמאל למפרע כדברי ר"א.

סימן פ

(א) נדה ל"ט אי מח"י הגיע שעת וסחה כו, ולעיל ע"ז אי שו"ע אי וסחות דל"י או דרצון, ויש לפרש בזה בשני פנים, האחד, שאינו מתחזק בעיקר ענין כוסחות שוטה מדאורייתא כמו שלא נספק בכל החזקות כמו מלה ראשון ומה שני ומא ושוואין וכל כיו דחשיב צינמות ס"ד צ"י ועינו דאין חג תולין ג' מקריים לג' סיבות אלא אמרין שיש כאן סיבה אחת שסברה את כלם, וממילא יש לנו נומר שלא אדא לא עוד וצ"ל את תולדותיה גס להבא, כמו כל חזקות דעמאל דבעמד דבר על חזקה, ויכא נמו יש לנו נומר דכיון דראתה ג' פעמים צלופן מסודר אמרין שוטה חק בעצמה ובסדרי חכונתה לראות כסדר הזה, והלכך יש לספק בעת כזאת לזמן בזה דיש להעמידה בחזקה שלא נשתנה עכ"ל. (ב) אלא דמכפקא לי אחרי שאכס מרגשת בעצמה כל שלא כרנצ"י כרי היה בצדוק וכו עמאל דמ"ד וסחות דרצון, היינו ה"ה דמצואר צמתי דכ"י דלריכס צדיקה דקתני ולא צדקה משמע דכ"י משנה קדומה דלריכס צדיקה אינו אלא מדרצון דלא סמכו אהרגשה דמלא לאו הדעתה, ויכ"י חג דמשנתו דממלא כד לא צדקה ס"ל צדיקה דל"י ועמאל דמ"ד דל"י דס"ל דכ"י כמלתא דלא רמז עלי' דל"י ולא תוכל להעיד דלא כרנצ"י, ומיהו ה"ו יכ"י דעתה ע"ז בשעת וסחה ולא הרגשה ודאי עברה מה"מ, דכ"י אין האשה עמאל עד שתרגיש. (ג) ולפ"ז בשוטה שפקחות מתקנות אותה והגיע שעת וסחה ולא צדקה, אפי' חס צדקה אה"כ ומלואה עברה עמאל אפי' למ"ד וסחות דרצון, וכן בפקחת צדקה בשעת וסחה ואבד העד וצדקה אה"כ ומלואה עברה עמאל דל"י לא כרנצ"י לא מהמת העד, וכן צ"כ"מ בשעת וסח, ולפ"ז תקשה ה"ה דמצ"ל לי להכחא ככ"י הגיע שעת וסחה צימי עיבורה וקמצי"ל לי למ"ד וסחות דל"י דר"י גופ"י גא ס"ל כמצואר דה"ו לעיל ע"ז א', חבשי לי לדין נמי דכ"י עיקר ענין כוסחות לכ"י מה"מ צמצינ"ל לי מהו כיון שהיא מקולקלת דמ"ס, ואי משום הרגשה חבשי לי צל כיו גוני דאין רח"י מהרגשה, ועוד מנ"ל דר"מ ס"ל וסחות דל"י בלא ר"מ אלעריך להשמועין דמהמת מחבא יל"ח מכלל וסחה וי"מ צל כיו גוני, וצחו"י שם הקשו לוקמה דצדקה אה"כ ומלואה עמאל, ותי' דדייק מלישנא דמסלקת את הדמים משמע המצוררים אלא לצוא, ולפי' הלא גם למ"ד וסחות דרצון יש דמים מצוררים אלא דהעדר הרגשה כיו בצדיקה אבל כשצדקה אה"כ ומלואה עמאל כרי שלא כרנצ"י וחוששין לוסתא אבל כשהיתה צמחצא עברה שחרדה מסלקת את הדמים ואין לה כל וסח.

(ד) ועוד דהלקו רצון בעבר עלי' וסחה כשהיה בדרך אי מותרת בלא שאלה ומאן דאסר סדר וסחות דל"י ומאן דשרי סדר דרצון ומה ענין זה לוסתות דל"י או דרצון בלא עיקר חזקה כוסחות מה"מ לכ"י ויכא מספקין דראתה בהרגשה.

(ה) ועוד דנראה שיש לה מכה מסקין דמותה אפי' ראתה בשעת וסחה כשהרגשה שילא דס מכה וכלא יל"ח דס מכה לא גרע מהעמ"ר ומהרגשה עד, ושפיר יש לחוש לשעה כזאת לזכר ג"כ ומה יועיל מאי דסדר וסחות דרצון.

(ו) ועוד דכחז הרא"ש צ"כ הראב"ד ז"ל [נפ' האשה סי' צ'] דכיון דוסחות דרצון כש"כ סמוך לוסתא ומה ענין זה לזה הלא סמוך לוסתא אסורה שמה תראה בהרגשה.

במקום קינוי וסתירה וע"א, וס"ל להראב"ד דע"א שגאמן במקום קינוי וסתירה נאמן לכל מילי, בין לענין איסור טומאה ובין לענין איסור זונה, אלא דכ"ז לענין דין זונה הבא מכה דין טומאה של א"א, משא"כ אם באנו לדון זה דין זונה משום דין בעילת זנות של כל העריות, א"כ הוא דבר צפ"ע שאינו מענינא דקינוי וסתירה כלל, כיון דאין זה מדיני טומאה של א"א, ושם אחר הוא דקגרים לה, דין נבעלה בעילת זנות של ערוה, על כן ממילא דאין מועיל לזה קינוי וסתירה כלל, וממילא דאין ע"א נאמן בזה, והסוגיא דקיימא במקום קינוי וסתירה וע"א הא נמצא דאין כאן כלל דין זונה של נבעלה לפסול לה האמור בכל העריות כיון דאין הע"א נאמן בזה, ואין זה רק פסול זונה הבא מכה טומאה דא"א דרחמנא רבייה שבמקום קינוי וסתירה יהא ע"א נאמן בזה, וע"כ זהו דקאמר רבה דכל צאונס לא הויא זונה, ומשום דכיון דיסוד דין זונה שבה בא מכה דין טומאה האמור בא"א ע"כ ליתא צאונס דרחמנא שריא מקרא דהיא לא נתפשה, וזהו שכתב הראב"ד דכל צאונס צע"א לא קרינן ביה זונה, כיון דכל הך דינא דצאונס לא מקריא זונה הוא זה רק צוינתה על פי ע"א דפקע מינה דין זונה של נבעלה לפסול לה, אבל נבעלה עפ"י שני עדים כיון דהיא זונה מדין נבעלה לפסול לה א"כ ממילא דהויא זונה גם צאונס.⁽²⁾ ולפי המבואר הא נמלינו למדין מהסוגיא דיצמות דע"א בקינוי וסתירה נאמן בין לענין לאו דטומאה ובין לענין לאו דזונה, וכמבואר בסוגיין דלכו"ע לוקה משום זונה ומשום טומאה, ורק צאונס הוא דפליגי הנך תרי לישני אי הויא זונה אי לא, וסוגיא זו הא קיימא בקינוי וסתירה וע"א וכש"נ. אשר על כן זהו שהשיג הראב"ד על הרמב"ם מסוגיא דיצמות דנאמר שם דע"א נאמן לענין טומאה לעולם ולענין זונה דוקא צרצון ולא צאונס. ולדעת הרמב"ם ז"ל דס"ל כשיטת יתר הראשונים דהסוגיא קיימא צוינתה בשני עדים, אבל אה"נ דע"א בקינוי וסתירה אינו נאמן רק לענין איסור עשה של קינוי וסתירה ולא לענין לאו דטומאה, וכש"נ.

פ"ד הי"ב ואסור לו לאדם לצוא על אשתו סמוך לוסתה שמה תראה דם בשעת תשמיש שנאמר והזרתם את בני ישראל מטומאתם עכ"ל. עיין במ"מ שכתב דהקרא אסמכתא

צעלמא ואיסור זה הוא מדצריהם וכמו שפסק צפ"ח דוסתות דרצנן. והנה בשבועות דף י"ח קפריץ הגמ' צשאין סמוך לוסתה אנוס הוא ומבואר שם בסוגיא דאינו חייב חטאת רק על סמוך לוסתה וכגון דקאמר יכולני לצעול, וכן פסק הרמב"ם צפ"ה מה' שגגות הל"ו עיי"ש, וכבר הקשו דהרי וסתות דרצנן, וא"כ הא מדאורייתא אין חילוק כלל בין בשעת וסתה לשלא בשעת וסתה, וי"ע.

אבן נראה מבואר בדעת הרמב"ם, דס"ל דהא דאמרינן דוסתות דרצנן אין פירושן לכל יסוד הדין של קציעות וסת הוא רק מדצריהם, ומדאורייתא לא חל דין קציעות וסת כלל,¹⁰ דהנה צרמב"ם פ"ו שם ה"ו ז"ל, כל ימי האשה מיום שיקבע לה וסת עד שחמות או עד שיעקר הוסת ליום אחר תספור לעולם שבעה מתחלת יום הוסת ואחריהם אחד עשר ואחריהן שבעה ואחריהן אחד עשר וכו', שכל ימיה של אשה כך הן שבעה ימי נדה וי"א ימי ויצה עכ"ל,¹¹ והך וסת שהזכיר הרמב"ם אין פירושו כמו שעת וסתה המוזכר מתחלה צרמב"ם צה"צ שם, דהפירוש שם אלו הימים שהוקצעו להיות ימי נדה,¹² אבל הכא ר"ל שעת וסתה ממש שקבעה לראיתה, והוא זה מבואר מהא דפסק הרמב"ם צפ"ח שם ה"ט וי' דדין שינתה וסתה וז"ל, ואם נקבע לה וסת צימי ויצתה הרי זו חוששת לוסתה וכו' כיצד חוששת לוסת אם ראתה דם צומת זו אפילו יום אחד תשב לנדתה מספק וכו', והיינו משום דחיישינן שמה הוא זה קציעות וסת, וממילא דמשתנה גבה חשבון ימי נדה ויצה והויא ראייה זו ראייה של נדה, הרי להדיא דדין חשבון ימי נדה ויצה תלוי בקציעות וסת, וכן משמע מדברי הרמב"ם צה"ג שם שהזכיר דין חשבון ימי נדה ויצה גצי קציעות וסת, דש"מ שכל חשבון וקציעות ימי נדה ויצה תלוי בקציעות וסתה, וכן הוא מבואר להדיא במ"מ שם, והרי חשבון של ימי נדה ויצה פשיטא דהוי דאורייתא, דהלל זהו עיקר יסוד הדין והחילוק שבין נדה לזבה, וצ"כ דגם דין קציעות וסת הוא ג"כ מד"ת לכו"ע.

⁽²⁾ **והא** דאמרינן דוסתות דרצנן הוא רק לענין הטומאה, דזה דחיישינן דראתה בשעת וסתה זה לא הוי רק מדרצנן, ומדאורייתא לא תלינן למימר שראתה, אבל אה"נ דאם ראתה מיקרי זה שראתה בשעת וסתה גם מד"ת, דעלם החלות של קציעות וסת הוא

ביאורים

שזה זמן ראייתה, ואין זה נוגע כלל לרגילות לראות. לזה ממשיך רבינו להוכיח שאין הדבר כן, ולשון "וסת" שכתב כאן הרמב"ם אינו רק שזה נחשב לזמן ראייה ודינו להיות נדה בזמן זה, אלא כוונת הרמב"ם בתיבת "וסת" שזה זמן שבו היא עומדת לראות.

12. וז"ל הרמב"ם שם: כיצד כשתראה האשה דם תחלה או כשתראה בשעת וסתה והוא העת שקבעה לנדתה הרי זו נדה כל שבועת הימים. עכ"ל. ושם כוונתו במש"כ "שעת וסתה" רק לדון וסת, שזה הזמן שבו נקבע דינה לראית נדה ולא זיבה. אבל כאן כוונתו לקביעות הראיה עצמה במציאות.

עצי החיים

מהני הרגלים לדבר, ואינו מוכרח. אמנם בחידושי הגרעק"א בכתובות נא: כ' להדיא כדברי האבי עזרי דע"א שמעיד בסוטה שנאנסה אינו נאמן דקינוי וסתירה לא הוי רגלים לדבר על אונס.

(ג) והנה מוכח מכל הנ"ל דלכו"ע זמן הוסת הוא זמן שבו האשה אמורה לראות, והתייחסות זו לזמן הוסת שהוא זמן שבו האשה אמורה לראות היא מדאורייתא, שהרי מכת זה קבעינן דין נדה וזיבה, ומעתה צ"ב מה הגדר למ"ד וסתות דרבנן, דלכאורה לשיטתו הלא אין דנים את זמן הוסת כאילו היא אמורה לראות בו. ובגליונות חזו"א כתב די"ל דאין הכרח מהדיו של הביעות ימי נדה

10. היינו דאין הגדר בהאי מ"ד שאין כלל זמן שבו אמורה לראות אלא כל הזמנים שוים, אלא כו"ע מודו שזמן הוסת הוא זמן ראייה שבו אמורה לראות, וכפי שמוכיח והולך.

11. ומוכח מצד דין זה של קביעת זמן נדות וזמן זיבות, שהזמן שבו היא רגילה לראות הוא זמן שעלול ועומד לראות, והזמן האחר הוא זמן שבו אינה עשויה לראות ולכן כשרואה בזמן זה היא זבה ולא נדה. אלא שהיה מקום לדחות ולומר שאין זה נובע מכך שמחזיקים את הזמן הראיה כזמן שבו עלולה לראות אלא הוא דין בעלמא שאחרי שרואה בזמן זה נקבע דינו

(ב) באבי עזרי כאן תמה האיך אפשר לפרש הסוגיא דיבמות בע"א, הא הסוגיא מיירי בנאנסה, ובאונס ליכא רגלים לדבר מחמת הקינוי וסתירה, דהקינוי וסתירה הוא רגלים לדבר רק על ביאה של רצון ולא על אונס, ואם ע"א מעיד שנשמה באונס ע"י אין רגלים לדבר ואין ע"א נאמן כלל. עכ"ד. ואמנם לפי מה שנתבאר בדעת רבינו לעיל (הלכות סוטה) דרגלים לדבר שנאמר בנאמנות ע"א בסוטה אינו מכת המציאות שמסתבר שנשמה אלא מכת הדין, דכיון דנאסרה בספק קינוי וסתירה מסתבר שהחמירה עליה התורה לעשותה כוודאי ע"י נאמנות ע"א (וע"ש שהוכחנו כז). י"ל דגם בכה"ג שמעיד שנאנסה נמי

גדר דין
וסת למ"ד
וסתות
דבנן

מד"ת¹³ והרי דין וסתות לשור המועד מדמינן ליה, וצבור המועד ליכא שום דין שנחוש לנגיחה בזמן העדאתו, אלא דעיקר הדין הוא דאם נגח מיקרי נגיחה של העדאה⁽¹⁾ וא"כ ה"נ דוסתות דכוותה עיקר הדין מד"ת הוא רק דין קציעות וסת, שזו היא שעת וסתה, וזה לכו"ע דאורייתא, והפלוגתא אי וסתות דאורייתא או דרבנן הוא רק אי חיישין לראיה בשעת וסתה מדאורייתא או לא, אבל אה"נ דעיקר החלות דין של וסתות הוא דאורייתא, וזהו דנאמרה ההלכה דימי נדה וימי זיבה תלויין בוסת. ולפי"ז הרי ניחא הסוגיא דשצעות דמחלקת בין בשעת וסתה לשלא בשעת וסתה לענין החיוב מנא, גם אם נימא דוסתות דרבנן, דכיון דגם מד"ת חל דין קציעות וסת, שזו היא שעת וסתה, א"כ ממילא דזה לחוד מפיק דין אונס, ולא איכפת לן מה שמד"ת אינו צריך לחוש שמראה, דמ"מ לענין דין אונס, כיון שאם תראה מיקרי זה ראיה

~ ביאורים ~

לאונס, דבדעתו מונח לעשות מעשה של ביאת טהורה, ומה שהיא טמאה ועשה ביאת טמאה הוי שלא מדעתו והוי אונס. אמנם כ"ז הוא אם לא הו"ל למידע שהיא נדה, דאז מונח בכוונת המעשה שלו רק עשיה של "ביאת טהורה", ו"ביאת נדה" הוי כנעשה בעל כרחו. אבל אם ה"ל למידע, נמצא שבכוונת המעשה שלו מונחת אפשרות שאולי הוא בא על נדה, ואין זה אונס שההנחה מונח בכוונת העשיה, אלא דשוגג מיהא הוי אם הוא סבור שיכול לבעול לפני שתהיה נדה, דהוי כמו כל סבור שהוא היתר ונמצא איסור. ולפי"ז הדבר תלוי אם מה שנהייתה נדה באמצע הביאה הוא דבר שמונח בטבעה או דבר שלא מונח בטבעה, דאם מונח בטבעה להיות נדה בזמן זה נמצא שבכוונת הביאה מתחילה היה מונח גם כוונה לעשות מעשה של ביאת נדה, אלא שסבור שלא תהיה נדה והוי שוגג, אבל אם לא מונח בטבעה להיות נדה בזמן זה נמצא שמעשה הביאה שלו הוא מעשה ביאת טהורה, שזה מה שמונח בכוונת העשיה, ומה שאח"כ נעשתה נדה ונתברר שביאתו היא ביאת נדה הוי כמעשה שנעשה שלא מדעתו והוי אונס. ולכן גם למ"ד וסתות דרבנן הוי עכ"פ ביאת שוגג ולא ביאת אונס, דכיון דהראיה היא ראיה קבועה שמונחת בטבע האשה הוי כחוסר ידיעה בעלמא ולא כחוסר כוונה בכוונת המעשה.

13. היינו דאמנא לכו"ע יש קביעה של וסת שדרך אשה זו לראות בזמן זה, אבל אעפ"כ אין בכוונתו לחדש מכח קביעה זו שראתה גם כשלא ידוע לנו שראתה, אלא בכוונתו רק לפרש את הראיה שידוע לנו שראתה שהיא ראתה שטבעה להיות. דאין בכח החזקה שאשה זו רואה בזמן זה להמציא שהיא ראתה, אלא רק לפרש ראיה קיימת. וכע"ז כ' בחור"ד סי' קפ"ג סוס"ק ב' וז"ל: דהרמב"ם סובר דהא דוסתות דרבנן, אף דבכל מקום חזקת ג' פעמים דאורייתא, היינו דוקא לענין שנאמר שלעולם תראה כשיגיע יום וסתה, דקים להו לחז"ל דוסתות חזקה העשויה להשתנות היא, וכשהאשה באה בימים נתמעטו הדמים וחדל האורח שהיה לה כבר, אבל כשהיא רואה בשעת וסתה אמרינן מחמת חזקת דג' פעמים דוסתות, דמחמת גרמת היום של וסת בא הדם, דחזקת ג' פעמים בכל מקום היא דאורייתא והוי עת נדתה, וימי זיבה חלה רחמנא בלא עת נדתה דוקא, משום הכי חשבינן אותה לנדה ולא לזבה. עכ"ל. והיינו דאין בכח החזקה שהיא רואה לחדש שאכן ראתה דלענין זה אמרינן דכיון דהיא חזקה העשויה להשתנות אולי השתנתה החזקה, אבל אם אכן ראתה הרי חזינן שלא השתנתה החזקה, והדר דינא שהחזקה מפרשת שהראיה היא ראיה קבועה בטבע והוי עת נדתה ואינה זכה אלא נדה. והנה רבינו לא נחית לטעם זה שהחזקה עשויה להשתנות, ומשמע דלדעתו החילוק הוא בעצם כח הבירור שבחזקה, שאין בכח הבירור לחדש מציאות שהיה ראיה, אלא רק לפרש מציאות ידועה לנו.

14. צ"ב בכוונת רבינו, דאם למ"ד וסתות דרבנן לא צריך לחוש שתראה, אמאי אם בא עליה לא הוי אונס, הא אין צריך לחשוש לראיה, ומה בידו לעשות. ומה מועיל לנו מה שהראיה נחשבת לראיה קבועה שמחמת זה הוי שוגג ולא אונס. ונראה דכוונתו דהנה האונס המבואר כאן בבא עליה ונעשית נדה שלא בשעת וסתה, אינו ככל אונס דעלמא שעושה את גוף המעשה איסור שלא מדעתו ולא ברצונו, שהרי הכא עושה את עצם המעשה מרצונו, שהרי בא עליה מדעתו, וכל הביאה מתחילה ועד סופה נחשבת לביאה מדעתו, שהרי כשהולך לעשות ביאה מונח בדעתו כל המעשה וכל מה שעושה אח"כ נחשב לעשיה מדעתו, אע"פ שבאמצע המעשה כבר אין בידו להפסיק. ולפי"ז אם נעשית נדה באמצע הביאה הוי כבא על הנדה מדעתו, וצ"ב אמאי חשיב כאן אונס. אלא וודאי הביאור הוא שכיון שלא ה"ל למידע שתהיה נדה הוי כבא על הנדה שלא מדעתו, דהוי כבא על הנדה וחושב שהיא טהורה באופן שלא הו"ל למידע שהיא נדה, דזה משוי ליה

15. צ"ב בכוונתו, דהרי החיוב פרישה נובע מהחשש שמא תראה בזמן הביאה, וא"כ כיון דלמ"ד וסתות דרבנן לא חיישין שראתה, וכמו שנתבאר לעיל שגדר החזקה של הראיה מועיל רק לפרש את הראיה ולא לחדש שהיתה ראיה, מה יחייב אותו לפרוש מצד החשש שמא תהיה ראיה, הרי אין לנו לחוש לזה, כמו שלא חוששים לזה אחר שעבר זמן הוסת ולא אומרים שאולי ראתה. ומה החילוק בין חשש לעבר לחשש לעתיד. ואולי יש לבאר, דחיוב פרישה הוא לא מצד שמא תהיה נדה בזמן הביאה ויכשל באיסור נדה, אלא הוא איסור עומד בפ"ע, דכמו שאסרה התורה לבוא על נדה כמ"כ היא אסרה לבוא על אשה שהיא בחשש שתהיה נדה, וזהו מצוה בפ"ע, לפרוש ממקום שיכול לבוא לידי טומאה. ומעתה דבריו מבוארים היטב, דאע"ג דמכח הוסת לא מחדשים שתהיה ראיה, כמו שלא מחדשים שהיתה ראיה, אבל עכ"פ היא בגדר "יכולה להיות רואה", כיון שזו מציאות קבועה בטבעה, והא גופא מחייב פרישה. וזהו כוונתו במש"כ "מ"מ בשעת וסתה עצמה הרי היא בכלל אפשר להיות רואה, וחילל על זה חובת הזרה ופרישה מד"ת".

~ עצי החיים ~

(ד) בגליונות חזו"א הקשה דמוכח שגם בשור מועד גדר הקביעות הוא לא רק ביחס לנגיחה שהיא נגיחה קבועה שטבעה להיות אלא גם ביחס לחדש שנגח גם כאשר לא ידוע לנו שנגח, דמצינו בב"ב צג. דאם נמצא שור מת בצד שוורים אחרים תלינן את הנגיחה בשור מועד דבידוע שזה נגחו, אלמא דדין העדאה אינו רק על נגיחותיו של השור שהם מוגדרות לנגיחות של מועדות, אלא על עצם השור. שהוא שור שאמור לנגוח. עכ"ד. ולכא' י"ל דהאי

זובה לומר שוסת הוא זמן שבו האשה אמורה לראות, די"ל דלמ"ד וסתות דרבנן זמן הוסת אינו בגדר "אמורה לראות", אלא הוא רק בגדר אפשרות שתראה, ורק הימים שבינתיים היא בגדר "מנועה מלראות", וזוהי היא מוגדרת "בלא עת נדתה". והיינו דיסוד החילוק בין ימי נדה לימי זיבה אינו שבימי הנדות היא אמורה לראות ובימי הזיבות לא, אלא שבימי הזיבות היא מנועה מלראות. וראיה בזמן המנוע היא ראיה שנחשבת לראית זיבות.

ציוני הלכה

ה"ג.סי' קפד סעי' ג.
ה"ד.סי' קפד סעי' ד
אוצר החכמה

מסורת הראב"ד

(ג) עי' שער הספירה והבדיקה
סי' ג הל' יא והע' יז
(ד) ולענין זמן הבדיקה
לכתחילה, עי' שער הספירה
והבדיקה סי' ג הל' ג
ולענין מהות הבדיקה עי' ש
הל' א
(ה) לעיל הל' א

טמאה. ומדאמרינן תבדק שמעינן מינה שהיא בחזקת טומאה ואסורה לשמש עד שתבדק^(ג). דהא דאמרינן (נדה סג) שאינה אסורה אלא אותה עונה בלבד, הני מילי כשבדקה ביום וסתה ומצאה טהור, אי נמי לא אתינן למעוטי אלא עונות שלפני הוסת דאע"ג דצריך לפרוש ממנה סמוך לוסתה דוקא אותה עונה בלבד אבל שאר עונות שלפני אותה עונה לא, אבל לאחר הוסת אפילו כמה עונות אסורה עד שתבדק^(ה).

מיהו לאותה עונה לא סגיאל לה בבדיקה מידי, דכולי יום הוסת כשעת הוסת דמי, דקיימא לן כרבי יהודה דאמר (נדה סג) כל היום שלה. ומאי כל היום, עונת היום^(ה). והני מילי כשהיא רגילה לראות ביום (ב) או אפילו עם הנץ החמה מיד. אבל אם רגילה לראות בלילה ואפילו קודם הנץ החמה מיד אינה חוששת אלא בלילה, ואם בדקה ולא ראתה מותרת לשמש ביום.

והיכא דרגילה למיחזי בהנץ החמה גופיה אי נמי דלא קים לה במילתא שפיר ולא ידעה אי קודם הנץ החמה אי לאחר הנץ החמה, איכא מאן דאמר

שינויי מהדורות

כ"ר וכ"ו, וכן הוצא ברא"ש וצ"י. וסיים דבריו (בנוסחא לעיני ה"ר) דהשגותיו המדשות וכ"ל) מיהו להחזיק [גונא] מיהת איבעי לה למיחש. והכי מסתבר.
(ג) א"כ (כ"ה, כ"י, וכ"ו) הוסיף בלשון לדין הנ"ל. כי היכי דלא ליתי לידי איסור נדה. (ושניה קלת את סדר הדברים כמו שהוצא בפנים. ע' הערה ט.)

1. כתב רבנו שלוש מהדורות נדון זה:

(א) בתחילה כתב (ד', מהדורא קמא שהיתה לעיני ה"ר) ודאי נקטינן להו לחומרא ואסורה כל הלילה וכל היום (ג). ע"כ סוף ההלכה.

(ב) א"כ במקום "ודאי" כתב: איכא מאן דאמר דנקטינן וכו'. כמו שהוצא בפנים. (השגות ר"ה חדשות וכ"ל,

השגות הר"ה

הלילה^(א) שלם אלא כל שלה להתיר הוא. ותו לא מיד. (ג) עוד כתב רבנו והיכא דרגילה למיחזי בהנץ החמה או לאחר הנץ החמה, ודאי נקטינן לחומרא ואסורה כל הלילה וכל היום. נראה לי בזה טעות סופר^(ב), ובעיני כך היא הנעת הדברים ולא ידעינן אי קודם הנץ החמה או לאחר נץ החמה. מ"מ קשיא לי, אם יש ספק בדבר אין זו רגילה לראות בהנץ החמה ואין לנו קביעות וסת מספק אלא בדבר ברור, ואם היא רגילה בהנץ החמה אין בזה שום ספק ובדיוע שהוא יום, ואמאי נקטינן לחומרא. ולא מלינו חומר זה בדברי רבותינו להיות אסורה כל הלילה וכל היום אלא

(ב) עוד כתב רבנו וקיימא לן בר' יהודה דאמר כל היום שלה, ומאי כל היום, עונת היום. והני מילי בשרגילה לראות ביום. נראה מדברי רבנו שהוא מפרש כל היום שלה לאיסור וברגילה למחזי בתחלת יממה, וכן כל הלילה שלה לאיסור וברגילה למחזי בסוף לילה. ואנן איפכא מפרשינן לה^(א), ומאי כל היום שלה להתיר מכלל שהיא אסורה כלילה וברגילה למחזי בסוף לילה, וכן הלילה שלה להתיר מכלל שהיא אסורה ביום וברגילה למיחזי בתחלת יממה. ראייה לדברינו מדתנן בפרק תינות^(ב) ראתה ועודה צבית אביה בית שמאי אומרים נותנין לה זעילת מלוא ובית הלל אומרים כל

לנפש תדרשנו

ב. למיחזי בהנץ החמה גופיה אי נמי וכו'. כן היא הנוסחא בכל הנוסחאות שלפנינו (ורברי המגיה בדפוס וורשא הם פליאה). ובאור האופן הראשון של הספק נראה משום דאי אפשר לצמצם אם ראתה היא לפני הנץ או לאחריו.
ב*. נראה לי בזה טעות סופר. לפי כל הנוסחאות שתח"י, ה"ס בנוסחא שהיתה לעיני ה"ר היא שדולג הקטע "אי נמי דלא קים לה במילתא שפיר ולא ידעה אי קודם הנץ החמה" (דלוג מחמת הדומות "נץ החמה"), וכן הוחלף "או" במקום "אי"

א. * * * ואנן איפכא מפרשינן לה. וכן פרש"י שם, מיהו בפ' המשניות לרמב"ם מבואר כפירוש הראב"ד. ואפשר דאיכא נ"מ לענין ראייה הנמשכת מהלילה עד לאחר נץ החמה, דלפי פ' ה"ר^(א) כל היום שלה – מותר^(ב) מוכח דאין איסור לאחר נץ החמה וכן דעתו לקמן ס"ק ו' וס"ק יא. מיהו לפי פ' רבנו אין הכרח לכך ודעתו לאסור בזה לקמן הל' ה. (וע' כ"פ סי' קפד ס"ק ז דכתב בדרך אחרת.)

א. * * * אומרים כל הלילה שלה וכו'. אולם בספרים שלנו אין נוסחת המשנה כן אלא: "כל הלילה כולה".

מסורת הראב"ד

(1) ע"ע לקמן דל בא, סי' ג' הל' כד, סי' ד' הל' ג'

הוסתות

דנקיטין בה לחומרא ואסורה כל הלילה וכל היום (ג). ואיכא מאן דאמר כיון דוסתות דרבנן כל שכן סמוך לוסת, הלכך הוה ליה ספיקא דרבנן ולקולא⁽¹⁾ ולא חישינן אלא ליום שהוא ודאי בימי נדתה. ומסתברא כוותיה. מיהו להווא גונא' מיהת איבעי ליה לאיניש למיחש (ד) כי היכי דלא ליתי לידי איסור נדה.

השגות הרז"ה

ביום אז כלילה. ועוד הוה דאמר וסמות דרבנן⁽²⁾, וספק דדנריהם להקל. ולא ירדתי בזה לסוף דעתו כלל.

השגות הרז"ה החדשות

(ד) מאלנו נשער תקון הוסתות נאשה הרגילה לראות בהינן החמה ואין ידוע אם קודם הינן החמה או לאחר

לנפש תדרשנו

אחרת דלא כבאר רבנו (מקור הדין).

ד. גונא. כל הנוסחאות בכתבי היד שתחת ידי צ"ע. יש נוסחאות "גונא" (כ"ד וכ"י), ויש נוסחאות "יומא" (כ"ו וכ"ל), ויש נוסחאות "גמא" (בהשגות הרז"ה החדשות בכ"ח כתוב כן פעמיים). וכולן אינן מובנות. ואף שאין הגירסה מבוררת יש ללמוד את כוונת רבנו במילה זו מדברי הרז"ה בהשגותיו החדשות, דהנה משיג: "ובההוא גמא" של הינן החמה אין יום ואף לא עונה תמימה "משמע שאיירי לענין שעה הסמוכה לנץ, דמשיג הרז"ה מאיזה דין יש לחוש לאותה שעה, הרי לפני הנץ אינה שייכת לעונת היום שהיא העונה האסורה לדעת רבנו, וגם אין לאסור שעה זו מחמת עצמה שהרי איננה עונה שלמה ("תמימה"). וע"ע לקמן הע' ט. והנה להשערת הגר"ד שמידל שליט"א הנוסחא הנכונה היא "גונא", ותרתי משמע: א) גונא מלשון אופן, דבהאי גונא שיש מקום להסתפק בו אם הוא לפני הנץ או לאחריו. ב) גונא מלשון גוונים, דהיינו באותו שיעור אור של יום שמחמתה הסתפקה בראיתה אם הוי לפני הנץ או לאחריו. (וכיון שביום בלא"ה אסורה מעיקר הדין כמבואר בדברי רבנו, הרי איירי הכא ב"גונא" אשר בסוף הלילה). והנה הרא"ש העתיק את שיטת רבנו הכא, מיהו את חומרא זו של רבנו לא הביא הרא"ש וממלא לא הוזכר בפוסקים. ואפשר דפליג הרא"ש על רבנו בזה וס"ל דלא בעינן לחוש כלל לשעה זו וכסברת הרז"ה בהשגתו החדשה הנ"ל.

ה. ולא מצינו חומר זה בדברי רבותנו להיות אסורה כל הלילה, וכל היום. ע' לקמן סי' ג' הערה לט.

ו. וספק דנריהם להקל. לכא' לאו קושיה היא, שהרי לא אמרינן ספק דרבנן לקולא במקום שעולה מכך תרי קולות דסתרין אהדרי, וכמבואר בגמ' פסחים קח. "השתא דאיתמר הכי ואיתמר הכי אידי ואידי בעו הסיבה". ונראה דכוונת הרז"ה היא שאפשר שראתה פעם לפני הנץ ופעם לאחר הנץ ובכ"ג לא קבעה וסת כלל. (ע' לקמן ס' ג' הערות לט). ולדעת הראב"ד לא קשה מידי שהרי בס' ג' הל' כ מבאר שאם הקדימה לראות ונמשכה ראיתה לאותו יום שהתחילה לראות בו בפעם הקודמת, שמצטרפים לקבוע וסת ליום המשותף. ולפ"ז ה"ה הכא אם התחילה לראות פעם ביום ופעם בלילה, תקבע וסת ליום, שהרי אף אם ראתה לפני הנץ הרי נמשכת ראיתה לתוך היום כמבואר בהל' ה. (מיהו אם תמיד ראתה לפני הנץ אינה קובעת עונה אלא ללילה כמבואר בהל' ה).

ג. ספק דרבנן לקולא... בימי נדתה. מבאר הט"ז "דכיון שביום עכ"פ טמאה היא תלינן תחילת הקלקלה גם כן ביום". ותימה מה לנו ולטומאתה באותה שעה, הרי הכא דנים על חשש הוסת, ואם עוברת עונת תחילת ראיתה הרי היא מותרת ע"י בדיקה כמבואר לעיל הל' ב. ונראה שזוהי קושיה ארוז"ה בהשגותיו החדשות עיי"ש. ונראה ליישב ע"פ הברייתא דף ס. דטהורה תולה כתם בסופרת שבעה שלא טבלה (וכן נפסק בשער הכתמים סי' ג' הל' כג), והוא מטעם תולים קלוקל במקולקל כמבואר בראשונים שם. והנה הגדר הנ"ל צ"ב, הרי אשה טהורה ואשה הסופרת שבעה שוות בקלוקלם מחמת הכתם שהרי שתייהם צריכות לשבת ז' נקיים, א"כ למה נחשבת הסופרת ז' שלא טבלה כמקולקלת. ונראה שלמד רבנו שהגדר בזה הוא דתולים במקולקלת שבשעת לידת הספק, ואע"פ שאינה מקולקלת לענין הנפקא מינא מחמת הספק, (ואין הגדר בזה שקלוקל הטהורה נקרא קלוקל טפי מלהשאיר את הטמאה בטומאתה, אלא דכן הוא הגדר דבמקולקל בשעת לידת הספק תולים את הקלוקל). ואע"פ שלכא' אין בזה סברא כלל, י"ל ע"פ דברי התוס' שם שמעיקר הדין יש לטהר את שתייהם או לפחות אחת מהן אלא משום אחווא ואטולוא דמאי אולמי האי מהאי' א"א לנהוג כן, א"כ כאשר יש קלוקל פורתא באחת מהן שהשתא מקולקלת היא, לא אמרינן 'מאי אולמי האי מהאי', וחברתה נטהרת. והנה לפי יסוד הנ"ל נראה לבאר את דברי רבנו הכא, דכיון שבשעת לידת הספק ודאי היתה טמאה מחמת ראיתה בעונת היום, תולים שהתחילה לראות ביום. (ואף שאין ענין קלוקל דטומאה מעין ענין קלוקל דוסת, מיהו כיון ששני עניני הקלוקל הם מחמת ראיתה, שפיר חשיבא כמקולקלת פורתא דסגי כמבואר). ונראה שכן מדוקדק היטב בלשון הט"ז הנ"ל: "דכיון דעכ"פ טמאה היא תלינן תחילת הקלקלה וכו'". 'תחילת הקלקלה' פירושו הקלוקל שהיה בשעת לידת הספק. מיהו ע' ב"ח (דף מב. ד"ה כתב) המפרש את דברי רבנו בדרך אחרת, שאמנם מקולקלת בלאו הכי בוסתה לעונת היום מחמת המשך ראיתה לתוך שעה מועטת ביום, ותולים את קלוקל הוסת בעונת היום האסורה בלאו הכי, עיי"ש. וצ"ב בחילוקו בין הא ובין הדין המבואר בסמוך (הל' ה) דלא נאסרת עונת המשך ראיתה. ועוד צ"ע מלשון רבנו שלא הוזכר כלל שיש וסת ודאי ביום. וע' פרישה שם שלא הביין כהב"ח ובאר דברי רבנו כפשוטם שה'מקולקל' ביום הוא בתחילת ראיתה, וכפי שמדוקדק בט"ז. וע' כו"פ וסד"ט המבארים את דין זה המובא בשו"ע בדרך

ציוני הלכה

ה"ה.סיי קפד סעי' ה'

מסורת הראב"ד

(1) ע"ע לקמן הל' ב כב

(2) סיי ב הל' א

ע"ע לקמן תר"כ בדעה הראשונה והשניה

והיכא דרגילה למיחזי ראייה מרובה⁽¹⁾ מקודם הנץ החמה עד לאחר הנץ החמה ודאי. איכא מאן דאמר אסורה בלילה וביום. מאי טעמא, כיון דההיא שעתא כולה שעת הוסת היא, ואפילו לר' יוסי דאמר (נדה סג) אף ימים ושעות וסתות, מודה דשעת הוסת מיתה אסורה לשמש בכולה⁽²⁾, הלכך לר' יהודה דאמר כל עונה שלה ומפני שעת הוסת כל העונה נאסרת⁽³⁾, כל היום וכל הלילה אסורה שהרי וסתה בלילה וביום הוא. ואיכא מאן דאמר דכל כי האי גוונא בתר תחילת הוסת אזלינן ולא מתסרא אלא בלילה. ואע"ג דכולה שעת הוסת אסורה לשמש ואפילו לר' יוסי, הני מילי לשעת הוסת בלחוד, אבל לאסור את שלפניו ואת שלאחריו לא אסרינן אלא לההיא עונה דתחלת הוסת קאי בגוה. ואם בדקה קודם הנץ⁽⁴⁾ החמה ולא ראתה אסורה לשמש כל אותה שעה אבל כל היום מותרת, לפי שעיקר הוסת בתחלתו הוא כדאמרינן לקמן⁽⁵⁾ שאין האשה קובעת לה וסת בתוך ימי נדתה, אלמא כלהו ימי נדה בתר ראייה

אוצר החכמה

השגות הרז"ה

[גונא] של הנץ החמה אין יוס ואף לא עונה תמימה⁽⁶⁾.....כל ידעה מה כי נעלמה ממנה חכמה[ה].....וכמה הפקחת היא או סומא.

למיחש. והבי מסתבר. וזה אין לנו לתפשו כל כך, אבל עדיין אין כל דבריו שוין לדברינו. והיאך תחוש ליום שהוא ודאי בימי נדות. א"כ לא קשה ודאי בימי נדתה" אס אין עונת הוסת ידועה. וזההוא

לנפש תדרשנו

וצ"ע דלא נראה כן מדברי רבנו הכהנא. ונראה שהיה פשוט לרבנו שבאופנים הנ"ל לא מיקרי קביעת וסת לשעה משום שאין שעה שעור כמו עונה שלמה (ע' השגת הרז"ה ס"ק ד). ונ"מ טובא יש בזה גם לירידן בדין וסת השעות לקמן הל' י, שאינה קובעת כן אלא אם קבעה וסת לאותו רגע ממש. ויל"ע מהו הדין כאשר לא מצומצמת תחילת ראייתה אבל יש שעה מסויימת דבכל ראיותיה ראתה כל משך אותה שעה. פעם בתחילת ראייתה ופעם בסוף. וע' לקמן סי' ג הל' יט בענין ראייה הנמשכת לכמה ימים דקובעת וסת בכח"ג. מיהו אפשר דאין הדין כן אלא בוסת הנמשך מעונה לעונה דאז מסתפקים מתי עיקר הוסת (ע' דברי רשב"א המובאים לקמן סי' ג הערה יג), אבל לא לענין שעת הוסת דכל הראיה היא בתוך אותה עונה. ומאידך גיסא יש גם לחלק להפך, שאפ' הפוסקים החולקים על רבנו לענין ראייה הנמשכת לכמה ימים, לענין שעת הוסת באותה עונה אפשר שיודו לו (ע' לקמן הערה יט).

יב. ומפני שעת הוסת כל העונה נאסרת. משמע קצת כדעת החו"ד (קפד ט) דגם לדעת ר' יהודה יש שעת וסת (אם קבעה כן) בתוך העונה של הוסת הקבוע. מיהו לקמן הל' י כתב רבינו דקביעתא דיומא עקר לקביעותא דשעה, משמע שאין דין שעת וסת בתוך היום הקבוע, וכדעת החו"א (פ יח). וכן משמע לעיל הל' ב "כשבדקה ביום וסתה ומצאה טהור", ועי' בהערה בסמוך.

יג. ואם בדקה קודם הנץ. מפורש דסגי בבדיקה בתחילת שעת הוסת להתירה לאחר שעת הוסת, ולא כדעת החו"ד (קפד ט) דצריכה בדיקה כל שעת וסתה. מיהו היכא ששעת הוסת נמשכת לתוך העונה השניה, משמע צריכה בשעת הוסת דוקא, ולא סגי בתחילת העונה.

ז. אין לנו לתפשו כ"כ. שהרי משמע שמחמיר רבנו ביום לא משום ספק לחומרא אלא משום שהוא ודאי בימי נדות. א"כ לא קשה קושיית הרז"ה הקודמת.

ח. והיאך תחוש וכו'. פירוש, מיהו זה גופא קשה למה צריכה לחוש ביום משום דודאי היא בימי נדות. ע' הערה ג לעיל.

ט. לא עונה תמימה. מקשה הרז"ה מחמת איות אסור צריכה לחוש בשעה הסמוכה לנץ החמה (ע' הערה ד). ואכן מדוייק לשון הראב"ד שאין זה אסור מהדין אלא "איבעי ליה לאיניש למיחש". ובמהר"ב הוסיף רבנו באור לזה "כי היכי דלא ליתי לידי איסור נדה".

י. אסורה בלילה וביום. משמע בהלכות הרמב"ן (סוף פ"ה) דכן דעתו.

יא. דשעת הוסת מיתה אסורה לשמש בכולה. צ"ע מנין לרבנו כן. ונראה שדייק כן בברייתא "וחוששת בשש שעות" (ופרש"י שעה ששית היא אסורה שהוא וסתה). מוכח דזמן חשש וסתה יכול להיות זמן ממושך ולא לשעה מועטת בלבד (כמו דאיתא במשנה "אינה אסורה אלא עם הנץ החמה"). והיה פשוט לרבנו שהטעם לחשש ממושך זה הוא משום דכן נמשכה ראייתה ("היתה למודה לראות משש שעות"). מיהו עדיין צ"ע מנין לרבנו כן. דהרי לכא' יש מקום לבאר החשש לכל השעה הששית בדרך אחרת דל"ל שלא היתה דרכה להתחיל ראייתה באותו רגע ממש, אלא פעם בתחילת שעה ששית ופעם באמצעיתה ופעם בסופה (ע' רש"ש), או בדרך אחרת קצת שהעונה מחולקת לשתיים עשרה שעות זמניות וכל שעה דינה כעין עונה בצמצום (כ"כ החו"א סס' פה, ועי' סי' פה ס"ק סה ויע' שמשמע שלמד החו"א שאכן כן דעת רבינו דקובעת וסת בכח"ג,

קמייתא שדינן להו^(ה), והכא נמי סוף ראייה בתר תחילתה שדינן להו. ואנא אכרענא בהא מילתא כי הא סברא בתרא^(ט) מהא דתניא (נדה סג.) היתה למודה להיות רואה עם הנץ החמה אינה אסורה אלא עם הנץ החמה דברי ר' יוסי ורבי יהודה אומר כל הלילה שלה, ואוקימנא להא דרגילה למחזי בסוף לילה. והא ודאי כל היכא דתני עם לאלתר משמע, ואי ס"ד דכה"ג אסורה ביום ובלילה היכי קתני כל הלילה שלה, והא אי אפשר דלא עיילא ראייה בתוך הנץ החמה ותתסר ביממא ובליילא, ועוד סתמא קתני להיות רואה ולא מפליג בין ראייה מרובה לראיה מועטת. הילכך אינה אסורה אלא עונת הלילה^(י) ושעת הוסת בלבד^(י).

והא דאמרינן דכל אותה עונה אסורה, דוקא בוסתות דיומי, אבל בוסתות דגופה כגון מפקת ומעטשת וחוששת בפי כריסה וכל אותן השנים במשנתנו פרק האשה שעושה צרכיה^(יב) (נדה סג.) אינה אסורה אלא עם וסתה בלבד בין יש לה יום קבוע^(יג) לאותן סימנים בין אין לה (ה), אבל לפני וסתה מותרת. ואם בדקה

השגות הר"ה

בשלמא למודה לראות לימים וקפילות אפשר שתשמוע עלמה ואינה אסורה עד שתקפון צלותו יום, אלא מפקת ומעטשת וכל שמנו חכמים במשנתנו שהיא מאורע שיכול לבא לה בתוך שמושה^(י), היאך תהא מותרת כל אותה עונה שקצעה

(ה) עוד כתב בוסתות דגופה כגון מפקת ומעטשת וחוששת בפי כריסה וכל אותן השנים במשנתנו אינה אסורה אלא עם וסתה בלבד, בין שיש לה יום קבוע לאותן הסימנים בין שאין לה. הא קשיא טובא.

לנפש תדרשנו

לפרוט. הב"ח (סוף קפד) נשאר בתימה. ע' ט"ז ס"ק לט ודחיית הנקוה"כ שם, וע' תרוץ נקוה"כ דגם הוי אוקימנא רחוקה הכא וגם צ"ב טובא. ע"ע תרוץ החו"ד ס"ק לה, וצ"ע עליו מדברי רבנו המפורשים דלא כיסודו בס' ג' הל' כז. ע"ע תרוץ תוה"ש ודחיית הסד"ט (ס"ק לו). עוד צ"ע שכל הפסקים שהביא הרא"ש שם בענין זה בשם רבנו אינם נמצאים כלל בספר בעה"נ. (וע' תוה"ב יד. ששם איתא כל הפסקים הנ"ל). ואפשר דצריך להגיה בספרי הרא"ש הרא"א אב"ד או הרב אב"ד (בעל האשכול) במקום הראב"ד, דהיא ט"ס נפוצה בספרי הראשונים (ע' במבוא דוגמאות לכך), והרב אב"ד גם כתב הלכות נדה כמו שהעירו הרמב"ן (נדה כ., וגם שם נמצאת הט"ס הנ"ל הראב"ד במקום הרב אב"ד) והר"ן (נדה נח.). ומשמע בחידושי הרמב"ן דגם היו לפניו חידושי הרא"א אב"ד למס' נדה (ע' מבוא).

טז. מאורע שיכול לבא לה בתוך שמושה. דברי הר"ה צ"ע, שהרי בהשגה לקמן בסמוך משמע דס"ל כדעת הרשב"א שאם רגילה לראות בסוף וסתה אינה חוששת בתחילת וסתה, והרי בכה"ג אף אם תתחיל לפהק בשעת תשמיש אין עונתה אלא לאחר שנמשך הפיהוק כמה זמן, וכפי דרך וסתה. וצ"ע, שהרי משמע מסתימת לשון הר"ה, וכן מסתימת הרמב"ן והרשב"א, שבכל גיוני אסורה כל אותה עונה. ומתוך הגר"ז (ס"ק צז) דגדר איסור עונה הסמוכה לוסתה היא דחיישינן "שמא תמהר לראות ע"י תשמיש וה"נ כיון שהיום גורם הראיה חיישינן שמא יארע לה הוסת ותראה מיד ע"י תשמיש" (וע' בדק הבית לרא"ה דף ד. שדרכו של דם לבא בהרגל התשמיש, וכן ע' רמב"ן פ"ה ה"א "שמא תראה מחמת תשמיש", וכן בחי' הר"ן דף סו. ד"ה ואם).

יג*. אלמא בתר ראייה קמייתא שדינן להו. צ"ע הרי דעת רבנו מפורשת בהלכה זו דוסת נקבע למשך כל שעת הראיה הראשונה. וכ"כ לקמן הל' כב אף לגבי ראייה הנמשכת כמה ימים. אם כן מבוארת דעתו דהא דאין אשה קובעת וסת בתוך ימי נדתה אינו אלא גבי הראיות שלאחר שהפסיקה, והם הטפלות וכל הראיה הראשונה היא עיקרית. א"כ סברתו הכא צ"ע. היכן מבואר בזה דתחילת הראיה הראשונה היא עיקרית כלפי סוף ראייה הראשונה. והנה כתב הרשב"א יסוד גדול בבאור שיטת רבנו, ועל פיו יש לישב, וז"ל (תוה"ב יד ג.) "וצריכה לחוש לכל זמן המשכת הוסת לפי שאין ידוע עיקר הוסת אם בתחילתו והשאר טפלה לו או שמא סופו או אמצעיתו עיקר ותחילה טפלה משום דמים יתרים דאיתוספו בה מקדים וסת לבוא". מבואר דאין כל הראיה הראשונה חשובה כעיקרית, אלא דיש לחוש בדמשך ראייה זו נמצא עיקר הוסת. אם כן יש לבאר את דברי רבנו הכא, שכמו שתולים שהראיה העיקרית נמצאת במשך הראיה הראשונה דוקא, אם כן מסתבר טפי שנמצאת בתחילת ראייה זו, ועל פיה יש לקבוע את העונה הסמוכה לוסתה. ובחשש עונה הסמוכה לוסתה מקילים חז"ל טפי מחשש עיקר הוסת. ע"ע לקמן הערה כ ובס"י ג הערה כג שיישבנו דברי רבנו ע"פ באור הרשב"א הנ"ל.

יד. בין אם יש לה יום קבוע. מקשים הפוסקים שדברי רבנו הכא סותרים את מה שהביא הרא"ש (על דף סג.) בשמו. הכא כתב, וכן משמע לקמן בס' ד' הל' א ויב, שבוסת הגוף המורכב לימים אינו צריך לפרוש בעונה הסמוך לוסתה. מאידך הרא"ש הביא בשם רבנו שצריכה

ציוני הלכה

ה"ז. ס"י קפט טע' כד.
רז"ה ס"ק 1. שאין לחוש אלא
לתחילת הוסת. גר"ז סי'
קפט ס"ק לה.

מסורת הראב"ד

(יג) הל' ה'
(יג) וחזר רבנו על כל זה בסי' ג'
הל' כה, כו, וסי' ד הל' ב הדין
השביעי
(יד) וכ"כ לקמן בהשגות ס"ק
יא וס"ק טו

שינויי נוסחאות

* בדיקה אחרת לאחר כ"ה
ככ"ו. מיהו ככל שאר הנוסחאות
גרסין בדיקה אחרת.

בשעת וסתה¹ ולא ראתה מותרת לאחר הוסת. וראיה לדבר מדקתני עלה
במתני' (נדה סג) ר' יוסי אומר אף ימים ושעות וסתות, משמע דהכי קאמר כי היכי
דוסתות דגופא לא מיתסרא אלא לשעתא ה"נ וסתות דיומי לא מתסרא אלא
לשעתא, ולמאן קאמר, לאו לר' יהודה בר פלוגתיה, אלמא בוסתות דגופא לא
פליג ר' יהודה. ודוקא כשהיא רגילה לראות כל הראיה בתוך הוסת, אבל
אם רגילה לראות ממנה אחר הוסת אסורה מן הוסת ואילך כל היום (ו), וצריכה
בדיקה אחרת לאחר הוסת² כדי לטהר הוסת וכדי להתירה לבעלה אחר אותה
עונה. אבל קודם הוסת מיהא מותרת בלא בדיקה. ואע"ג דאכרענא לעיל³
דבתר תחלת הראיה אזלינן, הני מילי בשתי עונות דלא אסרינן עליה אלא
ההיא עונה דתחלת הוסת קאי בגוה, אבל הכא תוך הוסת ואחר הוסת חדא
עונה היא⁴, וכיון דפשטה ראיתה לאחר הוסת כולה יומא מן הוסת ואילך
מתסרא⁵.

השגות הרז"ה

הוסת אסורה מן הוסת ואילך כל היום. ואין לא תנן הכי,
אלא (נדה סג) היתה למודה לראות בתחלת הוסת כל טהרות
שעשתה בתוך הוסת טמאות, כסוף הוסת כל טהרות שעשתה
בתוך הוסת טהורות. הא למדנו שאין לחוש אלא לשלשה
פרקים הללו שהן תחלת הוסת ותוך הוסת וסוף הוסת. ומי
שמוסיף לנו פרק רביעי להיות חוששת לאחר הוסת לריך
להציא ראיה על כן. ולדין⁶ לא שנא⁷ רואה מתוך הלילה
לאחר הלילה, ומתוך הוסת לאחר הוסת, אינה חוששת אלא
לתחלת ראיתה שהיא העיקר⁸.

אוצר החכמה

זה הוסת מאחר שיש לה יום קבוע לאותן
וסתות⁹. ומה שהציא ראיה לדבר מדקתני עלה
במתניתין רבי יוסי אומר אף ימים ושעות וסתות, למאן
קאמר להו, לאו לר' יהודה בר פלוגתיה, אלמא בוסתות
דגופא מודה ר' יהודה דלא מיתסרא אלא לשעתא. אין
בזה שום ראיה, דכל הני מילי בוסתות דגופא שאין להם יום
קבוע, אבל אם יש להם יום קבוע דינן כדין וסתות דימים.
ואין הפרש ביניהן אלא בקפילות ובכל דבר שהיא יכולה
להשמר ממנו בשעת תשמיש.

(ו) עוד כתב ואם רגילה לראות מקצת הראיה לאחר

לנפש תדרשנו

ראיתה היא לאחר הוסת הגוף וכמו שכתב בסי' ד הל' ב בדין השביעי.
ובכה"ג אע"פ שחוששת מתחילת וסת הגוף י"ל דחשיבא כבדיקה לפני
עיקר שעת הוסת ולא מהניא. (ע' מה שהסתפקנו בהערה יג). מיהו כל
זה דוחק בכוונת רבנו שהרי ממשיך בענין הרואה מתוך הוסת עד
לאחר הוסת.

יט. לא שנא. מיהו הרשב"א (תוה"ב דף יד עמ' א וג', טו עמ' א)
מחלק בין שני הנדונים. בענין רואה מתוך הלילה עד לאחר הלילה
דעתו כהר"ה, מיהו בענין רואה מתוך הוסת הגוף עד לאחר הוסת
דעתו כרבנו שאסורה עד סוף העונה. טעם חילוקו של הרשב"א מבאר
הב"י דף נו: "אין שעור התחלת הוסת פחות משעור ששיערו
חכמים דהיינו עונה". וכן מדוקדק בלשון הרשב"א שם "שאין
חוששין אלא לעונת עיקר התחלתו שהוא הוסת.
העיקר". ונראה דנחלקו הרז"ה והרשב"א בגדר חשש וסת.
ברעת הרשב"א מבואר דחוששים על זמן משך ראית "העיקר" (ואפשר
שלמד הרשב"א גדר זה מדעת ר' יוסי בוסת השעות, ע' דברי רבנו
הל' ה). מיהו דעת הרז"ה מבוארת לקמן ס"ק טו "שדמיה משוכין אחר
פתיחת מעיינה". ע"ע בהערה בסמוך.

כ. חדא עונה היא. חילוקו דרבנו צ"ב. ואפשר דסובר

טו. אם בדקה בשעת וסתה. נראה דה"ה אם בדקה לאחר
שעת וסתה. וצ"ל שכוונת רבנו הכא שאינה צריכה בדיקה נוספת
לאחר הוסת, ובזה שונה דינה מאשה הרואה לאחר וסת הגוף (הל' ז)
דמבאר רבנו לקמן דבעיא בדיקה נוספת. מיהו ע' סי' ד הל' ב בדין
השביעי דמדוייק קצת שבדוקא צריכה בדיקה בשעת הוסת הגוף.
עיי"ש הערות.

יז. שיש לה יום קבוע לאותן וסתות. אולי יש לישב דעת
רבנו מתמיהה רבתא הנ"ל ע"פ דקדוק לשון בהלכות הרמב"ן (פ"ה
ה"א) דמבאר וסת הגוף "שמרגשת בעצמה קודם שיבא הדם". וכ"כ
הרמב"ם (פ"ח הל' איסור ה"א ה"ב) "וקודם שיבוא הדם תרגיש
בעצמה מפקת וכו'". משמע שלעולם יש הרגשת הגוף לפני הדם
וכן מסתבר ע"פ באור הרשב"א במהדו"ב דף יד. במהות וסתות הגוף,
עיי"ש היטב. א"כ לעולם יוכל לפרוש מיד בתחילת הרגשת הגוף לפני
שתראה דם. והרז"ה שמישיג, לשיטתיה קאי בשער הספ"ב ס"ק ו שמוכח
שם שיתכן פיהוק בתחילת ראיתה.

יח. וצריכה בדיקה אחת לאחר הוסת. צע"ג למה לא
מהניא הבדיקה שבשעת וסת הגוף גם לטהר את העונה, הרי בדקה
תוך העונה ומה גרעה בדיקתה משום שגם הוי שעת וסת
הגוף. ואולי י"ל שלא איירי רבנו אלא באופן שאף תחילת

ולא ראתה מותרת לשמש עד יום שלשים וחוששת ליום שלשים. הגיע יום שלשים וראתה זה וזה אסור. הגיע יום עשרים ולא ראתה יום שלשים ולא ראתה יום כ' וראתה (כו) הותר יום שלשים [דף טו ע"ב] ונאסר יום עשרים. ואע"ג שלא ראתה שלשה פעמים ציוס עשרים לא נעקר יום עשרים כיון שלא ראתה יום שלשים כמו שהתחילה כבר שני פעמים ואם אשה מדלגת וסתה פעם אחד או צ' פעמים או ג' פעמים ואינה רואה צינחם לזמן אחר וחזרת לראות לזמן הוסת (כה) לא נעקר הוסת בך עד שתקבע לה וסת. ⁶ ואשה שנמשך זמן וסתה צ' ימים או שלשה ימים והגיע זמן וסתה ולא ראתה ציוס וסתה מי אמרינן נריכה לפרוש מצעלה כל זמן וסתה אם רגילה להיות שופעת או מדלפת צ' ימים תפרוש צ' ימים ג' ימים תפרוש שלשה ימים או דלמא בתר תחלת הוסת אזלינן

רש"י

ה"ג מותרת לשמש עד יום ל'. כל ימים צינחם מותרים: הגיע יום ל' ולא ראתה הגיע יום כ' וראתה הותר ל'. העמיד לבא דהא איעקר מינה ואע"ג דקצתיה מרי זימני מעיקר תד וימנא: ונאסר יום כ'. הוצא שהרי למדה צ"י ולא עקרמו אלא צ"פ שהרי עקירה האחרונה של כ' האחרונה שלא ראתה שאחר ה' שנים לאו עקירה היא שהרי לא שינתה ליום שלשים השלישים ולא ראתה עד יום עשרים לחדש כוונתה: אע"פ שאמרו דיה שעתה. בלשה שיש לה וסת: צריכה להיות בודקת. בכל יום שחרית וערבית כשאר נשים: חרץ מן הגדה. משאלתה יום א' טמאה מצעה ואינה נריכה בדיקה כל מצעה שהרי בלא ראייה היא טמאה: והיושבת על דם טוהר. דלמה לה בדיקה אפי' מראה דם טהור הלא: אין אשה קובעת לה וסת בימי נדתה. כגון ראתה ברה"ח וחזרה וראתה בתמימי בחדש דהיינו צימי נדות וחזרה וראתה עוד פעמים בתמימי בחדש לא קבעה וסת שאין ראיית ימי נדה ראייה לקבוע שהיא פלולה לראות צימי נדותה: שפיר. קמי ממנ' דלא צעא בדיקה דאי לעומי טמאה היא ואי לקבוע וסת ולדע אם תשנה וסת ג' פעמים ליום אחר שאינה למודה עד עכשיו הא אמרת דלא קבעה: הדרן עלך האשה

מעדני יום טוב

לטהרות ואין להזכיר בשום קביעות וסת ג"פ לגבי תשמיש דהא בחדא זימנא חיישין אלא לגבי שאם נקבעו ג"פ חוששין לו עד שיעקר ג"פ כ"כ התוספות ועיין גד"ח לעיל סעיף י"א: [צ] א"א ודאי א"צ פ"פ ריש עונת תחלת הוסת. וכ"כ הרשב"א לראיה זו והציג עוד ראיה מדמתן בפירקין היתה למודה כו' ר"י אומר כל הלילה שלה כו' כלעיל סי' צ' בשם הראב"ד וכתב שהראב"ד כתב ראייה זו אלא שהוא הכריע שזריך לחוש לזמן המשכתו ובשמעתין דפ"ק דנדה ודאי מכרעת טפי דאינה חוששת אלא לעונת עיקר התחלתו אלא שק"ל קצת הא דאמר"י פ"ק דנדה גבי תנוקת שלא הגיע זמנה

דברי חמודות

שהיא ראתה ברה"ח ניסן וי"ד צו וחזרה וראתה לאחר י"ד ורואה ג"כ ברה"ח אייר וצ"צ צו דקבעה וסת להפלגה ווסת החדש עדיין לא הוקבע וא"ל לחוש לרה"ח סיון כך נ"ל והוא פשוט עכ"ל וברי דברי הטור סיוע לדבריו במה שהמיר יום ה' אע"פ שעדיין לא נעקר ע"י שלא ראתה צו אלא מכיון שראתה צב' וחזרה לקביעתה הראשון הותר ה' שעדיין לא הוקבע וכן בנדון דהרמב"ן מכיון שהאחד הוקבע אין לחוש לשני שלא הוקבע ואע"פ שלא נעקר עדיין ע"י שלא ראתה צו והצ"י עצמו צב' הש"ע כתב לדברי הטור בנעקר י"ד ואין לחלק לוומר דשאיני ליה להצ"י צין חזרה לקביעות שכבר הוקבע דעדיף מקביעות שעכשיו קובעתו וקודם לכן לא הוקבע חדא דלאו סבירא מעלייתא היא לחלק בינייהו ואדרבא זו שכבר הוקבע הרי נשתיית פעם או פעמים שלא ראתה צו וזו שקבעתה עכשיו עמדה בראייתה צו ועוד פשיטא לי מלתא דאילו נחית הב"י לסבירא זו שלא היה מחלק ביניהם לפי שאם לא היה מחלק לא היה צריך לכל האריכות שהאריך והדוחקים שנטעך לדחוק בזה אלא מחזורתא שלא הרגיש בזה וכבר נתבאר כמה פעמים דכל שאין לה וסת קבוע עצריה תמיד לחוש ליום ל' לראייה שהיא עונה ביטוית ויש לו כל דין וסת קבוע וכבר כתב צ"י בזה גם בבאן בתחלת דברי הרמב"ן ויש גמגום צמ"ט שיש לו דין וסת שאינה קבוע עיין לעיל סעיף ו' וירוש מביטלין: (בה) א"א נעקר הוסת בבך. וכתב עוד הטור וז"ל שינתה ראוותיה ולא השוה אותן כגון ששינתה פ"א ליום ל' והשנית לל"ב והשלשית לל"ד נעקר וסת הראשון ואין לה וסת כלל ואם הפסיקה ולא ראתה משעבר עליה יום כ' ובדקה ולא ראתה שוב אינה חוששת לעולם חזרה לראות חוששת ליום עשרים מראייה זו שעדיין לא נעקר וסת הראשון ממקומו צין אם פסקה מלראות או ששנתה בצריח שאין שוין שלעולם לא יעקר וסת הראשון ממקומו עד שתקבעו צב' ראיות שוות ע"כ וכתב הב"י דהא דכששינתה פעם ליום ל' ופעם לל"ב כו' א"ל לחוש אחר"י ליום ל"ו אע"ג דצ' פעמים שינתה צ' ימים דכבר נתבאר שאין חוששין לדילוג כל שלא קבעתו ג"פ לעיל סעיף כ"ד ומ"ש ואם הפסיקה כו' פ"י שהפסיקה מלראות ג' עונות שאין לה וסת וז"ש משעבר עליה כ' יום כלומר ג"פ כ' יום כעין שנוי הראיות שכזה בסמוך דהוי צב"פ שוב אינה חוששת לעולם ליום כ' דאין לה וסת והוא מדמתן צב"ק דנדה ר"א אומר כל אשה שעברו עליה ג' עונות דיה שעתה אלמא במסולקת מחזיק לה כבתולה ומעוברת ומניקה וכיון שכן אף זו אינה חוששת לוסת כשסן אינן חוששות מפני שחוקתן מסולקים דמים הן ומיהו יש לתמוה למה פסק כר"א דהא משמע התם לכתחלה לא פסקין כוונתיהם שאל בשעת הדחק עכ"ל הב"י וי"ל ליישב תמימהו ולתקן דדיוקא לענין טהרות לא ראו להקל אלא בשעת הדחק דהיינו כדמפפס התם דהוה שנת בצורת או כמ"ד טהרות אפיש לעצידא וחשו להפסד טהרות אצל לדין דלית לן אלא לגבי צעלה סמכין על ר"א אף לכתחלה דהא מאינו שהחמירו בעסוקה בטהרות יותר משאינה עסוקה בטהרות כדאיתא צב"פ והא דהלכיה הטור בדיקה ציוס כ' היינו כמו שנתבאר בריש מביטלין סעיף הראשון ומ"ש חזרה לראות וכו' קאי צין לשינתה ראוותיה ולא השוה אותם צין להפסיקה ולא ראתה ולגמד מדברי רבינו דהבא וכתב עוד הטור וז"ל כעקירת וסת הפלגה כן עקירת וסת החדש אלא שזו חוששת ליומא וזו חוששת לרה"ח כיצד היתה רגילה לראות בצבא"י חדשים ועבר עליה ר"ח ולא ראתה חוששת לרה"ח עד שיעברו עליה ג' ר"ח עברו עליה ג' ר"ח ולא ראתה אינה חוששת להם חזרה וראתה ברה"ח חזר הוסת למקומו ע"כ וכתב צ"י דפשיטא דה"ה ששינתה ראייתה ג"פ לשאינן שוות דחדא נקט וה"ה לאינן:

קובץ מפרשים

6) ואשה שנמשך זמן וסתה [שני] ימים או שלשה ימים. כצ"ל [ר"ש מדעסויא]:

[דף סד ע"ב - סה ע"ב]

משך ראייתה חשיב הכל כעונה אחת. [ק] 6 (כט) ואין דבריו נראין צוה. (ל) (לא) (לב):

הדרך עלך האשה

פרק עשירי

א [א] **תינוקות** שלא הגיע זמנה לראות ונשאת בית שמאי אומרים ונתין לה ד' לילות. וביח הלל אומרים [ב] עד שסחיה המכה. [ג] הגיע זמנה לראות צ"ש אומרים ונתין לה לילה ראשונה. וצ"ה אומרים עד מוצאי שבת

הגהות הב"ח א חזרו ונמנו שיהא בועל:

רעזומע

פר' י כ' תנוקת נותנין לה ד' לילות. לשמ' ואפילו וואס אמרין דס צמלים היז: עז שתחיה המכה. מפרש גמ': הגיע ומנחם לראות. ולא ראה: עד מוצאי שבת. וס' יוסט ברעני: גמ' בוגרת נותנין לה לילה הראשון. ואפי' לז' דלמרי בדיע ועד לראות ארבעה ה"מ נערה דמשיגי' ימי העוורים היו וזמנה אכל בוגרת לילה הראשון וזו לז': הלכתא בועל בעילת מצור. בין הגיע וזמנה בין לא הגיע: כהו הווי מציני בתנוקת. כהו פרקא ששמי חמיקת: תחלה. שועל: מבי כרבא. מן הממרשה שאני מוילא משס אלא אבק ברגלי ה"ג לא ילפינן מפרקא דמנח' מידי אלא מבדילא וכדשמינו דלמרי בעל בעילת מצור ופורש:

מעדני יום טוב

בשניהם ולכך אין דעתי נוחה בישובו של רמ"י ז"ל והקושיא במקומה עומדת וז"ע:

הדרן עלך האשה

[illegible]

דברי חמודות

[illegible]

קיצור פסקי הרא"ש

פרק עשירי א הלבנתא בחולה צועל בעילת מזוה ופורש כדרכו בקושי אפילו לא הגיע זמנה לראות ולא ראתה ונריך לפרוש אפילו לא ראתה דם ואפי' צוגרת:

שדה צופים

פרק עשירי דף סה ע"ב וכמה עונה ארחב"א אר"י או יום או לילה. הרא"ש זנדה פ"ג קי' ד':

קובץ מפרשים

6) ואין דבריו נראין כזה. לכאורה סברת הראב"ד דאסורה ביום ג' רק עד שעה שזרחה למשוקן. הוסת וכ"מ מדבריו רשע"א בת"ה שבב"י סימן קפ"ד בדיון זה. וא"כ ק"ק כאן כתב הרא"ש ואין דבריו נראים לעיל סי' כ"ז בריגילה לראות מקומוס הנזק. עד אחר הבק פסק דעתו ווסת מיהו אסורה. וגם הראיה כאן לכאורה הריגה אשעת וקוטר דמותה. אפס הראב"ד לשון הראב"ב שכל מהו

[מסכת נדה]

שיח

א^התניא והזרתם את בני ישראל מפרשותיהן סמוך
אזהרה לבני ישראל שיפרשו מפרשותיהן סמוך

לווסתן וכמה אמר רבא עונה^ב. וכמה עונה
אמר ר' יוחנן או יום או לילה. שאם^ג וסתה
ביום יפרוש לילה שלפניו ואם וסתה בלילה

שוה עד יב"ש שוות. [היינו שש שעות לפני חצות ושש שעות אחר חצות]. ד. שיטת החת"ס בתשו' יו"ד סי' קעט: י"ב שעות שוות לפני הראיה. [כ"ז כתבו הפוסקים לפרש 'חצי יום וחצי לילה' שכת' אביאסף, וכך יפרשו גם לשון רבינו, שהרי שיטה אחת היא כמש"כ הש"ך ותוה"ש. וכ"כ החת"ס 'שהראב"ן מחמיר חומרת האביאסף וחומרת האו"ז']. ואע"פ שרבינו כתב הא' ד' חצי יום וחצי לילה' על דסליק מיניה על 'יום שלפני הלילה' כלומר על עונה קודם עונה, נראה פשוט שגם בעונה עצמה סובר רבינו חצי יום וחצי לילה, שהרי הך דחצי יום וחצי לילה למד רבינו מדברי ר' יוחנן שאמר כמה עונה חצי יום וחצי לילה, ואטו יש שני פירושים למושג עונה. ועוד היתכן שעוקו"ע נחמיר לחשב יב"ש אף ביום או לילה קצר ואילו עונה עצמה ביום קצר נחשב מזריחה ועד שקיעה. ב. עד כאן בגמ' דף סג ע"ב. ומה שמביא רבינו להלן 'וכמה עונה וכו' או לילה', נמצא לפנינו בפרק תינוקת (סה ע"ב) לענין תליה בדם בתולים. ונראה שרבינו הולך כאן (כדרכו בהרבה מקומות) בעקבות רבינו חננאל. וז"ל בפירושו לשבועות יח ע"ב: ת"ר והזרתם את בני וכו' וכמה אמר רבה עונה ופירש משמיה דר' יוחנן בסוף מס' ע"ז בענין כדרך שאמרו בטירות כך אמרו ביי"נ וכמה או יום או לילה ואסיקנא לעולם י"ב שעה וזה השמועה בנדה בפרק תינוקת שלא הגיע זמנה לראות וניסת. עכ"ל. ומסיום דבריו 'וזה השמועה בנדה בפרק תינוקת' שמענין שאין לו גירסא אחרת בסוגיא של והזרתם, אלא שמפרש מושג 'עונה' שנאמר שם עפ"י מה שנאמר בפרק תינוקת. וסייעתא לחת"ס יו"ד סי' קעט שכתב על דברי רבינו: מדנפשיה הוסיף ביאור וכו' ואין כאן שינוי גירסא כלל. ולא כתורת השלמים סי' קפד שכתב שהיתה לרבינו גירסא אחרת בגמרא. ג. היינו 'עונה קודם עונה' ובגמרא לפנינו 'וכמה אמר רבא עונה מאי לאו עונה אחריתי לא אותה עונה'. ולכן כתב הב"י דאין טעם ושורש לשיטה זו דעונה קודם עונה. אבל הש"ך כת' דהגמ' מיירי בשיש לה שעה קבועה ביום ורבינו מיירי באין לה שעה קבועה רק לפעמים בתחילתו לפעמים באמצעיתו ולפעמים בסופו א"כ כל היום וסתה ודמי כאילו היה וסתה כל היום ודאי דאשה שושתה כל היום צריכה לפרוש כל הלילה שלפניו. ותורת השלמים כת' גם על חידוש זה שלרבינו גירסא אחרת בגמרא. והב"ח אסברה דודאי כך היא ההלכה כמש"כ הב"י אבל ראוי להחמיר שלא מן ההלכה. עיי"ש טעמו.

א. הקדמה. שני חידושים בדברי רבינו. החידוש הראשון 'עונה קודם עונה' מובא בב"י בשם אור זרוע והוא מכונה בפוסקים 'עונה דאור זרוע'. וז"ל או"ז ח"א סימן שנח: ומורי אב"י העזר"י אמר לי שרגילים לפרוש סמוך לוסתה כ"ד שעות שאם רגילה לראות ביום פורש ממנה כל הלילה שלפניו ואם רגילה לראות בלילה פורש ממנה כל הלילה והיום שלפניה. החידוש השני 'חצי יום וחצי לילה' מובא בהגמ"י פ"ד מאיסור"ב הג' ט בשם אביאסף [חצי יום וחצי לילה בתמוז וטבת]. והוא מכונה בפוסקים 'עונה דאביאסף'. וא"כ שני החידושים מקור אחד להם - ראב"ה. שהרי הוא אבי העזרי הוא אביאסף הוא ראב"ה. ורואים אנו שראב"ה הלך כאן בעקבות זקנו ראב"ן. ושני חידושי של רבינו נראה שהם מדינא ולא חומרא בעלמא. החידוש ד' חצי יום וחצי לילה' הוא ודאי מעיקר הדין, שהרי רבינו גם מקל על יסוד זה לחשב בתקופת תמוז וטבת חצי יום וחצי לילה, והרי בתמוז היום ארוך ובטבת הלילה ארוך ואנו מצמצמים את העונה ליב"ש. [ודוחק לומר שמתכוון דוקא ליל תמוז ויום טבת]. וע"ע ב'דיונים בדברי רבינו' שבסוף הספר שם הבאנו עוד קדמונים שכתבו כן. וכן עונה קו"ע משמע מלשון רבינו דהוא מדינא, שהרי כך הוא מפרש את הגמ' [ובפרט לד' תורת השלמים בדברי רבינו עפ"י גירסא אחרת בגמ']. ובדברי האו"ז בשם ראב"ה נחלקו הפוסקים אם הוא מדינא או חומרא בעלמא. הש"ך סי' קפ"ד סק"ז והתורת השלמים ס"ל דהוא מדינא. ואילו הב"ח ס"ל שהוא חומרא [שמא תראה בסוף הלילה ותסבור שראתה ביום]. וכ"מ מלשון או"ז הנ"ל 'שרגילים' שמשמעו חומרא (כמש"כ המהרש"ם ח"ג סי' רנח). וכן מוכח ממה שראב"ה עצמו בספרו כרך א עמ' קנט הביא דברי רשב"ם שרק אותה עונה ולא השיגו, ש"מ שרק חומרא היא. ונראה שראב"ה ראה את דברי רבינו וקבלם רק כחומרא. ובפירוש 'חצי יום וחצי לילה' נחלקו הפוסקים: א. שיטת הט"ז סי' קפד סק"א: שש שעות לפני הראיה ושש שעות אחרי הראיה הן עונתה [ולפי"ז יתכן שתהיה מותרת בשעה מן השעות של יום הראיה. כ"כ הט"ז]. ב. שיטת הדרישה שם סק"ב: היום נחשב מחצות עד חצות ולא מזריחה עד שקיעה. ראתה שעה אחר חצות היום אסורה לחדש הבא מחצות היום עד חצות הלילה. ראתה קודם חצות היום אסורה מחצות הלילה שלפניו עד חצות אותו היום. ג. שיטת הש"ך בנקוה"כ: כל היום הוא וסתה אלא שמוסיפין עליו בבוקר ובערב באופן

ותניא ביבמות בפרק החולץ (מז ע"ב) כל דבר שחוצץ בטבילה חוצץ בגר ובעבד משוחרר ובנידה.

ואם לא תראה בשעת ווסתה, מותרת לבעלה עד שתראה. דהא דתנן (ב ע"א) מטמאה מעת לעת, לטהרה², אבל לבעלה לא.

ונידה דאורייתא סופרת ששת ימים והוא, אם ראתה יום אחד. ראתה שנים סופרת חמשה והם. ראתה שלשה סופרת ארבעה והם. ראתה ארבעה סופרת שלשה והם. ראתה חמשה סופרת שנים והם. ראתה ששה סופרת אחד והם. ראתה כל שבעה טובלת לערב וטהורה. דכת' (ויקרא טו יט) שבעת ימים תהיה בנדתה, ולא יותר אפילו רואה כל שבעה. ואם ראתה בשמיני אחר הנידה, על זה נאמר (שם כה) ואשה כי יזוב זוב דמה ימים רבים בלא עת נידתה, היינו אחר ז' ימי הנידה. ואם ראתה בשמיני שומרת תשיעי כנגד שמיני. ואם לא ראתה בתשיעי טובלת לערב³ וטהורה. ואם ראתה היא זבה קטנה⁴ וצריכה לשמור עשירי. ואם לא ראתה טהורה. ואם ראתה היא זבה גמורה בג' ראיות הללו, דכת' זוב דמה ימים רבים, ימים שנים רבים שלשה,

יפרוש יום שלפני הלילה, בזמן⁵ תקופת ניסן ותשרי שהיום ולילה שוין אבל תקופת תמוז וטבת שאין היום והלילה שוין חצי יום וחצי לילה לפני הווסת.

ואם רוצה לצאת לדרך מותר לשמש אפילו באותה עונה⁶, דאמר רבא (יבמות סב ע"ב) חייב אדם לפקוד את אשתו בשעה שהוא יוצא לדרך שנאמר ופקדת נוך ולא תחטא. ואמרינן לא נצרכה אלא אפילו לאותה עונה שאם יוצא באותה עונה לדרך יפקוד באותה עונה.

וכלי הפורש מאשתו סמוך לווסת הוויין ליה בנים זכרים בעלי הוראה. דסמוך לוהזרתם כת' להורות ביום הטמא ואשה כי תזריע וילדה זכר⁷.

ואין ווסת דאורייתא⁸. שיש אשה שרואה מל' לל' ויש שרואה מעשרים לעשרים⁹.

ונידה היכא כת', ואשה כי תהיה זבה דם יהיה זובה בבשרה שבעת ימים תהיה בנידתה¹⁰.

וטבילה בנידה לא כתיב, אלא דלא גרע משאר טמאין דכת' ורחץ במים את כל

בשרו¹¹
אוצר החכמה

נח"מ 1514737

מהות הנדה. וכ"ה ברמב"ם רפ"ד מהל' איסור"ב. אבל אזהרת נדה לבעלה בויקרא יח יט ואל אשה בנדת טומאתה לא תקרב כמש"כ בסה"מ ל"ת שמו וסמ"ג לל"ת קיא (עפ"י אבני שהם). יא. וכ"כ רשב"ם בשם בשם רה"ג [הו"ד באו"ז סי' שנט וסי' שסא] דלא גרע משאר טמאים שטעונים טבילה לטהרתם. (אבני"ש). [וכע"ז ברמב"ם, ורחצו במים זה בנין אב לכל טמאים. אבל ר"ת ור"י לא תלו הדבר בטומאתה אלא הביאו דרשות מיוחדות, ר"ת מהאמור בכלי מדין אך במי נדה וכו' ור"י שבעת ימים תהיה בנדתה בנדתה תהא עד שתבא במים. עי' כ"ז בב"י סי' קצז]. ונראה ששתי שיטות אלו תלויות במה שדן באתון דאורייתא סי' כא אם איסור נדה לבעלה משום טומאת הנדה הוא [וא"כ פשיטא שצריכה טבילה שהרי הטומאה לא פקעא בכדי 'דלא גרע משאר טמאים'] או איסור נפרד שאינו נוגע לדיני טומאה [ולזה צריך גילוי מיוחד דבעיא טבילה, דמה שהיא עדיין טמאה לא מעלה ולא מוריד]. יב. לטהרות. יג. כר' שמעון בדף סז ע"ב אחר תטהר וכו' וסובר רבינו דגם הטבילה אסרו חכמים. עי' תוס' שם. יד. גם זו דלעיל שראתה בשמיני היא זבה קטנה וצ"ב למה המתין רבינו וכתבה כאן על הרואה

ד. מסקנת הגמרא שם בפרק תינוקת דהכי אמר ר' יוחנן. ה. כשיטת רש"י ודעימיה דאפילו בתשמיש. עי' שיטות הראשונים בטוב"י סי' קפד ס"י. ו. שבועות יח ע"ב. ז. והזרתם ויקרא טו לא, להורות שם יד נז, [ואולי טס"ה וצ"ל להורות בין הטמא שם יא], ואשה שם יב. ב. וזה לכא' לא כנדרש בגמ' שם וגם מה שאמר 'דסמוך' צ"ת. [בד"פ במקום 'להורותם' 'להורותם']. ח. כשיטת השאילתות והבה"ג ור"ח וכל המפרשים [לשון המגיד משנה]. עי' ב"י סי' קפד עמ' יד וטו. ט. נראה שכונת רבינו דכיון שיש אשה וכו' א"כ הו"ל חזקה העשויה להשתנות. וכ"ה בס' יחסי תנאים ואמוראים (לריב"ק משפירא רביה דהרוקח) ס"ע רצו: א"כ מאי טעמ' דמ"ד וסתות דרבנן ולא קשה דלא דמי חזקה דוסת לשאר מילי כי כמה נשים רגילות לשנות וסתן וימי עיבורן וימי מניקותן מסולקת בדמים הילכך איכא למימר אתרע הא חזקה מחזקה דעלמא. ועי' גם חזו"א הל"ג סי' פ אות יט: והנה כבר נתבאר דטעמא דמ"ד וסתות דרבנן שאין זה חזקה כלל, ואע"ג דרוב יש להן וסת היינו עיקר קיום הוסת אבל מצוי שינוי הסדר לוסת אחר ופעמים מקדמת ופעמים מאחרת. י. ויקרא טו יט לענין טומאה. ור"ל דשם באר הכתוב

ב וי"ש כמו שירצה. כלומר צ"ן ערה צ"ן יסנה ללא מיציעא צ"סנה דא"כא לערל לבדוק עצמה ולא אטרחהו רצנן אלא אפילו ערה לניכא לערל אינה נריכה נדיקה ואדרבה וכו' והכי אימא סוף פרק קמא דנדה (פחמא דף י"ג) צ"ע מינה רבי וירא מרז יהודה אשה מהו שחזקו לבדוק (פירוש מי נריכה לבדוק לפני תשמיש) אמר ליה

לא תדוק ותדוק ומה צ"ן (פירוש מדלא אמרת אינה נריכה לבדוק אלא לא תדוק אלמא דמוחזקת שלא לבדוק ותדוק ומה צ"ן) א"ס כן לבו נוקפו ופורש וכתבו המוספות פירש רבינו חננאל כיון דרואה אשתו בודקת מחשד שא"ס לא הרגישה לא היתה בודקת שחכמים לא תקנו לבדוק עכ"ל ולפי

שקשה על זה מהא דתנן ריש פרק [כל הדין] כל היד המרצה לבדוק נגשים משוכח דמתוך כך לא אמי צעלה לידי איסורא לפיכך נרין לתרץ דהך מתניתין שלא צענת תשמיש קאמר דמשוכח ודלא כפירוש רבינו שמחה צהגהות מיימוניות פרק ד' דביאה דהך צעילא לאמר תשמיש היא ופשטה דאין לה לבדוק דא"ס כן לבו נוקפו ופורש ממנה מכאן ולהבא אצל לפני תשמיש משוכח אפילו צענת תשמיש דליתא והא דלא דלרבינו נמי לאמר תשמיש נמי אין לה לבדוק צפני צעלה דא"ס כן לבו נוקפו ופורש אלא רבנא אשמועינן דאפילו לפני תשמיש לא תדוק כל שכן לאמר תשמיש והכי נקטינן:

ג ובשעת וסתה צריך לפרוש וכו'. צפרק שני דשנעות (דף י"ח): ובסוף פרק האשה שהיא עושה (סוף דף ס"ג) וכתב בית יוסף על שם האור זרוע פורש אדם מאשמו סמוך לוסתה כ"ד שעות א"ס רגילה לראות ביום פורש כל אותו היום ולילה שלפניו וא"ס רגילה לראות לילה פורש כל אותו הלילה ויום שלפניו ע"כ: ונראה שטעמו מדאיתא צפרק האשה שהיא עושה אמר רבא הלכה כרבי יהודה דרגילה למיחוי צפון לילה אסורה לפני וסתה ומותרת לאחר וסתה ורגילה למיחוי צפון לילה אסורה לאחר וסתה ומותרת לפני וסתה ואקשינן ומי אמר רבא הכי והתניא והזרחם

הרא"ש כמו שאכתוב בסמוך ד' אצל צפרק המרומה (ס' יג) כתב דמדאורייתא אסור וכן כתבו המוספות בסוף פרק קמא על יצמתו (ס' יג) ד"ה חייב וגם הרא"ש כתב שם (ס' י) כן ואפשר דמדאורייתא שכתבנו לאו דוקא אלא לומר שיש לו סמך מדאורייתא (ב):

דרכי משה

לאחר תשמיש לא שלא יהא לבו נוקפו ג' עכ"ל מיהו במדרכי ריש הלכות נדה (שבעות ס' תשלח דף אר"ש) ע"ב פסק כרבינו דאף קודם תשמיש לא תבדוק דלבו נוקפו ולא יאמין לה שהיא טהורה עכ"ל וכן כתב בית יוסף בשם התוספות וכתב בסמ"ק קפ"ו (מה: ד"ה נמצאו) דכן דעת רוב הפוסקים: (ב) ועיין בסוף סימן זה מה שכתב בית יוסף בשם הראב"ד:

פרישה

ג) לבו נוקפו ופורש. שטנור ודאי הרגישה דס שא"ס לא הרגישה לא היתה בודקת לפי שידוע שחכמים לא מיקנו לבדוק. רבינו חננאל. בית יוסף (וכל שכן שלא תדוק אחר תשמיש דא יומר יש לחוש לשמא יא לא נוקפו ופורש צענת אחרת וכן משמע מהגהות מיימוניות והב"י בית יוסף. עד כאן הגמיה): (ד) צריך לפרוש ממנה עונה אחת. כתב הר"ן צפרק צ' דשנעות דהא דלרין לפרוש ממנה עונה אחת סמוך לוסתה אע"ג דבגמרא מיימי לה מקרא אסמכתא צעלמא הוא דהא קיי"ל (נדה עו. ובגמרא ד"ה ור"ה) וסמות דרצנן וכו"כ הרשב"א צתורת הציט (שם ריש ע"ג) וכן דעת הראב"ד וכן כתבו המוספות בסוף פרק קמא על יצמתו (ס' יג) ד"ה חייב וגם הרא"ש כתב שם (ס' י) כן ואפשר דמדאורייתא שכתבנו לאו דוקא אלא לומר שיש לו סמך מדאורייתא (ב):

דרישה

קפד [א] צריך לפרוש ממנה עונה אחת. זה לשון ב"י וכן הם דברי הפוסקים לאפוקי ממה שנמצא כתוב על שם אור זרוע פורש אדם מאשמו סמוך לוסתה כ"ד שעות אם רגילה לראות ביום פורש ממנה כל אותו היום והלילה שלפניו וכן להיפך ואין טעם ושושן לדברים אלו שהרי בגמרא מפורש כדברי הפוסקים וכבר כתב האגור על דברי האור זרוע חומרא יתירה היא עכ"ל:

הגהות והערות

וסת, אלא שהרא"ש כתב שלא מלאו לבו להקל הואיל ודברי ר"ח דברי קבלה הם וכן כתב אור זרוע שטוב להחמיר עכ"ל, ועוד שכל הגאונים בשיטת ר"ח הלכך המחמיר יחמיר והמיקל לא הפסיד, והני מילי לפני תשמיש אבל שחרית וערבית ראוי להחמיר דאין כאן לבו נוקפו וכן כל היום כל היד המרבה הרי זה משוכח. ובאגור שניה קצת מלשון מהר"ל והקדים פסק המהר"ל עצמו לפני פסק האור זרוע (כמו שהעתיק הדרכ"מ) באופן שהסיום מוקשה כי מאחר שכתב דברי האור זרוע לבסוף שטוב להחמיר איך סיים והני מילי וכו' אבל שחרית וערבית ראוי להחמיר (ואולי קשה זה גרס להמעתיקים להגיה הסיום "והני מילי" כדרכי משה). ועיין גם בפרס רימונים (נד): שפירש שיטת האגור בשם מהר"ל דגם לפני תשמיש יאמין חשש דלבו נוקפו, וצ"ע: ד' ה"ה הביא פעמיים (דף מב ע"ב ד"ה האשה, ודף מג סוף ע"א) שהרא"ש פסק להדיא דוסתות דרבנן, אלא ששם מיידי לענין בדיקה (שלא בדקה אלא אחר הוסת) ולא לענין פרישה (ועיין חת"ס בחידושי לסימן זה שחילק כן בדעת הרא"ש ליישב בזה הא דכתב הרא"ש ביבמות דוסתות דאורייתא כמובא בב"י בסמוך). עוד יש לפרש דכוונת הב"י שכן שהביא (דף מב. ד"ה כתב הראב"ד) מהרא"ש בשם הראב"ד דוסתות דרבנן כל שכן סמוך לוסתה עכ"ל עיין שם, דמאחר שהרא"ש לא העיר כלום על זה מסתמא כהראב"ד סבירא ליה, ולזה נוטה לשון הב"י "כמו שאכתוב בסמוך" (וכן הבין העורך השלחן באות ט בכוונת הב"י, ועיי"ש עוד):

קפד א' כן הוא בדפוס קושטא, ובהגהות מיימוני שלפנינו גרסין בזה הלשון וכתב רבינו שמחה שאין אשה רשאה להחמיר על עצמה אחר תשמיש אבל לבדוק קודם תשמיש רשאי אדם להחמיר על עצמו וכדתנן וכו' עכ"ל (ועיין הגירסא בבאורי מהר"ל להטור ס' קפ"ו והובא בדרישה סוף ס' קפ"ו), ועיין כרתי ופלתי ס' קפ"ו סק"א שדייק מלשון זה שהבעל רשאי להחמיר על עצמו ולצוות לה לבדוק ואז אין חשש דלבו נוקפו, וכתב דלפי זה אין רבינו שמחה חולק על התוספות ודלא כהבנת הב"י דחולק: [ב] מפורט הדרכי משה לפרט הדיעות השונות אי החשש דלבו נוקפו שייך אף בבדיקה שקודם תשמיש (שהוא דעת המדרכי וכו') בשם התוספות ובשם רוב הפוסקים) או לא (שהוא דעת הגהות מיימוני בשם רבינו שמחה, והאגור בשם מהר"י מולין שסיים "והני מילי לפני וכו'"), אבל לא בא לברר עיקר הדין אי יש חיוב בדיקה שהרי לא מיידי כולם בענין אחד, דבהגהות מיימוני משמע דמיידי בין ביש לה וסת ובין באין לה וסת, ובאגור בשם מהר"י מולין משמע דמיידי באין לה וסת, וכן הוא במהר"ל (ובש"ך סוף ס' קפ"ו בשם מהר"ל) ובאור זרוע, אבל המדרכי והב"י כאן ובסימן קפ"ו מיידי לענין יש לה וסת עיי"ש: ג' והני מילי לפני וכו' הוא דברי מהר"י מולין עצמו, ולפנינו באגור ובמהר"ל הלשון שונה ומשמע שם להיפך דאף לפני תשמיש שייך החשש דלבו נוקפו. וזה לשון מהר"ל "ולענין בדיקה האידנא וכו' אסיק רש"י ותוספות וכו' דאין צריך בדיקה כלל אפילו אין לה

אם בני ישראל מטומאתם מכאן אמר רבי ירמיה אזהרה לבני ישראל שיפרשו מנשותיהן סמוך לנסתן וכמה אמר רבא עונה מאי לאו עונה אחריתי (פירש רש"י דאם וסתה ציז אסורה כל היום וכל הלילה שלפניו ורבי יהודה לא אסר אלא עונת וסתה) לא אזהרה עונה ותרתי למה ליה (לרבא לאשמועינן) צריכא דאי אשמועינן הא הוה אמינא הני מיילי לטהרות אבל לנעלה לא קמ"ל ואי מההיא הוה אמינא סמוך לוסתה עונה אחריתי קמ"ל אזהרה עונה. וס"ל להאור זרוע דכיון דפשטא דלישנא דרבי

ירמיה דקאמר דלרבי לפרוש סמוך לוסתה משמע עונה אחריתא דהיינו יום ולילה שהן כ"ד שעות כך ראוי לכל אדם לפרוש כ"ד שעות דאע"ג דאמר רבא הלכה כרבי יהודה אזהרה עונה טפי לא ודאי כך היא ההלכה אבל ראוי להחמיר שלא מן ההלכה והיינו טעמא דשמא תראה עם הנץ החמה ותהא סבורה דחזיא בסוף לילה והיא לא חזיא אלא בתחלת היום א"י איפכא תהא סבורה דחזיא בתחלת היום והיא לא חזיא אלא בסוף לילה הלכך לעולם צריך לפרוש יום ולילה. ויש קצת סמך לחומרא זו ממה שכתוב בסמוך היכא דלא קים לה שפיר אי קודם הנץ אי לאחר הנץ דיש מחמירין לאסרה כל היום וכל הלילה: ונראה לפענ"ד דכך ראוי לנהוג בחומרא זו דאור זרוע

דאין ספק שכן היתה קבלה בדו מפי הזקנים ודלא כצית יוסף דכתב דאין טעם ושורש לדברים אלו והאגור גם הוא כתב דחומרא יתירה היא אבל לפי הטעם שכתבנו ראוי ונכון לנהוג חומרא זו וכן שמעתי צימי חרפי שהירא דבר ה' נהג מעולם בחומרא זו: כתב בהגהות מיימוניות בפרק ד' דביאה ובאצאסף כתב דעונה זו או יום או לילה מימי ניסן ותשרי וזמני יום וחצי לילה בימי תמוז וטבת ע"כ ונראה משום דמשמע ליה דשיעור עונה הוי י"ז שעות מהשעות שהם כ"ד ציז ובלילה ומ"מ נראה לי שאין לחוש לכך מאחר שהפוסקים לא הזכירוהו [ח] וגם לישנא דגמרא משמע דלא קפיד אלא על היום או על הלילה לא על השעות ולא הזכירו שעות בפרק האשה אלא משום פלוגתא דרבי יוסי דאיתא התם (ג):

דאין ספק שכן היתה קבלה בדו מפי הזקנים ודלא כצית יוסף דכתב דאין טעם ושורש לדברים אלו והאגור גם הוא כתב דחומרא יתירה היא אבל לפי הטעם שכתבנו ראוי ונכון לנהוג חומרא זו וכן שמעתי צימי חרפי שהירא דבר ה' נהג מעולם בחומרא זו: כתב בהגהות מיימוניות בפרק ד' דביאה ובאצאסף כתב דעונה זו או יום או לילה מימי ניסן ותשרי וזמני יום וחצי לילה בימי תמוז וטבת ע"כ ונראה משום דמשמע ליה דשיעור עונה הוי י"ז שעות מהשעות שהם כ"ד ציז ובלילה ומ"מ נראה לי שאין לחוש לכך מאחר שהפוסקים לא הזכירוהו [ח] וגם לישנא דגמרא משמע דלא קפיד אלא על היום או על הלילה לא על השעות ולא הזכירו שעות בפרק האשה אלא משום פלוגתא דרבי יוסי דאיתא התם (ג):

דרכי משה

(ג) כתב בהגהות מיימוניות פרק ח' דהלכות איסורי ביאה (אות א) אשה שאין לה וסת קבוע אם היא אשה ט' שמשנית וסתה לאחר או להקדים ב' או ג' ימים יפרוש ממנה בזמן הגעת הוסת ב' או ג' ימים קודם או אחריו עכ"ל:

דרישה

דרך זה נמי בחודש תמוז אם הוא ביום אין צריך לפרוש ממנה אותו היום כולו, והיה נראה לפרש כן משום דבתקופת טבת הלילה לוח מסוף היום ומן תחלת היום מכל אחד חצי התוספת מה שהלילה ארוך משחים עשרה שעות וכן בתקופת תמוז היום לוח מן הלילה משתי הקצוות דלילה ומה שכתב חצי היום וחצי הלילה לא בא אלא לומר דומן העונה דתקופת טבת ותמוז הוא גם כן שחים עשרה שעות ולאפוקי שתאמר שעונה שלה היום והלילה כמות שהן הן ארוכים הן קצרים, אבל אין לשון חצי היום וחצי הלילה דכתב בהגהות מיימוניות סובלת פירוש זה: ל"ב נראה דסבירא ליה דחז"ל נקטו זמן קבוע ואמרו שבתקופת טבת ותמוז יתחיל היום מחציו ואילך כדן תחלת היום בתקופת ניסן ותשרי לכל דיניו שאם תפרוש מחציו היום בתקופת תמוז ומותרת לשמש לפני חצי היום וצריכה לפרוש מחציו היום עד חצי הלילה שיהיו יהיו שחים עשרה שעות הן שהיום הוא ארוך הן קצר כדן אם ראתה בתחלת היום בתקופת תשרי דמותרת לשמש קודם היום ואם תראה בתקופת תמוז ב' שעות אחר חצי היום אזי גם כן מחשבת העונה מחציו היום עד חצי הלילה וכן אם תראה קודם חצי הלילה מותרת לשמש מיד אחר חצי הלילה וצריכה לפרוש מחציו היום. ונקט חז"ל שיעור חצי היום והלילה משום שהן שיעורין מוגבלים שהכל יודעין אימת הוא חצי היום וגם חצי הלילה יודעין העולם על ידי קריאת התרגול וק"ל: ועיין לעיל בטור אורח חיים בסימן (רמ"א) [ר"מ] (פרישה אות יג) מה שכתבתי ליישב הא דאמרין (נדה לא:) אין אשה מתעברת אלא סמוך לוסתה או סמוך לטבילתה ועוד נראה לי מה שאמרו אין אשה מתעברת אלא סמוך לוסתה לאו דוקא סמוך אלא לאפוקי אם לא אתה מעולם או שלא ראתה זה ימים רבים כגון מינקת:

חדושי הגהות

קפד [א] עיין נש"ך א"ק ו' שהלרץ לישנא דנבי האור זרוע:

הגהות והערות

[ח] בלומר וכמו גבי יין נסך עיי"ש בגמ', ואף דשם מייירי לענין תליה בדם בתולים מ"מ עכ"פ מוכח דלשון עונה סתם שיה בכל מקום ועוד מדנקט בגמ' ה"נ אימא גבי נדה חצי יום וכי' ולא נקט ה"נ אימא גבי תינוקת מוכח דאגב אורחא אתי לאורויי גם לענין פרישת עונה גבי נדה. שו"ת הב"ח החדשות סי' לט עיי"ש באורך. ועיין ט"ז סק"ב: [ז] האור זרוע כתב כן בשם הראב"ה חז"ל ומורי אבי העזרי אמר לי שרגילים לפרוש סמוך לוסתה כ"ד שעות וכי' עכ"ל. ולפנינו בראב"ה (מסכת נדה סי' קפג) ליתא, אדרבה העתיק שם קטע שלם מדברי רשב"ם ובין הרבדים כתב רשב"ם שאין צריך לפרוש רק עונה שראתה בו, והראב"ה לא העיר על זה כלום אף שהעיר על דין אחר שבדברי רשב"ם. ועיין בשו"ת מהרש"ם ח"ג סי' רנח וחז"ו סי' צז שהוכיח מלשון "שרגילים לפרוש" שאף לדעתו אין זה אלא חומרא מאוחרת ולא מדינא דגמרא, ואולי לכן לא העתיקו הראב"ה בחיבורו, ועיין בהערה הבאה בשם החת"ס, (מיהו בראשונים אחרים משמע שהוא מעיקר הדין, עיין במהר"ל הל' נדה, ובראב"ן סי' שיח, ובתוספות ר"ד ובחידושי רבינו אברהם מן ההר ביבמות סב:.) [ז] הוא הראב"ה. תשובת מהר"י מינץ סימן י'. ולפי זה חומרת האור זרוע (שכתבו בשם הראב"ה כמובא בהערה

ד וכתב הרשב"א במה דברים אמורים בגדולה אבל בקטנה שלא הגיעה לימי הנעורים ולא הביאה סימנים אין צריך לפרוש סמוך לווסתה כל זמן שלא קבעתו בשלש פעמים. איכא לתמוה דמשמע דוקא כדאיכא תרתי אבל נהניא סימנים אפילו לא הגיעה לימי הנעורים או הגיעה לימי הנעורים אפילו לא הביאה סימנים גדולה היא וצריך לפרוש וכו' והא ליכא כדאיכא נפרק יולא דופן (מו.) דכלל הגיעה לימי הנעורים אפילו הביאה סימנים שומא יינה והוא הדין נהגיע לימי הנעורים כיון שלא הביאה סימנים קטנה היא ונראה דלא דלא ולא הביאה סימנים פירושו או לא הביאה סימנים דא"ו המדבקת היא במקום או המחלקת ועיין לקמן בסיון קפ"ט (טו.) אלל מה שכתב רבינו לשון הרשב"א חנוכה שלל הגיע זמנה לראות וכו' לשם (כ"ט סעיף לו) התבאר בסעיפתא דשמיא וכן מה שכתב גם בית יוסף (טו. ד"ה ומ"ש דמיוקת):

היום ומותר כל הלילה שלפניו וכן הדין אם הוא בלילה פורש כל הלילה ומותר ביום שלפניו ושלאחריו (ה) [ג] בין שקבעה וסת בשלש פעמים או בפעם אחת: ג (ו) וכתב הרשב"א במה דברים אמורים בגדולה [ד] אבל בקטנה שלא הגיעה לימי הנעורים ולא הביאה סימנים אין צריך לפרוש סמוך לווסתה (ו) כל זמן שלא קבעתו בשלש פעמים: ד כתב הראב"ד ואם רגילה לראות בהנץ החמה ולא קים לה שפיר אי קודם הנץ החמה או אחר הנץ החמה יש מחמירים לאסרה כל היום וכל הלילה ויש מקילים שאינה אסורה אלא ביום (ח) והכריע הוא בדברי המקילים: ה ואם רגילה לראות ראייה שאינה אסורה אלא ביום והכריע הוא [ב] בדברי המקילים. כ"כ נספר בעלי הנפש (רש שעה"ו כח/ט:ל) וכ"כ הרא"ש נשמו פרק האשה שהיא עושה לרכיה (ס"ז פה:) וכתב שטעם המקילים משום דוסתות דרננן [ג] כל שכן סמוך לווסתה הלכך הו' ליה ספיקא דרננן ולקולא ידן ולא חיישינן אלל ליום שהוא דלא צימי נדמה:

ד ואם רגילה לראות ראייה מרובה מקודם הנץ החמה עד אחר הנץ החמה איכא מאן דאמר שאסורה כל היום וכל הלילה וכו' עד וביום כשיעור הנמשך בו. כל זה כתב הראב"ד נספר בעלי הנפש (שם כח/ט:ל) וזה לשון הרא"ש נפרק האשה שהיא עושה לרכיה (סס) ואם רגילה לראות ראייה מרובה מקודם הנץ החמה עד אחר הנץ החמה אסורה כלילה וציוס משום דהיא שעתא כולה שעת הוסת היא ואפילו רבי יוסי דאמר ימים ושעות וסמות מודה דשעת הוסת מיהא אסורה לשמש כולה הילכך לרבי יהודה דאמר כל העונה כולה טו' ומפני שעת הוסת נאסרה כל העונה כל היום וכל הלילה אסורה שהרי וסתה הוא ציוס וכלילה ואיכא מאן דאמר דכדי האי גוונא דתר תחלת הוסת אזלינן ולא מיתסר אלל כלילה

ה הראשונה דכיון דוסתה נמשך מתוך סוף הלילה עד תוך תחלת היום אם כן צריך לפרוש עונת הלילה כשציל שהוסת הוא בסוף הלילה וצריך לפרוש גם כל עונת היום כשציל שהוסת הוא גם בתחלת היום, וכברא שנייה דנדר תחלת הוסת אזלינן ולא מיתסר אלל כל הלילה ואם לא ראתה כל הלילה מותרת לשמש כל היום ואין צריך לפרוש אף בזמן משך וסת דתחלת היום, וכברא הראב"ד דודאי דתר תחלת הוסת אזלינן אלל דתחלת היום נמי אסורה כשיעור הנמשך בו ואם לא ראתה שוב אינה חוששת כל היום ומשמע דהי נקטינן ככברא הראב"ד שכתב רבינו בחורונה נשמו וכדמשמע בדברי הרא"ש שהעיקר כהראב"ד וכן פסק בשלחן ערוך (פ"ה):

ו ואם רגילה לראות ראייה מרובה וכו'. פירוש ג' ספרות הן, סברא הראשונה דכיון דוסתה נמשך מתוך סוף הלילה עד תוך תחלת היום אם כן צריך לפרוש עונת הלילה כשציל שהוסת הוא בסוף הלילה וצריך לפרוש גם כל עונת היום כשציל שהוסת הוא גם בתחלת היום, וכברא שנייה דנדר תחלת הוסת אזלינן ולא מיתסר אלל כל הלילה ואם לא ראתה כל הלילה מותרת לשמש כל היום ואין צריך לפרוש אף בזמן משך וסת דתחלת היום, וכברא הראב"ד דודאי דתר תחלת הוסת אזלינן אלל דתחלת היום נמי אסורה כשיעור הנמשך בו ואם לא ראתה שוב אינה חוששת כל היום ומשמע דהי נקטינן ככברא הראב"ד שכתב רבינו בחורונה נשמו וכדמשמע בדברי הרא"ש שהעיקר כהראב"ד וכן פסק בשלחן ערוך (פ"ה):

פרישה

(ה) בין שקבעה וסת בשלש פעמים או בפעם אחת. פירוש לעולם צריך לפרוש ממנה עונה אחת ולשון "שקבעה" לא קאי אלל אמה שכתב בשלש פעמים אלל נפעה אחת לא שייך למימר "קבעה" וכן משמע מדכתב "או" נפעה אחת ואי איתא דקבעה קאי גם כן אפעה אחת הוה ליה למימר "צין" נפעה אחת ועיין דבריה: (ו) וכתב הרשב"א במה דברים אמורים בגדולה אבל בקטנה וכו' ולא הביאה סימנים. עיין לקמן בסיון קפ"ט (טו.) שחזר רבינו וכתב דין זה נשם הרשב"א בארונה וס' מנזר דמה שכתב ולא הביאה סימנים לאו אקטנה קאי דקטנה אפילו הביאה סימנים כשומא יינהו אלל אגדולה שלל הביאה סימנים קאי וכאילו אמר "או" לא הביאה סימנים וכו' עיין שם:

דרישה

[ג] בין שקבעה וסת בשלש פעמים או בפעם אחת. עיין מה שכתבתי בפרישה וכן מוכח לקמן סימן קפ"ט (א.) וכן משמע מוכח בפרק האשה שהיא עושה צרכיה סוף דף ס"ג ששם במשנה איתא היתה למודה לראות וכו' עד שאין האשה קובעת לה וסת עד שתקבענו שלש פעמים ושם בגמרא דף ס"ד לא אמרן אלא למיקבע אבל למיחש לה כחדא זימנא חיישינן עכ"ל ורצה לומר חייש שלא ישמש כל העונה, גם בית יוסף מראה מקום מוצא דין זה משם: [ד] אבל בקטנה וכו' אין צריך לפרוש סמוך לווסתה.

הגהות והערות

[י] נראה דצ"ל יש לדקדק גם בסמוך: [יא] כוונתו "סתם" ולא סמוך לווסתה, ואולי צריך להגיה "דבשעת וסתה" או "דחוד וסתה": [יב] כן הוא בבעלי הנפש שנדפס מכת"י (שיש שם כמה חיקונים שנעשו על ידי הראב"ד בעצמו כנראה כדי לסלק מעצמו השגות הר"ה בכמה מקומות), אבל בבעלי הנפש הרגיל כתוב "להומרא", ועיין תורת השלמים סק"יב: [ג] עיין נדה דף טז ע"א ותוספות שם ד"ה ורב נחמן: [ד] ביצה דף ג ע"ב: [טו] כן הוא ברא"ש, אבל בבעלי הנפש עצמו הגירסא "כל עונה שלה" והרא"ש בעצמו גרס במשנה בהמשך דבריו (מובא בבי"ה להלן) "כל היום שלה":

אף על גב דכל שעת הוסת אסורה לשמש טו* לרבי יוסי הני מילי לשעת הוסת עצמה אבל לאסור את שלפניו ושלחציו לא אסרינן אלא הוה עונה דתחלת הוסת קאי זה ואם בדקה קודם הנך החמה ולא ראיה כל אומה שעה אסורה אבל כל היום מותרת לפי שיעקר הוסת נסתלקו הוא והכריע הוא טז כי הך סברא נכחא מהא [ג] דמיא הינה למודה להיות רואה עם הנך החמה אינה אסורה אלא עם הנך החמה דברי רבי יוסי רבי יהודה אומר כל היום שלה ואוקימנא לה בגיגלה למיחוי בסוף לילה וכל היכא דמי עס לאתרי משמע ואי סלקא דעתך דברי האי גוונא אסורה ציוס וצליה היכי קמי כל היום שלה והא אי אפשר דלא עיילא ראייה בחוץ הנך החמה ומתסר

דיממא וצליה ועוד סתמא קמי להיות רואה ולא מפליג בין ראייה מרובה לראיה מועטת הלכך אינה אסורה אלא עונת הלילה ושעת הוסת בלעד עכ"ל: ואיכא למידק בדברי רבינו למה לא כתב והראב"ד הכריע בסברת המקילים כמו שכתב צאדיך פלוגתא דבסמון ונראה לומר שרבינו סובר דאף על גב דלכאורה משמע מדברי הראב"ד שאין כאן אלא שמי סברות מדכח והכריע הוא כי הך סברא נכחא כי דייקת זה תלמא נינהו דסברא מניינא לא אמרה דמיתסר ציוס בשעת הוסת אלא לרבי יוסי אבל לרבי יהודה דקיי"ל כוותיה משמע דלא אסר ציוס כלל דאי הוה מיתסר שעת הוסת ציוס לרבי יהודה הוה מיתסר כל היום והראב"ד סובר דלדידן נמי דקיי"ל כרבי יהודה מיתסר ציוס בשעת הוסת ומה שכתב הראב"ד שהכריע בסברא נכחא היינו לענין שריומא דציוס אבל לעולם יש חילוק בינו לאומה סברא בשעת הוסת ציוס דלהיא סברא שרי ולדידיה אסור ולטעמיה אילן סקובר שאף על פי שהגיע תחלת הוסת ולא ראיה נריכה לפרוש כל ימי הוסת ומשום מצינך הכא לפרוש כל שעת משך הוסת ואח"כ שריא אפילו ציוס אפילו לרבי יהודה כן נראה לי שהוא דעת רבינו אע"פ שמדברי רבינו ירוחם (נכ"ו ח"א רכא) נראה שהוא מפרש דהיא סברא נמי אסרה בשעת וסת ציוס כסברת הראב"ד ז"ל:

ו ואם וסתה נמשך שני ימים או שלשה ששופעת או מזלפת שני ימים או שלשה כתב הראב"ד (בעה"ט שעה"ו דמ"א/י"ב: ד"ה) שבו"ץ חשובין כעונה אחת עד וליה הסכים אדוני אבי הראב"ד ז"ל.

גם זה נפסקי הראב"ד בסוף פרק האשה שהיא עושה נריכה (סי' ג) והכריע כסברת הר"ה (שהגות על בעה"ט שם אות יא) וכתב שלא נראה לו דברי הראב"ד בזה וכתב דסברת הר"ה מסתיעא מדלמרינן פ"ק דנדה (יא) אהא דתנן דנדה אינה נריכה להיות נדוקת הניחא לריש לקיש דאמר אין אשה קובעת וסת צמי נדמה אלא לרבי יוחנן דאמר קובעת נדוקת ואי אמרת דאם נמשך זמן ראיה שנים ושלשה ימים חשיבי כעונה אחת ונריכה לחוש לכוין גם לריש לקיש קשה דנדוקת כדי שתדע כמה נריכה לפרוש מצעלה כשיגיע וסתה אלא ודאי אינה נריכה לפרוש אלא עונת תחלת הוסת עכ"ל: והרשב"א בתורת הבית (ארוך ב"ו ע"ג יד:) כתב ראייה זו והביא עוד ראיה מדתנן בפרק האשה שהיא עושה נריכה (סג:) היתה למודה לראות עם הנך החמה אינה אסורה אלא עם הנך החמה דברי רבי יוסי רבי יהודה אומר [ג] כל הלילה שלה כלומר כל הלילה אסורה ואוקימנא בגיגלה למיחוי בסוף לילה סמוך להנך החמה דכל היכא דמי עס לאתרי ממש משמע ואם אימא הוה ליה לרבי יהודה למימר כל הלילה וכל היום שלה דאי אפשר שלא תכנס הראיה לתוך הנך מעט ועוד דסתמא קמי היתה למודה להיות רואה ולא חילק בין ראיה מרובה למועטת ואפילו הכי קמי כל הלילה שלה אבל דיממא שריא וכן דעת הר"ה (שם) ואף הראב"ד כתב ראייה זו אלא שהוא הכריע שצריך לחוש לזמן המשכחו ושמעמין דפ"ק דנדה ודאי מנכרע טפי דאינה מושעת אלא לעונת עיקר התחלתו וכמו שכתבנו אלא שקשה לי קצת א הא דלמרינן פ"ק דנדה (י:) גבי מינוקת שלא הגיע זמנה לראות אפילו שופעת כל שבעה אינו אלא כראיה אחת ופוסקת הו"ל כשמי ראיות אלמא ראיה שניה שבתוך נדמה לאו בזה ראיה ראשונה שדין לה לומר דאין דמים אלא מחמת ראיה ראשונה אלא כראיה בפני עצמה חשיבין לה וכיון שכן אם פוסקת וחוזרת ורואה תחוש לכולו וי"ל דהתם דוקא להחזיקה בדמים הוא שאמרו כן ונפקא מינה לטהרות ואי נמי לצעל ולענין כחמים אבל מכל מקום התחלת הראיה היא העיקר לענין קביעת הוסתות ואף לציאת אורח ובהסתלק העיקר יסתלק הטפל וכן נראה לי עיקר ב) עכ"ל הרי שהרשב"א מקיים גם כן לדברי הר"ה וגם הריטב"א בסוף פרק קמא דנדה (יא. ד"ה גוון) כתב בדברי הר"ה וכתב רבינו ירוחם (נכ"ו סוף ח"א רכא) שכן כתבו רוב הפוסקים וכן פשט המנהג:

פרישה

(ט) וליא מיתסרא אלא בדידה. אבל ציוס אפילו כשיעור משך הוסת מותרת כיון דלא ראיה נסתלק זמן הוסת. ציט יוסף: (י) והראב"ד כתב שאינה אסורה אלא בלידה וביום כשיעור הנמשך בו. זה לשון צי"י ולטעמיה אילן סקובר אע"פ שהגיע תחלת הוסת ולא ראיה נריכה לפרוש כל ימי הוסת וכו' (עכ"ל) ור"ל פלוגתא נכחא אחר זה נמשך וסתה ג' ימים:

חדושי הגהות

[ג] דתנן (שם סג:): [ג] במשנה שם (סג:) אימא כל היום שלה ופירש רש"י משעבר הנך החמה ולא ראיה מותרת לשמש כל אומה היום אבל צליה שלפני הנך החמה אסורה ועיין שם בגמרא אמנם מלמדי נשתלחו פרשת מאורע סימן פ"ט שהעמיק הנוסחא כל הלילה שלה יו':

הגהות והערות

טו* לפנינו ברא"ש ואפילו לרי". ועיין בב"י להלן ד"ה ואיכא: טז] הראב"ד: יו] ובין הגירסא בבעלי הנפש (ריש שעה"ו לט/לב): יח] בדפוס"ר איתא לא לתוך ממש וכו' (ר"ל לא לתוך הנך ממש אלא קודם לו), ובת"ה שלפנינו איתא לאתרי ממש וכו', וכו"ה בחידושי הרשב"א (יא. ד"ה הניחא), וכן בבעלי הנפש וברא"ש בכולם גריסין "לאתרי משמע" והעתיקם ב"י לעיל בסמוך בלשון זה, ואפשר שחילוף אותיות גרס לשינוי הגירסא: יט] בדפוס"ר הגירסא "הוא עוקר הוסת": כ] נראה דצ"ל מקודם הנך. כי בהנך החמה ממש הוא יום, עיין ברו"ה על בעלי הנפש שער תקון הוסתות אות ג: כא] עיין ב"ח סימן קצ ס"ו ובט"ו שם סק"ה ובנקודות הכסף שם, אם יש לחלק בין ג' ימים לז' ימים: כב] יש להעיר דלשון הר"ה "ולדידן לא שנו רואה מתוך הלילה לאחר הלילה ומתוך הוסת לאחר הוסת אינה חוששת אלא לתחלת ראייתה שהיא העיקר" מובח לכאורה דגם בנמשך מקודם הנך לאחר הנך חולק על הראב"ד:

מפתח סדרי טהרה

קפד א) ט"ט סק"ט ד"ה וקשיא: ב) ט"ט סק"ט מד"ה אך הא: ג) ט"ט סק"ט מד"ה ונחזור לענינו:

ח ואם הגיע וסתה בימי עיבורה וכו' האשה שהיתה נחבית במחבוא וכו'. צ"ק דנדה (דף ט'). צעל מיניה הוא סגל מרבי יומן הגיע עת וסתה צמי עיבורה ולא נדקה מהו קמיניעל ליה אלינא דמאן דאמר וסתות דאורייתא (פירש רש"י אותה נדקה שהלכתי לאשה להנדה נשעת וסתה דבר מורה הוא הלכה למשה

מסיני דאורח צומנו צא ואם צא יוס וסתה ולא נדקה מחזקת לה טומאה כה' לקמן צפרק כל היד (דף ט"ז). וקא מיניעל לן אם לא נדקה ציוס וסתה צמי עיבורה מהו) מאי כיון דוסתות דאורייתא צעיל נדקה או דילמא כיון דדמיה מסולקין לא צעיל נדקה אמר ליה תנימיה רבי מאיר אומר אם היטה צמחצא (מחמת פחד כרכוס או ליסטיס) והגיע שעת וסעה ולא נדקה טהורה שחרדה מסלקת את הדמים טעמא דליכא חרדה הא ליכא חרדה והגיע וסתה ולא נדקה טמאה אלמא וסתות דאורייתא וכיון

דליכא חרדה דמיה מסולקין ולא צעיל נדקה הכי נמי צמחצא דמיה מסולקין ולא צעיל נדקה: וכו' רבינו דמניקה ב"ד כ"ד חדשים דינה במעוברת. מנאר לשם דצרי הרא"ש דדין מניקה שיה למעוברת דשריא צלל נדקה והא דמנן (דף י"א). אף על פי שאמרו דין שעת נריכה להיות נדקה צמחצא חקנה קאי ולא צמחצא דאמר רבי יוחנן עלה דהיא וכו' עכ"ל רזוני לומר דבסוף (דף י') קאמר רבי יוחנן דמעוברת ומניקה דין כל ימי עיבורן דין כל ימי מניקותן. ומעוברת משנה שם (דף י') משיועד עוברת. ומניקה אסיקנא צגמרא (דף ט'). אלינא דחכמים דהלכתא כוותיהו אפילו גמלתו או מת כל כ"ד חודש מסולקת דמים דמחוך נער לידה איצריה

דיה שעתה וצמימן קפ"ט (שם צ"י ד"ה כחז הרשב"א) יצאלר כמה שיעור זמן הכרת העובר: וכו' רבינו דמניקה דימי מניקה הם כ"ד חודש משנולד הולד ואפילו מת אין צריך לפרוש סמוך לוסתה. שם (ט). פלוגמא דרבי ורצנן אהא דקמי דמניקה דיה שעתה וידוע דהלכה כרצנן דאמרי אפילו גמלתו או מת דיה שעתה כל כ"ד חודש לפיכך אם היטה [ד] מניקתו י' וה' שנים מטמאה מעת לעת ופירש רש"י דהיינו מפני שאין הטעם תלוי ציניקת הולד אלא מחוך נער לידה איצריה מתפרקים ודמה ממחלק ואינו חוזר עד כ"ד חודש לא שנה מת לא שנה חי. הא דמעוברת ומניקה

פרישה

ליוס ראשון משא"כ להרמב"ן הממשך כל יוס לעונה צמי ענמו אינה נריכה לחוש ליוס הראשון כפעם שלישית וק"ל: (יג) והר"ז ה"זי בתב וכו' אלא עונה ראשונה של הוסת. פירוש ואפילו כדי משך וסתה אינה אסורה אלא עונה ראשונה שנה מתחיל וסתה: (יג) וז"ל הסכים אדוני אבי הרא"ש ז"ל. נראה דנרישא דכשרואה ראיה מרובה מקודם הנן החמה עד אחר הנן החמה ס"ל גם כן להרא"ש דאינה אסורה אלא צילנה שהוא עונה שהתחיל זה הוסת דאי צמירא ליה שם כהרא"ש דאסורה ציוס ג"כ כדי משך וסתה הוה סגר הכא נמי דאסורה כל ימי משך וסתה ומיהו יש לחלק ועיין דרישה: (יד) משהוכר עוברת וכו'. דוממים אלו אין הדמים מזונינא נאשה ועיין לקמן סימן קפ"ט כמה שיעור זמן הכרת העובר:

דרישה

דהוא דבר מועט אבל מי שסבר בסיפא שאינה אסורה כל המשך יכול להיות דברישה מודה דאסורה כל עת המשך: ואין להקשות מי הכריח להבית יוסף לסבור כן לחלק בין עת המשך דרישא ודסיפא ד"ל דסבר כרבינו ירוחם דבדין קמא אין כאן אלא שתי סברות דהיינו האחת סברה דאסורה כל היום וכל הלילה והשנייה סברה דאינה אסורה אלא כלילה וביום כשיעור משך הוסת וכן משמע משמעות לשון הרא"ש שאין כאן כי אם שתי סברות ואם כן משמע דהרא"ש מודה בדין קמא דאסורה ג"כ כל עת משך וסתה ודו"ק ועיין בבית יוסף: (הג"ה) ושאלתם באשה שאין לה וסת קבוע אם היא אשה שמשכה כגן וסתה או הקדימה שנים או שלשה ימים כפי מה שרגילה לשנות אזי יפירוש בזמן הגעת וסתה ב' ימים או ג' ושלום. יצחק בר אברהם. הגהות מיימוניות (פ"ה אות א.). עד כאן המגיה):

חדושי הגהות

[ד] מניקתו ד' וה' שנים:

הגהות והערות

ז"ל מופיע בתורת הבית בסיום דבריו המועתקים בב"י לקמן (סוף ד"ה והרשב"א) לענין שאינה חוששת ואף לכתחילה לא בעיא בדיקה, וכן הוא בחידושי הרשב"א שנדפס מכת"י (נדה ט. ד"ה ה'), ובחידושי הרשב"א שנדפס מכבר כתוב הר"ן במקום הר"ז והוא ט"ס, וכנראה שנשתרבו כאן בטעות, ומקומו להלן שם (וכנראה לכן הוסגר כאן בדפוסים אחרים). והגר"י בדרך העיר בדפוס קניגסברג שמקומו בסוף ד"ה כתב הרשב"א. ועיין בהערה ב' בדעת הר"ז: כה' [ה] פנינו ברש"י: איתא "מחזיקינו לה טמאה":

יתבאר עוד נסימן קפ"ט: **בתב** הרשב"א (פיה"א שם יב:) שדעת כו' הר"ה שלא אמרו נמנוצרת שהיא נחזקת מסולקת דמים אלא כשעברו עליה שלש עונות ולא ראתה והוא ז"ל חלק עליו ואמר דלא קיי"ל כרבי יוסי (נדה יא:) דאמר הכי אלא כהנא קמא דאמר בכל מעוברת דיה [שעתה] ועוד אכתוב זה בצרכה נסימן קפ"ט נסייעתא דשמיא

(נח: ד"ה עזרה):

ח האשה שהיתה נחבאת במחבוא מפני פחד והגיע וסתה חוששת לו אפילו לא היה לה וסת קבוע עבר היום ולא בדקה מותרת שחרדה מפלגת הדמים. זה לשון הרמב"ן בהלכותיו (פ"ה הכ"ה),

וטעמו משום דאמרין צדק פקדנות כותים (לט. מן כח) [בדק הבית] האשה שהיתה במחבוא [עד כאן] הגיע שעת וסתה ולא נדקה טהורה שחרדה מסלקת את הדמים וכתב הר"ש צדק קמא דנדה (פ"ה ס"ה) לכולי עלמא וסתות דרבנן ולא קיימא לן כמתניתין דהיתה נחבוא ואף על גב דקתני רישא הגיע עת וסתה ולא נדקה טמאה הא אמרין צדק פקדנות כותים דכולה רבי מאיר היא ע"כ כלומר דצדק פקדנות כותים מפרש רב (יהודה) [חסדא] דכולה רבי מאיר היא וה"ק א"כ אם לא היתה נחבוא והגיע שעת וסתה ולא נדקה טמאה שרבי מאיר אומר אם היתה נחבוא והגיע שעת וסתה ולא נדקה טהורה שחרדה מסלקת את הדמים: **והרשב"א** צדק פקדנות כותים (שם יב:) הביא הא דאיתא צד"ק דנדה נעא מיניה ההוא סנא מרבי יוסון הגיע עת וסתה צימי עיבורה מהו אליצא דמאן דאמר וסתות דאורייתא מאי נעא דדיקה או דילמא כיון דדמיה מסולקת לא נעא דדיקה אמר ליה מנימיה רבי מאיר אומר אם היתה נחבוא וכו' טעמא דאיכא חרדה הא ליכא חרדה והגיע וסתה ולא נדקה טמאה אלמא וסתות דאורייתא וכיון דאיכא חרדה דמיה מסולקת ולא נעא דדיקה הכא נמי דמיה מסולקת ולא נעא דדיקה וכתב על זה אלמא ס"ל לרבי יוסון דמעוברת מסולקת דמים ואפילו הגיע עת וסתה אינה חוששת לו ואפילו לכתחלה אינה נריכה דדיקה והא דתנן נמי היתה נחבוא והגיע עת וסתה ולא נדקה הוא הדין דאפילו לכתחלה לא נעא דדיקה דהא טעמא דמסולקת דמים היא ע"כ: **והשתא** מ"ש רבינו עבר היום ולא בדקה מותרת וכו'. פשוט הוא דאפילו רבי מאיר דסנא וסתות דאורייתא מטהר זה וכל שכן לדין דקיי"ל וסתות דרבנן אצל מה שאמר דכשהגיע שעת וסתה חוששת לו משמע ודאי דפליגא אדהרשב"א

מתפרקים ודמיה מסולקת ואין חוזרים עד כ"ד חודש ואין הדבר תלוי צניקת הולד: **ומ"ש** רבינו עוד דמעוברת ומניקה אין צריך לפרוש סמוך לזוהתה. מפורש לשם דברי הר"ש והקשה צ"ח יוסף כיון דמדין היתה נחבוא פשטינן למעוברת דלא נעא דדיקה כיון דדמיה מסולקת אם כן מאחר שכבר רבינו דמעוברת אין

וארבעה חדשים משנולד הולד (טו) אפילו מת הולד (טז) אין צריך לפרוש סמוך לוסתה וכן לאחר הוסת מותרת אף על פי שלא בדקה: ח האשה שהיתה נחבאת במחבוא מפני פחד (יז) והגיע וסתה חוששת לו (יח) אפילו לא היה לה וסת קבוע. עבר היום

נריך לפרוש ממנה סמוך לוסתה ואפילו לכתחלה משמע הכי הוה ליה לפסוק דהיתה נחבוא לכתחלה נמי אין צריך לפרוש סמוך לוסתה ולמה כתב צהגיע וסתה נחבוא דחוששת לו והאריך צה עיין עליו: **אב"ל** לפענ"ד נראה דבר צדור דהר"ש לא היה גורס כן צהך

נעא דסנא הגיע עת וסתה צימי עיבורה ולא נדקה מהו כגירסת הספרים שצדינו אלא היה גורס הגיע עת וסתה צימי עיבורה מהו והכי מובאר בפסקי הר"ש וקמצינא ליה לכתחלה דילמא לא נעא דדיקה כיון דדמיה מסולקת ופשט ליה רבי יוסון דכיון דמסולקת מדמים מקילין לגבה דאפילו לכתחלה לא נעא דדיקה כי היכי דמקילין צהיתה נחבוא דטהורה היכא דלא נדקה ואע"ג דצהיתה נחבוא לא אשכחן דאקילו לגבה אלא דדיעבד היכא דהגיע וסתה ולא נדקה כדתנן להדיא צדק פקדנות כותים (דף י"ט.) מ"מ שמעת מינה מיהא דיש לנו להקל במסולקת מדמים ולמדין מינה דמעוברת ומניקה דמסולקת מדמים לגמרי דאף לכתחלה לא נעא דדיקה ואין צריך לפרוש ממנה בסמוך לוסתה וכן מובאר עוד בלשון הר"ש שכתב מהכא משמע דמעוברת אין צריך לפרוש סמוך לוסתה דאפילו נשעת וסתה אמרין הכא דלא נעא דדיקה וכו' אצל צהיתה נחבוא דלינה מסולקת מדמים כמו מעוברת ומניקה אין להקל זה אלא דדיעבד ולא לכתחלה: **ג** הרשב"א היתה גירסתו כגירסת הר"ש ולכן פסק דמעוברת דאפילו לכתחלה אינה חוששת לו אלא דס"ל דצהיתה נחבוא נמי אפילו לכתחלה אינה חוששת ולא נעא דדיקה כיון דמסולקת דמים היא וכדין מעוברת ומניקה דלא כהר"ש וכמו שהביא צ"ח יוסף לשון הרשב"א צדק פקדנות כותים וכן פסק בשלחן ערוך (פ"ה) דאף נחבוא אינה חוששת לו. ולפענ"ד נראה דיש להחמיר דעת הר"ש ורבינו המפורשים לאיסור ודייקי לשון משנתנו צהיתה נחבוא והגיע שעת וסתה ולא נדקה טהורה אצל לכתחלה חוששת ונריכה דדיקה וכן כתב הרב צהגהות שלחן ערוך וכן עיקר:

א וסנא דמתניתין דדיעבד דוקא היא כדמשמע מפשטא אצל לכתחלה אין חילוק בין היתה נחבוא ללא היתה וכו' היכי דכל שאר נשים חוששות לוסתן אף על פי שאינו קבוע וכמובאר נסימן קפ"ט (נח.) הוא הדין להיתה נחבוא: **אב"ל** קשה דכיון דמדין היתה נחבוא פשטינן למעוברת דלא נעא דדיקה כיון דדמיה מסולקת, מאחר שכתב רבינו דמעוברת אין צריך לפרוש ממנה סמוך לוסתה ואפילו לכתחלה משמע, הכי הוה ליה לפסוק דהיתה נחבוא לכתחלה נמי אין צריך לפרוש סמוך לוסתה. וז"ל דרבינו סנא דאע"ג דאמרין זה כיון דדמיה מסולקת לא נעא דדיקה היינו לומר דדיעבד לא מחזיקין לה בטמאה אצל אין הכי נמי לכתחלה נעא דדיקה נשעת וסתה ומדע דהא לא נעא דדיקה וכו' פשוט הוא סנא מרבי יוסון דלא נעא דדיקה כיון דדמיה מסולקת ולא נדקה מהו ולא אמר וסתה צימי עיבורה ולא נדקה מהו ולא אמר וסתה צימי עיבורה חוששת לוסת או אינה דקתני דמעוברת וצדקותיה דין שעתן ועוד מדאמר הגיע וסתה צימי עיבורה ולא נדקה מהו ולא אמר וסתה צימי עיבורה חוששת לוסת או אינה

פרישה

(טו) **אפילו מת הולד**. דאין זה תלוי צניקת הולד אלא מתוך צערי ליה אצריה מתפרקין ודמיה מסולקת ואין חוזר עד כ"ד חודש לא שנא מת לא שנא חי. רש"י: (טז) **אין צריך לפרוש סמוך לזוהתה וכו'.** אין להקשות מאי שנא מהיתה נחבוא דחוששת לכתחלה, דהכא סתם נשים אין להן דם ונחבואת פסק הוא עיין צ"ח יוסף (ונראה דלא מיירי שקבעה וסת שלש פעמים צימי עיבורה או צימי מניקה אלא שחוששת לוסתה הראשון לכן אין צריך לפרוש ולקמן סוף סימן קפ"ט (נח:) יתבאר דאם קבעה וסת דע"פ חוששת כדן וסת שאינו קבוע עיין שם. עד כאן המגיה): (יז) **והגיע וסתה חוששת לו.** ר"ל לכתחלה לכל עונת הוסת: (יח) **אפילו לא היה לה וסת קבוע עבר היום ולא בדקה וכו'.** משמע דמה שכתב עבר היום ולא בדקה וכו' מיירי נמי צאין לה וסת קבוע ועל זה כתב אצל כל אשה דעלמא שהגיע וסתה אסורה

ואין צריך לפרוש סמוך לוסתה. וז"ל דרבינו סנא דאע"ג דאמרין זה כיון דדמיה מסולקת לא נעא דדיקה היינו לומר דדיעבד לא מחזיקין לה בטמאה אצל אין הכי נמי לכתחלה נעא דדיקה נשעת וסתה ומדע דהא לא נעא דדיקה וכו' פשוט הוא סנא מרבי יוסון דלא נעא דדיקה כיון דדמיה מסולקת ולא נדקה מהו ולא אמר וסתה צימי עיבורה ולא נדקה מהו ולא אמר וסתה צימי עיבורה חוששת לוסת או אינה דקתני דמעוברת וצדקותיה דין שעתן ועוד מדאמר הגיע וסתה צימי עיבורה ולא נדקה מהו ולא אמר וסתה צימי עיבורה חוששת לוסת או אינה

הגהות והערות

ד"ה (יג) והר"ה פירשו אף לכתחלה והראב"ד פירש דוקא דיעבד, וכן לפנינו בבעלי הנפש (שעש"י לו"א:ל/ו, עיין לשונו בב"י סוף סי' קפט סוד"ה והרמב"ן) ובהשגות הר"ה (ריש שער הספירה והבדיקה השגה ב שפירש גמרא דהגיע וסתה בימי עיבורה דלא בעיא בדיקה אפילו לכתחלה) מוכח לכאורה שהגירסא הנכונה בכתובות הבית שלפנינו, ועיין הערה כד: כן **ולפנינו** ברא"ש העתיק כגירסתנו: כחן זה לשון המשנה, הגיע שעת וסתה ולא בדקה הרי זו טמאה ר' מאיר אומר אם היתה במחבוא והגיע שעת וסתה ולא בדקה הרי זו טהורה מפני שחרדה מסלקת את הדמים: כטן **בוזגתו** "ממה שכתב", ופירושו דמסיפא מוכח ארישא:

מפתח סדרי טהרה

(ז) ט"ז ריש טקט"ו

חוששת ומדאדור ליה ר' יוחנן תניחיה משמע דזהוהא גוונא דבעי בלחוד הוא דמיניחא ולא יתיר דל"כ הוה ליה למימר מאי חיבתי לך דביעבד הא אפילו לכתחלה תניחיה דש"י אלא ודאי משמע ליה דביעבד דוקא מיניחא והכי משמע מדברי רש"י שכתב הכא נמי במעוברת הוהיל ודמיה מסולקין טהורה ומשמעות דבריו דביעבד קאמר שאם לא כן כך הוה ליה למימר הכא נמי במעוברת הוהיל ודמיה מסולקין אינה חוששת: ואם תאמר א"כ

היאך פסק רבינו דמעוברת לכתחלה נמי אין צריך לפרוש ממנה סמוך לוסתה דהא לא פשטו רבי יוחנן מעוברת אלא מדין היתה במחצית ומאחר דהיתה במחצית סובר רבינו דדוקא דביעבד הוא דמטהרין לה ולא לכתחלה ממילא נשמע למעוברת דביעבד דוקא מטהרין לה ולא לכתחלה י"ל דעד כאן לא איבעיא לן האי בעיא ופשטיה דביעבד טהורה אלא אליבא דמאן דאמר וסתות דאורייתא אכל למאן דאמר וסתות דרבנן לכתחלה נמי אינה חוששת ומסבירא ידעין לה ולא אינטריך למיבעי זה אלא דקשה דאם כן היתה במחצית כיון דמיה מסולקת נימא דלמאן דאמר וסתות דרבנן לכתחלה נמי אינה חוששת כי היכי דלמירין במעוברת דהא החלמוד משהו להו אהדידי (ה) ושמה י"ל דאף על גב דתלמודא משהו להו אהדידי להמירין לכתחלה למ"ד וסתות דרבנן, דמעוברת דחזין דכל המעוברות דמיהן מסולקין אמרינן דלמאן דאמר וסתות דרבנן לכתחלה נמי אינה חוששת אכל היתה במחצית דלא צריך לן כולי האי דתהא מסולקת דמיה דהא חזין כמה נשי אע"ג דהווי במחצית לא ישנו את תפקידם לא אמרינן זה אינה חוששת אפילו לכתחלה ומסמין דנימא זה

דהיכא דעברו וסתות וסתות וסתות:

(א) ודוקא הני אב"ב ב"א אשה דעלמא שהגיע וסתה אסורה עד שתבדוק. כך כתב הרשב"א בחומת הדב"ר (ארוך ב"ו סוף ש"ג טו: וק"ר טו.) ולמד כן מדלמירין בפרק כל היד (טו.) גבי אשה שיש לה וסת והגיע עת וסתה ולא דקה ולא רחמה רבי אליעזר אומר טמאה נדה רבי יהושע אומר תדק ויהי תנאי כי הני תנאי רבי מאיר אומר טמאה נדה וסתות אומרים תדק וידוע דהלכה כרבי יהושע לגבי רבי מאיר וכן כתב הרב המגיד בפרק ח' (אסור"ב הי"ג) בשם הרמב"ן (בהלכותיו פ"ה הי"א) וכן כתבו המוספות בפרק כל היד (טו.) ד"ה ורז נחמן) גבי פלוגתא דרב ושמואל באשה שיש לה וסת והגיע שעת וסתה ולא דקה ולבסוף דקה ומלאה טהורה נראה דהלכה דוסתות דרבנן וכן פסק רב אחאי (שאלות מזורע סוף סי' פט) ורבינו חננאל הילכך אשה שיש לה וסת ולא דקה בשעת וסתה ואחר כך דקה ומלאה טהורה נראה דהלכה כרביה לנדוק בשעת וסתה ע"כ וכתבו הגהות מיימוניות כן בשם בפרק ח' מהלכות אסור"ב (א"ת ה) וכו"כ הרשב"א בספר בעלי הנפש (ריש שעה"ו כו/ח/א) אכל הר"ן כתב בפרק ב' דשבעות (ה. ד"ה וגרסי') אהא דתניא (יב.) החמרים והפועלים וכו' נשיהם להם בחזקת טהרה דלדעת הר"י"ק (ס' ד:) והרמב"ם (אסור"ב פ"ד הי"ט) ו"ל נהי דבשעת וסתה בעיא דדיקה מ"מ אם עבר הוסת ולא דקה ולא הרגשה טהורה בלא דיקה ורבינו סתם דבריו כדעת המוספות והרשב"א ו"ל שאסורה עד שתבדוק: ומיהו כתב הרשב"א בחומת הדב"ר (ב"ו ש"ג ד:) דהני מילי שיש לה וסת קבוע אכל אם היה לה וסת שאינו קבוע אף על פי שלא דקה בשעת וסתה ולינה דדיקה דכל שלא הרגשה בדם בשעת וסתה אע"פ שלא דקה הרי היא בחזקת טהורה כיון שאין לה וסת קבוע שאין אסור עונה זו אלא מדרבנן ע"כ וכתבו רבינו בסוף סימן זה וכן כתב הרב המגיד בפרק ח' (ה"ג) בשם הרמב"ן ו"ל (פ"ה הי"ט):

פרישה

וק"ל: גם יש לתקן דמה שכתב בסמ"ק קפ"ו דלר"ן דדיקה היינו מחששא שמה עתה רחמה או תראה כיון שאין לה וסת קבוע ומה שכתב בסמ"ק זה דלינה צריכה דיקה ר"ל לחוש שמה רחמה כבר בשעה שהיתה רגילה לראות וכתבתי גוונא בוסת קבוע לא יראה מחזקת טומאה עד שדקה עצמה או בשעת וסת ומלאה עצמה טהורה. ואע"ג דגם בוסת קבוע אף אם לא דקה עצמה מיד אחר הוסת רק דקה נפשה לאחר זמן מוכח צדיק יוסף שטהורה היא למפרע וא"כ כיון שצריכה לנדוק אשה שאין לה וסת משום החשש של עתה ממילא נודע שטהורה גם למפרע אפילו צדיק לה וסת קבוע ועברה וא"כ מאי שנא בין וסת קבוע לאינו קבוע י"ל דשנא ושנא יש והוא דאף דמוכח מהבית יוסף דאפילו שיש לה וסת קבוע סגי לה בדדיקה דלאחר זמן היינו דוקא שלא נשתנה עניינה אכל קנחה פניה של מטה צדיק צדיק ולא כוונה לראות בלחות פנים אם היה דם בדבר שקנחה בו או שרחמה צדיק פניה של מטה ודאי לא סגי לה בדדיקה של אחר כך לנאת בו מחשש אורח צדקו בלא ואסורה לנעלה מחשש נדה משא"כ בוסת שאינו קבוע אינה צריכה דיקה משום העבר אלא משום שמה עתה תראה דקדי דדיקה לעולם וק"ל: אלא שצריך עיון מה שכתב רבינו בסמ"ק קפ"ט (טו.) זה לשוני פיהקה בראש חודש ורחמה וטורה ופיהקה בתוך ימי החודש חוששת לאותו הפיהק ואסורה לשמש עד שתבדוק דמשמע דאפילו צדיק לה וסת קבוע מ"מ אסורה לשמש מחמת חשש אומה עונה עד שתבדוק (באמת בחומת הדב"ר שער ג' (בג"ד יב:) לא כתב עד שתבדוק עיי"ש ורבינו שכתבו חפס לשון הרא"ש שכתב כן והרא"ש לטעמיה דסבירא ליה דאסור לשמש בלי דיקה) כתבתי שם (פרישה אות סה) לחלק דשאני התם דהחששא בזה ע"י מעשה דפיהק דיש לחוש טפי אי נמי שאני התם דלא חששה אלא לשעתה וכו' עיי"ן שם: והיותר נראה דלא קשיא מידי דזה פשיטא דאליבא דכולי ענא אף צדיק לה וסת מ"מ בשעת אומה העונה אסורה לשמש וצריכה דדיקה לכתחלה בעת העונה אלא שגם לא דקה בעת העונה

ובתב עוד הרש"ז (ס) צמה דברים אמורים צומת שאינו קצוה והוא לה צפחות מעונה צינוית אצל עונה צינוית שהיא לשלשים יום הרי היא לה כוסת קצוה שאף על פי שלא הרגישה צדס אסורה עד שמדבוק וממלא טהורה עכ"ל וכן מוצא דברי רבינו צראש סימן זה וצראש סימן קפ"ט: ומיהו אם בדקה אחר כך ומצאה

טהורה טהורה אע"ג דחזקה אורח בזמנו בא לא מחזקינן לה ודאי טמאה הלכך אם בדקה ומצאה טהורה טהורה. כנר כתבתי צסמון דנפלוגמל דתנאי דאפילו צמילמל משמע דהלכה כמאן דמטהר וגרסינן מו צפרק כל היד (ס) איתמר אשה

שיש לה וסת והגיע שעת וסתה ולא צדקה ולצסוף צדקה אמר רב צדקה ומלאה טמאה טמאה [מלאה] טהורה וסתה אלא אמר אפילו צדקה ומלאה טהורה טמאה מפני שאורח צומנו צא ואוקי רב נחמן צר יצחק פלוגמיהו צוסמות דרב צצר וסמות דרבנן וסמולל צצר וסמות דאורייתא וידוע דהלכה כרב צאסורי (נדה ד:) וכן פסקו המוספות (ס) ע"ג צצור טו: וצק"ר טו:) וכן פסק הרשב"א צצורט הציט (ס, וצסוף ע"ג צצור טו: וצק"ר טו:) וכן פסק הרמב"ם צפרק ט' (אסור"ב ה' יג"ד) וכתב הרב המגיד צפרק ד' (ה"ט) שכן הסכימו כל המפרשים דוסמות דרבנן וכו"כ המרדכי צריש צצועות (סי' משלה א:) ואע"פ שכתב צסס רא"ס (יראים סי' קצב ויראים השלם סי' כו) פירש רבי וירא דהיכא דצדקה עזמה שיעור וסת סמון לוסתה פירוש מיד צזה [ה] קאמר רב טהורה טהורה אצל אס איתרה אחר הוסת אפילו [מלאה] טהורה טמאה דוסמות דאורייתא פירוש סמכו עליהם כאלו הם דאורייתא דאורח צומנו צא ואע"ג דאיכא אמוראי דפלוגי אדריבי וירא ואמרי דרב דאמר טהורה טהורה אע"פ שלא צדקה עזמה כשיעור וסת סמון לוסתה [ו] לרבי וירא לא חיישינן עכ"ל אין נראה כן מדברי כל הפוסקים אלא דאפילו איתרה כמה זמן אחר הוסת כיון צצדקה ומלאה טהורה וכן העלה הרא"ש צריש נדה (סי' א) וז"ל הלכך קיי"ל דוסמות דרבנן ואס לא צדקה עזמה צצועת וסתה ואחר כך צדקה עזמה ומלאה טהורה טהורה (ד) עד כאן:

ב(ב) ופרישה שפורש סמון דוסתה אינו אלא דתשמיש אב"י מותר בשאר כ"י קריבות דברים. כ"כ הרש"ז צצורה" (ארוך צ"ו ע"ג ד: וק"ר ריש ע"ג ט.) וכתב שכן דעת רש"י [ה] וה"ר אברהם ז"ל (נעה"נ עשה"פ א/כ/ט) ויש מי טהורה שהיא אסורה בכל הקריצות כנדה ולא יראה לי כן עכ"ל. ואין לומר לו דרבינו סס שסובר שהיוצא לדרך אינו פוקד את אשתו צצועה הסמוכה לוסתה אלא דברי רבינו ולא בתשמיש וכמו שכתב רבינו צסמון צצמו, למי שאינו יוצא לדרך אסור כל קריצה דאס לא כן מאי איכא צין יוצא לדרך לאינו יוצא לדרך לו, דלעולם לכו"ל עזמה שרי ויוצא לדרך אינצטריכא ליה לאשמועינן דחייב לפקוד את אשתו. והרב המגיד צפרק

דרכי משה

(ד) ובהגהות שערי דורא בהלכות נדה (אות ז סוד"ה אמר ר' יוחנן) פסק בשם [ג] סמ"ק כדעת המרדכי [ד] ופסק דוסת דשינוי הגוף כגון פיהוק או עיטוש [ו] דינו כוסת דימים עכ"ל:

פרישה

(כ) אם בדקה אחר כך. פירוש אפילו אחר כמה זמן. צית יוסף:

דרישה

[ו] (אינו אלא דתשמיש וכו'). וכתב בתרומת הרשן דגם חיבוק ונישוק אסור ולא התירו אלא כעין מציגת הכוס וכיוצא בזה וכו' חולק על זה מדלא אסרו אלא בתשמיש עיין שם. עד כאן המגיה):

חדושי הגהות

[ה] קאמר רב מלאה טהורה טהורה: [ו] מב"י מקום לדריבי וירא חיישינן כ"ל: [ז] דינו כוסת דימים עכ"ל כן צ"ל (אורח מישור) [לפנינו ממון עפ"י כהנ"ן]:

הגהות והערות

[טז]. אמנם מהמשן לשון הסמ"ק שם משמע לכאורה שהוא מדרבנן שפירש סוגיא דיוצא לדרך (עיין בסמון בטור) לענין דברי רבינו וכתב "אבל ביאה ודאי אסורה כי איך צצטוה מפני דרך הרשות לעשות שום איסור אפילו מדרבנן" (ועיין חוספות יבמות סב: סוד"ה חייב), וצ"ל דר"ל וכו"ש פרישה שהיא מדאורייתא. וע"ע בהערה ל שיש מחלוקים בין פרישה לבדיקה: [ז] ד"ר"י כדעת המרדכי בשם הרא"מ: [ה] זה לשון הרשב"א "בעונה זו לא אסרו אלא תשמיש בלבד ועוד הקילו בה ליוצא לדרך שאפילו ממש תשמיש מותר וכו' וכן דעת הרב ר"א ז"ל ויש מי שאומר שלא התירו כיוצא לדרך אלא דברי הרגל אבל תשמיש ממש אסור, ומכלל דברים אלו למי שאינו יוצא לדרך שאסור בעונה זו אפילו בדברים של הרגל כנדה בעלמא, ונראין דברי הרב שאפילו בתשמיש התירו לו וכו' ואף רש"י ז"ל כן פירש ועיקר ע"כ. והוא ביבמות דף סב ע"ב ד"ה וה"מ שם מבואר דמותר כיוצא לדרך אפילו בתשמיש, אבל לענין שאר קריכות באין יוצא לדרך לא מבואר בהדיא דעת רש"י, וצריך לומר דמאחר שא"י הכרה לאסור לפי רש"י כמו להיש מי שאומר על כן מסתמא דעתו להתיר וכהרשב"א שהרי לא מצינו מקור לאסור: [ח] נכון לגרס דלרבינו טע: [ז] פירוש דמדמצריך בגמרא קרא מיוחד לוסתה ולוסתה משמע דביוצא לדרך יש להקל בה יותר משאר נשים סמון לוסת (וכן צריך לבאר דברי הרשב"א המובאים לעיל הערה לה ומכלל דברים אלו וכו' עיי"ש). אמנם

אלא תשמיש למדיה וכן כתב בית יוסף ופסק כן בשלחן ערוך (ס"ז) מיהו נראה להחמיר באלה מצא עליו זכרה:

יא היוצא לדרך צריך לפקוד אשתו וכו'. נפרק הנא על יצמתו (דף ס"ב): ומ"ש ויש אומרים דאפילו בתשמיש חייב לפקדה.

טעמו לכיון לאסור תשמיש אינו אלא מדבריהם במקום מזה ודאי לא גזרו דאין לפרש דלא שרי אלא בשאר קריבות דאם כן פשיטא דשרי אפילו באינו יוצא לדרך ורבינו חס פירש שאסור לפקדה בתשמיש ואיננו צריך לאשמועין ביוצא לדרך דאע"ג דנדרו חוקפו לצוא עליה כשיצא לדרך אפילו הכי צריך לפקדה בדברי ריב"ז ולא חיישין שמה יצוא עליה ועוד

יש לומר דבאינו יוצא לדרך מותר בשאר כל קריבות דבר אצל אינו חייב בהן אצל ביוצא לדרך חייב לפקדה וכן נראה ממה שכתב בית יוסף:

יב הבא מן הדרך וכו'. כלומר לא מצינן היכא דליתיה במתא דלא רמיא אנפשה ולא דקה אלא אפילו איתיה במתא דרמיא אנפשה ודקה נמי אסור לצוא עליה עד שיטאלנה אס דקה אס לאו לכיון שהגיעה שעת וסתה אורח צומנו צא ואסורה עד שחזקו ואס שהם שלשים יום אפילו אין לה וסת קצוה מ"מ סוף שלשים חשוד כשעת וסתה ואסורה עד שחזקו והיינו טעמא דכיון שלא שהה כדי שמוכל לטבול אין כאן אלא ספק אחד שמה ראתה שמה לא ראתה ואף על גב דקיי"ל דוסמות דרבנן והיו ליה ספק דרבנן אפילו הכי תלינן דראתה דאורח צומנו צא והלכך אסורה עד שיטאלנה אצל אס שהה [שיעור] שמוכל לטבול כיון דוסמות דרבנן לא מחזיקין לה בזדאי ראתה אלא ספק וכיון דאיכא הכא ספק ספיקא דילמא לא ראתה

בסוף פרק הנא על יצמתו (יבמות פ"ו ס"י י) וכ"כ בספר התרומה (ס"ג) ומדברי סמ"ג (לאין קול לו): נראה שדעתו להחמיר אפילו תשמיש ביוצא לדרך ומכל מקום כתב בסוף דבריו והחמיר מצוא עליו זכרה. ודע דזהו דלמרינן חייב אדם לפקוד את אשתו בשעה שהוא יוצא לדרך מסיים בגמרא והי

מילי לנדר הרשות אצל לנדר מצוה מיטריד פירוש מיטריד בפקידה ויבטל מן המצוה (ה) ולא כתבוהו הרשב"א ורבינו פה מפני שאין זה ענין להלכות נדה (ו): יא(א) הבא מן הדרך וכן השוהה עם אשתו בעיר והגיע עת וסתה אסור לבוא עליה עד שישאאנה וכו'. בפרק כל היד (טו). מנן כל הנשים בחזקת טהרה לנעליהם הנאים מן הדרך נשיהם להם בחזקת טהרה ובגמרא (שם) למה לי למיחוי הנאים מן הדרך סלקא דעתך אמינא הני מילי היכא דליתיה במתא דרמיא אנפשה ודקה אצל היכא דליתיה במתא דלא רמיא אנפשה לא קמ"ל אמר ריש לקיש והוא שצא ומנאה בתוך ימי עונתה ופירש רש"י בתוך ימי עונתה שלשים יום לראייה אצל לאחר שלשים יום נעיא דיקה הואיל וסתם נשים חזין לקוף עונה, אמר רב הונא לא שנו אלא שלא הגיע שעת וסתה אצל הגיע שעת וסתה אסור וסתם דאורייתא ופירש הרשב"א בתורת הציט (ארוך צ"ו סוף ש"ג טו). כלומר (שאע"פ) [אע"פ] שהמתין עד כדי שמוכל לספור ולטבול לכיון דוסמות דאורייתא הרי זה כאלו ודאי ראתה וכל שהניחה בחזקת טומאה הרי היא בחזקת טומאה עד

דרכי משה

(ה) ובן פסק בהגהות שערי דורא (ס"ק ז) דלדבר מצוה אין צריך לפקדה: (ו) וצריכין למימר דאף דהא דחייב לפקדה ג"כ אינו ענין להלכות נדה דהא אף בלא יציאה לדרך שרי לדעת רבינו תם דפירש דמיירי בדברי ריב"ז וא"כ לא אתא לאשמועין אלא דחייב לפקוד אשתו וזה ג"כ אינו שייך להלכות נדה מ"מ כתבו כאן משום

פרישה

(כא) בשאר כל קריבות. שאין כאן אלא חשש של זכריהם: (כב) דאפילו בתשמיש חייב לפקדה. דוסמות דרבנן ובמקום מצוה לא גזרו: (כג) אלא בדברי ריב"ז. והוא הדין בלא יוצא לדרך גם כן מותר כמו שכתב לפני זה אלא שזה חייב בית יוסף. ואין להקשות לפי זה למה ליה לרבינו חס מ"מ* לכמוז ולא חיישין שמה יצוא עליה הא בלא יוצא לדרך

דרישה

[ז] היוצא לדרך וכו'. בגמרא הני מילי ביוצא לדבר הרשות אבל לדבר מצוה לא דמיטריד בפקידה ויבטל מן המצוה ורבינו לא כתב זה שאין זה ענין להלכות נדה. ב"י. והא דכתב דין זה דחייב לפקוד את אשתו דאירי בדברי ריב"ז לרבינו תם ומותר אפילו בלא יוצא לדרך (ואם כן לא אתא לאשמועין אלא דחייב לפקוד אשתו וזה גם כן אינו שייך להלכות נדה. עד כאן המגיה) מכל מקום כתב משום היש אומרים דסבירא להו דמותר אפילו בתשמיש. דרכי משה:

חדושי הגהות

[ח] מקצת נעלי הוראה שאינה: [ט] צ"ל המוצא מפליין:

הגהות והערות

באמת כבר כתב רבינו תם בעצמו בספר הישר (חידושים ס"י מה) דאין כאן צריכותא להתיר אלא הצריכותא היא לחייב פקידה, דלא נימא דלא שייך לחייב פקידה אלא כשמותנת לו בתשמיש קמ"ל אידך קרא דשייך לחייב פקידה גם כשאפשר רק בשאר מיני קריבות, ועל דרך זה צריך לפרש גם דחיית הבי"י. ויש להעיר דמשמע מהבי"י דגם לרבינו תם גרסינן בגמרא סמוך לוסתה וכן משמע במדרכי שבועות ס"י חטלג, ובאמת מבואר בחוס' ובספר הישר דר"ת גרס לא נצרכה אלא לאשתו נדה (ולפי זה מה שחייב לפקדה היינו בריצוי דברים בעלמא ולא בקריבות ממש וכ"כ הר"ה בהשגותיו לבעלי הנפש ריש שער תקון הוסתות ועיין היטב בלחם ושמלה סק"י). ועיין תוספות ישינש שם: [ח] דהא סמוך לוסתה דרבנן, כך ביאר כונתו בדרכי משה הארוך אות ט', דלא כמו שהיה אפשר לפרש דר"ל דשאר פרישות אינם אלא מדבריהם (כשיטת הרמב"ן עצמו שחולק בזה על הרמב"ם בספר המצוות ל"ח שגב, וע"כ בחידושי חת"ם שבועות דף יח ע"ב ד"ה תנו), ולפי זה יש לדרן להפוסקים דפרישה סמוך לוסתה דאורייתא (עיין הערה ל) אם אפשר להתיר שאר קריבות. ועיין בתרומת הדשן ס"י רנ ובשו"ת רדב"ז ח"א ס"י קסג שדנו בדברי הגהות מיימוני: [ט] בן הוא בדפוס קושטא, ובהגהות מיימוני הרגיל איתא ראב"ן (ובהוצא פרנקל חתקנו גם שם ראב"ד) וכן הזכיר שם שגם דעת ספר התרומה והמצות (סמ"ג) כן. ובראב"ן שלפניו מבואר רק דהיוצא לדרך התירו לו אפילו בתשמיש, ועיין בהערה לה: [מ] בעירובין איתא רק הדרשה שאשה משתוקקת לבעלה בשעה שיוצא לדרך ומוזה למרו ביבמות שצריך לפקדה עיין תוספות יבמות דף סב ע"ב ד"ה חייב: *מ* כלומר להטור אליבא דר"ת, אבל ר"ת עצמו לא כתב לשון זה, ועיין הערה לו:

לילה שוב אין לעשותו יום דתרי קולי לא עבדינן דאין
אנו עושין אותו יום אלא מן השמים נולד, משא"כ לגבי
גט ואבילות והפסק בטהרה דכולו בידי אדם הן, ימתינו
עד למחר ליתן הגט או תפסיק למחר או יקדימו קודם
תפילת ערבית, והמגיד שמועות האבילות ג"כ בידו היה
להקדים או לאחר, עכ"ל. ונראה דאין להפסיק בטהרה
אלא קודם תפילת ערבית.

אוצר החכמה

דאיתא בהגה"ה במיימון בהלכות מילה¹¹, לעניין הבן
שנולד סמוך לחשיכה דלא אזלינן בטר תפילת ערבית
בין להקל בין להחמיר, אלא הכל תולה בצה"כ, והתם
נמי הטעם משום דלא בעינן אלא עיצומו של יום. אמנם
אחד מהגדולים דלעיל¹² שראיתי ממנו שפסל את הגט
חלק יפה, דלענין מילה הספק נולד ובא מן השמים ואין
בידי אדם לשנותו, ואין שייך לומר כאן הואיל ועשהו

סימן רמט

ליזהר בו לא תלינן בשלשה ימים הראשונים, אבל כתם
פחות מכגריס ודאי תלינן ליה לעולם, דאם לא כן אין
שום אשה יכולה לטהר. והכי תניא פ' הרוואה כתם
(נדה נח, ב) אמר רשב"ג לדברי אין קץ דאין לך אשה
שהיא טהורה לבעלה לעולם, שאין כל מיטה ומיטה
שאין עליה כמה וכמה טיפות דם מאכולת, פ"י לדברי
שאני אומר דאם לא הרגה מאכולת אינה תולה בה
אפילו פחות מכגריס ועוד טמאה, וא"כ אין לך אשה
טהורה. הא קמן דאין אדם יכול ליזהר ממאכולת, וא"כ
אי לא תלינן במאכולת בשלשה ימים הראשונים אין אשה
יכולה לספור שבעה נקיים⁴.

שאלה: הא דכתב ספר התרומה¹ ובמרדכי² ובהגה"ה
במיימון³ מייחי לה, דשלשה ימים הראשונים
של ספירת שבעה נקיים צריכין טהורים לגמרי, ואם מצאתה
כהן כתם אע"פ שיכולה לתלות אותה במכה או בחבורה
אינה תולה, ואם מצאה פחות מכגריס יכולה לתלות בדם
מאכולת או לאו.

תשובה: יראה דדוקא אמר ספר התרומה דאינו תולה
בחבורה או בדם צפור והיינו כתם שהוא
כגריס ועוד דפחות מכאן אינו צריך לתלותו בחבורה
וכה"ג אלא תלינן אותו בדם מאכולת, וא"כ סברא
לומר דווקא כתם גדול דלא שכיחי כולי האי ואפשר

סימן רנ

גזרו ביה רבנן ויו"ט דאיסור לאו לא גזרו ביה רבנן.
וכן בסמ"ק כתב דחמץ אינו במשהו עד הלילה משום
דאז הוא בכרת, אבל מחצות ואילך קודם הלילה אע"ג
שהוא בלאו אינו במשהו¹). מ"מ י"ל
דאין לסמוך על זה לחלק בין לאו
לכרת, דאין לדמות גזירות דרבנן זו
לזו, דלפעמים החמירו טפי באיסור
חמור ולפעמים לא חלקו, כדאיתא
פ' בתרא דיבמות (קיט, א) רישא
דאיסור כרת חששו סיפא דאיסור
לאו לא חששו, א"ל רבא מכדי האי דאורייתא והאי
דאורייתא מה לי לאו ומה לי כרת, ואמרינן נמי ריש מס'
ביצה (ב, ב) שבת דחמירא להו לא אתי לזלוולי ביה
ולכך לא גזרינן יו"ט דקיל אתי לזלוולי ביה ולכך גזרינן,
והיינו ממש איפכא מההיא דפ' חרש.

שאלה: בעונה שסמוך לווסתה שרי לאדם לחבק ולנשק
את אשתו או לאו.

תשובה: יראה דאסורי, ולא מבעיא לדעת הגאונים
דסבירא להו דסמוך לווסתה דאורייתא
מוזהרתם, דדרשה גמורה היא וא"כ ודאי אסור, מהא
דכתב הרמב"ם² וסמ"ק³ המחבק ומנשק את הערוה דרך
תאוה לוקה מן התורה, וכיון דחיבוק ונישוק דאורייתא
הן אסורין בסמוך לווסתה כמו תשמיש. לא מבעיא למ"ד
וסתות מדאורייתא דלא מחלקו בין לאו לאיסור כרת,
אלא אפילו למ"ד וסתות דרבנן ופסקו התוספות בפ"ק
דנידה⁴ וכמה גאונים כמותם, וא"כ סמוך לווסתה נמי
דרבנן כדמוכח בתוספות פ' הבא על יבמתו⁵ ובמרדכי
פ"ק דנידה⁶, וא"כ היינו יכולין לומר דרבנן לא אחמור
אלא בתשמיש דאיסור כרת אבל באיסור דלאו לא. וכה"ג
אמרינן פ' חרש (יבמות קיד, א) שבת דאיסור סקילה

11. פ"א אות ח' [הגמ"ר שבת ס' ת"ע]. 12. מהר"א הנ"ל — [עפ"י לקט"י ח"ב עמ' 50].

סי' רמט: 1. סי' צ"ב. 2. הלכ' נדה ס' תשל"ו. 3. פ"ט מאיסור"ב אות ז'. 4. רמ"א (סי' קצ"ו ס"ו) ועי"ד"מ וט"ז (סק"ד) ופת"ש שם, ועי' היטב ב"ש (אבהע"ז סי' ס"ג סק"ג), ועי' לקט"י (ח"ב עמ' 21).

סי' רנ: 1. כ"י (סי' קפ"ד) ול"פ כן בשו"ע ועש"ך (סק"ו) ומפ"י פסק שו"ע איפכא (שם ס"ב) ורמ"א (שם ס"ו). 2. פ"ד מאיסור"ב הי"ב. 3. סי' רפ"ז [ואולי צ"ל סמ"ג]. 4. טו, א ד"ה אפי'. 5. יבמות סב, ב ד"ה חייב. 6. הלכ' נדה ס' תשל"ג. 7. לפנינו הוא לעיל סי' קי"ג, ומש"כ בגליון כוונתו להגהתו שם. 8. ז, א תוד"ה אבל עמש"כ שם.

אמנם ההיא דפ' בתרא דיבמות יש לדחות כדפרש"י התם⁹ בהדיא כיון דספיקא היא ולא הרחקה, וגזירה מ"ל לאו ומ"ל כרת דהא תרומתה דאורייתא אינון, כי היכי דחשו שלא יכניס עצמו לספק כרת ה"נ יש לחוש שלא יכניס עצמו בספק לאו, אבל לעולם נוכל לומר דרבנן גזרו ומחמרי טפי בכרת מבלאו. וצ"ע על זה פ' הערל (יבמות פב, א) דלא משמע התם כפרש"י, דמשני נמי רבא התם דיש חילוק בין כרת ללאו לענין העלאה באחד ומאה דאינו נמי אלא מדרבנן כמו משהו דחמץ, ופריך תלמודא עלה דרבא והא רבא דאמר בדאורייתא לא שגא לאו ול"ש כרת, ופרש"י¹⁰ דהיינו רבא דפ'

בתרא דלעיל אלמא דסבר תלמודא דאין חילוק לרבא בין ספיקא לגזירה. ותו דבהגה"ה במיימוני¹¹ איתא וז"ל כתב הרמב"ם¹²: הורו מקצת בעלי הוראה שאינה אסורה בסמוך לווסתה אלא בתשמיש, אבל שאר פרישות לא החמירו עליו שאין כאן אלא חשש בדבריהם ע"כ. נראה דר"ל שאר פרישות כגון שלא יגע בה או שלא יאכל עמה ומזיגת הכוס וכה"ג דהן הרחקות ופרישות, לאפוקי חביקות ונשיקות דנהנין מהן כמו מתשמיש ולא מיקרי פרישות ובכלל תשמיש הן, ומדלא שרי אלא לשאר פרישות משמע בהדיא דחיבוק ונישוק דאורייתא אינון אסירי.

אוצר החכמה

סימן רנא

שאלה: אשה נידה מהו שתשב עם בעלה על העגלה ללכת מעיר לעיר, בדרך זה שלא יגע בה כלל כגון הוא לפנים והיא לאחור.

תשובה: יראה דשרי¹. וכמדומה לי קרוב לודאי שהתיר לי אחד מהגדולים², וכן ראיתי מועתק מספר אגודה³ דשריא ואע"ג דכתב מרדכי בפ"ק דשבת⁴ בשם ספר הפרדס⁵ משמו של רש"י שאסור לישב על ספסל אחד שאשתו נידה יושבת עליו, והך נמי דמי להאי. נראה דאין לדמות להוראה זו אלא מילתא דדמיא לה לגמרי שאין בה סברא לחלק, דבהלכות נידה⁶ כתב עליה דהוראה זו חומרא בעלמא היא, וא"כ נוכל לחלק

דדוקא ישיבה על הספסל ביחד נראה בדרך חיבה דרך אוהבים להתקבץ יחד ולהתוועד בכה"ג. אבל בישיבה בעגלה שדרך בני אדם נכרים להתקבץ כמה פעמים לבא יחד ולהצטרף לשכור עגלה בין כולם ללכת בה מעיר לעיר לאו מילתא דחיבה היא כלל, דאפילו אם עכשיו אין בעגלה אלא האיש ואשתו וגם עגלה שלהם היא מ"מ לאו דרך חיבה הוא. וכן שמעתי שחלק אחד מהגדולים דלעיל⁷ והיה נוהג להתיר לישב יחד על הספסל כשהוא מחובר בכותלי הבית כמו שרגילים לעשות באצטבאות בבית התורף ובבתי הקיץ, והיה אומר דאין לאסור אלא כשהספסל תלוש. אמנם ללכת בעגלה עם אשתו נידה דרך טיול לגנות ולכרמים וכה"ג לא ברירנא להתיר⁸.

סימן רנב

שאלה: אשה שהיא חולה ורצה בעלה ליגע בה כדי לשמשנה כגון להקימה ולהשכיבה ולסומכה שרי או אסור.

תשובה: יראה דאסור ליגע בה אפילו באצבע קטנה¹, ואע"ג דכתב ביורה דיעה² דאשירי כתב בתשובה³ דאם הוא חולה ואין מי שישמשנו זולתה מותרת לשמשנו ובלבד שתזהר ביותר מהרחצת פניו ידיו ורגליו והצעת המטה ע"כ, מהכא היה משמע דשרי דתמא קאמר דמותרת לשמשו. אמנם נוכל לומר דר"ל שימוש בלא נגיעה כגון להושיט לו דבר מידה לידו וכן שאר שימושין שהן בנגיעה על ידי דבר אחר, ואפי'

אם ת"ל דר"ל כגון להקימו ולהשכיבו ולסומכו, ומשום דלאו מילי דחיבה נינהו כהרחצת פניו וכהצעת המיטות בפניו אלא מילי דעבדות נינהו, מ"מ אין ללמוד היתר משם לנ"ד. דר"ל דוקא כשהוא חולה והיא בריאה שרי, כיון דחולה הוא ליכא למיחש להרגל עבירה דאין יצרו מתגבר עליו מפני שחשש כחו, ואין האיש מתקשה אלא לרצונו ואין דרך להתאוות בחוליו, ולהרגל דידה לא חיישינן דאין אשה תובעת כפה, ואף אם היתה תובעת אין בו כח להתאות ולהתקשות, אבל כשהיא חולה והוא בריא איכא למיחש להרגל עבירה שמא יצרו מתגבר עליו ויפייסנה, ובחולי דידה אין קפידא כל כך, דאפשר לשמש

9. ד"ה מה לי איסור לאו. 10. ד"ה והא רבא. 11. פ"ד מאישות אות ח'. 12. צ"ל רמב"ן — נדה סג, ב.

סי' רנא: 1. רמ"א (סי' קצ"ה ס"ה). 2. מהר"ר אהרן — [עפ"י לקט"י ח"ב עמ' 23 וע"ש בשם מהר"ל]. 3. חי' אגודה שבסו"ס מהר"ו (עמ' ק"ס סוף טור ב'). 4. סי' רל"ח. 5. לפנינו איתא שם בשם צפנת פענח, ובאמת כן איתא לפנינו בראב"ן סי' של"ה, ואילו בהפרדס לרש"י ל"מ מיד. 6. שערי דורא הלכ' נדה סי' י"ח. 7. מהר"א הנ"ל. 8. רמ"א שם. וענו"כ.

סי' רנב: 1. שו"ע (סי' קצ"ה סט"ז) וענו"כ, ועי' כנה"ג שם מרדכי (ח"א סי' ב'). 2. סי' קצ"ה. 3. כלל כ"ט סי' ר.

הלכות נדה קפר

נדה באר
הגולה

ס עט
מדה דף
כ ע"ב
ו טור
כ"ט
כ"ט
כ"ט

ממנה כל הלילה (נמ') וקרא חסמכתא מעלמא
היא ומדאורייתא אינה אסורה עד שהראה ואפי'
שעה הוסח ממנו שהיא שעה שרגילה לראות
בה כיום או בלילה א"ל לפרוש ממנה מדאורייתא
(רשב"א ב"ה ומה' דלא כב"ה) דוסתת דרבנן
ולכן הקילו בהן הרבה כדלקמן : (ו) בלגד
אפי' חטוק ונשוק שרי כ"ד הביי ורמ"א וכו'
הב"ח אלא שמסיים מיהו נראה דהמחמיר באלה
תע"ב (ס"ך) וכ"ד הס"י להחמיר באלה משום
שמביא לידי חשק ושמא יבא עליה (א) ולפי'
כ"ט שאין לישן עמה במטה אחת כדלקמן (ס'
שפיג) וכתב הב"ח הסעס שלא חסרו אלא
השמים המטה בלגד מדינא אע"ג דחטוק ונשוק
אסור מדאורייתא במה משום לא תקדש מ"מ
לא תשאו אלא בשמים דחיישין שמא ע"י
השמים תראה בעונה זו שהיא רגילה לראות בה
(שדרכו של דם לבא בהרגל ההשמים כמ"ס
הרא"ה) ולא חיישי' בשאר קריבות שמא יבא
עליה כיון דביאה נופא אינה אסורה אלא

מתשמיש המטה (ו) בלבד אם ה הוא
ביום פורש ממנה אותו היום (ז) בולו
אפילו אם הוסת (ח) בסופו ומותר מיד
בלילי' שלאחריו וכן אם הוא (ט) בתחלתו
פורש כל (י) היום ומותר כל הלילה
(יא) שלפניו וכן הדין אם הוא בלילה
פורש כל (יב) הלילה ומותר ביום שלפניו
ולאחריו בין שקבעה וסת בג"פ או בפעם
(יג) אחת : (הגה) וכ"ז לא מיירי אלא ביום
החלוי צמים אבל לא ביום החלוי (יד) בשינוי
הגוף (כ"י ב"ה ראב"ד) וע"ל סי' קפ"ט ואשה
שעשית וסתה להקדים ב' או ג' ימים או לאחר
כשמגיע זמן וסתה לריך לפרוש ממנה ב' או
ג' ימים קודם (טו) או אחריו (הג"מ פרק א'
מהל' אש"ב) וע"ל סי' קפ"ט :

ב. בד"א בגדולה אבל בקטנה שלא
הציעה

אוצר החכמה

אוצר החכמה

מדרבנן משום חששא דמא תראה והוי גזירה לגזירה (ב) ומש"ה לא דמי לאבילות (דלקמן סי'
שפיג) דביאה נופא אסורה מדברי קבלה ספק דר"ת ולא משום גזירה וחששא ומ"ה החמירו שם
גם בחיבוק ונשוק ולישן במטה ה' : (ז) כולו - מנן החמה דוקא כדלקמן סימן ר' וס' : (ח) כפופה
סמוך לסקיעת החמה דחיישין שמא ע"י השמים ימאיר הדם לבא כדלעיל : (ט) בתחלתו - מ"ה
וחילוק : (י) היום - שאף שלא ראה במטה שהיא רגילה לראות בתחלת היום טושטין שמא תעכב
מעט האורה וציומו יבא שכל היום זמנו הוא וחזקה שאורח ציומו בל ונמלא משמש עם הטמאה
(רשב"א) : (יא) שלפניו - עד הבן החמה : (יב) הלילה - עד הבן החמה כי חושי האסמכתא חלוט
במהלך החמה והלכנה ובקריעות החדשים כדלקמן סימן קפ"ט (כ"ט) ולכן אין חילוק בה בין
ימי ניסן וחשיר לימי תמוז ושבט לפולם הצורה היא יום או לילה (ג) ולא י"ב שעות דוקא (כ"י
משמעות הנמאל ופוסקים וט"ו ומ"ה דלא כס"ך) : (יג) אחת - סי' שאם לא קבעה לה וסת אלא
שחששה ליום זה בחדש שלאחריו ולריכה לפרוש מבטלה אחת פונה שראתה כי בחדש זה כדלקמן
סי' קפ"ט סעיף ב' : (יד) בשינוי הגוף - יחבאר לקמן שם סעי' י"ט : (טו) או אחריו - יחבאר
לקמן

1234567 ח"ח

המהלך

קונטרס אחרון

(א) ולפי' כ"ט סי' פ"י כ"י סי' פ"ג ב"ה סי' פ"ג להחמיר אס הוא בנגדו סי' נפוס לך לך
סי' אע"פ שהסיר בחטוק ונשוק - כמ"ס ב"ה סי' פ"ג להחמיר - וכ"ה בנעל האפס להראב"ד
(ד' ד' סעי' ב') להדיא וכ"כ הראש"ם והסור (סי' פ"ג ב') כמ"ס הראב"ד אפי' באבילות דקילא ליה (דהיינו
כמחמ ל' מה קודם החמשה שהסירו לדחוס ז' ימי אבילות) וכ"ד הסופ"ע וכת"ס הא"ך שם סק"ס
אע"ג דאסור לישן עמה אפילו הוא בנגדו סי' נפוס לך לך כו' במכ"ס מאבילות דחמירא ליה (שבטין
שפיג) כמ"ס בסימן שפ"ג - ומ"ס רמ"א בסי' פ"ג להחמיר בחטוק ונשוק היינו משום לך לך סי' ולא
פדינא ומש"ה כמ"ס בלשון ר"ש להחמיר כלשון הס"ע שם גבי הא בנגדו סי' וא"ל דלק"ס מ"ס פ"ג
בסי' פ"ג סק"ס לפ"ד הס"ע דהס"י מיירי מדינא :

(ב) ומש"ה לא דמי כו' . ומש"ה ל"ד ליוה"כ וס"ב - ומ"ס הס"י (ראייה לאסור) מסי' שפ"ג נע"ג
דראש"ם (שם) לא כתב איסורא מסבירה אלא לאסור היותו ביום אבל בשאר פרישות מודה
להראב"ד פ"ט צמור ובדרישה ובפ"ך סק"ה ואף לפמ"ס הש"ך שם כמ"ס הראש"ם דכפונות היינו משום
דהס"ס אפילו יתוד אסור כתבואר מלשון ר"י שכת"ך שם כי מאחר (שאסור לישן עמה ביתוד כ"ס מאסור
למנו כו') פ"י שם וע' בהראב"ד דכתב להדיא (דף ד' פ"ד) דחטוק ונשוק שרי סמוך לוססה ואפ"כ
עמו ארמב"ן ורמב"א ת"ס ראשונים ואחרונים אס כן הדבר בזה לייבא איסורא מדינא אלא דהמחמיר
ספ"ב כמ"ס שכתב הב"ח ואס כן ביואל לדרך אין מקום להחמיר כלל כמו שכתב הס"ך ודברי הס"י ז"ע :
(ג) ולא י"ב שעות כו' מ"ס הא"ך להחמיר שעות אחרות וכ"ה מ"ס כו' (לפי' ק"ס ולפי' חתן כו'
לפי' חשבו סקיעת כו') אינו מוכן לבחורה ואדרבה היינו כדעת הב"ח דלפ"ס היום נחשב
לי"ב שעות בין לבין בין קלל כמו לפני' ק"ס וחתן הלל דלמין חשבו סקיעת אינו כן כמ"ס סלכות
בא"ח

3.* טור עמוד ח; רשנ"א צמורת הבית בית ז שער ז, צ ציבור המשנה שם יג, א; ג. משנה שם דף י"ג [ע"א*]; ד. צרייתא דרבי יאשיהו^[ג] שם דף ס"ג ע"צ ושפועות דף י"ח [ע"צ]^[ה] וכדמפרש רבא שם:

3.* טור עמוד ח; רשנ"א צמורת הבית בית ז שער ז, צ ציבור המשנה שם יג, א; ג. משנה שם דף י"ג [ע"א*]; ד. צרייתא דרבי יאשיהו^[ג] שם דף ס"ג ע"צ ושפועות דף י"ח [ע"צ]^[ה] וכדמפרש רבא שם:

ציונים לרמ"א
עם ציונים מהש"ך

קפד ח) טור [עמוד ח] ומדרכי ריש הלכות נדה [שניות רמז תשל] ורוב הפוסקים [אגור סוף סימן אלף שם בשם שו"ת מהרי"ל החדשות סימן ג' אות ה; ב"י בשם תוספות נדה יב, א ד"ה צבי וד"ה לנז]:

קפד א) ראה הגהות הנ"י פיק צגלין המוספות שם והגהות מהר"צ רשנצרג שם אות ז שהעירו דלפניו צנדרים לא נמצא כן, אלא הוא מבני ט' מדות שנמנו במסכת כלה ע"ש:

ב) עיין פרי מגדים בשפתי דעת שם: ג) בשניות שם הובא דין זה בשם רבי יאשיהו, אצל צנדה הוצא דין זה בשם רבי ירמיה: ד) כוונתו לנצל הידוע דמטיק דיעא פסק כדעת ראשונה, וכמ"ש לקמן צמורת השלמים סימן קס' סוף ס"ק ג, אלא דיש לנהוג למעשה כדעת השניה המובאת בשו"ע, הוצא בש"ך צנלי איסור והיתר שבסוף סימן רמז ד"ה וכת' בשם שו"ת רמ"ע מפלנו סימן ז, וע"ע כללים בהוראת איסור והיתר לפני מגדים, ריש יו"ד, ונמנחת יעקב כלל מו ס"ק יג:

ו שפתי כהן

ד ואינה צריכה כו'.^[ב] היינו להרמז"ס [איסורי ביאה ד, טז] שהביא המחבר ריש סימן קפ"ו, אצל לרז הפוסקים שהביא שם ולדעת הרצ שם וכאן אין לה להחמיר כלל לצדוק, לא לפני תשמיש שלא יהא לזו נוקפו כיון דראה אשתו צודקת מחשב שאם לא הרגישה לא היתה צודקת ופורש, ולא לאחר תשמיש שלא יהא לזו נוקפו ופורש מכאן ולהבא, והא דלמרינן בש"ס [שם יג, א] ולקמן סימן קצ"ו סעיף ט' כל היד המרבה לצדוק צנשים הרי זו משווצת היינו שלא צשעת תשמיש, כן כתבו הטור [עמוד ח] והרשב"א [מורת הבית בית ז שער ז, ז, ב] ושאר פוסקים: ה צריך לפרוש כו'. היינו מדרבנן, כן הסכמת רוב הפוסקים והאחרונים דוסמות דרבנן:

יורה דעה קפד הלכות נדה

יהודה הלל

קפד (א) בא עליה שלא בשעת וסתה. צטור [עמוד ח] כתוב דצא עליה כמו שיראה, ור"ל צין שהיא ערה צין ישנה, פירוש שאינה ישנה לגמרי דאם כן אסור לשמש עמה כדאיתא צנדרים^[א], אלא שאינה ערה כל כך שמוכל להשיצ אם היא טהורה אי לאו, כן כתבו התוספות צנדה דף י"צ [ע"א ד"ה צין]: **(ב) עונה אחת**. הכי אסיקנא צהדיא צפרק האשה צסופו [נדה סג, ב]. והצ"ז [עמוד ט ד"ה ומ"ש אם הוה] הביא צשם אור זרוע [מ"א סימן שנה מה, א] דפסק אם רגילה לראות ציום פורש ממנה כל היום והלילה שלפניו, וכתב עליו צ"י שאין לחוש צזה אלא כמו שכתבו הטור והפוסקים דאין איסור אלא ציום לחוד וכמו שפסק השו"ע כאן, דהכי פסקין צהדיא הלכתא כרבי יהודה צגמרא דצצירא ליה כן. ומו"מ ז"ל [צ"ח עמוד ט דבור ראשון] תיקן את פסק האור זרוע הזה לומר אע"ג דהלכתא כרבי יהודה מכל מקום ראו להחמיר על זה, [א] ותמוה הוא להחמיר על צביאסף שעונה זו יוס או לילה מימי ניסן ותשרי שהיום והלילה שוין, אצל צתמוז וטצת צעינן תצי יוס ותצי לילה, ותימה, עכ"ל. וכתב צ"י על זה ונראה שטעמו משום דמשמע לו דשיעור עונה הוה י"צ שעות מהשעות שהם כ"ד ציום וצלילה, ומכל מקום נראה שאין לחוש לכך מאחר שהפוסקים לא הזכירוהו, גם לישנא דגמרא משמע דלא קפיד אלא על היום או הלילה, ולא הזכירו שעות צפרק האשה אלא משום פלוגתא דרבי יוסי דהתם, עכ"ל. וכתב עליו מו"מ ז"ל [צ"ח שם ד"ה כתב] דאשתמיט מצעל הגהות מיימוניות ומצ"י הא דאיתא ריש פרק תינוקת [שם סה, ב] להדיא דגבי נדה נמי הוה עונה י"צ שעות דוקא, דהיינו יוס או לילה ציומי ניסן ותשרי ותצי יוס ותצי לילה צטצת ותמוז, והכי נקטינן, עכ"ל. וקשה לי דאם תאמר צשעות תליא מילתא ממילא איסור העונה הוה צאותה פרק שרגילה לראות הן ציום הן צלילה, ולא תמצא כאן לומר י"צ שעות אלא אם ראתה ציומי ניסן ותשרי צאמצע היום או צאמצע הלילה, אצל אם תראה צסוף היום צניסן ותשרי היאך תחשוב י"צ שעות, אם תחשבם משהה שרגילה לראות ואילך י"צ שעות תמצא ששהיה

לה וסת קבוע (א)

(א) וסתה ד [ב] ואינה צריכה בדיקה לפני תשמיש:

הגה [ג] ^(ב) גם אין לה להחמיר לצדוק עצמה לא לפני תשמיש ולא לאחר תשמיש שלא יהא לזו נוקפו ופורש:

³* אכל שלא בשעת תשמיש י בל המרבה לבדוק

הרי זו משובחת:

ב ד ^[ג] בשעת וסתה ה ^(ב) ^[ז] צריך

^(א) לפרוש ממנה **(ב)** ^(ב) ^(ד) עונה אחת

ציום לחוד וכמו שפסק השו"ע כאן, דהכי פסקין צהדיא הלכתא כרבי יהודה צגמרא דצצירא ליה כן. ומו"מ ז"ל [צ"ח עמוד ט דבור ראשון] תיקן את פסק האור זרוע הזה לומר אע"ג דהלכתא כרבי יהודה מכל מקום ראו להחמיר על זה, [א] ותמוה הוא להחמיר על צביאסף שעונה זו יוס או לילה מימי ניסן ותשרי שהיום והלילה שוין, אצל צתמוז וטצת צעינן תצי יוס ותצי לילה, ותימה, עכ"ל. וכתב צ"י על זה ונראה שטעמו משום דמשמע לו דשיעור עונה הוה י"צ שעות מהשעות שהם כ"ד ציום וצלילה, ומכל מקום נראה שאין לחוש לכך מאחר שהפוסקים לא הזכירוהו, גם לישנא דגמרא משמע דלא קפיד אלא על היום או הלילה, ולא הזכירו שעות צפרק האשה אלא משום פלוגתא דרבי יוסי דהתם, עכ"ל. וכתב עליו מו"מ ז"ל [צ"ח שם ד"ה כתב] דאשתמיט מצעל הגהות מיימוניות ומצ"י הא דאיתא ריש פרק תינוקת [שם סה, ב] להדיא דגבי נדה נמי הוה עונה י"צ שעות דוקא, דהיינו יוס או לילה ציומי ניסן ותשרי ותצי יוס ותצי לילה צטצת ותמוז, והכי נקטינן, עכ"ל. וקשה לי דאם תאמר צשעות תליא מילתא ממילא איסור העונה הוה צאותה פרק שרגילה לראות הן ציום הן צלילה, ולא תמצא כאן לומר י"צ שעות אלא אם ראתה ציומי ניסן ותשרי צאמצע היום או צאמצע הלילה, אצל אם תראה צסוף היום צניסן ותשרי היאך תחשוב י"צ שעות, אם תחשבם משהה שרגילה לראות ואילך י"צ שעות תמצא ששהיה

ביאור הגר"א

רבי יורא כו', ועיין תוספות שם ד"ה בעא כו' ושם בעא מיניה ר' אבא כו': [ג] אכל שלא כו'. כן פירש בתורת הבית [בית ז שער ב ז, ב] למתניתין דריש פרק ב' [שם יג, א]:

פתחי תשובה

(ב) צריך לפרוש. ואם עברו ושמשו האיש והאשה שניהם צריכים כפרה, כן כתב השערי דורא בסימן ז' [שם, א], ועיין בתורת השלמים ס"ק ג': (ג) לפרוש ממנה. עיין בתשובת נודע ביהודה [מהדורא קמא] חלק יו"ד סימן נ"ה ונ"ו שהעלה דמה שאמרו וסתות דרבנן היינו לענין שלא אמרינן שכבר ראתה בשעת וסתה, משום דנגד חזקה אורח בזמנו בא יש חזקת טהרה, אבל לענין לפרוש מאשתו סמוך לוסתה הוא מן התורה דחיישינן שמא תראה, ולא אמרינן על להבא נוקים לה בחזקת טהרה דאטו לעולם לא תראה, ודמי להא דאמרו [גיטין כח, ב] שםא מת לא חיישינן ושמא ימות חיישינן ע"ש. ועיין בנודע ביהודה תניינא [יו"ד] סימן ק"ג מה שכתב בזה, ועיין מה שכתבתי לקמן סימן קפ"ז ס"ק מ"ז בה"ש. [ועיין בתשובות חתם סופר [יו"ד] סימן ק"ע וסוף סימן קע"ט שכתב דהנודע ביהודה כיון סברא זו מדעתו, ואבמת היא קדומה בבדק הבית להרא"ה [בית ז שער ב ז, א], וכן קיבל ממורו הגאון ז"ל לחלק בכך, ולכן חושש מאד לסברא זו ומשוי לה ספק דאורייתא, ע"ש. כתב עוד בכמה תשובות שם. אמנם בסימן קע"ה שם הביא דברי הרא"ה ז"ל קצת באורך, ולפי האמור שם נראה דרך גוף הסברא לחלק בין ראתה לשמא תראה קדומה בהרא"ה, אבל לדינא יש מרחק רב ביניהם. ואלו דבריו שם בשם הרא"ה, אע"ג דוסתות לאו דאורייתא כדי שנחזיק אותה בודאי טמאה אחר שעבר רגע הוסת מכל מקום מן התורה אסורה לשמש בעונה הסמוך לוסתה אחר רגע הוסת, דודאי אם רגילה לראות באמצע היום ואנו אוסרים אותה לשמש מתחלת הנין קודם שתגיע רגע הוסת משום שמא על ידי חימום התשמיש יקדים האורח, זהו דרבנן, אבל אחר אמצע היום שכבר עברה רגע הוסת, אע"ג דלא מחזקינן לה בודאי ראתה כיון דוסתות דרבנן ולא אמרינן כבר ראתה, אבל מן התורה אסורה לשמש חציה של עונה זו מחצי יום ואילך, דשמא תראה עתה מחמת חום התשמיש כיון שכבר הגיע הרגע שהיתה ראויה לראות בהם, עכ"ד ע"ש]: (ד) עונה אחת. עיין באר היטב [ס"ק ב]. ועיין בספר תפארת למשה [ילקוט מפרשים] שכתב דאשה שקבעה וסת בליל טבילתה ואי אפשר לה לטבול עד ליל וסתה, כגון שקבעה וסת מליל ט"ו לליל ט"ז ודרכה לראות כל ז' ימים, וצריכה למנות שבעה נקיים [שבוע] שני [שבועות] וטובלת ליל ט"ו, דמותר לשמש אף שהוא שעת וסתה, דוסתות דרבנן [עיין בס"ק שלפני זה] ולא החמירו לאסרה על בעלה עולמית. ומכל שכן אם דרכה לראות ביום ט"ו דאין להחמיר בליל טבילתה ליל ט"ו משום עונה שלפני עונת וסתה כדעת האור זרוע, ע"ש ראייתו. ומשמע דדוקא ככהאי גוונא שדרכה לראות כל ז' ימים ואם כן אי אפשר להקדים הטבילה מליל ט"ו, אבל אם לא כן וקבעה וסת מליל י"ג לליל י"ג, אף שכתב הרמ"א בסימן קצ"ו סיפף י"א דאין מתחלת למנות שבעה נקיים אלא מיום ו' ואם כן ליל הטבילה הוא שעת וסתה, מכל מקום יותר עדיף שתתחיל למנות מיום ה' או יום ד' [היינו בקבעה לליל י"ב] דזה אינו אלא חומרא. אכן אם וסתה ליום י"ג, בזה יש לומר דיותר טוב לחוש לחומרת הרמ"א ז"ל מלחוש לחומרת האור זרוע שלא נזכר בשו"ע כלל. [ועיין בתשובות חתם סופר [יו"ד] סוף סימן קע"ט שאלה כעין זו, באשה ששינתה וסתה פעמים בכל חודש באופן שקשה ורחוק שתזדמן שתטבול לנדרתה כי עד שהראשונה פקודה שניה ממחרת לבא, [א]נאם יזדמן לה ליל טבילה יהיה בעונה שוסתה מחר ביומן, ולדעת הש"ך יש להחמיר כראב"ן לפרוש חלילה, אף שיש להחמיר ששעל אשה מיד אחר טבילה טרם ששמשה להקל שלא תצטרך להמתין שש עונות ותספור ז' נקיים מיד לשמש בליל הסמוך ליום שעונתה בו, ב' אם יארע שתראה מיד אחר טבילה טרם ששמשה להקל שלא תצטרך להמתין שש עונות ותספור ז' נקיים מיד שתפסוק לראות. והשיב, לענין דין הראשון אם צריך לנהוג כחומרת האור זרוע וראב"ן נראה להקל כיון דכל עיקר טעמם אינו אלא משום לא פלוג, בשגם וסתות דרבנן, ואפילו להרא"ה דסבירא ליה עונה הסמוך לוסתה חמירא מוסת גופיה [עיין ס"ק הקודם] מכל מקום היינו בוסת קבוע ג' פעמים, אבל וסת שאינו קבוע כגון איתתא דא שמשנית וסתה תמיד וחוששת ליום ראייה שלה הוה עונה סמוך לוסתה דרבנן, אם כן יש להקל בלא פלוג ידידה ולהתיר בעונה הסמוכה לעונת ראייה כדי שלא תתגרש ויקיים הבעל פריה ורביה. וגם בדין השני פשוט דיש להקל, כיון דהא דנהיגין להמתין שש עונות אע"פ שלא שמשה הוא רק משום לא פלוג בין שמשה ללא שמשה, ואין להחמיר בלא פלוג כמו בגוף הדין עצמו כמו שכתב תרומת הדשן [סימן קסד] ומייתא מגן אברהם ריש סימן תקמ" [ס"ק ה], על כן יש להקל כבהאי גוונא, ולכל הפחות להמתין ג' עונות, דהרי להרמב"ם [שאר אבות הטימאה חו', יכן דפסק כרבנן דרבי יוסי כו'] [ושב פו, א] ורק ישראל קדושים הם, אך היכא איתא למיחש שתצא אשה מיד בעלה על ידי זה פשיטא שיש להקל לכל הפחות אחר ג' עונות, ואם טבלה מושביא שבת קודש וראתה אחר הטבילה קודם תשמיש, תחל לספור שבעה נקיים ביום ג' ותפסוק בטהרה בין השמשות דיום ב' נגהי ג', עכ"ד ע"ש. ועיין מה שכתבתי לקמן סימן קצ"ו סוף ס"ק ט"ז בשם כמה גדולים דבכהאי גוונא בראתה אחר טבילה קודם ששמשה יש להקל בכל אופן ואף לספור מיד ע"ש]:

מחצית השקל

יורה דעה קפד הלכות נדה

תורת השלמים

קפד [א] **בא עליה שלא בשעת וסתה**. צטור כתב דבא עליה כמו שירלה, ור"ל בין שהיא ערה בין ישנה, פירוש שאינה ישנה לגמרי דאם כן אסור לשמש עמה כדאימת צנזרים, אלא שאינה ערה כל כך שמוכל להשיג אם היא טהורה אם לאו, כן כתבו המוספות צנדה דף י"ג, עד כאן לשון הט"ו [ס"ק א]. וכן כתב הצ"ח [עמוד ז' ד"ה ומ"ש בין ערה]. וכדאי גוונא כתב הטור וצ"י בסיומן זה [עמוד ז' ד"ה ומ"ש בין ערה] להדיא גבי שהמה אחר חוסם שיעור שספור ומטבול שהציא המחבר בסמוך סעיף י"א. והמחבר שסמם כלן ובסעיף י"א נראה שכוונת העיקר הקשרה שמוחל הש"ס דנדה דף י"ג [ע"א] בין ערה לישנה, היינו משום דבישנה לא מוחל לטהרות, מה שאין כן בערה דמוחל לטהרות על כן צעיר צדיקה יותר, וכן פירש רש"י שם [ד"ה ערה] למד פירושא, ואם כן לדידן דליכא טהורות אם כן מו לא שייך למחל בין ערה או ישנה, וק"ל: [ב] **גם אין לה להחמיר בדרוק עצמה**. בפרמי פליג מור"ם עם דעת המחבר, דמלשון המחבר משמע דאינה צריכה צדיקה אלא אם נראה להחמיר מחמיר, ולאחר תשמיש על כרחיה צריכה צדיקה, וכן נראה דעת הרמב"ם [אסורי ביאה ד, טו] שהציא המחבר ריש דיומן קפ"ו, וכן כתב הש"ך [ס"ק ד]. ודעת מור"ם דכלל ענין אלו להחמיר לצדוק כלל, וכן מסיק מור"ם לקמן ריש סימן קפ"ו, ואם כן היה ליה לכתוב ויש אומרים, כדרכו, וי"ע: [שמן למטה] (הגה לכן המחבר) **אמר הקטן שמעון**. מה שכתב אמו"י הרב שהמחבר סמם בסיומן קפ"ד כדעת הרמב"ם להחמיר לצדוק, גם בסיומן קפ"ו כתב לדעת הרמב"ם באתרוה על פי הכלל המסור צדיקו^[1] דצדוק מקומות נחשטט המנהג להחמיר כותיה, וכן מדכתב שם ולדעמו וכו' משמע דפסק כן, ולכן הולך הרב צנז"ה סימן קפ"ו ללמוד דקשרה לאשונה עיקר וכן נהגו כדי לאפקייה מכלל המסור צדיקו, ואם כן היה עשה אמו"י שחית דצדיק הרב צנז"ה והאורח מישור [ס"ק א] השיג על הש"ך ואמו"י הרב, ולא דק בכל דצדיק, [ע"כ]: [ג] **צריך לפרוש מנדה**. ואם עצרו ושמשו האיש והאשה שניהן צריכין משונה, כן כתב השערי דורא [הנחת נדה] בסיומן ז' [ע"ה, א]. ואע"ג דמשמע מדבריו שם דסובר דוסמות דאורייתא ואין קיימת לן דוסמות דרבנן וכמבואר צ"י סימן זה [עמוד טו ד"ה ומיהו אס], מכל מקום צריכין משונה כעוצרי עצירה דרבנן. וכן כתב הלבוש בסקו סימן קפ"ה [סעיף ד]. ואע"ג דפסק מור"ם [י"ח, א], וכן כתב הלבוש בסקו סימן קפ"ה [סעיף ד]. ואע"ג דפסק מור"ם בסקו סימן קפ"ה צנז"ה דהאשה אינה צריכה כפרה, שאני המס דלואם, וכן משמעות הלבוש שם:

גילוי מדרש"א

ישראל וזה צריך לפרש קודם וסתה, ולהג"ל יש לומר בשלמה קודם וסתה פן יוסף שיחיד אל הזמן המוגבל לראות ע"ש. אך קשה לי דאם כן הוא איך הוכיח דמאי דלריך לפרש הוא רק דרבנן ממנה דהוא גופא מדרבנן: [א] [שם] [ב] בשעת וסתה. אף בלא קצעתו. ריש סימן קפ"ט: [ד] [שם] צריך לפרוש מנדה עונה אחת. עיין משניות נודע ביהודה חלק א' חלק י"ד סימן נ"ה, ועיין בגילוי הג"ל בסמוך [ס"ק ג]:

אוצר מפרשים

אפילו הוא יום ארוך, ודלא כיש פוסקים וכו'. והש"ך [ס"ק ז] כתב כיש פוסקים הג"ל. ובארורו [ח"א סימן שנה פח, א] כתב וז"ל, פורש אדם מאשתו סמוך לוסתה כ"ד שעות, אם רגילה לראות ביום פורש ממנה כל אותו היום והלילה שלפניו, וכן להדיק, עכ"ל. ופירש הש"ך [שם] דודאי איש יש לה וסת קבוע ביום, כגון שיש לה וסת לראות לעולם בתחלתו או לעולם באמצעיתו או לעולם בסופו, אין צריך לפרש אלא אותו היום ולא לפניו, ובהכי איירי הש"ס, אבל אם רגילה לראות ביום ואין לה שעה קבועה רק לפעמים בתחלתו ולפעמים באמצעיתו ולפעמים בסופו, אם כן כל היום וסתה, ודמי כאלו היא וסתה כל היום, ודאי דאשה שוסתה כל היום צריכה לפרש כל הלילה שלפניו, ובהכי מיירי האור ורוע. עיין בשו"ת שלי סימן זה שהוכחתי שיהי כוון הט"ו, הן בדין ראשון והן בדין זה של האור ורוע שחולק עליו, ודלא כש"ך. מה שהארכתי בשו"ת שלי מאותו ענין, הוא בחנם, משפאטי כתוב בתורת השלמים [ס"ק ז] בזה הלשון, דעיקר יסודו של הש"ך מה שפסק כאור ורוע ואביאסף הוא מראב"ן, והמעיין דבריו שם יראה שהיה לו גירסא אחרת בגמרא, וזו היתה שיטת האור ורוע ואביאסף, אבל לפי הגירסא שלפנינו בש"ס ודאי אין להחמיר כלל, והוא שיטת היריף והרמב"ם והרא"ש והרשב"א והראב"ד והטור ורבינו ירוחם וסמ"ג וסמ"ק ושאר גדולי פוסקים, בוודאי אין לזוז מדבריהם ומפסק המחבר, ובפרטות דקיימת לן וסת דרבנן: (בית אדם יהודה, ב)

נקודות הכסף

פרק האשה [נ"ה סימן לו] אחר שהציא סוגית הש"ס דרבי יודא שם חזי לשוני, מניא והורסם [נ"ה טו, א] כו', סמוך לוסתן עונה, וכשעצור אותה העונה מותרת, ועמה שאין לה [נ] וסמות גמורות יש להדיק מעט קודם עונת חוסת ולאחריו, ע"כ. עוד האריך [נ"ו] שם להקשות על האביאסף היאך משפז אלו הי"צ שעות, דלא דמי לדס בתולים כו'. ולא קשה מידי, וכבר הרגיש בזה בעל מעדני מלך [מעדני יום טוב נ"ה סימן ג' אות ג] ואף על פי כן העלה דדברי האביאסף עיקר, אלא ודאי משגיג שעות וזמנות, ובמו שכתבתי בש"ך שם. ור"ל, דאם וסתה ציוס בתקופת עצם, שהיוס אינו אלא ט' שעות, כשצאת לחוש פעם שני לא סגי ציוס לחוד, אלא צריך לפרש שעה ומחצית קודם היום עד שעה ומחצית בתחלת הלילה. ואם וסתה בתוך הלילה, כשצאת לחוש פעם שנית עונת הלילה אינו צריך לפרש מחצית הלילה, אלא משעה ומחצית בתחלת לילה עד שעה ומחצית לפני נן החמה, שהוא י"ב שעות, משום דבתקופת עצם הלילה לוח מן סוף היום ומן תחלת היום, ושעה ומחצית משתמל עמה להיות לילה היה רחוי להיות עדיין יום ציוס ניסן, וכן שעה ומחצית בשקופת הלילה היה רחוי להיות יום ציוס ניסן. ועל דיון זה ציוס מנחם. וכן פירש דדרישה [אות ג] בתחלה. והפירוש אחרון שפסק דדרישה עיקר, אין לו גרסא כלל. והסמא יחא מה דאימת בש"ס ופוסקים סמם אם הוא ציוס פורש ממנה כל היום, וכן צלילה כו', דאינהו לא איירי אלא ציוס וליילה שהן מן הדין יום וליילה, דהיינו י"ב שעות, אלא צמח וטבת היום והלילה המותר אינו מן הדין, שהיוס לוח מן הלילה והלילה היום. וכל זה צדור:

[פ"ק ד] ואינה כו'. היינו להרמב"ם כו'. דלשון המחבר הוא לשון הרמב"ם, ומדכתב ואינה צריכה בדיקה לפני תשמיש משמע דאינה צריכה בדיקה אבל אם תרצה להחמיר ולבדוק רשאית, ודוקא לפני תשמיש אבל לאחר תשמיש צריכה בדיקה, על זה כתב הש"ך היינו להרמב"ם כנ"ל. ועיין פלתי [תפארת ישראל ס"ק ב] שרמו כאן למה שכתב סימן קפ"ו [ס"ק א] דיוצא לנו משם לדינא דדוקא אם האשה מעצמה מתחרת על עצמה אינה רשאית, דברואה אשתו בודקת חושב שבדאי הרגישא דאם לא כן למד בודקת עצמה ולבו נוקפו ופורש, אבל אם הבעל מחמיר על עצמו למצוה לאשתו שתהיה בודקת פשיטא דליכא כאן חשש לבו נוקפו מחמת שבדוקת, דהרי מצווה לה לבדוק, על כן רשאי הבעל להחמיר על עצמו, ע"ש: [פ"ק ה] צריך כו'. מדרבנן כו'. אף על גב דבבבא מיייתי לה מקרא, כדתניא (נדה דף ס"ג ב') והזיתם את בני ישראל מטומאתם ויקרא טו, לא], מכאן אמר רבי ירמיה אזהרה לבני ישראל שיפרשו מגשותיהן סמוך לוסתן, אפילו הכי לדעת הפוסקים הדוא מדרבנן סבירא להו דקרא אסמכתא בעלמא הגא, ונקטינן כוותיהו. [נ"ה טו, א] ועיין בבית אדם [כלל קח ס"ק א] שכתב דנראה לו דבר חדש, דפרישה מתשמיש בשעת הוסת דאורייתא הוא אף למאן דאמר דוסתות דרבנן. וכבר קדמו בזה בנווד ביהודה מהדורה קמא [יו"ד] בסיומן נ"ה, ומטעם דשמא מת לא חיישינן אבל לשמא ימות חיישינן [ג"טין כח, ב], ע"ש. ומשמע שם דאפילו הפרישה בעונה הסמוכה לוסת הוי דאורייתא, וזה תמוה, דהא אפילו למאן דאמר דוסתות דאורייתא ואם לא בדקה בשעת הוסת טמאה מכל מקום זה מודה לא בעי בדיקה בכל העונה הסמוכה, אלא דחזקה דאורת בזמנו בא אינו אלא בשעת הוסת גופא. אכן באמת בעיקר הדבר כבר קדמם בזה הרא"ה בספר בדק הבית בית ז' שער ב' וי, א], ועיין שם דמחלק בין העונה שאחר הוסת להעונה שקודם הוסת. אמנם הרשב"א ז"ל [משמרת הבית שם] השיג עליו בזה, ע"ש. ע"כ הג"ה מהרב הגדול וכו' מוהר"ר שלמה הכהן נ"י מו"ץ דפ"ק]:

והיכא דמנאה דס ודאי דהוי עצירה דאורייתא וכדאימת צנז"ם [שנוטות] פרק צ' [י"ח, א], וכן כתב הלבוש בסקו סימן קפ"ה צנז"ה דהאשה אינה צריכה כפרה, שאני המס דלואם, וכן משמעות הלבוש שם:

[ב] [שם ס"ק ד] היינו להרמב"ם שהביא המחבר ריש סימן קפ"ו. דרך לפני תשמיש אין צריכה צדיקה, אלא לאחריו צריכה. והטעם אסבירא הגאון ר' יהונתן [תפארת ישראל] [ס"ק י] דחמיר משמיש גורם לרס שיצוא כמו מצעה להנשא כו', ומהאי טעמא כתבו המפרשים צנז"ה מחמת תשמיש לא תלין סיבת הראיה במקרה אחרת. והיינו טעם הרמב"ם [אסורי ביאה ד, ג] דצנזר הוסת והיא ישנה אין צריך לשאול אותה, והקשה (הצ"ח) [התפארת ג' (שיער פט"ז ב) בשעת וסתה צריך לפרוש מנדה כו'. בספר בית אדם [כלל קיג ס"ק יח] אסור לטבול אשה שלא היה בעלה בעיר, דלא רמיא אנפשה ודלמא ארגשה בשעת וסתה ולאן אדעתה. ונראה דלמאן דסבירא ליה וסתות דרבנן שפיר דמי, דהא דרבנן לא אמרין מלאת דלא רמיא עליה לאו אדעתיה, כמו שכתב בספר מנחת יעקב סוף סימן ק"צ [תורת השלמים ס"ק ג], וכן הוא דעת השו"ע [סעיף ז] והש"ך [ס"ק כח]^[2] בסוף סימן צ"ד. ועיין שם בספר בית אדם [כלל קח ס"ק ב] שאסור לטבול ולשמש בלילה עונה, משום שהיא גם כן מוזהרת על האיסור, ועל מצות פריה ורביה אינה מוזהרת. ולי צ"ע, דאפשר דלא דמי למה שכתבתי תוספות בגיטין [נ"א, א] ד"ה לישא] גבי עבד שנושא שפחה, דהכא היא ארמית לו שאנו יכול לקיים פריה ורביה, ואם כן אמרין לה חטא בשביל שיוכה חברך משום מצות פריה ורביה, כי היכי דאמרין התם דכופין לרבו שישחררו אע"ג דעובר בעשה, כדי לקיים מצות פריה ורביה שהיא מצוה רבה, כמו שכתבתי תוספות בפסחים [נ"ח, ב ד"ה כופין]. ונראה דטעמא דאדון גרע משפחה משום שהוא גורם. ועוד, דגבי אדון איכא מצות פריה ורביה ממש, מה שאין כן אם ישא שפחה לא מקיים מצות פריה ורביה רק שבת בעלמא, ואם כן הכא נמי דמיא להא דאדון, שהיא גורמת לו שיתטל מפריה ורביה, ואמרין לה חטא בשביל שיוכה במצות פריה ורביה: (י"ד אביהל)

ד (שם) **עונה אחת**. כתב הט"ו [ס"ק ב] דהלכה פסוקה בידינו שאסורה כל היום

קפד [א] [פ"ו ס"ק ב] ותפוחה הוא להחמיר כו'. וצנז"ך ס"ק ז' נצמתי שכן גם כן דעת הראשון ושכן מונח צנז"ם. וקצרי צדור, ובספרי צנז"ר הצדריס דהכי מוכח ממאי דקאמר צנז"ם (נדה ס"ג ע"ב) אמאי דפסק רבא כרבי יודא דאם רואה בתחלת היום או צלמנע היום צריך לפרש כל היום, ובסוף לילה כל הלילה, ומי אחר רבא הכי והאמר רבי יאשיה אזהרה לצני ישראל שיפרשו מנשותיהן סמוך לוסתן, וכמה, אחר רבא עונה, מאי לאו עונה אחרית (פירש רש"י ד"ה עונה אחרית) דאם וסתה ציוס אסורה כל היום וכל הלילה שלפניו, לא אותה עונה. דקשה מהיכי מייתי סלקא דעמיה לומר עונה אחרית, דהא רבא עונה קאמר, ואם כן הוה ליה לומר עונה אחת. אלא ודאי סבירא ליה לש"ס דאם אין לה שעה קבועה ציוס מקרי כל היום וסתה, וצריכה לפרש עונה אחת סמוך לוסתה, דהיינו כל הלילה שלפניו, אם כן האי עונה אחרית הוא, ואם כן רבא דקאמר סתמא דלריך לפרש עונה אחת סמוך לוסתה מסתמא מיירי בכל ענין, צין יש לה שעה קבועה ציוס או לא, ואם כן על כרחך צאין לה שעה קבועה קמיירי בעונה אחריתא, אם כן מאי לאו עונה אחת. דהיינו עונה אחריתא אפילו ציוס לא שעה קבועה ציוס, ומשום לא אותה עונה, כלומר אם יש לה שעה קבועה אין צריך לפרש אלא אותה עונה, ודוק. ואף שיש לדמות הוכחה זו, מכל מקום כן נראה לי עיקר. ואין להקשות אמאי לא פירש האור ורוע דאין [לה] שעה קבועה, דיש לומר דסמנו כפירוש, מדכתב אם רגילה לראות ציוס משמע כל היום שעה. אי נמי, אפשר דצנז"ר ליה ציומן הוא אין לה וסתות כל כך לקבוע שעות ציוס. ויכולא בזה כתב האגודה סוף

ד* רש"א שם ד, ז
ובקלר ריש שער ג ח, א,
וכתב שכן דעת רש"י
ימות סב, ז ד"ה ואין
פוקדה; הראב"ד צבעלי
הנפש שער הפרשה
סימן ז הלכה א; הרב
המגיד אסורי ביאה
ד, יב; הגהות מיימוניות
שם אות ט שם
הרמב"ן הלכות נדה
פ"ח הלכה י:
ה. שם נדה דף ס"ג
ע"ב:
ה*. שם נמנה:

ציונים לרמ"א עם ציונים מהש"ך

(ב) ב"י [עמוד יח ד"ה כתב
הראב"ד] בשם הראב"ד
[בעלי הנפש שער תקון
הוספות סימן א הלכה ו]:

הגהות והערות

[ה] עיין סדרי טהרה ובפרסם
רמזים שהגיהו "סימן
שפ"ג". ועיין פרי דעה
[טורי כסף] דמייסד גירסא
ז:
[ו] עיין תורת השלמים סוף
ס"ק ד, ובמות דעת
[באורים ס"ק ז] בפרי דעה
ובאורי בינה מה שהגיהו
ובאורי בדברי הט"ו, ועיין
בספר פרדס רימונים
ובנהגת הליקוטי חזר בן
חיים בילקוט מפרשים:
[ז] בסדרי טהרה ס"ק ג
ובפרי דעה הגיהו דל"ל
"שמות":
[ח] מוקן ע"פ בית לחם
יהודה:

ו ואלא משאר קריבות. [מ] משמע אפילו חיצוק ונשוק שרי, כמו
שפסק ב"י [עמוד טו ד"ה ופרישה] ממשמעות הפוסקים, ודלא
כתרומת הדשן [סימן רנ], וכן נראה דעת הרב צנעף י'. וכן פסק
הב"ח [עמוד טו ד"ה ופרישה] אלא שמסיים מיהו נראה להמחמיר
באלה תבא עליו זרכה: ז אותו
היום בו. כתב הגהות מיימוניות
[אסורי ביאה ד אות ט] שם
אביאסף, וכמה עונה יום או לילה
ציומי ניסן ותשרי וחזי יום וחזי
לילה ציומי תמוז וטבת, עכ"ל.
וב"י [עמוד ט ד"ה כתב] דמה
דצרי, מאחר שהפוסקים לא
הזכירוהו וגם לישנא דש"ס [שם]
סג, [ב] משמע דלא קפיד אלא על
היום או על הלילה לא על השעות
וכו'. והמעדני מלך ריש פרק
קמא דנדה [מעדני יום טוב סימן ז
אות ל] והב"ח [עמוד ט ד"ה כתב]
נכונים ומבוארים ש"ס פרק תינוקת [שם] דף ס"ה ע"ב, עכ"ד.
וכן מלאכי בראש"ן סימן ש"ח [קלו, ז] כהאביאסף. ומה שלא
הזכירוהו הפוסקים אין ראיה, דבסתם יום ובסתם לילה מיירי,
ואין הכי נמי דבתקופת תמוז וטבת ה"ש לחשוב שעות וזמניות,
וכהאי גוונא מצינו נכמה דוכתי ש"ס ופוסקים [ב] כגון לענין
קריאת שמע בראש"ן ריש סימן נ"ח ולענין חזון פסח בראש"ן
סימן תמ"ג סעיף א' בהג"ה ולענין חיצוק תקופות [טורי א"ח
סימן תתק] וכהאי גוונא טוב. ובאור זרוע [מ"א סימן שנה מה, א] ¹²³⁴⁵⁶⁷
כתב ו"ל, פורש אדם מאשתו סמוך לוסתה כ"ז שעות, אם רגילה
לראות ציום פורש ממנה כל אותו יום והלילה שלפניו וכן להיפך,
עכ"ל. ועיין בראש"ן סימן ש"ח [שם] ובש"ס פרק האשה סוף
דף ס"ג, ודוק, דלר"ך לומר דדעת ראש"ן דודאי אם יש לה וסת
קבוע ציום כגון שיש לה וסת לראות לעולם בתחילתו או לעולם
באמצעיתו או לעולם בסופו אין צריך לפרש אלא אותו היום ולא
לפניו, ובהכי איירי ש"ס ופוסקים, אבל אם רגילה לראות ציום
ואין לה שעה קבועה רק לפעמים בתחלתו ולפעמים באמצעיתו
ולפעמים בסופו אם כן כל היום וסתה ודמי כאילו היה [ב] וסתה
כל היום, וודאי דאשה שוסתה כל היום צריכה לפרש כל הלילה
שלפניו, ובהכי מיירי האור זרוע. וזה מיושב שפיר מה שהקשה
הב"י [שם] דהאור זרוע הוא נגד הש"ס, ולפענ"ד נראה להוכיח
מן הש"ס כמו שכתבתי ודו"ק. גם הב"ח [שם] כתב (משמע)
[ששמע] שהירא דבר ה' נהג כהאור זרוע, וגם בהגהות שערי
דורא סימן ז' [עט, ז] דצור ראשון הביא דברי האור זרוע במסקנא,
וכן כתב באיסור והיתר של מהרי"ל [הלכות נדה עמוד תפ"ה אות ד]
שם מהרי"ל: **ח אבא לא בוסת התלוי בשינוי הגוף.** לנדה,
דאין צריך לפרש אלא זמן הוסת אם אינו בא לזמן ידוע, כדלקמן
סימן קפ"ט סעיף כ"ד וכו'.

(ד) בשינוי הגוף. עיין ביאור על זה בסימן קפ"ט סעיף כ"ד.
ועיין סימן קפ"ט [ס"ק נט] מה שכתבתי על זה:

באר היטב

(ג) קריבות. משמע חבוק ונשוק שרי, מיהו נראה המחמיר
באלה תבא עליו ברכה, ב"ח. וט"ז [ס"ק ג] כתב שאסור מן
הדין, ע"ש:

בטליתו, דאם לא כן בלאו הכי אסור כדאיתא באור"ח סימן ר"מ [סעיף יא], תורת השלמים [ס"ק ה]. ופשוט הוא: (ו) אותו היום כולו. ואין חילוק בין יומי
ניסן ותשרי ליומי תמוז וטבת, ב"י, ט"ז [ס"ק ב] ואחרונים, דלא כש"ך [ס"ק ז]. ועיין ש"ך שכתב דאם אין לה שעה קבועה ביום אלא פעמים רואה בתחלתו
ופעמים בסופו, הוי כל היום שעת וסת וצריכה לפרש בלילה שלפניו משום עונה הסמוכה לוסת ע"ש. ובנקודות הכסף [ס"ק א] כתב דנשי דין אין להם שעה
קבועה וצריכים לפרש כל היום והלילה שלפניו. ועיין חוות דעת [ביאורים ס"ק ג] שכתב דמסבא נראה שאין להחמיר בזה ע"ש. ועיין סדרי טהרה [ס"ק ג ד"ה
חו כתב] ומנחת יעקב [תורת השלמים ס"ק ו]:

אוצר מפרשים

ה ושי"ר ס"ק ז' יש להשוב שעות וכו'. צע"צ. ועיין תוספות חדשים בגליון משניות ריש מסכת ברכות: (הגהות חתם סופר)

אסורה גם כלילה שאחריו ותהיה מותרת לפני אותה השעה בלילות
יום עצמו, וזה ודאי אינו שהרי אסורה כל היום כרבי יהודה
בגמרא וכן בפוסקים, ואם תחשבם למפרע י"ב שעות היאך תעשה
כשתראה בתחילת היום, דלפי זה תהיה מותרת אחר אותה שעה
בלילות יום עצמו וט"ו לומר כן,
וכן אם תאמר שתחשוב שעה
שעות למפרע ושעה להבא לא
תהיה אסורה כל היום אם תראה
בתחילת היום, אלא על כרחך ציום
וצלילה תליא מילתא, שנחנו
חכמים שיעור להאיסור כאן או
יום או לילה תהיה כפי מה שהוא,
הן קצר הן ארוך הן לפני שעה
שרגילה לראות זו הן אחר כך
השוו מדותיהם, וקרי לזה שיעור
עונה דצור מקומות חשבינן
ללילה כסף י"ב שעות וכן היום.

ואין זה ענין להביא דריש פרק תינוקת דף ס"ה [שם] דלא תליא
אלא בשעות, דשם קאי לענין תינוקת שראתה צדית אציה שניסת
אחר כך שמוותרת לשמש אחר ביאה ראשונה, ותולין הדם בצחוליה
או יום או לילה ציומי ותשרי, וחזי לילה וחזי יום צטבת ותמוז
לחד מירוצא שם, דשם אי אפשר לתלות כלילה ממש כמו כאן,
דשם הוה ההיתר קציעות הזמן לתלות דם צחוליה אחר ביאה
ראשונה ולא תליא ציום או לילה, (ואם) [דלם] כן אם בא עליה
ביאה ראשונה צוקף הלילה לא תתן לה כי אם שעה מועטת ולזו
שבא עליה תחילה בתחילת הלילה תהיה מותרת אחר כך זמן רב,
על כן אמרו שם שצ"ב שעות תליא מילתא שכל צחוליה כזאת
מותרת י"ב שעות אחר ביאתה ראשונה, מה שאין כן כאן בראיית
דם נדה שתלוי בזמן, דהיינו או כלילה או ציום כפי וסתה, נתנו
חכמים שיעור לאיסור שיפרוש ממנה כל אותו היום או אותה
הלילה שרגילה לראות הן לפניו הן לאחריו, והוה שיעור שוה
בכולן, ולפני אותה הלילה או היום או לאחריו מותר. ותמיהני
על הב"י שלא הקשה כן על סברת אביאסף בזה. ונראה
לדאביאסף עצמו אפשר דאין הכי נמי היו חושבין תמיד לאיסור
שעה שעות שלפני השעה שרגילה לראות ושעה לאחריו, נמצא
דצריגלה לראות בתחילת היום הכי נמי דמוותרת צוקף היום אחר
שעה שעות, אבל אנו אין לנו לומר כן, דהלכה פסוקה צדינו
שאסורה כל היום אפילו אם הוא יום ארוך. וזה צרור ופשוט:
(ג) ואלא משאר קריבות. צ"י [עמוד טו ד"ה ופרישה] כתב
דאפילו חיצוק ונישוק מותר, ולא חיישינן לביאה כיון שביאה איסור
דרצון, דלא כתרומת הדשן [סימן רנ] שכתב לאיסור בחיצוק ונישוק.
וכתב מו"ח ז"ל [ב"ח עמוד טו ד"ה ופרישה] המחמיר בזה תבא עליו
זרכה. ולי נראה שאסור מן הדין לדעת הרא"ש, וראיה מסימן
שמ"ז [ח] כתב הרא"ש [כתובות פ"א סימן ט] לענין אצילות שיש
להחמיר בחיצוק ונישוק שהוא מציא לידי חשק, והוא הדין נמי
הכא, וכל שכן הוא, דיש לו חשק טפ"י כשהולך לדרך:
ומו"ח ז"ל הקשה על זה צוקף הסימן [ב"ח עמוד יח ד"ה כתב צ"י],

פתחי תשובה

(ה) קריבות. עיין באר היטב [ס"ק ג]. ועיין בתשובת רדב"ז החדשות [ח"א]
סימן קס"ג שפסק דחבוק ונשוק שרי, כדעת ב"י [עמוד טו ד"ה ופרישה], וכתב
דאין לחדש חומרות על ישראל והלואי שישמרו מה שמוטל עליהם ע"ש
היטב: (ו) פורש. פירוש, אפילו בבית אפל או [תלמיד] חכם שמאפיל
בטליתו, דאם לא כן בלאו הכי אסור כדאיתא באור"ח סימן ר"מ [סעיף יא], תורת השלמים [ס"ק ה]. ופשוט הוא: (ז) אותו היום כולו. ואין חילוק בין יומי
ניסן ותשרי ליומי תמוז וטבת, ב"י, ט"ז [ס"ק ב] ואחרונים, דלא כש"ך [ס"ק ז]. ועיין ש"ך שכתב דאם אין לה שעה קבועה ביום אלא פעמים רואה בתחלתו
ופעמים בסופו, הוי כל היום שעת וסת וצריכה לפרש בלילה שלפניו משום עונה הסמוכה לוסת ע"ש. ובנקודות הכסף [ס"ק א] כתב דנשי דין אין להם שעה
קבועה וצריכים לפרש כל היום והלילה שלפניו. ועיין חוות דעת [ביאורים ס"ק ג] שכתב דמסבא נראה שאין להחמיר בזה ע"ש. ועיין סדרי טהרה [ס"ק ג ד"ה
חו כתב] ומנחת יעקב [תורת השלמים ס"ק ו]:

[ד] וְלֹא מִשְׁאֵר קְרִיבוּת. משמע אפילו חצוק ושזוק שרי, כן משמעות הפוסקים. וכמז' הב"ם מיהו נראה להחמיר באלה מצא עליו ברכה, ש"ך [פ"ק ו']. והט"ז [פ"ק ג'] כתב דמדינא אסור, ומציא ראייה מסמין שם"צ. ואין דבריו מוכרחים, דשאני התם דינורו תקפו שלא בעל ולכן נרץ שם גס כן שמיה. גס מה שכתב הט"ז, וכל שכן וכו' כשהולך לנרץ לא ידעתי מאי קאמר, דהא לא מיירי ציואל לנרץ כלל, וז"ע: [ה] **אם הוא ביום פורש במונה**. פירוש, אפילו צביט אפל או תלמיד חכם שמאפיל בטליתו, דאם לא כן אפילו בשלל צעטת וסמה אסור כדאימא בזה"ס סימן ר"מ [פ"ק יא], וצ"הע"ז סימן כ"ה [פ"ק ה']: [ו] **פורש במונה**. אומר יוס כולו ולא יומה, ואין חילוק בין יומי ניסן ויומי ניסן אחר, וימי ניסן אחר, כן כתב הב"י [עמוד ט ד"ה וי"ש אס הוא] ושכן משמעות הש"ס והפוסקים, והשיג על האור זרוע שכתב דלריכין מעט לעט ואציאסף שכתב חזי יוס וצאי לילה בימי תמוז וטבת. והמעדני מלך ריש פרק קמא דנדה [משעז יוס טוב סימן ג אות ג] הב"ם [עמוד ט ד"ה כהנא מתרעס דברי אציאסף, ואחריהם נמשך הש"ך בס"ק ז'. והט"ז בס"ק ג' דוחה דבריהם, ודבריו נכונים להמעיין בש"ס ופוסקים. ואף שהש"ך עושה סניגורין לדבריו בספרו נקודות הכסף [פ"ק א] אין דבריו מוכרחים כלל, וצפרטות מה שרואה לקיים דברי האור זרוע וסמא דש"ס אינו צרור, והוא נגד משמעות הש"ס וכל הפוסקים דאינה אסורה אלא אומה עונה בלגד, ואפילו בנמשך הוסת שלשה ימים דעת רוב הפוסקים דאינה אסורה אלא אומה עונה ולא לפניו לכולי עלמא וכמבואר בסמון [פ"ק ו']. והראש"ן בסמון ש"ס שעליו בנה הש"ך יסודו, (העמיק) [המעין] [ד] דבריו שם **יראה שיש גלגל** [גלגל] **גירסא** ושיטה אחרת **בש"ס** וזה הוא שיטת האור זרוע ואציאסף, אבל לפי הגירסא שלפנינו **שש"ס** פרק האשה [נדה] דף ס"ג ע"ב ודאי אין מקום להחמיר כלל, והוא שיטת הרי"ף [שנעוה א, ג] והרמב"ם [אסורי ביאה ד, יג] והראש"ם [נדה פ"ט סימן ג] והרשב"א [אומה בינה הארוך בית ז שער ג, א; ריש שער ג; בקרי שם א, א] והראש"ד [בעלי הנפש שער מקון הוסמות סימן א הלכה ג] וטור [עמוד ט] ורבינו ירושם [נמשכו ריש ח"א רב, ג] וסמ"ג [לאוין קיא לו, ג] וסמ"ק [סימן רפז] ושאר גדולי פוסקים, בודאי אין לזוז מדבריהם ומפסק המחבר, וצפרטות דקיימא לן [נדה ט, א] וסמות דרבנן: [ז] **ובותר ב"ה הליכה ש"פניו**. ולפי זה אמי שפיר הא דלמרינן [נדה לא, ג] אין האשה מתעברת אלא סמוך לוסמה, ועוד יש לומר דמיירי ציואל לנרץ, ועיין מה שכתב הדרישה [פ"ק אות ג] בזה, ולפי מה שכתבתי ניחא: [ח] **או בפעם אחת**. או מוששין לאומה עונה לפרוש ממנה, ולא קאי לענין הקציעות. ועיין פרישה [אות ה] ודרישה [אות ג]: [ט] **בשינוי הגוף**. מתבאר לקמן בסמון קפ"ט סעיף (כ"א) [מד] וכו', ע"ש:

ביומי ניסן, וכן שעה ומחצה בסוף הלילה היה ראוי להיות יום ביומי ניסן. ועל דרך זה בימי תמוז היום לוח מסוף הלילה ומתחלת לילה, ומשום הכי כשוסתה ביום בכל פעם צריכה לפרוש משעה ו' אחר חצות לילה עד סוף שעה ו' אחר חצות יום, דהיינו כל היום, וכשראיתה בלילה בכל פעם צריכה לפרוש משעה ו' אחר חצות יום עד סוף שעה ו' אחר חצות לילה, דהיינו כל הלילה, עכ"ל, ע"ש: **שעות זמניות** בו'. הלשון לאו דוקא, דשעות זמניות גבי קריאת שמע ר"ל נמשך זמנו, דהא דאמרינן [ברכות ט, ב] גבי קריאת שמע עד שלש שעות ביום, אינו שעות השוואה, אלא לפעמים הם פחותים משעות השוואה כגון בימות החורף, או יתרים משעות השוואה כגון בימות הקיץ, דבכל פעם חשיבין היום מעמוד השחר עד צאת הכוכבים ורבע מהיום היינו זמן קריאת שמע, וכן לענין אכילת חמץ זמנו עד רביע היום בין שהוא ארוך או קצר, ולא תהיה בשעות השוואה. אבל הנך י"ב שעות אדרכה שעות השוואה קאמרינן, אלא ר"ל במה שכתב הש"ך שעות זמניות, כמו שכתבתי לעיל בשם הנקודות הכסף לתרץ קושית הט"ז, וכן פירש בנקודות הכסף בהדיא דבריו שבש"ך מה שכתב שעות זמניות, ומכל מקום אין לו שייכות לחמץ וקריאת שמע: **דצריך לומר דדעת הראב"ן** בו'. בא לתרץ קושית הרב בית יוסף דהאור זרוע הוא נגד הש"ס, דאמרינן בהדיא בש"ס דאין צריכה לפרוש עונה אחרת רק אותה עונה בלבד, כמו שיתבאר בסמוך: **לעולם בתחילתו או לעולם באמצעיתו או לעולם בסופו** בו', כצ"ל: **לחוכה מן הש"ס** בו'. וכתב בנקודות הכסף [שם] שכאן קיצר, וביאר שם כונתו דהכי מוכח בש"ס (ס"ג ב') ממאי דקאמר אמאי דפסק רבא כרבי יהודה דאם רואה בתחלת היום או באמצע היום צריכה לפרוש כל היום, ובסוף לילה כל הלילה, ומי אמר רבא הכי והתניא והזרתם את בני ישראל מטומאתם מכאן אמר רבי ירמיה אזהרה לבני ישראל שיפרשו מנשותיהן סמוך לוסתן וכמה אמר רבא עונה, מאי לאו עונה אחרית (פירש רש"י ד"ה עונה אחרית דאם וסתה ביום אסורה כל היום וכל הלילה שלפניו), ומשני לא, אותה עונה. ומכאן היתה קושית הרב בית יוסף על האור זרוע דפסק כסלקא דעתא דש"ס דקאמר מאי לאו עונה אחרית, והא מסקינן לא אותה עונה. ותירץ הש"ך דבש"ס מיירי שיש לה וסת קבוע לשעות, והאור זרוע מיירי באין לה וסת קבוע לשעות. ואותו החלוק מוכח מש"ס שם מיניה וביה, דקשה על המקשה מהיכי תיתי סלקא דעתך לומר דעונה אחרית, דהא רבא עונה קאמר ואם כן הוי ליה למימר תרתי עונות, ומה ראה על ככה להביין זה בדבריו רבא ולהקשות ממנו קושיא, אלא ודאי סבירא ליה להש"ס דאם אין לה שעה קבועה ביום מיקרי כל היום וסתה וצריך לפרוש עונה אחת סמוך לוסתה, ומסתמא מיירי בכל ענין, בין יש לה שעה קבועה ביום או לא, ואם כן על כרחך באין לה שעה קבועה מיירי בעונה אחרית, ואם כן מאי לאו דהאי עונה היינו עונה אחרית אפילו ביש לה שעה קבועה, דהיה נראה להמקשה דוחק לחלק תיבת עונה דקאמר רבא, ושפיר הקשה דברי רבא אהרדי. ומשני לא אותה עונה, כלומר הא דקאמר רבא עונה ר"ל כל חד כדאימא, באין לה שעה קבועה ביום בעינן עונה אחרת, וכיש לה שעה קבועה ביום סגי באותה עונה, ודקאמר הלכה כרבי יהודה דסגי באותה עונה, ביש לה שעה קבועה ביום, ע"ש: **אם אב"ה** בו'. **אם אינו בא לעונת ידוע וכו'**. דלא שייך לומר שתפרוש עונה קודם לכן, דמי ידעה עונה קודם לכן שתתעטש או שאר שנוי הגוף דכותיה. אבל אם שנוי הגוף בא לזמן ידוע, יתבאר דינו בסמוך בסוף הסימן:

ביאור הגר"א

[ד] [פ"ק ב] בין שקבעה בו'. [שם] ס"ד א': [ה] [נהגה וכו' זה בו'. במתניתין ס"ג ב' היתה למודה כו' רבי יוסי אומר אף כו', ולא פליג רבי יהודה אלא אימים ושעות אבל אתנא קמא לא פליג:

דחכמים לא אסרו רק אומר היום שהיה צו הראיה הן שהיה הראיה זמן מעט הן שהיה הראיה כל היום:

גליון מהרש"א

[ה] [ש"ך ס"ק ו] משמע אפילו חיבוק ונישוק שרי. עיין לקמן סימן שם"צ ס"ק ה':

(פ"ק ו) וְלֹא בו'. וכן משמעות הפוסקים, כצ"ל: **דהחמיר בא"ה** בו'. ועיין ט"ז ס"ק ג' שאסור מן הדין: (פ"ק ו) **אותו בו'**. ביומי ניסן (שזה) **ונתשרין**. שאז יום ולילה שוין (בארץ ישראל), והוי יום או לילה י"ב שעות. אבל בימי תמוז וטבת לא משערינן ביום או בלילה, דבתמוז הלילה קצר ובטבת היום קצר הוא, ומשערינן בחצי יום וחצי לילה דהוי בכל עת י"ב שעות: **ומבוארים בש"ס פרק תינוקות** בו'. דאמרינן התם ראתה ועודה בבית אביה (קאי אחינוקת שהגיע זמנה לראות וניסת וכבר ראתה ועודה בבית אביה, עד אימתי תולין בדם בתולים שמותר לשמש אפילו רואה דם דאמרינן דם בתולים הוא), בית הלל אומרים כל הלילה שלה ונותנין לה עונה שלמה, וכמה עונה, יום או לילה ביומי ניסן וחשרי, וחצי יום וחצי לילה ביומי תמוז וטבת, עד כאן לשון הגמרא. וכיון דאמרינן התם לשון עונה, והכא נמי לשון עונה, מסתמא פירושם שוה, וכי היכי דהתם מפרש הש"ס להאי עונה בהדיא הכי, הכא נמי הא דאמרינן צריך לפרוש מאשתו סמוך לוסתה סתמא כפירוש דהתם דפרק תינוקות, דהיינו כאביאסף. ותמה הט"ז ס"ק ב' לדברי האביאסף דעונה ר"ל י"ב שעות, היאך תחשוב י"ב שעות, אם תחשוב משעה שרגילה לראות הי"ב שעות למפרע, אם כן כשתראה מתחלת היום תהיה גם הלילה שלפניו אסורה, ותהיה מותרת לאחר אותה שעה באותו יום עצמו, וזהו נגד הסברא, בלילה שלא ראתה תהיה אסורה, וביום שרואה תהיה מותרת. ואם תחשוב משעה שרגילה לראות ואילך י"ב שעות, אם כן כשרגילה לראות בסוף היום תהיה הפרישה בלילה שלאחריו, ותהיה מותרת לפני אותה שעה באותו יום עצמו, והוי נגד הסברא כנוכח לעיל, באותה לילה שאחריו אסורה וביום ראתה תהיה מותרת. ואם תחשוב שש שעות למפרע ושש להבא עדיין לא עלתה ארוכה, שאם רגילה לראות בתחלת היום לא תהיה אסורה כל היום רק עד שש שעות, וזה ודאי אינו, שהרי אסורה כל היום, דקיימא לן כו' יהודה בגמרא וכן בפוסקים, עכ"ל. ועיין בנקודות הכסף [פ"ק א] שתירץ דכונת האביאסף כך היא, דאם וסתה ביום אם כן ביומי טבת שהיום אינו אלא תשע שעות, כשבאת לחוש פעם שנית לא סגי ביום לחוד (כדעת הט"ז), אלא צריכה לפרוש שעה ומחצה קודם היום עד שעה ומחצה תוך הלילה, דהוי י"ב שעות בין הכל. ואם וסתה בתוך הלילה, כשבאת לחוש פעם שנית עונת הלילה אינו צריך לפרוש מתחלת הלילה, אלא משעה ומחצה תוך הלילה עד שעה ומחצה קודם אור היום, שהוא י"ב שעות, משום דבתקופת טבת הלילה לוח מן סוף היום ומן תחלת היום, דהיינו שעה ומחצה שמתחיל עתה להיות לילה היה ראוי להיות יום

ביומי ניסן, וכן שעה ומחצה בסוף הלילה היה ראוי להיות יום ביומי ניסן. ועל דרך זה בימי תמוז היום לוח מסוף הלילה ומתחלת לילה, ומשום הכי כשוסתה ביום בכל פעם צריכה לפרוש משעה ו' אחר חצות לילה עד סוף שעה ו' אחר חצות יום, דהיינו כל היום, וכשראיתה בלילה בכל פעם צריכה לפרוש משעה ו' אחר חצות יום עד סוף שעה ו' אחר חצות לילה, דהיינו כל הלילה, עכ"ל, ע"ש: **שעות זמניות** בו'. הלשון לאו דוקא, דשעות זמניות גבי קריאת שמע ר"ל נמשך זמנו, דהא דאמרינן [ברכות ט, ב] גבי קריאת שמע עד שלש שעות ביום, אינו שעות השוואה, אלא לפעמים הם פחותים משעות השוואה כגון בימות החורף, או יתרים משעות השוואה כגון בימות הקיץ, דבכל פעם חשיבין היום מעמוד השחר עד צאת הכוכבים ורבע מהיום היינו זמן קריאת שמע, וכן לענין אכילת חמץ זמנו עד רביע היום בין שהוא ארוך או קצר, ולא תהיה בשעות השוואה. אבל הנך י"ב שעות אדרכה שעות השוואה קאמרינן, אלא ר"ל במה שכתב הש"ך שעות זמניות, כמו שכתבתי לעיל בשם הנקודות הכסף לתרץ קושית הט"ז, וכן פירש בנקודות הכסף בהדיא דבריו שבש"ך מה שכתב שעות זמניות, ומכל מקום אין לו שייכות לחמץ וקריאת שמע: **דצריך לומר דדעת הראב"ן** בו'. בא לתרץ קושית הרב בית יוסף דהאור זרוע הוא נגד הש"ס, דאמרינן בהדיא בש"ס דאין צריכה לפרוש עונה אחרת רק אותה עונה בלבד, כמו שיתבאר בסמוך: **לעולם בתחילתו או לעולם באמצעיתו או לעולם בסופו** בו', כצ"ל: **לחוכה מן הש"ס** בו'. וכתב בנקודות הכסף [שם] שכאן קיצר, וביאר שם כונתו דהכי מוכח בש"ס (ס"ג ב') ממאי דקאמר אמאי דפסק רבא כרבי יהודה דאם רואה בתחלת היום או באמצע היום צריכה לפרוש כל היום, ובסוף לילה כל הלילה, ומי אמר רבא הכי והתניא והזרתם את בני ישראל מטומאתם מכאן אמר רבי ירמיה אזהרה לבני ישראל שיפרשו מנשותיהן סמוך לוסתן וכמה אמר רבא עונה, מאי לאו עונה אחרית (פירש רש"י ד"ה עונה אחרית דאם וסתה ביום אסורה כל היום וכל הלילה שלפניו), ומשני לא, אותה עונה. ומכאן היתה קושית הרב בית יוסף על האור זרוע דפסק כסלקא דעתא דש"ס דקאמר מאי לאו עונה אחרית, והא מסקינן לא אותה עונה. ותירץ הש"ך דבש"ס מיירי שיש לה וסת קבוע לשעות, והאור זרוע מיירי באין לה וסת קבוע לשעות. ואותו החלוק מוכח מש"ס שם מיניה וביה, דקשה על המקשה מהיכי תיתי סלקא דעתך לומר דעונה אחרית, דהא רבא עונה קאמר ואם כן הוי ליה למימר תרתי עונות, ומה ראה על ככה להביין זה בדבריו רבא ולהקשות ממנו קושיא, אלא ודאי סבירא ליה להש"ס דאם אין לה שעה קבועה ביום מיקרי כל היום וסתה וצריך לפרוש עונה אחת סמוך לוסתה, ומסתמא מיירי בכל ענין, בין יש לה שעה קבועה ביום או לא, ואם כן על כרחך באין לה שעה קבועה מיירי בעונה אחרית, ואם כן מאי לאו דהאי עונה היינו עונה אחרית אפילו ביש לה שעה קבועה, דהיה נראה להמקשה דוחק לחלק תיבת עונה דקאמר רבא, ושפיר הקשה דברי רבא אהרדי. ומשני לא אותה עונה, כלומר הא דקאמר רבא עונה ר"ל כל חד כדאימא, באין לה שעה קבועה ביום בעינן עונה אחרת, וכיש לה שעה קבועה ביום סגי באותה עונה, ודקאמר הלכה כרבי יהודה דסגי באותה עונה, ביש לה שעה קבועה ביום, ע"ש: **אם אב"ה** בו'. **אם אינו בא לעונת ידוע וכו'**. דלא שייך לומר שתפרוש עונה קודם לכן, דמי ידעה עונה קודם לכן שתתעטש או שאר שנוי הגוף דכותיה. אבל אם שנוי הגוף בא לזמן ידוע, יתבאר דינו בסמוך בסוף הסימן:

הגהות רעק"א

קפד (א) [ש"ך פ"ק] ודאי בתרומת הדרשן. עיין נספח צית אפרים [נאש אפרים ח"ד] צקונטרס הראיות (סימן ל"ח אות ט'): (ב) [שם פ"ק] כגון לענין קריאת שמע. וזה תמוה הא דלרנה שם אזלינן במה היום דמדיד הזמן עד רביע בין צקין בין צמורף: (ג) [שם] וסתה כ"ה היום. לפענ"ד ערכך ערכך נרץ, דנפשוטו יש לומר דגם בזה אין נרץ לפרוש כלילה שקודם, דחכמים לא אסרו רק אומר היום שהיה צו הראיה הן שהיה הראיה זמן מעט הן שהיה הראיה כל היום:

ו. טור בשם הרשב"א
במורה הנבחרת [באריך
בית ז' שער ג' ח' ב' וקצור
ח' א']:
ז. צ"י [עמוד י' ד"ה וכתב
הרשב"א] חלקת טימן קפ"ט
[סעיף ב"ח]:
ח. דא"ש [נדה פ"ט
סימן ג'] וטור [עמוד י'
בשם הראשון] ד' בעלי הנפש
שער תקון הסמות סימן א'
הלכה ד':
ט. גם זה שם [טור שם]
בשמו [בעלי הנפש שם הלכה
ה'; רא"ש שם בשמו]:
י. שם [טור עמוד י'] בשם
הרא"ה הלוי [השגות על
בעלי הנפש שם סימן א'
אות יא] ושלמה הסכים
לציון הראשון [שם סוף
סימן ג'] ורשב"א [מורה
הנבחרת האריך שם יד' ג'
ורשב"א] [נדה יא, א ד"ה
בין] ורבינו ירוחם [נמצינו
סוף מ"א רכא, א] בשם רוב
הפוסקים, וב"י [עמוד יא
ד"ה והרשב"א] שכן המנהג:

ציונים לרמ"א
עם ציונים מהש"ך

ג. סעיף כד:
ד. הגהות מיימוניות פרק
(א') [ח] מהלכות
איסורי ביאה [אות א']:
ה. סוף סעיף יג בהגה:

הגהות והערות

ט. בפרסם רמזים [שפתי
חכם ס"ק יג] הגיה דל"ל
ז"ל קיס לה' וכן הגיהס
בראש"ך ובצ"י, דהיינו
שהספק הוא אלא ע"ש:
י. יש שאינם גורסים מיצות
ז"ל נמי' דנצני הראשון ד',
וכ"ה בהשגות הו"ה:
יא. צנעלי הנפש מכת"י
נוסף כאן דלכא מן דאמר
להקל והכי מסתבר
כוותיה:
יב. נראה דל"ל "מקודם
הנך":

ט ואשה שמשנית בו. עיין לקמן סימן קפ"ט ס"ק ל"ט
מה שכתבתי בזה: י שלא הגיעה לימי הנעורים. היינו
י"ב שנים ויום אחד כלקמן סימן קפ"ט ס"ק כ"ג: יא ולא
הביאה בו. וי"ו מחלקת היא, כלומר או לא הביאה סימנים,
כן כתבו הפרישה [אות ו] והצ"ח
[עמוד י' ד"ה וכתב הרשב"א] וכן הוא
לקמן סימן קפ"ט סעיף כ"ז:
יב במוך בו. עיין לקמן ס"ק
כ': יג אינה אסורה אלא
ביום. לכיון דוסמות מדרגתן הוי
ליה ספק דרגתן לקולא, ואין צריך
לפרוש אלא ציוס שהיה ודאי
צימני נדמה, הראשון [נדה פ"ט
סימן ג']. ר"ל, דאפילו ראמה
קודם הנך החמה מכל מקום
היום היה ודאי צימני נדמה, מה
שאין כן הלילה היה בספק, וכן
פירשו האחרונים, ולפי זה אם
רגילה לראות צין השמשות ולא
קיס לן אי קודם או לאחר הלילה,
אינה אסורה אלא צלילה:
יד אלא ביום. והצ"ח [עמוד י'
ד"ה כתב הראשון] כתב דראוי
להחמיר מכת ספק לאסור ציוס
וצלילה, ולפי מה שכתבתי
לעיל ס"ק ז' כל שכן הכא:
טו אסורה בלי"ה בו. דנחמ

תחלת הוסת אזלינן, כן כתבו הפוסקים. ולפי זה אם רגילה
לראות מקודם הלילה עד הלילה אסורה כל היום וצלילה כשיעור
הנמשך בו. ולפי מה שכתבתי לעיל ס"ק ז' אם כן [בהנך]
[בקודם הנך]* החמה אסורה כאן כל הלילה וכל היום [שלפניו]
וציוס שאחרי כשיעור הנמשך בו, ובקודם הלילה אסורה כל
היום וכל הלילה שלפניו וצלילה שאחרי כשיעור הנמשך בו
ודו"ק: טז אינה צריכה לפרוש בו. ולא דמי לסעיף ה'
לצריכה לפרוש ציוס כשיעור הנמשך בו, דהתם רואה ראייה
מרוצה מסוף הנך [ב] עד מוך היום, אבל כאן אינה ראייה אחת,
אחר כך דמים יתירם הוא דלמסופו זה, כן כתב הצ"ח [עמוד יא ד"ה ומימה]. והפרישה [דרישה אות ה] כתב דדוקא לעיל דהמשך
הוא דבר מועט סביר לומר דגם הוא מנערך, מה שאין כן כשהוא שנים או שלשה ימים, וכיוצא בזה כתב העטרת זהב [לבוש
סעיף ו, ע"ש]:

ערך להם למחריק"ש

קפד סוף סעיף ד [אינה אסורה אלא ביום]. ועיין סימן קפ"ט דין כ"ד: סוף סעיף ה [ראיה וכו']. זו היא סברת הראשון ד' [בעלי הנפש שער תקון הסמות סימן א'
הלכה ה] שחוששת לכל משך הוסת, הפך הדין שאמר זה. ואפשר שכל שחוששת כולו מוך עונה אחת מוששת לכל זמן המשכה:

ביאור הגר"א

[ו] ואשה שמשנית בו. במתניתין שם היתה למורה כו', וכל שכן כהאי גוונא:
[ז] [נפיק ב] במה דברים אמורים כו' והוא הדין כו'. ממה שאמרו שם [ט, א] ו
בטא מיניה כו'. הכא נמי דמיה כו', והוא הדין לכל הד' נשים דשם במתניתין
ז' [ע"א], דאיפסיק הלכה כרבי אליעזר. ומיהו בבבולתה אי אפשר כמו שאמרו
שם [ע"ב] במתניתין במה אמרו כו' וקיימא לן שם י' ב' דאבתולה דוקנה קאי,
מה שאין כן בלא הגיע זמנה, כמו שאמרו שם [י"א ב'] [ט, ב]: [ח] שלא
הגיעה בו. [שם ה' א': [ט] ולא הביאה בו. עיין לקמן סימן קפ"ט סעיף כ"ז:
אם בו. דקיימא לן וסותר דרבנן דספיקן להקל, ועיין ש"ך [ס"ק יג], ויש מחמירין לאוסרה כל הלילה גם כן אלא שהראב"ד הכריע להקל, ועיין רא"ש פרק
ט' דנדה [סימן ב]: [יב] [נפיק ה] אם בו. דודאי כל שעת [הוסתה] [הוסת] אסורה אף לרבי יוסי כמו שאמרו שם [סג, ב] במתניתין, ורבי יהודה לאחמורי
קאתי. אבל מכל מקום אינו אסור כל היום, ממה שאמרו שם היתה למורה כו' עם הנך כו' רבי יהודה אומר כל היום שלה, ועם לאלתר משמע, ואי אפשר
שלא תעלה בתוך הנך, ועוד דקתני סתמא ולא מפליג בין ראייה מועטת למרובה, שם רש"י: [יג] [נפיק ו] אם וסת בו. ממה שאמרו [שם] י"א א' הניחא לריש
לקיש כו', ואם איתא גם לריש לקיש קשה:

גליון מהרש"א

[ו] [ש"ע סעיף ג] והוא הדין לזקנה. עיין גליון ריש סימן קפ"ז: [ח] [שם סעיף
ד] אינה אסורה אלא ביום. כיון דעבר הלילה ולא ראמה נמצר לנו הספק ודענו
דלכאיהא אחר הנך, ר' יהונתן ז"ל [תפארת ישראל ס"ק ו]. ועיין מה שכתבתי בגליון

ו [שם ס"ק יד] ולפי מה שכתבתי לעיל ס"ק ז' כל שכן הכא. וצ"ע, דהא שם מחלק
באם יש לה וסת קבוע מתחלה וכו' אינו צריך לפרוש אלא אותו יום ולא לפניו,
וזה הוי נמי וסת קבוע, ולא הוי וסת כל היום כדלעיל. ואפשר שכונתו כמו
שמסיק שם דהדיא דבר ה' נוהג כאור זרוע, וכמו שכתב בנקודות הכסף [ס"ק א]

קפ"ט *): טז [ו] ואשה (ח) שמשנית וסתה להקדים שנים
או שלשה ימים קודם או לאחר כשמגיע זמן וסתה צריך
לפרוש ממנה שנים או שלשה ימים קודם או אחריה. ועיין
לקמן סימן קפ"ט *):

ג [ו] במה דברים אמורים בגדולה אבל בקטנה
י [ח] [ט] שלא הגיעה לימי (ד) הנעורים
(ה) יא [ט] ולא הביאה סימנים (ו) אין צריך
לפרוש יב [י] סמוך (י) לוסתה כל זמן (ט) שלא
קבעתו שלש פעמים: ז [ו] [ו] והוא הדין לזקנה
שנסתלקו דמיה:

ד [ט] אם רגילה לראות בהנך החמה ולא
קיס לן שפיר אי קודם הנך החמה או אחריה
יג [יב] [ו] אינה אסורה (ז) יד אלא (י) ביום:

ה [יב] אם רגילה לראות ראייה מקודם הנך
החמה עד אחר הנך החמה (ח) טו [י] אסורה
בלילה וביום כשיעור (ח) (א) הנמשך בו:

ו [יג] אם וסת נמשך שנים או שלשה ימים
ששופעת או מזלפת טז [יד] אינה צריכה
לפרוש (ט) אלא עונה (ט) (יב) הראשונה של הוסת

בו, וכן הוא דעת הראשון ד' [בעלי הנפש שער תקון הסמות סימן א'
הלכה כג] בלמחצית ביום [עמוד יג] בשנים, אלא דהבעל השו"ע
(הסיע) [הכריע] כאן להקל אחר שעברה עונה ראשונה, וטעמו
דגבי דבר מועט שנמשך ציוס תשוב מעיני הוסת עצמו מה שאין
כן בכאן שאי אפשר שתהיה הכל ראייה אחת אלא תוספת דמים,
וכיון שנסתלק עיקר הראיה נסתלק גם כן התוספת. כן מתרצים
רבים דברי השו"ע, [ט] אלא דצ"ע מנא ליה לחלק בכך:

אלא הראיה שרואה בראשונה היא תחילת הוסת וכל מה שרואה
אחר כך דמים יתירם הוא דלמסופו זה, כן כתב הצ"ח [עמוד יא ד"ה ומימה]. והפרישה [דרישה אות ה] כתב דדוקא לעיל דהמשך
הוא דבר מועט סביר לומר דגם הוא מנערך, מה שאין כן כשהוא שנים או שלשה ימים, וכיוצא בזה כתב העטרת זהב [לבוש
סעיף ו, ע"ש]:

ערך להם למחריק"ש

קפד סוף סעיף ד [אינה אסורה אלא ביום]. ועיין סימן קפ"ט דין כ"ד: סוף סעיף ה [ראיה וכו']. זו היא סברת הראשון ד' [בעלי הנפש שער תקון הסמות סימן א'
הלכה ה] שחוששת לכל משך הוסת, הפך הדין שאמר זה. ואפשר שכל שחוששת כולו מוך עונה אחת מוששת לכל זמן המשכה:

הגהות רע"א

(ד) [ש"ע ס"ה] שלא קבעתו שלש פעמים. צ"ע לקמן [סימן קפ"ט
ס"ק מ"ג] העלה דכל שראתה שלש פעמים אף דלא קבעתו מוששת. והש"ך
שם בנקודות [ס"ק יא] הכסף חולק דבעינן דוקא קבעתו: (ה) [ש"ך סק"ד]
לעיל ס"ק ז'. דברי הש"ך אלו וכן בס"ק ט"ו ללאורה סותרים לדבריו בס"ק
ז' דדינא דראשון רק באין לה שעה קצונה ציוס לראות:

[י] והוא הדין בו. עיין לקמן סימן קפ"ט סעיף ל' וסעיף ל"א: [יא] [נפיק ד'
ס"ק מ"ג] העלה דכל שראתה שלש פעמים אף דלא קבעתו מוששת. ועיין רא"ש פרק
ט' דנדה [סימן ב]: [יב] [נפיק ה] אם בו. דודאי כל שעת [הוסתה] [הוסת] אסורה אף לרבי יוסי כמו שאמרו שם [סג, ב] במתניתין, ורבי יהודה לאחמורי
קאתי. אבל מכל מקום אינו אסור כל היום, ממה שאמרו שם היתה למורה כו' עם הנך כו' רבי יהודה אומר כל היום שלה, ועם לאלתר משמע, ואי אפשר
שלא תעלה בתוך הנך, ועוד דקתני סתמא ולא מפליג בין ראייה מועטת למרובה, שם רש"י: [יג] [נפיק ו] אם וסת בו. ממה שאמרו [שם] י"א א' הניחא לריש
לקיש כו', ואם איתא גם לריש לקיש קשה:

גליון מהרש"א

ש"ך לעיל סימן ק"י דיני ספק ספקא אות כ': [ח] [ט"ו ס"ק ט] אלא דצ"ע
מנא צ"ח להצ"ח בכך. לענ"ד אחי שהראשון ד' אין צריך לו אם עד שעה שדרכה
למשך הוסת, אם כן כשכתב האשכנזי [נדה פ"ט סימן ג] על זה ואין דבריו נראים

אוצר מפרשים

דהחמיר אפילו ברגילה לקבוע לשעות שדינה כאלו לא קבעה לשעות, כיון דנשי
ידון אין רגילין שתקבע וסתות לשעה, ואמרין לא פלוג, ואם כן צריך לעולם
כ"ד שעות, וכל שכן הכא, ואתי שפיר:

(נצי"ב בלבוש)

(ה) ולא הביאה סימנים. זהו פירוש על מה שאמר אצל
בקטנה, ור"ל תרי גוויי קטנה יש, האחת שלא הגיעה לימי
הנעורים, ועוד יש סימן לקטנות צמה שלא הביאה סימנים ואלו
אע"פ שהגיעו ימי הנעורים קטנה היא, אצל לא הגיעה לנעורים
והביאה סימנים עדיין קטנה היא
דשומא צעלמא הם, ועיין סימן
קפ"ט [סעיף כו]: (ו) אין צריך
לפרוש סמוך לוסתה. נראה
פשוט דהוא הדין בשעת וסתה
עלמה דחד טעמא הוא, וכמו
שכתב בסעיף (ל"ז) [ו] לענין
מעוברת, ולא נקט סמוך אלא
כיון דמיידי בסימן זה בזה:
(ז) אלא ביום. לכיון דציוס על
כל פנים עממה היא תלין תחילת
הקלקלה גם כן ציוס:
(ח) אסורה בלי"ה. כיון דודאי
ראמה בסוף הלילה, אזלינן בזה
תחלת הוסת ואמרין שצריך
הוסת צלילה אלא שנמשך זמנו
עוד צמקת היום, על כן אסורה
גם בלילות מקצת היום:
(ט) אלא עונה הראשונה בו.
דגם כאן אזלינן בזה תחלת
הוסת, אלא שמן הראוי היה
לאסור כאן כל השלשה ימים כמו
בסעיף ה' ציוס כשיעור הנמשך
בו, וכן הוא דעת הראשון ד' [בעלי הנפש שער תקון הסמות סימן א'
הלכה כג] בלמחצית ביום [עמוד יג] בשנים, אלא דהבעל השו"ע
(הסיע) [הכריע] כאן להקל אחר שעברה עונה ראשונה, וטעמו
דגבי דבר מועט שנמשך ציוס תשוב מעיני הוסת עצמו מה שאין
כן בכאן שאי אפשר שתהיה הכל ראייה אחת אלא תוספת דמים,
וכיון שנסתלק עיקר הראיה נסתלק גם כן התוספת. כן מתרצים
רבים דברי השו"ע, [ט] אלא דצ"ע מנא ליה לחלק בכך:

אלא הראיה שרואה בראשונה היא תחילת הוסת וכל מה שרואה
אחר כך דמים יתירם הוא דלמסופו זה, כן כתב הצ"ח [עמוד יא ד"ה ומימה]. והפרישה [דרישה אות ה] כתב דדוקא לעיל דהמשך
הוא דבר מועט סביר לומר דגם הוא מנערך, מה שאין כן כשהוא שנים או שלשה ימים, וכיוצא בזה כתב העטרת זהב [לבוש
סעיף ו, ע"ש]:

ערך להם למחריק"ש

קפד סוף סעיף ד [אינה אסורה אלא ביום]. ועיין סימן קפ"ט דין כ"ד: סוף סעיף ה [ראיה וכו']. זו היא סברת הראשון ד' [בעלי הנפש שער תקון הסמות סימן א'
הלכה ה] שחוששת לכל משך הוסת, הפך הדין שאמר זה. ואפשר שכל שחוששת כולו מוך עונה אחת מוששת לכל זמן המשכה:

הגהות רע"א

(ד) [ש"ע ס"ה] שלא קבעתו שלש פעמים. צ"ע לקמן [סימן קפ"ט
ס"ק מ"ג] העלה דכל שראתה שלש פעמים אף דלא קבעתו מוששת. והש"ך
שם בנקודות [ס"ק יא] הכסף חולק דבעינן דוקא קבעתו: (ה) [ש"ך סק"ד]
לעיל ס"ק ז'. דברי הש"ך אלו וכן בס"ק ט"ו ללאורה סותרים לדבריו בס"ק
ז' דדינא דראשון רק באין לה שעה קצונה ציוס לראות:

[י] והוא הדין בו. עיין לקמן סימן קפ"ט סעיף ל' וסעיף ל"א: [יא] [נפיק ד'
ס"ק מ"ג] העלה דכל שראתה שלש פעמים אף דלא קבעתו מוששת. ועיין רא"ש פרק
ט' דנדה [סימן ב]: [יב] [נפיק ה] אם בו. דודאי כל שעת [הוסתה] [הוסת] אסורה אף לרבי יוסי כמו שאמרו שם [סג, ב] במתניתין, ורבי יהודה לאחמורי
קאתי. אבל מכל מקום אינו אסור כל היום, ממה שאמרו שם היתה למורה כו' עם הנך כו' רבי יהודה אומר כל היום שלה, ועם לאלתר משמע, ואי אפשר
שלא תעלה בתוך הנך, ועוד דקתני סתמא ולא מפליג בין ראייה מועטת למרובה, שם רש"י: [יג] [נפיק ו] אם וסת בו. ממה שאמרו [שם] י"א א' הניחא לריש
לקיש כו', ואם איתא גם לריש לקיש קשה:

גליון מהרש"א

ש"ך לעיל סימן ק"י דיני ספק ספקא אות כ': [ח] [ט"ו ס"ק ט] אלא דצ"ע
מנא צ"ח להצ"ח בכך. לענ"ד אחי שהראשון ד' אין צריך לו אם עד שעה שדרכה
למשך הוסת, אם כן כשכתב האשכנזי [נדה פ"ט סימן ג] על זה ואין דבריו נראים

אוצר מפרשים

דהחמיר אפילו ברגילה לקבוע לשעות שדינה כאלו לא קבעה לשעות, כיון דנשי
ידון אין רגילין שתקבע וסתות לשעה, ואמרין לא פלוג, ואם כן צריך לעולם
כ"ד שעות, וכל שכן הכא, ואתי שפיר:

(נצי"ב בלבוש)

[י] **שלא הגיעה לימי נעוריה**. דהיינו י"ב שנים ויום אחד ולא אפילו הציאה סימנים אמרינן דשומא ניהו, והכא שלא הציאה סימנים אף שהגיעה לימי נעוריה קטנה היא, ט"ז [ס"ק ה] וט"ז [ס"ק יא]. וכן מתבאר לקמן בסיון קפ"ט [סעיף מ] ויש סימן ק"ל [סעיף ג]. ועיקר דין הקטנה וסימניה מתבאר הטעם בזה"ל סימן ק"ה [סעיף יג-יח, ע"ש]: [יא] **סובר** **לפסח**. והוא הדין בשעת נדה, ט"ז [ס"ק ו] וט"ז [ס"ק כ]: [יג] **אינה אסורה אלא ביום**. הטעם כיון דוסמות דרנן אולינן להקל (ואמרין בהם) [ואמרין ביום] דהיא ודאי צימי נדה, כן כתבו הרא"ש [מה פ"ט סימן ג] ושא"ר פוסקים בשם ספר צעלי הנפש **הנפשו ויוצאיו** שער מקון הוסמות [סימן א הלכה ד] כתב ז"ל, דהיכא דרגילה למסויה בהנן החמה גופיהו אי נמי"ל דלא קים לה במילתא שפיר ולא ידענא אי קודם הן החמה אי לאחר הן החמה, ודאי נקטינן להו לתומא כל הלילה וכל היום **א"ל**, עכ"ל. הרי להדיא דפסק הרא"ש דפשיטות להחמיר, וגם משמע מתוך דבריו דנצח החמה מקרי ספק צפוי עממו. ועיין צ"ח [עמוד י ד"ה כתב הראב"ד] שכתב גם כן שיש להחמיר: [יג] **אסורה בלילה וביום**. עיין מה שכתב הרא"ש [ס"ק טו] פ"ט, ונמשך אחר מה שכתב בס"ק ז'. וכבר דמינו דבריו בס"ק ו': [יד] **אינה צריכה לפרוש אלא עונה ראשונה**. ולא דמי לסעיף ה' דלריכה לפרוש כשיעור הנמשך בו, דהתם ההמשך הוא דבר מועט אפשר לומר דלאיה אמת היא, מה שאין כן בנמשך שנים או שלשה ימים אי אפשר לומר דלאיה אמת היא אלא דמיס ימירס דלאוספי בה, כן כתבו העטרת זהב [לגו סעיף ו] והדרישה [אות ה]. ועיין צ"ח [עמוד יא ד"ה ויחמא] וצ"ח [ס"ק טו] שמתלקים עוד צענין אחר, וכן מוכחמים אלו למלך כדי שלא יסמרו דברי הרא"ש עממו צדק האשה [גד פ"ט סימן ג פ"ה, ג' סימן ג פ"ה, ג' אהר"ל, ע"ש, וכן מוכח דבריו רבינו ירוחם [נמי כיון סוף ח"א רכ"א, א]. והט"ו [ס"ק טו] כתב ז"ל, אלא דל"ע מנא ליה להשו"ע לתלק בזה, עכ"ל. ולא ידעמי הלא דבריו מוכחמים כנצול להדיא בזה"ל שם, ועיין צמעדי מנך סוף פרק האשה [מנעדי יוס טו שם פ"ט אות ק], ע"ש:

וסתה לשעות, ומשום הכי אף שלאחר פעם השלישית ראינו שקבעה וסתה עונה אחת עד לאחר פעם השלישית גם משם ואלך צריך לפרוש גם כן עונה אחת. ומה שכתב כל שכן הכא, אף שצריך לדחוק ולדמות הכא להתם, ר"ל הואיל ויש כאן לחוש לסכרת הב"ח דפסק בלאו הכי לאסור ביום ובלילה: (פ"ק טו) **אסורה בו**. עד הלילה בו. ר"ל, עד ועד בכלל, שראתה גם בלילה: ב"ה היום בו. ר"ל, כל היום שלפניו. וגם כאן שכתב ולפי מה שכתבתי ס"ק ז', קשה כמו שמקשינן בס"ק שלפני זה, אלא שגם תירוצי שכתבתי בס"ק שלפני זה יבא על נכון גם כאן, דא"כ: (פ"ק טו) **אין בו**. כשיעור הנמשך בו. ר"ל, ואם כן הכא נמי הוי ליה למימר דצריכה לפרוש כל השלשה ימים: **ראיה מרובה בו**. ר"ל, מכל מקום ראה אחת היא, וצריכה פרישה כשיעור הנמשך בו. אבל בכאן בשלשה ימים אי אפשר שתהיה הכל ראה אחת, אלא הראיה שראתה בראשונה כו': והפרישה כו'. משמע דתירוצן אחר הוא, ולפי הנראה הב"ח והפרישה לדבר אחד נתכוונו, וצ"ע לחלק ביניהם לפי הבנת הש"ך דתירוצן אחר הוא:

באר היטב

(ד) **הנעורים**. היינו י"ב שנים ויום אחד, [ש"ך ס"ק ין]: (ה) **ולא**. וא"ו מחלקת היא, כלומר או לא הביאה סימנים, כן הוא לקמן סימן קפ"ט סעיף כ"ז, [ש"ך ס"ק יא]: (ו) **לפסח**. נראה פשוט דהוא הדין בשעת וסתה עצמה דחד טעמא הוא, ט"ז [ס"ק ין] (ז) **ביום**. דביום ודאי טמאה היא, דאפילו ראתה קודם הנץ החמה מכל מקום היום היה ודאי בימי נדה, מה שאין כן הלילה היה בספק, הרא"ש. וכתב ש"ך [ס"ק יג] לפי זה אם רגילה לראות בין השמשות ולא קים לן אי קודם הלילה או לאחר הלילה אינה אסורה אלא בלילה. והב"ח כתב דראוי להחמיר מכת ספק לאסור ביום ובלילה והסכים עמו הש"ך [ס"ק יד]: (ח) **הנמשך**. כיון דודאי ראתה בסוף הלילה אולינן בתר תחלת הוסת, ואמרין שעיקר הוסת בלילה אלא שנמשך זמנו עוד במקצת היום, על כן אסורה גם באותו מקצת היום. ולפי זה אם רגילה לראות מקודם הלילה עד הלילה, אסורה כל היום ובלילה כשיעור הנמשך בו. וכתב ש"ך [ס"ק טו] לפי מה שכתבתי לעיל ס"ק ז' אם כן (בהנך) [בבית] הן החמה אסורה כאן כל הלילה וכל היום [שלפניו] וביום שאחריו כשיעור הנמשך בו, ובקודם הלילה אסורה כל היום וכל הלילה שלפניו ובלילה שאחריו כשיעור הנמשך בו ע"ש: (ט) **הראשונה**. ולא דמי לסעיף ה' דצריך לפרוש ביום כשיעור הנמשך בו, דהתם דבר מועט שנמשך ביום חשיב כוסת עצמו, מה שאין כן כאן שאי אפשר שתהיה הכל ראה אחת אלא תוספת דמים, וכיון שנשתלק עיקר הראיה נשתלק גם כן התוספת, אחרונים, [ט"ז ס"ק ט]:

ופעמים מאחרת חיישינן שמא היא באופן ששלשתן הוקבעו משום הכי חוששת לשלשתן, ע"ש: (ט) **שלא קבעתו**. משמע דאפילו ראתה הרבה פעמים כל זמן שלא קבעה וסת אינה חוששת כלל. ועיין בט"ז לקמן סימן קפ"ט ס"ק מ"ג שדעתו דאם ראתה ג' פעמים אע"פ שלא נקבע וסת מכל מקום חוששת כיון דמוחזקת לראות, ובנקודות הכסף שם [ס"ק יא] חולק עליו. ועיין בסדרי טהרה [סימן קפ"ט ריש ס"ק לה] וחוות דעת שם [ביאורים ס"ק לה] שהסכימו לדעת הט"ז: (י) **ביום**. עיין באר היטב [ס"ק ז]. ומה שכתב בשם ש"ך ולא קים לן אי קודם הלילה כו', ר"ל אי קודם שקיעת החמה או לאחר שקיעה, ולדענן וסתות חשבינן משקיעת החמה עד צאת הכוכבים וכן מעלות השחר עד נץ החמה ללילה, חוות דעת [נחישות] ס"ק יב: [ביאורים ס"ק ז]. ע"ש: (יא) **הנמשך בו**. עיין באר היטב [ס"ק ח]. ומה שכתב בשם ש"ך לפי מה שכתב לעיל כו', צ"ע, דהא בס"ק ז' כתב הש"ך דאם יש לה שעה קבועה די באותה עונה, וכאן הוי יש שעה קבועה, וצריך לומר דסמך עצמו על מה שכתב בנקודות הכסף הבאתי לעיל [ס"ק ז] דנשי דידן אין להם שעה קבועה, וכן מצאתי בחוות דעת [ביאורים ס"ק ז], ודוחק: (יב) **הראשונה**. עיין באר היטב [ס"ק ט]. ולפי זה אשה שראתה ב' פעמים בראש חודש ונמשך ראיתה עד ב' או ג' לחודש, ובפעם הג' לא ראתה בראש חודש רק בב' או ג' לחודש, לא קבעה וסת לב' או ג' לחודש, דאולינן תמיד בתר תחלת ראיה ובב' פעמים ראשונים היה בראש חודש. ועיין חוות דעת [חידושים ס"ק טו: ביאורים ס"ק ז] שכתב דדברי המחבר כאן דוקא בשופעת (או מזלפת) דודאי ראה אחת היא, אבל בפוסקת צריכה לחוש לכל הג' ימים, וכן בנדון הנ"ל קבעה וסת לב' או לג' דחיישינן אולי ראית יום ב' או ג' הוא עיקר, אמנם זה דוקא בכהאי גוונא שהימים שבתחלת ראיתה לא הוקבעו, אבל אם הוקבעו כגון שראתה שלש פעמים בראש חודש ונמשך עד ב' או ג' לחודש, אינה חוששת להראיות שבתוך נדחת ומיד שעברה עונה ראשונה מותרת אף בפוסקת, וכן כשהראיות שבתוך נדחת לא הוקבעו עדיין אינה חוששת לו ולא לעונה בינונית ממנה, ע"ש היטב:

י.א. כרזי יוחנן שם [מה] סוף דף י' [ראש"ש נדה פ"א סימן ד'; רשנ"א מורה הבית בית ז' שער ג יב, א]; יא.א. משנה שם ז, ב; יא.א. טור עמוד יב; רבינו ירוחם נמי כו ח"צ רכ, ג; רשנ"א שם:

י. טו. צרייתא שם דף ט' ע"א וכרנן: י.צ. גמרא שם ט, א: י.ג. דעת הרשנ"א צמורת הבית [שם יג, ג] מצעיא דההוא סגא מרבי יוחנן וכו' שם [ט, א]:

י.ד. ר"ן צפרק ב' דשבועות [ה, א סוף ד"ה וגרסין] לדעת הר"ף [שם ד, ג] והרמז"ס [איטורי ביאה ד, ט]:

טו. טור [עמוד יד] וכן כתבו המוספות שם דף (י"ז) [טז* ע"ה] [ה] ד"ה ורב נחמן, וכן הוכיח הרשנ"א צמורת הבית [האריך שם טו, ג ויקלר שם טו, א] מסוגיא דהתם ודאב"ד [נעלי הנפש שם הלכה ג] והגהות מיימוני [איטורי ביאה ח אות ה] ועוד פוסקים [מגיד משנה איטורי ביאה ח, יג בשם הרמב"ן הלכות נדה פ"ה הלכה י]:

ציונים דרמ"א
עם ציונים מהש"ך

(*) סעיף לג:

(ז) טור [עמוד יד]:

(ח) כן משמע בב"י [עמוד יג ד"ה אלן]:

יב

שפתי כהן

יז משהובר עוברא בו'. צסימן קפ"ט [סעיף לג] יתצאר כמה זמן שיעור הכרת עובר: יח ב"ד חדשים. עיין צאהע"ז סימן י"ג סעיף י"א אי חדש העיצור עולה למנין^(*). יט אין צריך לפרוש בו'. מנאמי בהגהת מהרש"ל לטור וז"ל, ונראה לי דמיירי

^(*) שלא קבעה וסת ארבע פעמים^(ז)

צימי עיצורה או צימי מניקתה אלא שחוששת לוסתה הראשונה, ודו"ק, עכ"ל. וכן כתב בהגהת דרישה [פרשה] סעיף ט"ז,^(ז) ועיין לקמן סימן קפ"ט סעיף ל"ג: ב סמוך בו'. כתב הפרישה [דרישה אות ד] משמע דוקא סמוך, אבל בזמן וסתה עצמו נריך לפרוש, וכן לעיל ס"ק י"ב גבי קטנה, ומיהו אין זה דיוק גמור בו'. וכן נראה ממה שכתבו המחבר והעטרת זהב [לגוס סעיף ז] ואפילו בתוך וסתה מותר בלא צדיקה, וכן משמע מדברי הרא"ש [נדה פ"א סימן ד] ושאר פוסקים: בא אב"ד לכתחלה בו'. ולא דמי למעוצרת ומניקה דצסמוך דאפילו לכתחלה אין צריכה צדיקה, דמעוצרת ומניקות חזין

דדמיהן מסולקים, אבל היתה צמחצא לא צריר לן כולי האי דתהא מסולקת דמים, דהא חזין כמה נשים אע"ג דהוו צמחצא לא שינו את תפקידם, צ"י [עמוד יד ד"ה ואם תאמר] והאחרונים: בב שאר נשים. דעלמא שאין מעוצרות ומניקות או צמחצא:

יורה דעה קפד הלכות נדה

י וביון שעברה העונה ולא ראתה מותרת:

ז יא [ט] אם הגיע וסתה בימי עיבורה

יא* (י) יז [יד] משהובר עוברא יא** או בימי

מניקתה יי [טז] [טז] ו שהם יח (י) ב"ד חדשים

משנולד הולד אפילו מת הולד יט [טז] אין צריך

(יז) לפרוש ב סמוך לוסתה יי* [טז] ואפילו בתוך

וסתה מותרת בלא בדיקה הגה ועיין לקמן סוף סימן קפ"ט (*):

ח יי [יז] היתה נחבית במחבא מפני פחד והגיע

שעת וסתה (יא) יח אינה חוששת לו: הגה

[יח] ויש אומרים דוקא אם עבר הוסת ולא צדיקה ולא

הרגישה טהורה בלא צדיקה בא [א"י] אבל לכתחלה

(טז) צריכה צדיקה:

ט יי בב [יט] שאר נשים צריכות (טז) בדיקה

(יז) בשיגיע הוסת עבר הוסת ולא בדקה

ולא (יח) הרגישה טהורה בלא בדיקה טי [כ] ויש

(י) משהובר עוברא. עיין סימן קפ"ט [סעיף לג] שיעור הוכר עוברא. והטעם שאז אין דמים מזין צאשה, וכן צימי מניקתה אפילו מת הולד, דמתוך לער חצלי לידה אצריה מתפרקין ודמיה מתסלקים ואין מחזין עד כ"ד חדש, ועיין בסעיף שאחר זה:

(יא) אינה חוששת לו. כן כתב

צ"י [עמוד יג ד"ה והרשנ"א] בשם

הרשנ"א [מורה הבית בית ז' שער ג

י, ג] דאפילו לכתחלה אינה

חוששת, והיה זו כמו מעוצרת

דסעיף ז'. אלא שהטור כתב בזו

שחוששת לוסת אלא שאם עבר

היום בו' וכמו שכתב רמ"א אחר

כן בשם יש אומרים, והקשה צ"י

[עמוד יד ד"ה ואם תאמר] על הטור

דהא צמרא [ט, א] יליף רבי יוחנן

דין מעוצרת מדין היתה צמחצא

דאינה צריכה צדיקה והיאך נחלק

ציניהם, והאריך צפנפול זה.

ומו"מ ז'ל [צ"ח עמוד יג ד"ה אלן]

כתב דהיה להטור והרא"ש גירסא

אחרת צגמרא. יי וצ"ענ"ד נלאין

הצורים כפשוטן, דגבי סלוק

דמים משום פחד אינה למימש

שמא צאותה שעה שחוקק לבעלה

יאה הפחד מלבה, וכיון שהיא שעת וסתה אפשר שאז חטמא כי

אורח צומנו צא, ולא אמרו זה שחרדה מסלקת הדמים אלא אם

היתה כל שעת הוסת צחרדה ולא הפסיקה ממנה, וזהו דבר צרור

אם היתה צפחד צתחלת שעת הוסת וינאה מן הפחד בתוך אותו

זמן הוסת, דלא היא כשאר נשים דחזר טבעה למקומה הראשון,

ועל כן לא תשמש עד אחר שעברה כל שעת הוסת, מה שאין כן צמעוצרת שכבר היא מסולקת דמים ואין חשש לאסור אותה אפילו צשעת

הוסת. ונמלא שאין דמיון מעוצרת להיתה צמחצא אלא אחר גמר הצחרדה דהיינו אחר שיעור הוסת שהוא סלוק דמים צודאי, והיינו כל

אחת לפי דרכה, צו אחר עבור הצחרדה וצו אפילו חיקף, ועל כן פשט צגמרא צמעוצרת לכתחילה מהיתה צמחצא כל זמן הוסת, שאחר

כן אינה צריכה צדיקה. וזה נכון וצורו. ותמיהני על המפרשים שלא הרגישו צצבר זה, כי סבירא נכונה היא וראוי לקצוע כן הלכה:

הגהות רעק"א

צפעס אחת חוששת: (ח) (ש"ע פ"ח) אינה חוששת לו. עיין מגן אברהם (א"ח סימן ג' ס"ק י"ד):

פתחי תשובה

בסעיף ב' צריך שיהיה מוך דחוק שם כל הב' או ג' ימים דכשעת וסתה דמיון, וצריך ללמד זה תוך ביתו, חוות דעת [ביאורים ס"ק ט; חידושים ס"ק כג]: (יח) הרגישה. ואם בדקה עצמה ונאבד העד אסורה, דשוב ליכא ראיא מהא דלא הרגישה דסברה הרגשת עד הוא, וכל שכן אם השליכה או פשעה באבדית העד אסורה, חוות דעת [ביאורים ס"ק יא; חידושים ס"ק כד]. ולפי זה הוא הדיון אם בשעת וסתה הטילה מים גם כן טמאה כשעבר הוסת ולא בדקה ולא הרגישה, דאימור ארגשה וסברה הרגשת מי רגלים הוא, דמהאי טעמא כתבתי לעיל ריש סימן קפ"ג [ס"ק א] דאם ראתה אחר הטלת מי רגלים אף בלא הרגשה הוא דאורייתא, וצ"ע. ופשט דכל זה אפילו אם בדקה עצמה אחר הוסת ומצאה טהורה גם כן טמאה, כיון דחיישנן דבשעת וסתה ראתה על העד או נפל לארץ ולא ארגשה, דסברה הרגשת עד או מי רגלים הוא. עוד כתב החוות דעת [ביאורים ס"ק י; חידושים ס"ק כו], אם עבר ג' פעמים יום וסתה ולא בדקה ולא הרגישה לא מיעקר וסתה, וכן אם באמצע השלש פעמים לא בדקה ולא הרגישה ביום הוסת מצטרף הראיות שאחר כך שראתה ביום הוסת לג' פעמים לקביעת וסת ע"ש. ונראה קצת דדוקא וסת קבוע לא מיעקר בכהאי גוונא, בין שהיה קבוע בתחלה בין שנעשה קבוע על ידי צירוף הראיות שאחר כך, וכמו שכתב החוות דעת [ביאורים שם] דאמרינן מכא חזקה דוסתות שראתה אפילו בלא הרגשה, אבל וסת שאינו קבוע דמיעקר בפעם אחת אפשר דנעקר גם בכהאי גוונא, וצ"ע:

אוצר מפרשים

דאין [צ"ל] [ר"ל] שצריך לפרוש כל הג' ימים, אלא יום ראשון שרגילה להקדים קודם הוסת שהיה לה למכבר, והיינו נמי תחלת הראיה לבד, ע"ש ודו"ק. ועיין בספר סדרי טהרה [ס"ק ט] שכתב דאם כן צריך המורה לחקור בעברה עונה ראשונה ולא ראתה, אם ראתה בימי וסתה ימים רצופים או לא, כדי שנדע אם צריך לפרוש גם בשאר ימי משך הוסת דשמא לאו רצופים ראתה, וסוגיא דעלמא לאו הכי הוא, ע"ש דמאריך ומפלפל הרבה בזה: (נצי צבונה) ח [ש"ך ס"ק יט] ש"א קבעה וסת בו'. ועיין בסימן קפ"ט בט"ז ס"ק מ"ח: (דג"ל מרבבה)

[טו] **שהם כ"ד חדשים.** וקא שמניקא ארבע אף חמש שנים אין לה דין מניקא רק כ"ד חודש, כן מצאנר בש"ס לדעה שם [ט, א] וצ"ל בסוף סימן קפ"ט (עמוד ע' ד"ה וגי'): [טז] **אין צריך לפרוש.** ואם רחמא שלשה פעמים חוץ מי עיבורה וימי מניקתה יתבאר לקמן קפ"ט (סעיף ג) דמושת על כל פנים לוקט שנים קצוות, וכן כמעט בהנהגה דרישה [פרישה אף טז] וכן בש"ך ס"ק י"ט, ע"ש:

עולה למנין, רק הרמ"א שם כתב ויש אומרים דלכתחלה יחוש אפילו
ר עולה למנין. וכתב בפלתי [תפארת ישראל ס"ק ח] שמצא בש"ך הישנים
שם דאין חדש העיבור עולה למנין, וכיון לדעת רמ"א שם. וסיים הפלתי,
הכא דעולה למנין, דמאן דאמר שם דאין עולה למנין הוא התרומת
יקתו שתי שנים, עיין ברש"י [ד"ה רבי יהודה], ובפרק אף על פי [כתובות
ד נקט שתי שנים אתאי לאפוקי חדש העיבור דלא שחיבני ליה למנין
ליום נמי הוא מצטין לפרושי ליה מנין שנות העולם ולהשלים כשהגיע
למנין שתי שנים, ואם כן הכא מורה, דהא טעמא דאמרנין שהמניקה
לפי שהדם נעבר ונעשה חלב והוי קולא וחומרא, להאי טעמא קולא
תוך כ"ד חדש הרי היא כשאר נשים, דכיון שאינה מניקה חוזר הדם
מסתלק ואין נפשה חוזרת עד כ"ד חדש, וגם להאי קולא וחומרא איכא
ל"ה חדש היא מסולקת דמים, אבל הוי חומרא דלאחר כ"ד חדש אפילו
[כאן] כרובנן, כמו שכתב ואפילו מת הולד. ואם כן הכא דלא נזכר כלל
דאפילו השנה מעוברת אין לה דין מניקה יותר מכ"ד חדש, ע"כ:
מד' פעמים, שושת הפלגה היינו כגון שראתה היום לסוף כ' יום פעם
וראשונה אינה מן המנין לפי שאינה בחפלה. אבל בקובעת וסת ליום
סת בה' לחדש. וכונת המהרש"ל דלא קאמרי (ה"א) אין צריך לפרוש
ימי מניקתה, והטעם, דכשהגיע ימי עיבורה ימי מניקתה נעקר אותו
ימי מניקתה בעצמן, הן וסת הפלגה בד' פעמים או יום ידוע לחדש
סימן קפ"ט סיף ל"ג, ר"ל, דיש שם מחלוקת הפוסקים, דעת קצת
מנימא לן שם לחוששת כדרך שחוששת שאר אשה שאינה מעוברת או
עמים, הואיל והיא מעוברת או מניקת נעקר בפעם אחת, ע"ש: (פ"ק
ל בתוך וסתה מותרת בלא בדיקה, הלא הפרישה חבר ספור על עמה. ועל
שמוע דוקא כו': ומיורא אין זה ח"ל. והו מדברי הפרישה עצמו. והרי
וסתה כו'. ר"ל, דמהיכי יתני נאמר שהמחבר חולק על הטור, מסתמא
ומעוברת ובין גבי קטנה אין זה דוקא, מטעם שכתב הפרישה נדקט
כתב גם כהני דאין צריך לפרוש סמוך כו', והוא הדין אפילו בתוך
קמא גדה (ט' א') בעא מיניה ההוא סבא מרבי יוחנן, הגיע עת וסתה
דאורייתא בעי בדיקה, או דלמא כיון דדמים מסולקין לא בעי בדיקה.
בין בדיקה טהורה, שתרדה מסולקת דמים. ורבי מאיר, על כרחך סבירא
ליון דאיכא תורה דדמים מסולקין ולא בעי בדיקה, הכי נמי במעוברת
למעוברת, אמאי כתב בסמוך במעוברת אפילו לכתחלה אינה צריכה
הש"ס דפשט מעוברת מדין מתבואה היינו מכח כל שכן, דהא היתה
בדיקה טהורה, כל שכן במעוברת. ולמד הטור חלוק זה דמחבא לכתחלה
ה בדיקה, דהא לא בעא ההוא סבא מרבי יוחנן אלא כדיעבד, מדקאמר
חוששת לוסתה או לא. וכן נמי במאי דפשט ליה רבי יוחנן גתיתוה,
אלא שדעת הטור דעד כאן לא איבעיא לן האי בעיא ופשטיה דבדיעבד
לכתחלה נמי אינה חוששת, דמסבאר ידעינן ליה ולא איצטרך למבעיא.
מסולקת דמים אמרנין דלמאן דאמר וסתות דרבנן לכתחלה נמי אינה
דאן דאמר וסתות דרבנן, מסתיין דנימא בד' הדיכי דעבר יום וסתה ולא
ה, אלא לכתחלה מיהא צריכה בדיקה, עכת"ד הבי"ש, ע"ש:

ביאור הגר"א

אלמא כו' אבל מגופה לא משמע שהוא דאורייתא, אלמא אף למאן דאמר דרבנן דוקא שעבר ולא בדקה: [יט] [פסוקי ט] שאר נשים ב' עבר כו'. דקיימא לן וסותת דרבנן, ועיין תוספות שם (טז, א) ד"ה ורב נחמן כו', ועיין תוספות ט"ז א' סוף ד"ה אפילו: [כ] ויש אומרים כו'. תוספות שם, א' וז"ל ורב נחמן ה"ל וכמו שאמר שם אהלים אומרים תבדק סבירא ראשונה סבירא לה דתבדק היינו בשעת וסת, ומה שאמר בפלוגתא דרב ושמואל ולבסוף בדקה משום שמואל הוא דאימור, וטעמם ממה שאמר ט"ז א' ובה ב' בר חנה אמר אפילו הגיע כו' ומשמע אפילו יתיב אחוה הושת רק שעבר העונה, דלא כמו שכתבו תוספות שם ד"ה אפילו, ורבי יוחנן דקאמר שם טו, בן מחשב ימי וסת כו' סבירא ליה ודמותא דאורייתא ולא קיימא לן כותיה, ועיין ר"ר [ה] בשבועות [ה, א] ד"ה וגו':

גליון מהרש"א

בזה נעקרים בפעם אחת לפי שאין אשה קוצעת וסמ' זימי נדמה, אם כן למי
דקיימא לך לקוצעת זימי נדמה בטור סימן קפ"ט [עמוד עט] יהיה לך עקירה ג'
פעמים: [ט] [שני עמודין] אם הגיע וסתה בימי עיבורה, ומכאן ה"ל' שפיק'
קמא דנדה סימן ד' דמאי דנתיב פסחאם עד צ' סמוך נדמה, שזימי אחרינא
הוא, ועין מה שכתבתי בזה ה"ל' הראש' [גילוי מהרש"ט נדה ג' ג'] [שם]
[א] [עמוד עט] וכן מצינו מ"ש שמה, וכן מצינו מ"ש שמה, [שם]
למלא יאל פחד מלבה בזה דג, דהרי רמ"א לא הוזכר משמשי דוקא, הגאון ר'
הכותן [מפא"ח ישראל ס"ק ט]: [יא] [שני עמודין] בהגה' אב"י אב"ת ה"ה בריב"ה
בדיקה, בתוספות נדה דף ט"ו סוף ע"א [ד"ה אפילו משמע דמי אלו מלוים זה
בזה, דלס' ביום וסמ' זריכה לחוש גם בעצב היום אסורה עד שמצדוק, דהא שם
הגיע שעת וסמ' יא' לפסח שכתב עבר היום, וכו' שכתב רש"י [ד"ה אלא הגיע]
צערוד דרך ההי' הוסמ':

(פ"ק יז) משהוכר כו'. שיעור הכרת כו'. אחר שלשה חדשים לעיבורה: (פ"ק יח) כ"ד כו'. באהע"ז סימן "ג סעיף "א, כצ"ל. ור"ל דשם נתבאר דלא ישא אדם מעוברת חבירו או מינקת חבירו עד שיהיה הולד שתי שנים, ואמרינן שם דחדש העבור אין עולה מן המניין כ"ד חדש, אלא אם נתעברה השנה צריך להמתין עד שיהא הולד כ"ה חדש. והכא נמי לענין מה שאין צריך לפרוש סמוך לוסתא בימי מניקתה, והואיל ומסולקת דמים, אם נתעברה השנה היא מסולקת דמים כ"ה חדש ומשולד הולד. אלא שקשה, הלא המתבר שם אדרבה כתב וחדש העיב

לחדש העיבור, ואין כתב הש"ך סתם ועיין באבן העזר דאין חדש דאין חדש דפוס קראקא שכתב ז"ל, עיין באבן העזר סימן י"ג סעיף י"א שיש אוכז ובאמת נראה אף למאן דאמר שם דאין חדש העיבור עולה למנין, ממ הדשן [סימן ריו], וראייתו מדתנן פרק מי שאתנו [גיטין עה, ב] כמה היא ט, א] נקט תנא א"ת חדש, מסתמא שתי הלשונות לתומרא נקט, והוא י"ט כ"ד חדש אלא שתי שנים מיום ליום בנינו, ונקט נמי כ"ד חדש דשתי ראש השנה, ע"כ בדרי. אלא דכל ראייתו הוא ממתנן פרק מי שאתנו מסולקת דמים פליגי רבי מאיר ורבנן [נהו ט, א], רבי מאיר סברא ליה הנה שאפילו מניקתו חמש שנים דין מינקת יש לה, וחומרא דאם מת הולקתה לקדמותו. ורבנן סבירא להו הטעם דאבריה מתפרקין בשעת לידה ודממותו להיפך ממה שכתבו לטעמא דרבי מאיר, דלרבנן לא שנא מת הולד תוך מינקת דינה כשאר נשים דכבר דמה חזר לה. והכי קיימא לן בשלחן ערוך בשום דוכתא שנה, רק כ"ד חדש, אם כן היה הלשון כ"ד חדש דוכתא (פ"ק י"ט) אין בו. ל"כ פעמים ב' ר"ל, כוסת הפלגה שאינה קובעת בפיקחא אחותו ועוד לסוף כ' ימים ועוד לסוף כ', ולכן צריכה ד', ראיות, שראוי יידע בחדש בג' ראיות סגי, כגון שראתה ג' פעמים בה' לחדש קובעת סמוך לוסתה אלא באותו וסת שהיה קבוע לה קודם שהגיע ימי עיבורו וסת לפי שאז היא מסולקת דמים, אבל אם קבעה וסת בימי עיבורה בג' פעמים, צריך לפרוש סמוך לוסתה. ועל זה כתב הש"ך ועיין לק הפוסקים דיש לו דין קבוע, שאינו נעקר אלא בג' פעמים, אבל אנן מינקת לוסת שאינו קבוע, אבל אין לו דין וסת קבוע אף שקבעתו בג' (כ) סמוך לו. אבל בזמן וסתה כו'. ואף על גב שכתב המחבר להדיא (כ) ובטור לא כתב רק שאין צריך לפרוש סמוך לוסתה, ועל זה כתב הפריי זה כתב הש"ך וכן נראה ממה שכתבו המחבר והעטרת זהב: ואפילו בו גם דעת הטור כן, ומה שכתב אין צריך לפרוש סמוך כו' בין גבי מינקת סמוך אידיד דרישא, הואיל שכתב ברישא דשאר נשים אפילו סמוך א וסתה מותרת: (מ"ק נא) אבל כו'. ולא דמי למעוברת וכו'. דאמרין בפ' בימי עיבורה ולא בדקה, למאן דאמר וסתות דאורייתא מאי, כיון דוסתות אמר ליה תניתוה, רבי מאיר אומר אם היתה במחבא והגיע שעת וסתותו ליה וסתות דאורייתא, כמו שכתבו התוספות ד"ה אי ליכא, ואפילו הו' דמים מסולקין ולא בעי בדיקה, ע"כ. וכיון דמדין היתה במחבא פשטין בדיקה. על זה כתב ולא דמי למעוברת כו': אבל היתה במחבא כו' במחבוא גרע ממעוברת ואפילו הכי אמרין התם הגיע שעת וסתה ולא צריכה בדיקה, דהא לכאורה אף במעוברת הוי ליה למימר דלכתחלה צרי הגיע וסתה בימי עיבורה ולא בדקה מאי, ולא אמר הגיע וסתה בימי עי כולה לישנא דברייתא בדיעבד קתני, משמע אבל לכתחלה צריכה בדיקה טהורה אלא למאן דאמר וסתות דאורייתא, אבל למאן דאמר וסתות דרב ומהשתם הכי מסתבר ליה להטור דרוקא במעוברת דחזינון דכל מעוברת חוששת, אבל היתה במחבא דלא ברור כל שעתא מסולקת דמים אפילו בדקה שמתרת, ולא אמרין בה אינה חוששת אפילו לכתח

[יד] [פסיע זין משהובר בוי. מתיניתן [סס] ד' ב': [טו] שהם בוי אפילו בוי. כהמים [שס] רבי יוסי רבי שמעון שם ובמגרא ט' א': [טז] ואפילו בוי. ממה שאמר שם מאי כיון בוי או דלמא בוי, ועל כרחיך אשעת וסת קאי דאם לא כן למא לא מספקא דלא תהני בדיקה שאמר ט"ז א', והכי הוה ליה למימר כיון בוי טמא או דלמא בוי טהור ולא בוי כר'. והוה לשון הראש"ש בפרק א' סימן ד' מהכא משמע בוי דאפילו בשעת וסת כר', וכן כתב בתורת הבית [בית ז' שער ג' יב. בן.]: [יז] [פסיע ח] היתה בוי. אף בשעת וסת, דהא מדמי לה שם למעוברת וכזכר לעיל [ס"ק טז.]: [יח] [הגה] ויש אומרים בוי. כן כתב הטור, וטעמו ממה שאמר שם [ט, א] רבי מאיר אומר אם בוי ולא בדיקה בוי שמעע שער הוה ולא בדיקה, ומה שאמר שם אלמא בוי ולא כר' ר"ל אחר שעת וסת, ומה שאמר שם טעמא דאיכא בוי.

על כדורך סצירה ליה דגם זה אין צריך, גם מהרצאה שהביא דלסן בן גס לריש לקיש
דסובר אין אשה קוצעת וסא צימי נדחה גם בן מיקשי אמאי נדה אינה צריכה
לנדוק, מוכח דאחז עונה של מחילת רציייה שוב אין צריך לפרוש, דלס לא בן
אחמי תקשה כדדוק למען דעת עד אחרי מתי עוד מפרסו, הן לשון הרצ"ד
שצברא"ש שכל זמן ואמר רצייה תשיב הלא כעונה אחת משמע צדדים שלישי
אחר זמן שדרכה למשוך רצייה תשיב לפרוש עד הלינה, לא שכן לשון רמב"ן
שצבור [עמוד יב] שחושש לכל ימי משך הוסא שכל יום ויום וסא בפני עצמו הוא,
ומכל מקום כבז הטור שהר"ה [הפגות על בעלי הנפש שער מקון היסחות סימן א
אות יא] כבז שאין צריך לפרוש אלא עונה ראשונה של הוסא, וכבז וזהו הפכים
א"א הר"ש"ן ז"ל, הרי מוצאך בן, ולא השו"ע הסיע להקל מדעת עצמו. ועיין כסדרי
מורה [ס"ק טו] שהקשה דהא הר"ש"ן בשם הסוברים (בספר בעלי הנפש להר"ש"ן)
שאיה חוששם אלא ליום אחד בלבד כבז משום שדארי ימי העונה א"א שריא למודה

טו*. טור עמוד יח
צסס הרשצ"א צמורת
הצית הארוך שם ד, ב;
מגיד משנה איסורי
ציאה מ, יג צסס
הרמב"ן הלכות נדה
פ"ה הלכה יח:
טו*. רשצ"א שם:
טו. יצמות דף ס"ב
[ע"ג] וציעויצין דף ק'
ע"ב:
טז*. יצמות שם:

ציונים לרמ"א עם ציונים מהש"ך

ט*. דרכי משה אות ז:
** סעיף ד:
יח. טור [עמוד טז] בשם
יש אומרים וכו' [עמוד
טז ד"ה וי"ש שם אומרים]
בשם רש"י [יצמות סג, ז
ד"ה וה"מ] וראב"ד [נעלי
הנפש שער הפרישה סימן ז
הלכה א] [כא] ורשב"א
[תורת הצית הארוך צית ז
שער ז ד, ב; הקצר שם שער
ג, מ, א] ורבינו ירוחם
[נתיב צ"ח כ"ג, ג]:
יב. ב"י [שם ד"ה ומ"ש
צסס] בשם סמ"ג [לאוין
ק"א, ג, טור והפוסקים
בשם רבינו תם] [ספר הישר,
תדשים סימן מה]:
יג. המגיד משנה פרק ד'
דאיסורי ביאה [הלכה יג]
ובהגהות שפרי דורא
[הלכות נדה ס"ק ז עט, א
ד"ה אמר] [וש"ס [יצמות
סג, ג] מביאה הבי" [שם]:
יד. גמירי יוסף פרק
הבא על יבמתו [יצמות
יע, ג ד"ה שיואל וד"ה
כמה]:

כג עד שתבדוק. כתב צ"י [עמוד טו ד"ה ומיהו] מממשעות
הפוסקים דאפילו אחרת זמן כמה [אחר הוסת כיון שצדקה ומלאה
טהורה, טהורה. והצ"ח [עמוד טו דגור ראשון] פסק דיש להחמיר
כמסקנת המרדכי [שנעונו רמו משלה] צסס ר"א ממין יראים השלם
סימן כו] וכספר התרומה [י]

וכהגהות שפרי דורא [הלכות נדה
סימן ז עט, א סוף ד"ה אמר ר' יוחנן]
צסס סמ"ק דדוקא צדקה ענמה
מיד לאחר וסמה מוך שיעור וסת,
אכל לא צדקה מוך הזמן אע"פ
שלאחר כך צדקה ענמה ומלאה
טהורה, טמאה, דחוקה אורח
צומנו צא ונפל לארץ, ע"כ [הצ"ח].
ולקמן סימן ק"ץ סעיף נ"א נמצא
איזה שיעור וסת, ע"ס: בד ובן
הוא לקמן סימן קפ"ט. סעיף
ד, וע"ס: כה ומב"ל בוקום
כו'. וצאו"ח סימן (רמ"ו סט"ו)
[רמ סעיף טו] כתבו הטור
[עמוד תכ"א] והמחבר מדברי

הרמב"ם [דעות ד, יט] דלא יבעול לא ציוס יציאה לדרך או ציאה מן
הדרך, שקשה לו. ועיין בלבוש שם [סעיף טו] וצמחצות הרב [ש"ח
הרמ"א] קל"ב סימן ז. ועיין בפרישה צאה"ע סימן כ"ה סעיף י'
וצצ"ח שם סעיף ג' [עמוד רכ"ה ד"ה ולא]: כו המחמיר כו'. סמוך
לוסתה. וצמחצות זהב [לבוש סעיף י] כתב גם כן כדברי הרב, וצאו"ח
סימן (רמ"ו) [רמ] סעיף ט"ו כתב דלילה קודם שיוצא לדרך מזה
לבעול אפילו סמוך לוסתה כמו שכתב ציו"ד סימן קפ"ד, ע"כ.
ודבריו סותרים זה את זה, והעיקר כדברי הרב כאן: כז דב"ל מיני

קורבה. אפילו חיצוק ונשוק. ואע"ג דכתבתי לעיל ס"ק ו' צסס הצ"ח דהחמיר אין להחמיר
כלל, כיון דיש אומרים דאפילו בתשמיש חיצוק ומזה איכא: כח תוך עונה אחת. דהיינו יוס או לילה כדאיתא צס"ס [יצמות סג, ג]
ונימוקי יוסף שם [יע, ג ד"ה שיואל וד"ה וכמה], והיינו י"צ שעות כדלעיל ס"ק ז, ודו"ק: כט צריך להחמיר. מיהו אם הולך לדבר מזה
אין צריך להחמיר כדאיתא צנימוקי יוסף שם, וכן כתב העטרת זהב [לבוש סעיף י] ופשוט הוא. ואף לדבר הרשות אם הולך לאורך גדול נראה
לדון צריך להחמיר, משום דהנימוקי יוסף מפרש כן הש"ס דסוף פרק הבא על יבמתו, ואין פירושו מחוור, גם כל הפוסקים לא פירשו כן:

ערך ל"חם למהרי"ק

סוף ספ"ה ב ועיין סימן קפ"ט דין ד': סוף ספ"ה י [לפקוד]. ואפילו בתשמיש מרובה [דילמא מטריד]: שם [אפ"י]. ויואל לדבר מזה אין צריך. [דילמא מטריד], עיין
טור אור"ח סימן ר"מ [עמוד תכ"א]:

ביאור הגר"א

[כא] או שהוא כו'. דעונתה באין לה וסת כוסת, כמו שאמר שם [א, א] אמר
ירש לקיש משום רבי יהודה נשיאה כו', ועיין רש"י שם ד"ה בתוך כו' וכמו
שאמר שם ט' ב': [כב] [ספ"ה י הגה] ואפ"י כו'. רש"י שם [יבמות סב, ב] ד"ה
והני מילי כו' ושאר פוסקים. ותוספות שם ד"ה חייב חולקין, וכן הרא"ש שם
[פ"י סימן י]. [והפוסקים חולקים על תוספות וכתבו כיון דוסתות דרבנן כהאי

גליון מהרש"א

[יב] [ש"ש ספ"ה י] הרוצה לצאת לדרך. הרמב"ם פרק ד' מאיסורי ציאה הלכה
י"ב השמיט זה, וממה הרב המגיד מוצא צצ"י [עמוד טו ד"ה הוילא] ולמסורה
הראש"ד צספר בעלי הנפש [שער תקון הוספות סימן א הלכה א] מוצא צצ"י [שם
ד"ה ומ"ש שיש] נמן טעם דוסתות דרבנן וצמחצות מזה לא גזרו, והיה קשה ליה
לרמב"ם מאי דמקשה פסחים ע"ב ז' על מאי דמשי סמוך לוסתה, אי הכי
אפילו יצמתו נמי, על כן סובר דסתמא דש"ס לא סנידא ליה לדון זה. אכל הא

אוצר מפרשים

ט [ש"ש ספ"ה י] הרוצה לצאת לדרך צריך לפקוד אשתו אפ"י סמוך לוסתה.
בתשובות כנסת יחזקאל [סימן לג] רוצה להקל היכא דאירע טבילתה סמוך לוסת
מותרת בתשמיש, דליל טבילה הוי גם כן מצוה כמו יוצא לדרך. וכל האחרונים
חולקים עליו בספר סדרי טהרה [ס"ק יח] ופלתו [תפארת ישראל ס"ק יב] וחוות דעת
[ביאורים ס"ק יג]. וכן נראה לענ"ד ראייה ברורה לדבריהם ז"ל דאסור סמוך לוסת
כליל טבילה, דהא הראב"ד בספר בעלי הנפש [שער תקון הוספות סימן א הלכה י] הקשה
אהא דאמרין בש"ס דנדה ס"ו [ע"א] בהחייא דאחיא לקמיה דרבי יוחנן דכל אימת
דהוי סלקת מטבילת מצוה הות קחויא דמא, אמר לה שמא דימת צריך לעלות כן
לכי והבעלי לו על גב הנהר, והקשה הראב"ד ז"ל דהא בלילה זו תראה וצריך
לפרוש סמוך לוסת, ומה הוכיח הראב"ד בספר בעלי הנפש דהיכא דקובעת וסת
לשעה אין צריך לפרוש סמוך לוסת, וכן הרמב"ן [שם ד"ה הא דא"י יוחנן] והר"ן [שם
ד"ה לבי והבעלי] בחידושיהם הקשו זו, ותיירצו דהוי ליה כוסת של קפיצות דהר"ן צריך
לחוש כל זמן שלא קפצה. והרי הראב"ד גופא סובר דיוצא לדרך חייבת בתשמיש
אפילו סמוך לוסת, וכן דעת רוב הפוסקים. ואי נימא דליל טבילה דינו כיוצא לדרך,
אם כן מאי קשיא להו להראשונים ז"ל, דהלא שם ליל טבילה הוה וכדקאמר הש"ס
וכל אימת דהות סלקא מטבילת מצוה, ורבי יוחנן צוה לה להבעל על גב הנהר,
וכיון דהוי ליל טבילה מותר בסמוך לוסת. ומה מבואר דעת הראשונים ז"ל דליל

נקודות הבספ

בן פירוש אפ"י אם יא
בדקה כו'. ויש מחמירין
בזה, כמו שכתבתי צס"ך
ס"ק כ"ג, ע"ס:

הגהות והערות

[יח] כן הגירסא צספ"ה,
ובס"א הגירסא זמן מה:
[יח] לפנינו צספר התרומה
ובסמ"ק ליתא:
[יח] לפנינו צס"ך ליתא,
ואולי צ"ל ויהי"ו, והוא
נכ"ק יד:
[כ] עיין צמחצות מלאכה שם
דשיעורו קאי רק ארצין
דחולשת הגוף המונע צנאר
היעז שם:
[כא] נדפס רק צתק
ממחזות ספר בעלי
הנפש, וכן צמחצות קאפס
עמוד כז:

טבילה אין דינו כיוצא לדרך ואסור בתשמיש, כן נראה לי ברור. ותמהני על כל
האחרונים שלא הרגישו בראיה זו:
י. [שם] הרוצה לצאת לדרך וכו'. עיין בתשובות כנסת יחזקאל סימן ל"ג דרוצה
להקל בליל הטבילה אפילו תוך עונה הסמוך לוסתה, ומדמי לה ליוצא לדרך.
ובספר סדרי טהרה [ס"ק יח] ובחוות דעת [ביאורים ס"ק יג] חלקו עליו, דלא מצינו
שום מעלה לליל טבילה ושאר מצות עונה שנתנו חכמים, ע"ש שהאריכו בזה
שלא להקל כלל:
יא. [הגה] שם [ב] מוסר מוסר המהמיר וכו'. כתב הש"ך [ס"ק כה]. ובא"ח סימן ר"מ
כתב הטור דלא יבעול לא ביום יציאה לדרך או ביאה מן הדרך שקשה לו. ולי
נראה לתרץ, שכתב מחותני בעל המחבר עטרת זקנים [שם ס"ק ב] בשם מהרש"ל
[בתהנות הטור אה"ע סימן כה ד"ה ביום] כשהולך ברגליו בדרך או קשה לו ולא ישמש,
וכאן איירי כשהוא יושב בקרון או רוכב ואז חייב לפקוד: (בית ד"ח יהודה, יא)
יב. [שם] דב"ל מיני קורבה כו'. ואפילו בחובק ונשוק דמחמיר לעיל הבי"ח, וכאן אין
להחמיר כלל, [ש"ך ס"ק כז]. והו' לפי סברת הבי"ח, אבל לפי סברת ט"ז לעיל ס"ק
ג' דמן הדין אסור, נראה לי לאסור אף כאן, רק בריצוי דברים מחויבים לעשות.
ובפרט דקיימא לן בהומניו לא להדריס הוי דרך מצוה ואין צריך לפקוד אותה,
כמו שכתב המורים, שאסור בחבוק ונשוק, כן נראה לי: (בית ד"ח יהודה, יב)

יורה דעה קפד הלכות נדה

מחצית השקל

תורת השלמים

טו

[יז] **אם יש לה וסת.** פירוש שקצנה שלט פעמים, אבל אי לא קצנה שלט פעמים והוא פחות מעונה ציונים, כגון שראתה מכ"ה לכו"ה וכו"ה וכו"ה זה אע"פ שלא בדקה כיון שלא הרגישה דם טהורה בלא בדיקה, כן כתב הטור סוף סימן זה [עמוד יח], ועיין בפרישה [נאות יח] וצט"ו [ס"ק ג] מה שמתלכס בזה שלא תקשה מסימן קפ"ו [פס"ק ג]: [יח] **צריך לפקוד את אשתו.** הרמב"ם השמיט דין זה ותמה עליו הרב המגיד בפרק ד' מהלכות איסורי ביאה [הלכה יג], ולענ"ד נראה שהרמב"ם חיל לשיטתו שכתב בפרק ד' מהלכות דעות [הלכה יט] שלא יבעול ציוס יצאה לדרך או ביאה מן הדרך משום סכנה, ע"ש. הטור והמחבר ששעמיקו דברי הרמב"ם אלו באו"ם סימן ר"מ [פס"ק טו] וצאה"ע"ו סימן כ"ה [טור עמוד רנה] חילי לשיטתייהו דתפסי עיקר כפירוש ר"מ דפקידה זו אינה תשמיש רק דברי ריבוי, כן נראה לי פשוט. אכן הלבוש באו"ם [פס"ק טו] והרב בשמחנה [ש"ס רמ"א] סימן קל"ב מחלקים בענין אחר, וכן כתב הר"ם בצה"ע"ו [עמוד רנה ד"ה ואל], וע"ש בפרישה [נאות יח]. ולענ"ד נראה כמו שכתבתי, כדי ליישב בזה גם כן מתימה הרב המגיד על הרמב"ם שהשמיט דין זה: [יט] **תבא ע"י ברכה.** כן כתב הסמ"ג בסימן קי"א [ג], [ד] דהמחמיר מצא עליו צרכה, וכתב מהרש"ל שם בציאוריו [עמוד שלמה עמוד ז ד"ה ואל"פ ח"ל], וקשה לי איך שייך לומר והמחמיר מצא עליו צרכה, הואיל ואמר חייב לפקוד את אשתו אדרבה זה קרוי מומר מי שמדקדק לקיים המצוה ההלכתה, בשלמה אי אמר מומר לפקוד שייך לומר והמחמיר מצא עליו צרכה, וכתב שם כמה מירוצים לזה, ע"ש. ולבסוף מסקין ח"ל, אי נמי הכי קאמר, המחמיר על עצמו ומונע מללך בדרך סמוך לוסתה כדי שלא יכניס עצמו בספק מצא עליו צרכה. וזה הוא שלא נדעת הרב כאן, שכתב דהמורה לפקדה בצדדי ריבוי, והנכון נראה לי לנהוג היכא דלפטר כמהרש"ל, דלא יוכל ללל הדעות: [כ] **וכבר נתבאר דבכ"י מיני קורבה ואהבה שרי.** פירוש אפילו אם אינו יולא לדרך, אם כן ציואל מחויב לעשות כן, צ"י [עמוד טו ד"ה ופרישה]. וכתב הש"ך [ס"ק מ] דאפילו לעת הצ"ח שכתב המחמיר בחנוך ושוק מצא עליו צרכה כמו שכתבתי לעיל ס"ק ד', מכל מקום ציואל לדרך שאני, ואין להחמיר כלל: [כא] **צריך להמתין.** והיינו נמי דוקא לדבר רשות, מה שאין כן בחולך לדבר מלוה. ואף אם חולך לדבר הרשות לזורך גדול נראה דאין צריך להמתין, ש"ך [ס"ק טט]:

ותטבול תוך עונה אחת קאמר דצריך להמתין, וכיון דאמרינן התם בש"ס והני מילי לדבר הרשות אבל לדבר מצוה לא, ולדעת רוב הפוסקים הכי קאמר, כמו שכתב הרב ואם חולך לדבר מצוה אין צריך להמתין: **משום דהנימוקי יוסף מפרש בו,** כצ"ל. ועיין פלתי [תפארת ישראל ס"ק יב] שכתב דאם נודמן שנמשך זמן טבילתה כל כך עד סמוך לוסת נדתה, אע"פ שבעלה רוצה לצאת לדרך תוך עונה אחת לטבילתה רשאי, ואין צריך להמתין על טבילתה. דממה נפשך, אם תפרש כפירוש הנמוקי יוסף דסמוך לוסת טבילתה קאמר דצריך להמתין, אין כאן היתר ליוצא לדרך לשמש עמה סמוך לוסת נדתה, ואם כן לא יועיל מה שימתין. ואם תפרש הסוגיא כפירוש רוב הפוסקים דסמוך לוסת נדתה קאמר, ואם כן יש כאן היתר ליוצא לדרך לשמש סמוך לוסת נדתה, אכן לדידהו אין כאן חיוב כלל להמתין על טבילתה אם יוצא לדרך והיא נדה, אפילו תוך עונה לטבילתה, ומשום הכי כתב דאסור להמתין על טבילתה ולבעול סמוך לוסתה אפילו תטבול תוך עונה אחת, ע"ש. ואף שהמנחת יעקב [תורת השלמים סימן קפד ס"ק טט] כתב אם ליל טבילתה סמוך לוסתה התירו לו לשמש, דהא חייב אדם לפקוד אשתו בכלל טבילתה,

באר היטב

(י) **שתבדוק.** מהפוסקים משמע דאפילו איתרה זמן מה אחר הוסת כיון שבדקה ומצאה טהורה טהורה. והב"ח פסק דיש להחמיר דדוקא בבדקה עצמה מיד לאחר וסתה תוך שיעור וסת, אבל לא בדקה תוך הזמן אע"פ שלאחר כך בדקה עצמה ומצאה טהורה טמאה, דחזקה אורח בזמנו בא ונפל לאינן, [ש"ך ס"ק גנ]: (יא) **קבוצ.** אבל אם אין לה וסת קבוצ אע"פ שלא בדקה כיון שלא הרגישה טהורה, עיין ט"ז [ס"ק יג]: (יב) **שרי.** כיון דוסתות דרבנן במקום מצוה לא גזרו, [סס ס"ק יד]: (יג) **לפקדה.** באו"ם סימן ר"מ כתב הטור בשם הרמב"ם דלא יבעול אף ביום יציאת הדרך או ביאה מן הדרך שקשה לו, ע"ש, [ס"ק נה]: (יד) **שרי.** אע"ג דכתבתי לעיל בשם בית דהמחמיר בחבוק ונשוק תבוא עליו ברכה, נראה דהכא אין להחמיר כלל כיון דיש אומרים דאפילו בתשמיש חיוב ומצוה איכא, ש"ך [ס"ק נז]. **אשה שזודמן ליל טבילתה** כלילה סמוך לוסתה, דהיינו שמצאה כתם טמא והגיע זמן טבילתה כלילה שהוא וסתה תמיד לראות, פסק בתשובת כנסת יחזקאל שאלה ל"ג דמותרת לטבול כדי לקיים העונה, אבל בעת וסתה ממש פירוש בשעה שרגילה לראות אסורה, אך בסמוך לוסתה מותר. והגאון בעל מנחת יעקב בסימן קפ"ז [מורה השלמים ס"ק טט] נסתפק בזה, ע"ש: (טו) **להמתין.** מיהו אם חולך לדבר מצוה אין צריך להמתין, ואף לדבר הרשות אם חולך לצורך גדול אין צריך להמתין, ש"ך [ס"ק טט]:

יחזקאל הנ"ל, ועיין בתשובת שיבת ציון סימן מ"א. נועיין בתשובות חתם סופר [י"ד] סימן ק"ע שכתב שנשאל אשה שהגיע ליל טבילתה ביום יציאת בעלה לדרך והוא בעונה הסמוך לוסתה, אם נאמר שבצירוף ב' מצות עונה דהיינו ליל טבילה ויום יציאה לדרך לא נחוש כלל למצות פרישה. ואסר בפשיטות, מחמת דמה שכתב רמ"א לחומרא בעלמא מתשמיש לדעתה היא מעיקר הדין, דהב"י [עמוד טו ד"ה ומישן] ושה"ש [י"ז] כתבו בזה משום דקיימא לן וסתות לא דאורייתא, ואני קבלתי ממורי ורבי ז"ל דאפילו למאן דאמר וסתות לאו דאורייתא מכל מקום פרישת עונה הסמוך לוסתה דאורייתא כו' [ע"י מה שכתבתי לעיל סוף ס"ק ג' מזה], ומעתה כיון דאיכא ספק דאורייתא בודאי אין להקל בתשמיש בעונה הסמוך לוסתה, אך בעונה דאביאסף ודאור זרוע בהאי יש להקל קצת, ע"ש: (כג) **שלא לפקדה.** עיין בתורת השלמים [ס"ק יט] שכתב דהיכא דאפשר יש לנהוג כמו שפירש מהרש"ל [עמוד שלמה לאיין קיא עמוד נו ד"ה ואע"פ] דלדברי הסמ"ג, דהמחמיר ומונע עצמו מללך בדרך סמוך לוסתה כדי שלא יכניס עצמו בספק תבא עליו ברכה, ע"ש: (כד) **לפקדה.** עיין באר היטב [ס"ק יג]. ועיין בשו"ת תשובה מאהבה חלק א' סימן ל"ד שכתב דשיעור הדרך בזה נראה שהוא שנים עשר מיל², ע"ש: (כה) **ותטבול.** עיין כרתי ופלתי [תפארת ישראל ס"ק יב] שכתב דאם נודמן שטבילתה יהיה סמוך לוסתה אין צריך להמתין, ע"ש: (כו) **צריך להמתין.** [ע"י באר היטב ס"ק טו]. ועיין בתשובות חתם סופר [י"ד] סימן קס"ב על דבר אשה העומדת עונה סמוך לטבילתה, ורוצה ליסע עם אביה למצות סנדקאות בלי רצון ורשות בעלה, לא נכון לעשות כזו מכמה טעמים. ע"ש:

(כ"ק כג) **עד כו'. איתרה זמן כו'.** כגון שוסתה היום ולא בדקה עצמה עד למחר: **תוך שיעור כו'. ר"ל,** ומצאה טהורה או טהורה. אבל לא וכו': **איוה שיעור וסת.** דהיינו כדי שתטול עד מתחת הכר או מתחת הכסת ותקנה עצמה בחורין ובסדקין: (כ"ק כה) **ומכ"ל כו'. ובאו"ח** סימן ר"מ סעיף ט"ו, כצ"ל: **שקשה לו כו'.** והכא אמרינן דצריך לפקוד לאשתו ביום יציאה לדרך, ואפילו רמ"א לא כתב דהמחמיר שלא לפקדה אלא בדברי רצוי תבא עליו ברכה אלא בסמוך לוסתה אבל באינו סמוך לוסתה מודה דצריך לפקדה בתשמיש. ועל זה כתב ויעיין בלבוש שם ובתשובת הרב כו'. ר"ל, שתיצו דלא אמרינן שקשה לו אלא ביום יציאה לדרך עצמו, אבל כלילה שלפניו אינו קשה לו, והכא דאמרינן דצריך לפקוד אשתו כשרוצה לצאת לדרך היינו כלילה שלפניו: **ועיין בפרישה כו'.** שתיצו דלא אמרינן שקשה לו אלא ביוצא ברגליו לדרך שצריך כת יותר, והכא מיירי ברוכב או בהולך על עגלה, אינו קשה לו. והמגן אברהם שם ס"ק כ"ט תירץ, דהרמב"ם קאמר מדרך הרפואה, ובגמרא [נבמות סב, ב] אמרינן מצד הדין. כלומר, מצד הדין צריך לפקוד לאשתו ביום יציאה לדרך אפילו בתשמיש, מיהו כיון שקשה לו לא יבעול אלא צריך לפייסה בדברי רצוי עד שתמתול לו, דאם יכול לפייסה עד שתמתול לו שפיר דמי. ובספר (אורחות חיים) [אליה רבה] [ס"ק גנ] כתב בשם תורת חיים [נבא מציעא קו, א ד"ה שלא] דהרמב"ם הכי קאמר, דהש"ס לא קאמר דצריך לפקוד את אשתו ביום צאתו לדרך ואפילו בתשמיש אלא בזמניהם שהיו גבורי כת, אבל בימים של הרמב"ם שכבר ירדה חולשה לעולם, וכל שכן בזמנינו, לא יבעול ביום יציאה לדרך מפני שקשה לו, ע"ש: (כ"ק כז) **המחמיר כו'.** ובעשרת זהב כתב כו' ובאו"ח סימן ר"מ סעיף ט"ו כו', כצ"ל: **דבציאה כו'.** דהעטרת זהב הוא הלבוש (שחולק) [שחילק] בין יום יציאה לדרך ללילה שלפניו, כמו שכתב לפני זה: **סותרים זה את זה כו'.** דכתב שם מצוה לבעול אפילו סמוך לוסתה, וכאן הוא עצמו כתב דהמחמיר שלא לפקדה רק בדברי רצוי תבא עליו ברכה כמו שכתב הרב: (כ"ק כט) **צריך כו'.** **כדאיחא בנימוקי יוסף שם כו'.** ר"ל, דבהאי דינא דיוצא לדרך צריך לפקוד את אשתו אפילו סמוך לוסתה רוב הפוסקים מפרשים דוסת נדות קאמר, והנמוקי יוסף מפרש דר"ל וסת טבילתה (דפירוש וסת זמן), וכגון שאשתו נדה

פתחי תשובה

(יט) **שתבדוק.** עיין באר היטב [ס"ק יז] בשם ב"ח. והאחרונים כתבו רא"ם לחוש לחומרא זו, ועיין בתשובת ושב הכהן סימן ל"ד: (כ) **אם יש לה וסת.** עיין ט"ז ס"ק י"ג ועיין בשו"ת תשובה מאהבה חלק א' סימן ל"ב מה שכתב בזה: (כא) **קבוצ.** עיין באר היטב [ס"ק יא]. ודע דכל זה מיירי בוסת הקבוצ לימים לחודא, אבל בוסתות שעל ידי מקרים שבגופה כיון שהרגישה במקרים הללו ולא בדקה אפילו בוסת שאינו קבוצ אסורה לשמש עד שתבדוק, כמו שכתב הט"ז בסימן קפ"ט ס"ק ל"ח ע"ש: (כב) **סמוך לוסתה.** עיין בתשובת כנסת יחזקאל סימן ל"ג שפסק דאם אירע ליל טבילה מכתם סמוך לוסתה מותר גם כן, והביאו באר היטב בס"ק י"ד. וכבר חלקו עליו הסדרי טהרה [ס"ק יז] והחולות דעת [באירות ס"ק יג] ובשאלת יעבץ חלק ב' סימן י', ע"ש. ועיין בתשובות גבעת שאול סימן ס"ב שהשיג גם כן עליו, והעלה לאסור טבילה סמוך לוסתה אף היכא דהוי ראייה גמורה, כגון אשה שיש לה וסת קבוצ מלי ליל יום וראתה פעם אחת ל"ח יום, וכשהגיע זמן הוסת דהיינו ל' יום מראה ראשונה שקודם י"ח אז הגיע זמן טבילתה מהרריה שראתה ל"ח יום, אסורה לטבול, ומכל שכן בנמצא כתם, ע"ש. וכן בתשובת נודע ביהודה תניא חלק י"ד סימן קי"ז [ד"ה ואני אומר] פסק גם כן דאסור, ואף בכלל שחידע ליל טבילתה סמוך לוסתה כתב גם כן לאסור ע"ש [ועיין בתשובת אהרן שלמה סימן כ"ג]. ועיין בתשובות אבן שהם סימן י"ד שהעלה גם כן דאסור, אך כתב דמכל מקום מותרת לטבול אפילו כליל שבת אף שאין זקוק לה בעלה, כיון דכל מיני קורבא שרי רק תשמיש אסור, ושאר מיני קורבא נמי מצוה הן ע"ש. ועיין עוד בשו"ת שער נפתלי בסוף הספר מה שכתב על דברי הכנסת

יחזקאל הנ"ל, ועיין בתשובת שיבת ציון סימן מ"א. נועיין בתשובות חתם סופר [י"ד] סימן ק"ע שכתב שנשאל אשה שהגיע ליל טבילתה ביום יציאת בעלה לדרך והוא בעונה הסמוך לוסתה, אם נאמר שבצירוף ב' מצות עונה דהיינו ליל טבילה ויום יציאה לדרך לא נחוש כלל למצות פרישה. ואסר בפשיטות, מחמת דמה שכתב רמ"א לחומרא בעלמא מתשמיש לדעתה היא מעיקר הדין, דהב"י [עמוד טו ד"ה ומישן] ושה"ש [י"ז] כתבו בזה משום דקיימא לן וסתות לאו דאורייתא, ואני קבלתי ממורי ורבי ז"ל דאפילו למאן דאמר וסתות לאו דאורייתא מכל מקום פרישת עונה הסמוך לוסתה דאורייתא כו' [ע"י מה שכתבתי לעיל סוף ס"ק ג' מזה], ומעתה כיון דאיכא ספק דאורייתא בודאי אין להקל בתשמיש בעונה הסמוך לוסתה, אך בעונה דאביאסף ודאור זרוע בהאי יש להקל קצת, ע"ש: (כג) **שלא לפקדה.** עיין בתורת השלמים [ס"ק יט] שכתב דהיכא דאפשר יש לנהוג כמו שפירש מהרש"ל [עמוד שלמה לאיין קיא עמוד נו ד"ה ואע"פ] דלדברי הסמ"ג, דהמחמיר ומונע עצמו מללך בדרך סמוך לוסתה כדי שלא יכניס עצמו בספק תבא עליו ברכה, ע"ש: (כד) **לפקדה.** עיין באר היטב [ס"ק יג]. ועיין בשו"ת תשובה מאהבה חלק א' סימן ל"ד שכתב דשיעור הדרך בזה נראה שהוא שנים עשר מיל², ע"ש: (כה) **ותטבול.** עיין כרתי ופלתי [תפארת ישראל ס"ק יב] שכתב דאם נודמן שטבילתה יהיה סמוך לוסתה אין צריך להמתין, ע"ש: (כו) **צריך להמתין.** [ע"י באר היטב ס"ק טו]. ועיין בתשובות חתם סופר [י"ד] סימן קס"ב על דבר אשה העומדת עונה סמוך לטבילתה, ורוצה ליסע עם אביה למצות סנדקאות בלי רצון ורשות בעלה, לא נכון לעשות כזו מכמה טעמים. ע"ש:

כל ממשנה שם [נדה]
דף ס"ג ע"ב וברייתא
שם דף ס"ד ע"א וע"ב
[רש"י שם ד"ה הגיע, ושם
ע"ב ד"ה ונאסר; רא"ש
פ"ט סימן ג פו, א];
כא* כרז הונא בריה
דרז יהושע שם לט, ב
וכן פסק הרשב"א
במורה הנבחרת ב' ז שער
ג יד, ב:

ציונים לרמ"א
עם ציונים מזה"ש

ה' טור [עמוד ס] בשם
רמב"ן [הלכות נדה פ"ה
הלכה כג]:

ו' בית יוסף [עמוד סא
ד"ה ומיהו כנר נתבאר]
לדעת רז"ה [השגות על
בעלי הנפש שער מיקון
הוספות אות יא] ורשב"א
[מורה הנבחרת ב' ז שער ג יד,
ב] ורא"ש [נדה פ"ט סימן
ג] ודורא"ב בספר בעלי
הנפש [שם סימן ג הלכה כד]
מביאו ב"ח ט"ז ט"ז ע"ב
[עמוד ס ד"ה כח בית
יוסף]:

(*) דעת עצמור:

נקודות הבספ

ה' (שם ס"ג כד) ותבחי
על דבריהם בו, לא קשה
מיהו, דמייירי כשתראה
אח"כ בפעם רביעית
תקבע וסת הדילוג, ולפי
דעת השתא לא נקבע לא
קראוהו קבוע כמו וסת
השוא דנקבע כנר, גם
שאר הוכחותיו שהוכח
דהרמב"ן חס להחמיר
כרז אינם מוכרחים,
וק"ל:

ז' (שם ס"ג כה) ונאסרה
הוא נגד התלמוד בו,
ומיקו דגירסת הרמב"ן
חלוקה בש"ס מגירסת
הרא"ש בו, וקשה, דהא
הטור כתב צתם דברי
הרמב"ן, אלא העיקר כמו
שכתבתי בש"ך ס"ק מ',
ומה שכתבו הטור
והרמב"ן ואם לאמר
ששינתה פעם או פעמים
ליום ל' ראתה לטוף ב'
כו, היינו שראתה לטוף ב'
אחר שראתה פעם שלישית
אחר ל', ואם כן אף על פי
שלא ראתה שלש פעמים
ביום ב' לא נעקר יום ב'
כיון שלא ראתה רק שמי
פעמים ביום ל', וראיה
שלישית ראתה אחר ל', אם
כן כשתראה לטוף ב' אחר
ראיה דלאת ל' חזר וסת
של ב' למקומו, וכן פירש
הפרישה [נדרים אות ט],
ע"ש:

ל"ט ובן עיקר, כתוב צמעדי מלך דף ר"ל ע"א [דברי חמודות
נדה פ"ט אות כט] תימה, דלעיל סימן קפ"ד סעיף ב' כתב דאשה
שמשתנית וסתה להקדים שנים או שלשה ימים או לאחר, כשמגיע
זמן וסתה צריך לפרוש ממנה שנים או שלשה ימים קודם או אחריו.

ו' [באר הגולה פ"ה נדה
הלכות נדה פ"ה הלכה כג]
והמשיכה ראשונה ימים י"ז וימים ט"ז

באייר ראתה והמשיכה ראשונה ימים (בג) ובסימן
התחילה לראות צ"ז בו (בד) יש אומרים שחוששת
(כד) לדילוג ולוסת שזה שהרי שלשה לראות שלש פעמים
צ"ז לחודש (בה) ויש אומרים שאין כאן וסת שזה כלל
[כ] דהולכין תמיד אחר תחילת הראיה ל"ט וכן (כה) עיקר:
יד [כ] היתה רגילה לראות יום עשרים הגה
(*) (כו) ויש לה צוה וסת (כז) קבוע ושינתה ליום

שלשים זה וזה אסורים ובשינוע יום עשרים
כא* (כז) לראיית (כז) שלשים אסורה משום וסת
הראשון ואם לא תראה בו חוששת ליום שלשים
שינתה פעמיים ליום שלשים זה וזה אסורים
שינתה שלש פעמים ליום שלשים הותר יום
עשרים ונאסר יום שלשים (כח) זו ואם לאחר

עשרים, כיון שלא ראתה יום שלשים, שאם אשה מדלגת וסת אחד
פעמיים ושלש פעמים ואינה רואה בינתיים לזמן אחר [כז] וחזרת
לראות לזמן הוסת לא נעקר הוסת, הרא"ש [נדה פ"ט סימן ג פו, א].
וכן משמע בש"ס [סד, א] ורש"י [שם ע"ב ד"ה ונאסר], וכן פירשו
הדרישה סעיף (מ"ח) [ת] והצ"ח בקונטרס אחרון [עמוד סא ד"ה
ואם] דברי הטור (שהם כדברי המחבר). וצמעדי מלך דף ר"ל
ע"ב [דברי חמודות שם אות כז] כתב דהטור סובר דלאו דוקא בשלא
ראתה בשלשים השלישי, אלא שעדיין לא הגיע, אפילו הכי כל
שחזרה וראתה לעשרים חזרה לקביעותה הראשון ואינה חוששת
לשלשים, ואף על פי שלא נעקר עדיין על ידי שלא ראתה צו אפילו
הכי זה שראתה בעשרים שהוא יום קביעותה הראשון מחשיב לה
לעקירה של שמי ראיות שלשים, עכ"ל [וכן נראה שפירש בפרשה
סעיף (מ"ח)]. ופירוש זה צ"ע [כ]. ועוד קשה, דאם כן אפילו לא
היה קביעותה הראשון צ"ב עקרה וסת השלשים, דכיון שראתה
אחר כך צ"ב אם כן עקרה הפלגה ושינתה ל' ואין צריכה לחוש
אלא להפלגת עשרים, וכדלעיל ס"ק ל"א, וברייתא [שם] ופוסקים
לא אמרין שצריכה לחוש ליום שלשים אלא היכא דלא שינתה
הפלגה ל'. ואף על גב דהרמב"ם פרק ח' מהלכות איסורי ביאה
דין ח' כתב גמ' ז"ל, היה דרכה לראות יום ב' ושינתה ליום כ"ב
שמיים אסורים, הגיע יום ב' [כז] וראתה טהר יום כ"ב שהרי חזרה
לוסתה הקבוע, ונעקר כ"ב מפני שלא נקבע שלש פעמים, עכ"ל,
וכן כתב הרב המגיד, שם מייירי צ"ב וכ"צ לחודש [כז] וכדמייירי התם
לעיל מיינה צהדיא הכי, והלכך אם לא היה לה מתחלה וסת קבוע
ליום ב' לחודש לא היה נעקר כ"צ לחודש צמה שראתה ב' צו,
וכדלעיל ס"ק ל"א, אבל הטור והמחבר דמייירי בהפלגות, שהרי
כתבו וכשיגיע יום עשרים לראיית שלשים כו', וכן מוכח מדכתבו
בתר הכי (בסעיף ט"ו) כעקירת וסת הפלגות כן עקירת וסת
החודש כו', אלא דעד השתא בוסת הפלגות מייירי, אם כן אפילו
לא חזרה לקביעותה הראשון רק ששינתה הפלגה שוב אין לחוש
להפלגת שלשים. נראה לי:

(בג) ובסימן התחילה בו. יש כאן חסרון, וז"ל ובאייר ראתה
צ"ז וצ"ז ובסימן וכו': (בד) יש אומרים שחוששת לדילוג
בו. קשה, הא זה מדברי הרמב"ן [הלכות נדה פ"ה הלכה כג] צטור,
בשם הרמב"ן [שם הלכה יב] דקיימא
לן כשמואל דנענין ארבע ראיות
לוסת הדילוג. ומיירי צ"י [עמוד נט
ד"ה וי"ש וכן] דהכא מייירי שהיה
לה כנר וסת קודם שהתחילה
לראות בדילוג, וצוה גם שמואל
מודה דסגי בשלש ראיות, כמו
שכתב בסעיף ז'. והיה לו לרמב"ן
לפרש כן דמייירי צאשה שהיתה
רגילה לראות מ"ד ל"ד יום
ושינתה וראתה צ"ז והמשיכה
כו', וצדרישה [אות ז] פרישה
אות מד' מציא בשם רש"ל [בהגהות
הטור] וכן פירש מו"ח ז"ל [צ"ח
עמוד ס ד"ה ראתה] דמייירי לענין
שאם תראה בפעם רביעית צ"ח
לחודש, ולפי זה מיושב מה שסיים

הטור חוששת לימים שהשלשה בהן כוסת הקבוע, ולשאר הימים
כוסת הדילוג, דמשמע דוסת הדילוג אינו קבוע עדיין, עכ"ל.
ותמהתי על דבריהם, דהיאך כתב שחוששת לשאר הימים כוסת
הדילוג, דהא כיון שלא נקבע הדילוג כדינו אין חוששין לו כשיגיע
היום שראוי לראות לפי דילוגה עד שכבר דילגה שלש פעמים
כדינה, דהיינו ארבע ראיות, וכמו שכתב בסעיף י"א. ואי מייירי
הטור שכבר ראתה בפעם הרביעית צ"ח, הרי גם וסת הדילוג
קבוע כמו וסת היום י"ז, ולמה קראו דוקא לוסת יום י"ז קבוע.
והנראה לענ"ד דהרמב"ן עצמו אע"ג דכתבו משמו שפוסק
כשמואל, מכל מקום הרמב"ן עצמו מחמיר להלכה כרז דשלש
ראיות סגי, וכמו שכתב בסעיף ז' בסופו. וראיה לזה, שהרא"ש
בפרק האשה שעושה זרימה [נדה פ"ט סימן ג] כתב שהרמב"ם
[איסורי ביאה ח, א] פסק כשמואל וגם להרמב"ן מסתבר כן, הנה לא
כתב שפוסק להלכה כשמואל כדרך שכתב דעת הרמב"ם, אלא
מסתבר ליה כן, אבל להלכה למעשה מחמיר בשלש אסור. וכן
מוכח מלשון תורת הבית הארוך [בית ז שער ג יד, ב] שכתב תחלה
דעת רבינו חננאל וראש"ד [כז, כרז, וכתב אח"כ שהרמב"ם פסק
כשמואל, והרמב"ן [חדושי נדה סד, א] סוף ד"ה ראתה] כתב דהכי
מסתבר, ומיהו יש לחוש לדברי ה"ר חננאל כו', עכ"ל. ומדכתב
ומיהו כו', משמע שהרמב"ן עצמו כתב כן אף על גב דמסתבר
ליה כשמואל ומיהו יש להחמיר כרז, דאי ימנא דהאי ומיהו הוא
לשון רשב"א לא היה לו לכתוב ומיהו, אלא ויש להחמיר כרזינו
חננאל, אלא על כרחך כדפרישית שהרמב"ן עצמו כתב כן להחמיר
למעשה. ואין להקשות ממה שכתב הטור [עמוד נח] בשם הרמב"ן
[הלכות נדה פ"ה הלכה כג] לעיל מזה, אירע לה ראיה ליום כ"ג כו',
משמע דנענין ארבע ראיות כשמואל, וכמו שזכרתי בסמוך לפני
זה [ס"ק כה], י"ל דשם קאי לענין קולא שמכאן ואילך לא תחוש
אלא לדילוגה, שאם נאמר שקבעה לה וסת הדילוג בשלש ראיות
היה נמשך מזה קולא שלא תחוש ליום (כ"ג) [כ"ב] כמו שכתבתי
שם, על כן הצריך שם ארבע ראיות, דאז דוקא ניזיל לקולא, מה
שאין כן כאן כשנאמר ששלש ראיות נקבע וסת הדילוג ימשך מזה

ווכר כתבתי מזה בסעיף ז' [ס"ק ט]. ומה שכתב הטור בוסת יום
י"ז שחוששת לו כוסת קבוע, פירושו ככל שאר וסת של אשה שהוא ביום שזה, ולא בדילוג, כמו שכתב צ"י [עמוד סא ד"ה וי"ש לפיקר].
ולפי דרכו של רש"ל לא היה לו לומר כוסת הקבוע צ"י הדמיון, כן נראה לענ"ד: (בה) ויש אומרים שאין באן וסת שזה
בו. אלא וסת הדילוג לחוד: (בו) ויש צ"ה בזה וסת קבוע. דאם לא כן כיון דשינתה ולא ראתה ביום עשרים נעקר חשש יום
העשרים, כיון שאינו נקבע כבר בשלש פעמים: (בז) לראיית שלשים אסורה. אבל אין מונין עשרים יום משעה שהיתה ראיה
לראות ליום עשרים, כיון שלא ראתה אותו פעם והמתינה עד יום שלשים. ועיין מה שכתבתי מזה בסעיף י"ג בתחלתו [ס"ק יח] צדין
ראתה בחד באייר או לא ראתה כו': (בח) ואם לאחר ששינתה בו. הם דברי רמב"ן [כז] צטור [עמוד סא]. [לכאורה הוא נגד
התלמוד, דהכי איתא בסוף פרק האשה שהיא עושה זרימה [נדה סד, א] היתה למודה לראות יום עשרים ושינתה ליום שלשים זה וזה
אסורין, הגיע יום עשרים ולא ראתה מותרת לשמש עד יום שלשים, הגיע יום שלשים וראתה, הגיע יום עשרים ולא ראתה, הגיע יום

ע"י המון והמון נקי טהורה היא וטהרה אפילו לעולם אם יהיה המון ברחמה שהמון הוא מוכיחה והוא קיים והוא עדיף ממכה. והוא נכון וברור. באופן שאני מסכים עם הרב מהורר"ח שבאשה שאין לה סיבה אין לסמוך על הצדיקה דא"כ אין לדבר סוף אלא שקדירותו של הרב מהורר"ח חסירה חבלין והחמיר בלי טעם אפילו בשעת צדיקה והא ודאי לימא כלל.

ומעתה אני אומר משפט האשה הזאת כאשר כתבתי בראשונה ואקדים הקדמה קטנה. דהנה בש"ע בסי' קפ"ו סעיף ג' אשה שאינה רואה בפחות מ"ד ימים אחר טבילהה אצל לאחר י"ד ימים אין לה קצב עד י"ד יום דינה כדין אשה שיש לה וסת. והנה אני אומר אם לקולא הרי זה כוסת קצוב במשך זמן הזה מעמה אני דן ק"ו לחומרא שהאשה שיודעת שעכ"פ לא יעברו עליה שבעה ימים שיהיו נקיים לגמרי אף שצמח ו' הללו אין זמנה קצוב באיזה זמן שחראה מ"מ צירוף כל השבוע הם וסתה הקצוב שעל כל פנים שבעה ימים לא יעברו בלתי דם. וא"כ כיון שאשה זו עד הנה הוחזקה כמה זמנים שלא תוכל לטהר עצמה לבעלה וזה זמן רב שאינה מספקת לספור ו"נ א"כ כל ו' ו' הם אצלה כוסת קצוב שעכ"פ במשך שבעה הוחזקה לראות.

ובזה נלע"ד פירוש דברי רמ"א בהג"ה סימן קפ"ד סעיף ב' ואשה שמשינה וסתה להקדים שנים או ג"י או לאחר צריך לפרוש ממנה שנים או ג"י וכו'. נ"ל פירושו שכך הוא קביעת וסתה שצמח אלו השנים או השלשה ימים תראה ובגוף אלו הימים אין לה זמן קצוב אימת לפעמים בזה ולפעמים בזה רק עכ"פ לא יעברו ג"י הללו בלי ראייה א"כ כל הג"י המה הוסת וצריך לפרוש בכולן. ובזה אין לנו צריכין למה שנדחק הש"ך בסימן קפ"ט ס"ק ל"ט ע"ש וק"ל.

ומעתה אשה זו אם חכנים מוך ברחמה עמוק ותרמץ היטב מחוץ להמון עד שלא ישאר שום דם ושוב אחר שעה או שתי שעות או יותר תצדוק כמה פעמים ואם לא תמצא דם מחוץ למוך תחזור ותנסה אחר כמה שעות ותצדוק וכן כמה פעמים רק תזהר שכל זמן הזה המון יהא ברחמה דחוק ואם תמצא מחוץ למוך ואז נתגלה שיש לה איזה דבר צדדים המוציא דם או איזה גיד פתוח או שאר מקרה ואז לא הורע כחה של אשה זו כלל מכל שאר נשי דעלמא כי כל מה שאירע לה עד עתה אנו חולין צדדים ואז דינה מהיום והלאה לענין הצדיקה כדין כל שאר הנשים ומשפטן יתבאר למטה. אצל אם לא תמצא כלום מחוץ למוך או שכאשר תמצא מחוץ למוך תוציא את המון ותמצא גם על המון אז הורע חזקתה של אשה זו והרי הוקצב לה וסת שאינה יכולה להמחין שבעה בלי ראיה

הדם ואז אף אם צשאר נשים היה הדין צדיקה קלה ולא היו צריכות הכנסת חורין וסדקין מ"מ זו הוקצב וסתה לראיות בחורין וסדקין וצריכה צדיקה כל שבעה בחורין וסדקין בכל יום ויום צדוקר וצערצ וצאמנע היום כמה פעמים כי אינה יודעת אימת זמן וסתה. ועכ"פ זה משפט זה הפסקתה לטהרה תרמץ אותה המקום היטב וחכנים מוך ויהיה שם דחוק כל צה"ש וצלילה תוציא המון ותצדקנו לאור הנר ואם היה נקי תחזור ותצדקנו ברחמה ויהיה שמה עד למחר קודם צה"ש ושוב תצדקנו. ותזהר שכל פעם קודם שתוציא המון תרמץ היטב מחוץ למוך שלא תחקלקל בחנם ע"י צדדים וכן חעשה עוד עד מלאת לה ו' ימי טהרה ואז מטהר. ואחר כל יום או יומים תקח מוך חדש אם הראשון כבר הוכחה מראיתו. והמון יהיה נמר גפן נקי הרבה מוכרך בחתיכת פשתן כך ונקי אצל לא נמר גפן לצד. ועיין במעדני מלך. אצל בחלוקה הראשונה שאם תמצא מחוץ למוך והמון יהי נקי שאז לא הורע כחה משאר נשים וא"כ יהיה אופני צדיקתה ככל צדיקות שאר הנשים:

וגדבר מדיני הצדיקה אשר כבר דברו בה אבותינו הפוסקים הראשונים רבותינו חקרי לב והחמירו בה הרבה ואני צעניי אצא באימה וציראה לדון בקרקע אולי תמצא מקום להקל. וה' יהיה בעזרי ויחיר עיני ויגילני משגיאה.

הנה ראש המדברים המחמירים בה הוא מאיר עיני הגולה הרשב"א ז"ל וז"ל בטהרה"א דף קפ"ג ע"א חנן בפי"ק דנדה המשמשת צעדים הרי זו כפקידה ואמרי' עלה אר"י אמר שמואל עד שלפני החשמים אינו ממעט מפקידה מ"ט מחוץ שמהומה לציחה אינה מכניסו לחורין ולסדקין. ודקדק מכאן הרב ר"א דכל לבעלה א"ל צדיקות חורין וסדקין וכו' וסייע עוד דבריו מדאמרין בשלהי פרקין כיון שבעה אין לך צדיקה גדולה מזו כלומר לפי שנותנת דעה ומרגשת אם יש דם צבית החינן ואין לך צדיקה כל דהו יותר מתציעה וכו' הוא ז"ל כתב דיש מי שאמר צדיקות וזה צין בהפסק טהרה וכו' צעי חורין וסדקין וכו' ומסיים הרשב"א שהדעת מכרעת כלשון זה השני דאין אפשר שיהיה לבעלה שהוא עסק כרת קיל מצדיקות הטהרות ועוד דאף כאן אני אומר צבאה לשאול וכו' וכאן חשש פשיעה וכו'. והרמב"ן הכריע צדיקות הפסקה וכו' צריכה חורין אצל צדיקת שבעה בחזקת טהרה עומדת צדיקה כל דהו סגי. וגם זה אינו מספיק לדעתי דכיון שאתה מצריכה צדיקה צימי ספירה או בתחילתן או בסופם או בכולן לכל מר כדאית ליה ואם לא צדקה כלל הרי היא בחזקת טמאה אף אתה מצריכה צדיקה בכל

אסורה רק אותה עונה, כגון שרואה תמיד בתחלת היום או בסופו, אבל אם אין לה שעה קבועה לראות רק לפעמים בתחלתו ולפעמים בסופו, אסורה גם עונה לפני אותה עונה. ולכאורה הוא נגד הסברה, דאם היא רואה תמיד בתחלת היום אינה אסורה כלילה שלפניו, ואם רואה לפעמים בתחלת היום גם כן תאסר גם כלילה שלפניו. ^אומכל מקום נראה ליתן טעם, כיון דחכמים אסרו העונה הסמוך לוסת, אם כן אם הוסת הוא תמיד בשעה קבועה או בתחלת היום או בסופו או בסמוך לאותה ראייה מקרי עונה הסמוך לוסת, ואותה שעה שרואה מקרי שעת וסת, אבל אם פעמים מקדמת ופעמים מאחרת אזי כל היום מקרי שעת וסתה, דהא אפילו מקדמת לב' וג' ימים נקראים שעת וסתה כמבואר בהג"ה ^א [סעיף ב], וכל שכן כיום אחד שיקרא כל היום שעת וסתה, ומשום הכי אסורה כלילה שלפניו משום עונה הסמוכה לוסת שאסרו חז"ל. ומה שכתב שיש להוציא כן מהש"ס, עיין בנקודות הכסף. ומסביר

נראה דאין להחמיר בוסתות דרבנן, כיון דמבואר בסמ"ק פ"ט סעיף י"ג דמיום כלילה חשיב שינוי וסת, ומהיכי תיתי לחוש שמשנה וסתה, מכל שכן מלילה ליום שלפניו ושינוי וסת גמור הוא, ויום שלפניו יום אחר בחדש הוא: ^א [ד' שמישנית וסתה. הש"ך בסמ"ק פ"ט ס"ק ל"ט הקשה דברי הרמ"א אהדרי, דשם פסק דלא אזלינן רק בחד בתחלת הראיה. ותירץ דמה שכתב כאן וצריך לפרש ד' או ג' ימים אין רצונו לומר שצריך לפרש כל הג' ימים, רק שר"ל שאם היה לה וסת ואחר כך שינתה להקדים ג' ימים, צריכה לפרש גם קודם הוסת היום שרגילה להקדים, ע"ש. ותמוהין דבריו, דהא דין זה מפורש בש"ס ^א [ג' וסתה בסמ"ק פ"ט סעיף יד], ולא היה לו להרצ לכתוב זה בשם הגהת מיימוני, וגם אישתימתייה דברי הראב"ד בספר צעלי הנפש (דף ו' ע"ג) [שער תיקון הוסתות סימן א הלכה כג' וז"ל, מפני שהוא רוב המצוי בנשים לשנות וסתן ד' וג' ימים, ופעמים מרחקת ופעמים מקרבת וחזרות למקומן, וכיון שכן אין ראוי להחזיק כל ימי הוסת בטפלה לתחלת הוסת, כי שמה הימים שהן עתה בתוך הוסת היו כבר תחלת הוסת ואע"פ שהן עתה בתחלת הוסת לא אצדו מעלתן הראשונה, לפיכך צריכה עקירה ג' פעמים לכל ימי הוסת, ע"ש. ומבואר מדבריו להדיא לצריכה לפרש כל הג' ימים, דלא כהש"ך. והטעם ברור שמבואר צעלי הנפש (דף ח') [שם סימן ג הלכה ב] דאי חזאי ראש חודש וראש חודש וכ"ה צירחא וריש ירחא, אף דפעם השלישית תוך ימי נדתה היא, קובעת לה וסת לריש ירחא כיון דשתי פעמים הראשונות הוחזק ממעין סתום, וכתב שם [סימן ג הלכה ג] דלראייה כ"ה גם כן קובעת וסת ויש לה שני וסתות, ע"ש. אם כן אם משנית וסתה להקדים, כגון שהיה לה וסת ג' לירחא, ועתה הקדימה ורחתה ג' פעמים צב' לירחא וצב' לירחא, וחסרה ורחתה ג' פעמים צב' ירחא וצב' לירחא, דלא חוששת לשלשתן, דהימים שהיו בתחלת וסת אף שהן עתה בתחלת וסת לא אצדו

מעלתן. וכן משכחת לה במאחרת וסת, כגון שהיה לה וסת קבוע צב' ירחא ואחר כך ראתה צ' פעמים צב' צירחא, דלא נעקר הוסת צב' ירחא עדיין, דאין הוסת נעקר עד ג' פעמים, וצפעתם הג' ראתה צב' ירחא וצב' צירחא, דלא נקבעו שני הוסתות, צב' צירחא גם כן הוקבע כיון שצ' פעמים הראשונים הוחזק ממעין סתום כמו שכתב צעלי הנפש בהדיא, ואחר כך ראתה צ' פעמים רק צב' צירחא, וצפעתם השלישית ראתה צב' ירחא וצב' צירחא וצב' לירחא, דלא הוקבעו שלשתן, וכיון שמשנית וסתה פעמים מקדמת ופעמים מאחרת חיישין שמה היא באופן שלשתן הוקבעו, ומשום הכי חוששת לשלשתן. והנה הרב צעל נודע ביהודה ^א [מהדורא קמא י"ד סימן מו ד"ה ובה] פירש דברי הרב, דהיינו שכן היא קביעות וסתה שבתוך אלו השנים שלשה ימים תראה, וצנוף אלו הימים אין לה זמן קבוע אימת, לפעמים צוה ולפעמים צוה, ועל כל פנים לא יעברו השלשה ימים צלי ראיה, אם כן

כל השלשה ימים וסת הן וצריך לפרש כזולן. ומכאן זה המצוי דין חדש, בלשה שהוחזקה שאינה מספקת לספור ז' נקיים, כל שצעה וצעה הם אצלה כוסת קבוע וצריכה צדיקה כל שצעה צבוקר וערב וצאמנע היום כמה פעמים, ולמד זה (מסימן קפ"ו סעיף ג, ע"ש). ולפי דבריו צריכה מוך דחוק ברחמה, ושיהיו ידיה צין עיניה כל שצעה. ותמוהין דבריו ז"ל צוה, דאם כן אם אין לה קבע על עשרים יום צבאהי גוונא צריכה שתהיה ידיה צין עיניה כל העשרים יום, דמה לי על ז' או כ' ימים, ואין הדעת סובל זה. וקצת נראה לזה (מסימן קפ"ט סעיף ח') דדוקא כשחורה ורחתה באותן הדלוגים עצמן קבעה לה וסת, משמע שאם לא ראתה באותם דלוגים עצמן לא היה קביעת וסת כלל. ומה שהביא ראייה מסימן קפ"ו סעיף ג', שאני התם דהוחזקה צודאי שלא תראה באותן י"ד ימים, משא"כ כדון דידן שלא הוחזק יום אחד מאותן השצעה ימים שתראה צו צודאי, ואפילו היה לה יום אחד וסת קבוע צודאי צין אותן הימים ולא היתה יודעת איזה יום, היתה מותרת בכל אותן הימים משום דוסתות דרבנן, מכל שכן צבאהי גוונא. לכן דין הנ"ל שכתב הרב תמוה, ולא אשתמיט שום פוסק לומר כן, והפירוש הוא ברור כמו שכתבתי והוא אמת ונכון:

[ח] בהגין החמה וכו'. ואף שצב' דבר שחלוי ציום וכלילה חשבינן יום משעת עמוד השחר עדמנחה צמגילה דף כ' [ע"א] וצב' הפוסקים, וכאן חשבינן אותה לילה, דאם ראתה קודם הנן החמה אף שהוא אחר עלות השחר אינה אסורה רק כלילה ולא ציום, אפשר דקים להו לחז"ל דלענין וסת חלוי צמגילה החמה והנן החמה גורם הראייה. ואם כן אפשר דאחר שקיעת החמה חשיב לילה לענין זה אף קודם זאת הכוכבים, וצ"ל ס"ק י"ג מיירי שראתה צין השמשות ומסופקת צין קודם שקיעה לאחר שקיעה כמו צהנן החמה: [ז] ביום. כתב הש"ך ס"ק י"ד דלפי מה שכתב ס"ק ז' אסורה ציום וכלילה,

חזוֹת דַּעַת חִידוּשִׁים

צריכה לחוש לכל הימים. ולדעת הש"ך צ"ק ז' צריכה לפרש גם כן עונה אחת קודם משום עונה הסמוכה לוסת: (ט) לימי הנעורים. היינו י"ג שנים ויום אחד: (י) וצ"ל הביאה. פירוש, או לא הביאה: (יא) סמוך צ"ב. ואפילו צעשת וסתה: (יב) בהגין החמה. מעלות השחר עד הנן וכן משקיעת החמה עד זאת הכוכבים הוי לילה לענין וסתות, ועיין ביאורים ס"ק ט: (יג) ביום. והש"ך [ס"ק יד] פסק לאסור ציום וכלילה שלפניו. ולדעת המחבר אם רגילה לראות צין השמשות ולא קים לן אי קודם

צריכה לפרש אלא זמן הוסת אם אינו צא לזמן ידוע, כדלקמן סימן קפ"ט סעיף כ"ד וכ"ה: (ח) ואשה שמישנית וסתה. פירוש, כגון שיש לה וסת קבוע צב' צירחא, ושינתה להקדים ורחתה צב' ירחא וצב' צירחא, צריכה לחוש לשניהם, כיון שצ' צירחא היה מקודם תחלת הוסת אף שהוא עתה בתחלת הוסת לא אצד מעלתו, וכן אם שינתה להיות מאחרת וסתה, ועיין ביאורים ס"ק ד'. ומשום הכי כל שמשנית וסתה לפעמים מקדמת ולפעמים מאחרת שאלות הימים שהן עכשיו בתוך הוסת היו מקודם תחלת הוסת,

באר היטב

אסף נכונים ומבוארים צש"ס, וגם בנקודות הכסף [ס"ק א] הסכים עמו עיין שם: [ד] הנעורים. היינו י"ג שנים ויום אחד [ש"ך ס"ק י], והאי ולא הביאה פירוש או לא הביאה, כן כתבו הפרישה וצ"ה, וכן הוא לקמן סימן קפ"ט סעיף (כ"ו) [כז]: [ה] סמוך. כתב הט"ז [ס"ק ב] נראה פשוט דהא דין צעשת וסתה עתה דעת טעמא הוא: [ז] ביום. והש"ך כתב דצ"ל להחמיר מכת ספק לאסור ציום וכלילה, ולדעת

אסף ופוסקים. אבל אם רגילה לראות ציום ואין לה שעה קבועה, רק לפעמים בתחלתו ולפעמים בסופו ודמי כאילו היה וסתה כל היום, ודלא דלשה זו צריכה לפרש כל הלילה שלפניו, ובהי מיירי האור ורוע. וכמה הוא העונה, כתב הגהות מיימוניות צשם אבי אסף יום או לילה ציומי יסון ומשרי וצ"י יום וחצי לילה ציומי תמוז ועצת, והצ"י דחה דבריו, וגם הט"ז [ס"ק ב] חולק עליו, אבל הצ"ח כתב דדברי האבי

אוצר מפרשים

קפד א (ביאורים ס"ק ג) ומכאן מקום נראה ליתן טעם כיון דחכמים אסרו כו'. נ"ב, גם בספר סדרי טהרה [סוף ס"ק ג] כתב כן: (אמרי ברוך)

פוסקת אטו
שופעת

וידע דלכאורה משמע מהראש"ד צבעה"נ דף ז' ע"ג
[סימן ז הלכה ז] דבהמשיכה ראייתה כמה ימים
אסורה אפילו בפוסקת בכלל משום שופעת דסתם אשה
אין צודקת את עצמה לידע אם מפסקת או לאו, וא"כ
צנ"ד בהמשך מועט
דפסקין כהראש"ד
דאסורה בהמשך צנוה הב'
כשיעור הנמשך צו הי"ל
לאסור גם בפוסקת משום
שופעת ס"ה, אך אין נ"ל
להחמיר כולי האי כיון
דמהרש"א צתה"ה הוצא
צנ"י סימן קפ"ד ד"ה ואם
וסתה נמשך משמע דלא
ס"ל כהראש"ד לאסור
בעונה הב' כשיעור הנמשך
צו ע"ש, וא"כ נהי דאין
פסקין צוה כהראש"ד
וכמו"ש הראש"ש והטוש"ע
דיינו להחמיר בשופעת
דהיא כראיה אחת אצל לא
נחמיר עוד גם בפוסקת,
וצפרט דזה גופיה חידוש

הוא, דשופעת צ' או ג' ימים פסקו הראש"ש
והטוש"ע דאין לאסור משום שעת הוסת רק עונה
הראשונה, וא"כ גם כאן לא היה לנו לאסור אפילו
בשופעת רק עונה ראשונה ולא בעונה הב' כשיעור
הנמשך צו וכמו דס"ל להרש"א צאמת ואמאי אסרו
כאן הראש"ש והטוש"ע גם בעונה הב' כשיעור הנמשך
צו, ומה שכתבו האחרונים לחלק בין המשך מרובה
להמשך מועט כזר תמה הט"ז על זה דמנ"ל לחלק,
ולכן עכ"פ דינו להחמיר בשופעת ולא בפוסקת דאין
להחמיר כולי האי צוקמות דרצנן דלרוב הפוסקים גם
הפרישה היא דרצנן כן נ"ל ול"ע:

(לז) והרבה פי' נאמרו בזה בוי'. הש"ך סימן
קפ"ט ס"ק ל"ט פירש דמיירי

י"א דאינה חוששת רק לעונה הראשונה.
אך באם העונה הראשונה לא היתה בדרך
קביעת וסת רק השניה דאז קבעה וסת
השניה, וזה דוקא כשעונה ראשונה היתה
ביום והשניה היתה בלילה, אבל אם העונה
הראשונה היתה בלילה והשניה היתה ביום
בוה המיקל אפילו בכה"ג דהשניה היתה
בדרך קביעת וסת ולא הראשונה לומר
שגם בשניה לא קבעה וסת כלל אין מוחיחין
אותו כן נ"ל מכל מקום צ"ע למעשה.

טו אשה שמשנית וסתה להקדים ב' או
ג' ימים או לאחר כשמגיע זמן וסתה
צריך לפרוש ממנה ב' או ג' ימים קודם
או אחריו (רמ"א סי' קפ"ד סעי' ז' בשם הגהמ"י),
(לז) והרבה פירושים נאמרו בדבר זה,
והיוצא לדינא דין חדש דאשה שאין לה

או ג' ימים כל הפוסקים חולקים על הראש"ד וכאן
פסקו הראש"ש והטוש"ע כהראש"ד דאסורה בעונה
הב' כשיעור הנמשך צו, והטעם כתבו האחרונים
דבהמשך מועט מסתברא להיות נחשב הכל כראיה
אחת, וזה לא שייך
בפוסקת, כיון דהם צ'
וראיה הב' היא תוך ימי
נדתה דראיה ראשונה,
דראיה ראשונה היא
עיקרית והב' היא תוספות
דמים, אך מכל מקום
בפוסקת איכא חששא
דהרמצ"ן שמא הראשונה
צימי זיבה והשניה היא
תחלת נדה כמושג"ל ס"ק
כ"ט, וזה שייך דוקא
כשראיה הראשונה היתה
ביום והשניה היתה בלילה
שלאחריה דאז י"ל דראיה
ראשונה דיום היתה צימי
זיבה וראיה הב' בלילה
השייך ליום אחר היא

תחלת נדה, וצוה ודאי דינה כצנעף י"א דאם ראיה
ראשונה לא היתה צדך קביעת וסת רק השניה
קבעה וסת בשניה, מה שאין כן צאם הראיה ראשונה
היתה בלילה והשניה ביום דאז לא שייך לומר
דהראשונה היתה צימי זיבה והב' תחלת נדה, כיון
דהלילה ויום שאחריו יום אחד הם, וכיון דלא שייך
חששא דהרמצ"ן אינה אסורה רק בעונה ראשונה
ולא בשניה כלל, וזה נכלל בדברי מורש"ז סימן קפ"ד
ס"ק כ"א צמ"ש דאם חזרה וראתה ביום שפסקה
אינה חוששת רק לעונה ראשונה של הוסת ע"ש,
ואף דגם צכה"ג יש חשש דשמא הראשונה דס טהור
והשניה דס טמא, כזר נתבאר צמ"ק כ"ט צסופו
דמשום האי חששא לחוד המיקל אין מוחיחין אותו.

רועה בשושנים

חוששת אלא לראיה ראשונה, ואם ראתה הכל בראיה
אחת אזי בראיה מועטת חיישינן לכל הראיה ובראיה
מרובה אינה חוששת אלא להתחלת הראיה ע"ש,
ובאוהלי יוסף סעיף כ"ב כתב דהמשך הראיה מצטרף
אף לקביעת וסת, ומ"מ מסיים בצ"ע.

פ"ב שלא הביא דעת הב"ח דהחילוק בין שופעת
ג' ימים לכאן משום דשם אינו בהמשך אחד
אלא נפסק וכאן הכל ראיה מרובה, ועיי' בפרדס רימונים
מ"ז ט' דגם הב"ח מודה דרק בזמן מועט, לפיכך אם
ראתה ב' ראיות אפילו היה זמן מועט בין זה לזה אינה

שהיה לה וסת קבוע ואח"כ משנית וסתה להקדים
ז' או ג' ימים או לאחר, נריכה לפרוש גם אותו יום
שרגילה להקדים או לאחר ולראות, אבל אין לנו
לומר שריכה לפרוש כל ה' או ג' ימים ולפי זה
אין צוה שום חידוש דין

דין אשה זו ככל אשה
דעלמא שמשנית וסתה
הקבוע לפעמים שחוששת
גם לוסת שאינו קבוע ^{לפי החסידים} ^{ס"ט},
ואחריו ^{לפי החסידים} החזיק הגאון
מורש"ו סימן קפ"ט ס"ק
נ"ג וצקונטרס אחרון שם
סק"ה.

הפירוש ה' הוא פירוש הלחם חמודות פרק
האשה והכרו"פ סימן קפ"ד [ס"ק ה']
פירש דבריו דמיירי שיש לה וסת קבוע לל' ולפעמים
משנית וסתה להקדים לכ"ז ורואה כל ה' ימים מן
כ"ז עד ל' נריכה לפרוש בכלן, דאף דקיי"ל דאולינן
צתר תחלת הראיה היינו צאשה שרואה ג' ימים

רועה בשושנים

ס"ט בן הקשה הפליתי דפירוש הש"ך פשיטא ומה קמ"ל,
ובשו"ע הרב מיישב קושיא זו עיין בזה באריכות
במילואים סימן ה', וגם בביאור הגר"א ו' נראה כהש"ך,
וצ"ב מ"ש וכ"ש.

ע בחזו"א (יו"ד סימן פה ס"ק יז) כיוון לפירוש זה של
הכרו"פ, [ויל"ע אי שייך לפרש כן גם בוסת
החודש, ועכ"פ ודאי לא נחשב ימי הקדימה לפי ימי
החודש, אלא בהפלגת ימים שמקדמת, ונפ"מ בין חודש
מלא לחסר כשוסתה בתחלת החודש] והרב כתב על
הפליתי שאישתמיטתיה מה שכתב הראב"ד (נצט"נ שער
מקוון הוסמות סימן ז הל' ג) בראתה א'-א'-כ"ה-א' דנקבע
א' ממעין פתוח שהביא הראב"ד ב' דיעות אם חוששת
גם לכ"ה, דאיכא מאן דמפרש דמדקרי ליה לכ"ה תוספת
הוסת לא חיישא לה היא ראייה כלל, ויש מפרש דהא
דאמרינן דכ"ה דמים יתרי איתוספו בה לאו למימרא
דהויא היא טפילא לראיות ריש ירחא אלא לאפוקי
דראית ריש ירחא לא הויא טפילה לכ"ה ע"כ, הרי משם
ראיה דראיה דהוי תוספת דמים לא חיישינן לה כלל,
וא"כ כשכבר נקבע וסת ממעין סתום וודאי דמה
שהקדימה לכו"ע תוספת דמים ולא חיישינן לה וכל
שכן לראיות שאינם בתחלת הראיה דאף היש מפרשים
בראב"ד שחוששין לכ"ה כשר"ח נקבע רק ממעין סתום
מודים שראיה שבתוך ימי נדה אין לחשוש ע"ש בקו"א.

אולם בחזו"א בהמשך בס"ק כ' ביאר דבריו דברגילה

אמרינן תחלת ראיה עיקר אבל זו שיש לה וסת קבוע
לל' ומקדמת לפרקים ג' ימים וכלל הג' ימים רואה
לא שייך לומר תחלת ראיה עיקר דהא סוף ראיה
שהוא יוס ל' הקבוע היא עיקר והנך ימים דקדמא
ואזלא הם תוספות דמים

וחוששת לכלן וכלן בכלל
וסת יחשז ע"ש, וכבר
המורש"ו צקו"א הנ"ל
דחה דבריו ע"ש ז.

הפירוש ה' הוא
פירוש ה' ה'
צכרו"פ שם דמיירי שיש
לה קביעות שאינה רואה

עד כ"ז, ומכ"ז ואילך אין לה קביעות רק היא רואה
לפעמים צכ"ז ולפעמים צכ"ח ולפעמים צכ"ט אסורה
צכל אלו ה' ימים לא משום שעת הוסת רק משום
דצג' ימים אלו הוי כאשה שאין לה וסת, וצאשה
שאין לה וסת ס"ל לר"מ דאסורה לצעלה רק דאין
קיי"ל כרצח"א דמותרת לצעלה ע"י צדיקה וע"כ

להקדים מוסת הקבוע ונמשך הראיה עד וסתה אינו
דומה לוסת הנמשך, דבנמשך לא הוחזקו אלא ממעין
פתוח, וכשאין פתיחת המעין הוי כוסת המורכב מקפיצה
וימים שלא קפצה שאינה חוששת, אבל בהקדימה הוא
תנאי בעיקר הוסת שאין יומו קבוע ולפעמים תקדים
מחמת תוספת הדמים, ולפי"ז י"ל דחוששין מעת
הקדימה ואילך, ומיהו נראה דאם לא הקדימה רק פעם
אחת נעקר בפעם אחת, עכ"ד. ובהכי מיושב קושיית
הרב, דגם לר"מ בראב"ד אינה חוששת להמשך הראיה.

ובדברי החזו"א נראה בראב"ד (סימן א הל' כ צמח"ד) שכתב
הטעם שאינה חוששת להמשך ראיה מכיון שנעקר
הראשון כולם נעקרין עמו ואם לא ראתה בראשון הוא עקירה
לשני. אולם במהדו"ב שינה הראב"ד לשונו וכתב כיון שעבר
יום הראשון ולא ראתה שוב אינה חוששת לשאר ימים,
ומשמע שחזר בו ממ"ש דמה שלא ראתה ביום ראשון הוי
עקירה לשאר ימים. ויותר מזה כתב הרב שם בס"ק ה' דגם
כשתחלת הראיה הוא תוספת דמים שייך לומר דבהסתלק
העיקר נסתלק הטפל, ועיין מש"כ רבינו לעיל (ס"ק לד ד"ה
גס) וברוב"ש שם, ובדברי הרב שכתב שלתוספת דמים אין
לחשוש כלל היינו לדיעה א' שבראב"ד וכמו"ש בקו"א ס"ק
ד' שב' הדיעות בראב"ד בחשש יום כ"ה חולקים בזה אי יש
קביעות וסת לתוספת דמים עיי"ש, ושם ובסימן קפ"ז קו"א
אות י"ג משמע דנקט הרב העיקר כדיעה ב' דיש קביעות
לתוספת דמים וכאן נקט כדיעה א'.

לא פליג רחצ"א רק כדי שלא לאסרה על צעלה
עולמית ע"א, אצל כאן דעד כ"ז הוי כיש לה וסת
דאינה רואה צתוך כ"ז ולכן על זמן קצר כזה מכ"ז
עד ל' מודה רחצ"א לר"מ דאסרה לצעלה ע"ש,
ומשמע דמסכים להלכה
כפירוש הצ'.

הפירוש הד' הוא פירוש
^{אצ"ר החכמה} הנוצ"ק סימן

מ"ו דמיירי ג"כ כנ"ל
דעד כ"ז אינו רואה לעולם
ומכ"ז ואילך אין לה קצע

לפעמים רואה צכ"ז ולפעמים צכ"ח ולפעמים צכ"ט
ועכ"פ לא יעצרו אלו הג' ימים צלל ראה א"כ כל
הג' ימים הם וסתה וצריכה לפרוש צכלן, ע"ש, והוא
כפירוש הכרו"פ צפירוש הצ' רק דהכרו"פ מטעם
אין לה וסת אחי עלה והנודע ציהודה אחי עלה

רועה בשושנים

^{אצ"ר החכמה}

עא בשמלה (סי' קפד ס"ק א ד"ה כתב דא"א לומר
כן, דלפי"ז לכתחילה תהא אסורה להנשא,
ולא שמענו דבר זה מעולם. ובפילתי כתב שמותרת משום
שהם אמרו והם אמרו, דהיינו שלא אמרו דין וסתות
באופן שאין לה וסת כלל (בר מחשש יום שראתה
כמובן), וא"כ אין מוכרח שיחלוק על השמלה בדין אשה
שוסתה מט"ו לט"ו שאסורה. ובעיקר פירוש הפליתי
שמעתי להקשות דבגמ' (לט.) פירש רב חסדא דר"מ מודה
שבי"א ימים שאחרי ימי נדתה בחזקת טהרה עומדת ולא
חיישינן שיבוא הוסת בי"א ימי זיבה, ואעפ"כ אסור ר"מ
משום דילמא מקלקלא ליה בימי נדה, ובהא פליג רחב"א,
הרי שלא אסור רחב"א כשיש ימים שמותרת, ונראה
דמש"ה דייק רבינו בלשונו וכתב "על זמן קצר כזה
מודה רחב"א" וכן מבואר בלשון הפליתי עיי"ש.

עב מפשטות לשון הנוב"י שם ד"ה ומעתה אני, נראה
דאשה שקבעה שעל כל פנים לא יעברו
עליה ז' ימים בלא ראייה כעובדא דהתם שקילקלה כמה
פעמים בתוך ז' נקיים א"כ צירוף כל הז' ימים הם וסתה
הקבוע אע"פ שלא הוחזקו כל הימים בראיה כגון שביום
ג' מימים אלו לא ראתה מ"מ כל הז' הוי וסת קבוע, ולכן
הקשה בחו"ד דא"כ גם במשנית וסתה במשך עשרים
יום תהא צריכה שתהיה ידיה בין עיניה כל העשרים יום.

אולם בהמשך דברי הנוב"י שם בד"ה ומעתה אשה זו
וכו' כתב וז"ל וצריכה בדיקה כל שבעה בחורין
וסדקין בכל יום ויום בבוקר ובערב ובאמצע היום כמה
פעמים "כי אינה יודעת אימת זמן וסתה" עכ"ל, הרי
שאתי עלה מדין ספק וסת. ואפשר שאין כונת הנוב"י

מטעם וסת ע"ב, והחיות דעת סימן קפ"ד סק"ד
הקשה על הנודע ציהודה וכתב דדין זה תמוה ולא
אשתמיט שום פוסק לומר כן ע"ש, וצמחילת כת"ה
אשתמיט מיניה דצרי הש"ג ריש פ"ג דשצעות
שפירש דצרי הגהמ"י

ממס כפירוש הנודע
ציהודה והציא שם גס
ראיות הנודע ציהודה אך
להלכה מסיים שם ששאל
את פי מורו והשיב להקל.
הפירוש החמישי הוא

פירוש החוות דעת [ס"ק ד] שפירש עפ"י דצרי
הראצ"ד צצעה"נ (ד"פ) דף ז' ע"א דמיירי שהיה
לה וסת צג' לירחא, ועתה ראתה ג' פעמים צצ'
לירחא וג' לירחא וחזרה ושינתה וראתה ג' פעמים
צחד לירחא וצ' לירחא וג' לירחא, צריכה לחוש לכלן

לומר שימים הנבוכים אסורים מדין ספק, אלא שבעובדא
שם שהיתה סותרת ז"נ ואינה זוכרת כעת באיזה ימים
מהז' נקיים סתרה ולכן מספק אסורה כל ז' אע"פ
שלמעשה אילו היתה יודעת היה לה לחשוש רק חלק
מהימים בתוך הז', ונפ"מ בין ב' הפירושים הנ"ל אם
לדעת הנוב"י נאסרת גם הימים שבינתיים כשיודעת באיזה
ימים ראתה, ועכ"פ לב' הפירושים מוכח שימים הנבוכים
אסורים לנוב"י גם כשאינם רצופים עכ"פ בימים שראתה,
וקצת משמע בנוב"י שאסורה באמצע גם בימים שלא
ראתה בהם, מדלא חקר באיזה ימים היתה מקלקלת, ויותר
מזה שכתב בסוף סימן מ"ג וז"ל צריכה בדיקה תמיד וכו'
או שיש לה עד היום יום קבוע לקלקולה זה שאז אינה
חוששת אלא יום זה עכ"ל, הרי שלא התיר אלא אם יש
יום קבוע ולא כתב להתיר ימים שלא ראתה בהם כששאר
הימים אינם קבועים, וזה דלא כמ"ש פוסקי זמנינו
להחמיר רק ברצופין ובראתה ג"פ בכל אחד מהימים שלא
בסדר קביעת וסת, וכן שמעתי מהגר"ד מור שליט"א
שאמר לו הגר"ש אלישיב שליט"א דימים הנבוכים אינו
ענין לקביעת וסת אלא לרגילות ולכן מספיק שתראה ב'
פעמים בכל יום מהימים שרגילה לראות, וכן אינו נעקר
בג"פ אלא במשך תקופה לפעמים חצי שנה ולפעמים שנה
לפי הענין ולפי ראות עיני המורה ולכן צריך להביא
החשבונות למו"צ, וכן דעתו לענין וסת תרומת הדשן.

והאמת שכן משמע קצת בנוב"י, שהרי לא ידע ולא
חקר באיזה מהימים ראתה ולא כמה פעמים
ראתה בכל אחד מימים אלו אלא כיון שרגילה לסתור
ז"נ אסור לה כל הז' ימים, ובשו"ת מהרי"ל החדשות
סימן נג ס"ק ה) נקט לדינא כמ"ש בנוב"י עיי"ש.

דצ' לירחא וג' לירחא אף שהן עתה צאמנע הוסת כיון שהיו מתחלה תחלת הוסת לא אצדו מעלתן הראשונה, וכן משכחת לה צמאחרת ע"ש, והנה אף שדינו אמת מכל מקום אין זה ענין לדין אשה שמשנית וסתה, רק זה הוא דין אשה קוצעת וסת צתוך וסת ומצואר הוא צטוש"ע סוף סימן קפ"ט י"ג, אם לא שנאמר דמיירי צאינה יודעת צצירור שהימים שהן עתה צאמנע הוסת היו מעיקרא תחלת הוסת, וכדמשמע שם צצירורים צסוף צצרי שכתב וכיון שמשנית וסתה פעמים מקדמת ופעמים מאחרת חיישינן שמא שלשתן הוקצעו ע"ש, ומשמע דאפילו צסתם אשה שהיא רואה כסדר הזה שכתה פעמים מתחלת לראות צג' לירחא וכמה פעמים מתחלת לראות צצ' לירחא ומושכת ראיתה צצ' וג' וכמה פעמים מתחלת לראות צריש ירחא ומושכת ראיתה א' וצ' וג' חוששת לשלשתן, דאף דקיי"ל דהמשיכה ראיתה צ' וג' [ימים] אינה חוששת רק לעונה הראשונה היינו צאופן שמתחלת תמיד לראות ציום א' רק שראיתה נמשכת, אז לא חיישינן להימים שהן תוך וסתה כיון שלעולם אין תחלת הוסת וא"א לומר ששלשתן הוקצעו, מה שאין כן צכה"ג שמשנית וסתה והימים שהן עתה צאמנע הוסת הן לפעמים תחלת הוסת חוששת לשלשתן שמא שלשתן הוקצעו ולא ניתן תורתה צידה לידע אם הוקצעו או לא, ולא פליג החוות דעת על הנודע ציהודה רק משום

דמיירי שתמיד אינה רואה רק ציום אחד לפעמים צכ"ז ולפעמים צכ"ח ולפעמים צכ"ט דצוה לא שייך לומר ששלשתן הוקצעו דככל פעם שמשנית ליום אחר הוי עקירה לחצירו, כן נראה לכאורה לפרש דצרי החוות דעת, אלא דקשה למה ניחוש צסתמא שמא שלשתן הוקצעו כיון דוסתות דרצנן וכמו"ש הוא עצמו אצ"כ דאפילו היה לה וסת יום אחד קצוע ואינה יודעת איזהו מותרת צכלן דוסתות דרצנן ע"ש, ואיפשר דכאן הוי כספק חסרון צקירות וצ"ע לדינא.

והם"ט סימן קפ"ד ס"ק

[ד] כתב וז"ל ולכן נ"ל המחזור עפ"י"ש הראצ"ד צספר צעה"נ דף ז' וז"ל שהוא רוצ המצוי צנשים לשנות וסתה יום או יומים וג' ימים פעמים מרחיקות ופעמים מקריצות וכיון שהוא רוצ המצוי כו' עכ"ל, ולפי זה כיון שהוא מצוי לקדם או לאחר וסתה צ' או ג' ימים לפי דמים יתירים דאיתנהו צה דרכה לקדם את וסתה ואם מעט דרכה לאחר איזה ימים משו"ה צריכה לפרוש צכל אותן הימים דהא חזינן דאשה זו דרכה צכך ע"כ, והנה הן הן דצרי הראצ"ד שהציא החוות דעת, אך מפשטות דצרי הס"ט ומדלא הציא דצרי הראצ"ד צסופו שכתב כי שמא הימים שהם עתה צאמנע הוסת היו צצר תחלת הוסת משמע דהס"ט מיירי אף צאינה רואה רק יום אחד צכל פעם שמשנית וסתה כגון שיש לה וסת קצוע לז' ומשנית וסתה להקדים ולראות פעם לכ"ז לצד ופעם

רועה בשושנים

דכשאחד כבר נקבע לא שייך לקבוע שני ממצין פתוח ולומר דמים יתרים איתוספו בה, דאדרבה בתר עיקר קביעת הוסת שדינן לה עיי"ש. ובמנחת יצחק (מ"ג סימן פ) כתב דלכאורה חשש החו"ד שייך רק בוסת החודש, דבהפלגה לא שייך שתקבע ב' וסתות כמ"ש החו"ד עצמו בדברי הרמ"א סעיף י"ג, וע"ע במנח"י (מ"ה סי' קל). ובחזו"א (סימן פה אות נג) כתב דנראה שאין להחמיר בזה ביודע חשבונה, ומש"כ רבינו להלן דמותרת משום ספק וסת כמ"ש החו"ד וצ"ב דלעיל ס"ק כ"ו ד"ה אך כ"ז תמה על החו"ד עיי"ש וי"ל דהקשה לחו"ד לשיטתו וכ"נ לקמן ד"ה ולענין.

עג בן כתב גם במלבושי טהרה (סעיף יט ס"ק יז ד"ה עוד) ובגוף הדין בהקדים מיום הוסת ונמשך ליום הוסת בשו"ע הרב (סי' קפט קו"א ה) כתב דאין חוששין כלל ליום הקדימה, דרק כשהמשך נקבע ממצין פתוח חיישינן גם ליום הקדימה, משא"כ כשהמשך הוא וסת קבוע גמור עיי"ש ובאריכות במילואים סימן ה'. אולם מסתבר דבראתה ג"פ ביום המוקדם מודה דנקבע המוקדם ויל"ע, ובגוונא ב' שכתב החו"ד במאחרת כגון שהיה לה וסת קבוע בריש ירחא ואח"כ ראתה ב"פ בב' בירחא ובפעם השלישית ראתה בריש ירחא ובב' דנקבע שני ווסתות, בפרי דעה (קפ"ט ש"ל ס"ק מ ד"ה ולפי עי"ד) הקשה

לכ"ח לצד ופעם לכ"ט לצד או שרגילה לאחר וסתה ולראות פעם צל"א ופעם צל"ב ופעם צל"ג חוששת לכולן כיון דאשה זו דרכה בכך והיינו דאף דזשאר אשה שמשנית וסתה לפעמים אינה חוששת רק כלום

שאינו קצוב ונעקר צפעם

אחת כל זמן שלא קצעתו

ג' פעמים זה אחר זה,

מכל מקום צאשה שדרכה

בכך לשנות וסתה תמיד

אף דכל פעם היא רואה

ציוס אחר וכל אחד הוי

עקירה לחצירו מכל מקום

כיון שרגילה לראות לפעמים צזה ולפעמים צזה הוי כקצעה וסת צללן וחוששת לכלן. וצאמת המעיין בצפר האשכול ה' נדה סימן ל"ב כתב ג"כ שם כדברי הראש"ד הנ"ל דמפני שהוא מצוי צנשים לפעמים מרחיקות וסתן יוס או יומים וג"י ולפעמים מקרבות כו' לכן חוששות לכלן ולא סיים שם הך דסיים הראש"ד כי שמא הימים שהם עתה צתוך הוסת היו כבר תחלת הוסת, ומשמע דעיקר טעמא היא רק מפני שהוא מצוי צנשים לשנות וסתן להקדים או לאחר וכמו"ש הס"ט כיון שהיא רגילה בכך ולכן חוששת לכלן, וע"כ דגם צהראש"ד עיקר הטעם מפני שהוא מצוי לשנות וסתן להקדים או לאחר, ומה שסיים הראש"ד דהימים שהן עתה תוך הוסת היו כבר תחלת הוסת כו', הוא רק לרווחא דמלתא ולא עיקר טעמא היא.

ובב"ל מקום לענין דינא נראה דאין ראיה מדברי הראש"ד והאשכול הנ"ל, דהם מיירי מאשה שקצעה וסת צג"פ וכל פעם משכה ראייתה כמה ימים, וא"כ כל אותן הימים הוקצעו צג"פ רק שלא נאמר דאזלינן צתר תחלת הראיה ושאר הימים הם טפלים אליו לזה קאמרי כיון דהוא רוצ המצוי צנשים לשנות וסתן לפעמים מתחילות לראות ציוס הקצוב לה להתחיל ולפעמים מאחרת ואינה מתחלת לראות ציוס ההתחלה רק אח"כ יוס או יומים שהן ימי המשכה שקצעה צהם ולכן חוששת גם לימי המשכה ואף שעבר יוס תחלת הראיה ולא ראתה שמא תראה ציוס שאחריו כיון שהוא רוצ המצוי וכדאסברא לה בצפר האשכול ע"ש, אבל עכ"פ מיירי שכל ימי המשכה הוקצעו צג"פ, אבל צג"ד שרגילה לשנות

וסתן לפעמים צזו ולפעמים צזו ולא קצעה אותן זו מנין לנו שחוששת לכולן, ועוד דגם צמושכת ראייתה לא קיי"ל צהראש"ד כמצואר לעיל סעיף י"א דאזלינן תמיד צתר תחלת הראיה, ואף דהוא רוצ המצוי

צנשים לשנות וסתן

מראה זו שתמיד העונה הראשונה היא

עיקר והשאר היא תוספת דמים, כמבואר

לעיל סעי' י"א. אך להלכה למעשה

יש להחמיר לפרוש בכל אלו הימים

שהרגילה לראות בהם לפעמים בזה

ולפעמים בזה, ומ"מ אין לאוסרה רק באותן

נשים מה שאין כן צנידון

הס"ט שצאשה זו ענמה

הרגילה בכך מכל מקום מהראש"ד אין ראיה לזה].

וה"ל הפירושים שכתבתי לכלהו אית להו פירכא,

דלפירוש הש"ך קשה מה שהקשה הכרו"פ

דדין זה לא הוצרך הרמ"א ללמוד מהגהמ"י דהוא

מלא צגמ' ופוסקים, ועוד דלדעת הש"ך מיירי ציש

לה וסת קצוב ואלו צהגהמ"י מצואר צדין זה ואשה

שאין לה וסת קצוב כו' ע"ש, וזה קשה גם לפירוש

החיות דעת נוגס לפי' הס"ט הקשה זאת דודאי גם

לפירוש הס"ט מיירי ציש לה וסת קצוב כמוצן].

ולשני הפירושים של הכרו"פ קשה קושית הס"ט

דמאי או אחריו דקאמר הרמ"א, ועי' צמורש"ז

בסימן קפ"ט צקו"א סק"ה מה שהקשה, ולפירוש

הש"ג והנודע ציהודה קשה ג"כ מאי או אחריו

דקאמר רמ"א כמו שהקשה הס"ט ע"ש:

ויצן כי רצו הפירושים צדברי הגהמ"י והרמ"א

הנ"ל אמרתי אענה גם אני חלקי צפירוש

צצריהם, וז"ל הגהמ"י פ"ח מהא"צ ואשה שאין לה

וסת קצוב, אם היא אשה שמשנית וסתה לאחר או

להקדים צ' או ג' ימים כפי מה שרגילה לשנות

יפרוש צזמן הגעת הוסת צ' ימים או ג', ע"כ

הגירסא לפנינו, ולפי זה מוצן מדבריו שצריך לפרוש

ממנה כל הצ' או ג"י לא עונה אחת כמו שהצינו

כל האחרונים מדברי הגהמ"י, אך הד"מ העתיק

דברי הגהמ"י אלו שצריך לפרוש צ' או ג"י קודם

או אחריו, והנה הוסיף תיבות אלו קודם או אחריו,

וכן העתיק הרמ"א דין זה צשם הגהמ"י, ומסתמא

כן היו הגי' לפני הד"מ, או שהד"מ הוסיף תיבות

אלו לתוספת ציאור לאפוקי שלא נפרש שצריך לפרוש

ממנה כל הצ' או ג' ימים רק שצריכה לפרוש עונה

אחת, ואותה עונה יהיו ז' או ג"י קודם או אחריו כפי מה שרגילה לאחר או להקדים, והוא כפירוש הש"ך סימן קפ"ט ס"ק ל"ט, אך מה שהזין הש"ך דמיירי צ"ש לה וסת קצוץ רק שרגילה לשנות ולראות לפעמים ז' או ג' ימים

קודם הוסת או אחריו א"ל לומר כן דהא בהגמ"י כתב בהדיא ואשה שאין לה וסת וכמו שהעתיק לעיל וכן העתיק הד"מ.

לכן נראה לפרש דכונת הגהות מימונית

הוא דמיירי באשה שקצעה וסת הדילוג שמדלגת תמיד ז' או ג' ימים לאחריו או למפרע והו כונתו צמ"ש ואשה שאין לה וסת קצוץ היינו שאינו קצוץ לראות תמיד ציוס א' לחדש או להפלגה רק שמשנית וסתה לאחר ז' או ג' היינו שכך הוא וסתה שמשנית בכל פעם לראות מאוחר ז' או ג' ימים מהקודם כגון שראתה לז' כ"ז וכיוצא, או להקדים ז' או ג' ימים דהיינו שראתה כ"ד כ"ז כ' לחדש או להפלגה אז כפי מה שרגילה לשנות יפרוש בזמן הגעת הוסת ז' או ג' ימים קודם או אחריו, והיינו כפי מה שקצעה לדלג אם להצא אם למפרע אם ז' ימים או ג' ימים כך יפרוש ממנה בזמן הגעת הוסת, אבל באמת א"ל לפרוש רק עונה אחת, והשתא א"ש מה שלא כתב הרמ"א דזין זה ואשה שאין לה וסת קצוץ כמו"ש בהגהמ"י, דבאמת מיירי בקצעה לה וסת לדלוג דכוסת הדילוג אינה חוששת לוסת שאינו קצוץ, רק כונת הגהמ"י שאין לה וסת קצוץ לחדש ולהפלגה שזה וקצוץ תמיד ציוס אחד שזה

רק שקצעה לדלג תמיד בכל פעם ז' או ג' ימים. ומעתה מסולקין כל הקושיות שיש בזה לכל הפירושים, וגם לא קשה על הרמ"א מה חידש צדין זה שצריך ללמדו מהגמ"י אטו וסת הדלוג אחי לאשמעינן הלא מצוה

הוא צמ"ס ופוסקים, די"ל דאחי לאשמעינן דין דלוג למפרע דאינו מצוה צמ"ס מקום רק הש"ך סימן קפ"ט סק"ט כתב כן והציא ראיה מדברי התוס', והאחרונים שם

חלקו עליו שאין ראיה מדברי התוס' ע"ש ש"ד, והרמ"א פסקו כאן ולמדו מדברי הגהמ"י, ומ"ש הרמ"א דין זה כאן הוא קאי על מ"ש המחבר שצריך לפרוש בשעת הוסת באותה עונה שראתה זה וע"ז שפיר כתב הרמ"א ואשה שמשנית וסתה כו' דהיינו שאם היא וסת הדילוג א"ל לפרוש באותה עונה שראתה רק ז' או ג"י קודם או אחריו כפי מה שקצעה לדלג, וגם הגמ"י שם העתיק דצריך על מ"ש הרמ"א ושיש לה וסת אסורה לשמש בעונת הוסת, ע"ז העתיק דצריך שאם אין לה וסת שזה רק לדלוג א"ל לפרוש ציוס הוסת שראתה זו מתחלה רק קודם ז' או ג"י או אח"כ, והציון אות א' שם צמ"ס שמצוין בהלכה ג' על ושאין לה וסת אסורה לשמש הוא ט"ס וטעה צין אסורה לשמש הראשון לצין אסורה לשמש השני בהלכה זו, ועל אסורה לשמש השני צריך לציין והוא ט"ס המצוי ע"ה, ולכן גם הרמ"א העתיק דצריך הגהמ"י צמ"ס קפ"ד על מ"ש המחבר שצריכה לפרוש באותה עונה שראתה

רועה בשושנים

נלמד לוסת החודש ע"ש, מ"מ הבא לחדש שיש וסת הדילוג למפרע וודאי שצריך לבאר דבריו בוסת הפלגה, דאל"כ נחלק דדוקא וסת החודש קובעת. אולם למ"ש רבינו בהמשך דבריו דהרמ"א בא לפרש דברי המחבר שכתב שצריך לפרוש עונה שראתה בו, וע"ז כתב הרמ"א שבוסת הגוף שאני וכן בוסת הדילוג אינו פורש בעונת הראיה, וזה עיקר כוונת הרמ"א, אלא שבדרך אגב כבר כתב שדילוג הוא בין להבא ובין למפרע, נראה קצת הא דסתם ולא פירש אפילו בוסת החודש.

ע"ה עיין בכו"פ שדייק מהציון של ההגמ"י על הרמב"ם בדין בדיקות כפירושו שהביא רבינו לעיל בפירוש הג'.

עד צ"ב דהחולקים על הש"ך וסוברים שאין דילוג למפרע הם הכו"פ והאשכול הביאם רבינו לקמן (סימן ד ס"ק יט), וטעמם ונימוקם משום דבשלמא דילוג לרחק י"ל דטבע האשה למעט בדמים הולך וחסר, אבל במקרבת ראיותיה איך אפשר לומר שבסוף תראה כל יום וזה נגד הטבע עכ"ד, וטעם זה שייך רק בוסת הפלגה, אבל בוסת החדש כשתדלג למפרע כגון ט"ו י"ד י"ג וכו' אין הוסת מתקצר אלא תמיד בהפלגת ל' או כ"ט יום תלוי במלא או חסר, וא"כ אם דין זה בא הרמ"א להשמיענו היה צריך לפרש דבריו בוסת הפלגה, דבוסת החודש אין בזה משום חידוש, ורבינו לשיטתו לקמן (שם) דהכו"פ חולק גם בוסת החודש דמוסת הפלגה

זה. ומעתה לפי פירוש זה אין לנו מצואר לא מהגמ"י ולא מהרמ"א שום ענין להצריכה לפרוש ב' או ג"י זה אחר זה, ואין לנו אלא פסק השו"ע סימן קפ"ד סעיף ו' ועפ"י הכרעת הרש"א והרא"ש והטור שא"ל לפרוש רק עונה הראשונה.

ולענין דינא, הנה הדין היוצא מפירוש

החוות דעת אין זו שום חידוש דפשיטא דקוצעת וסת צתוך וסת וחוששת לכולן כמצואר צסימן קפ"ט, וצמסופקת אי קצעה וסת צכולן צודאי יש להחמיר ולאסור צכל הג' ימים, ואפילו אם קצעה וסת צאחד מהן ואינה יודעת צאיזה מהן כלן אסורות כמצואר צתשו' ח"ס סימן קס"ו וכבר ציארתי זה לעיל סעיף י"א ע"ש ותלמוד לכאן, והדין היוצא מפירוש הא' של הכרו"פ כבר דחאו המורש"ז צטוב טעם, והדין היוצא מפירוש הצ' של הכרו"פ יפה הקשה עליו המורש"ז מדברי התה"ד סוף סימן רמ"ז שמסיים שם וז"ל ולענין פרישת עונה צאשה

זו שדרכה לראות צענין זה מצואר שלהי פרק האשה, משמע דאין שום חידוש דין צאשה זו מצאשה דעלמא, וקושיא זו צעלמה קשה גם על פירוש הנודע ציהודה שסובר צדין התה"ד שהוא הדין המצואר צשו"ע סימן קפ"ו סעיף ג' יש לה דין וסת קצוע צכל אותן הימים שאחר י"ד יום ומהתה"ד מצואר דאין שום חידוש דין צאשה זו מצאשה דעלמא וגם השלטי גיצורים קיים שם שאל את פי מורו והשיצ להקל, ועי' צתשו' ח"ס סימן קס"ו צאשה שקצעה שלא תקדים לראות צפחות מכ"ו ולא תאחר מכ"ח ומכ"ו

וסת שאינו קבוע המבואר לעיל סעי' ב'. ואפילו להמקילין בכל אלו הימים מכל מקום פשיטא דאסורה לשמש בכל אותן הימים בלא בדיקה, כדין אשה שאין לה וסת כמבואר בשו"ע סימן קפ"ו סעי' ג'. ויש שמחמירין עוד דאפילו היה לה וסת קבוע למשל לכ' ורגילה לשנות וסתה לפעמים מקדמת וסתה יום או יומים או ג' ימים ולפעמים היא מאחרת וסתה יום או יומים או ג' ימים ובאלו הימים שלפני הוסת ושלאחר הוסת אין לה קבע רק לפעמים רואה בזה ולפעמים בזה ואף שבכל פעם אינה רואה רק המשך עונה א' מכל מקום אסורה בכל אותן הימים דהיינו מיום ראשון מהג' ימים שקודם וסתה עד היום האחרון מהג' ימים שאחר וסתה כיון שהרגילה לראות בכלן [וכן נראה מהם"ט בפ' להרמ"א] ויש להחמיר לענין מעשה, אבל פשיטא דאין להחמיר ולאסור כל המעת לעת, ואינה אסורה רק בעונות שראתה בו אם ביום אם בלילה כמו בדין הראשון. והמיקל בזה לגמרי אין מוחיחין אותו [אם לא היכי דיש לחוש שכלן הוקבעו

עד כ"ח אין לה קצע רק לפעמים רואה צכ"ו ופעמים צכ"ז ופעמים צכ"ח והוא ממש דין הנודע ציהודה הנ"ל ומצואר שם דאין חידוש דין צאשה זו מצאשה דעלמא וזה דלא כהנודע ציהודה.

ומב"ל מקום אין נראה להקל נגד הנודע

ציהודה והכרו"פ צפירוש הצ', וצפרט שגם הס"ט מסכים לזה, שהרי הוא מפרש דאפילו ציש לה וסת קצוע רק שמשנית וסתה להקדים או לאחר צ' או ג"י ולראות לפעמים צזה ולפעמים צזה אסורה צכלן דכלן הוי כוסת קצוע כיון שרגילה צכך כמוש"ל, ומכ"ש צאין לה שום וסת קצוע רק שזאת היא קציעותה שצאלו הג"י תראה שצודאי אסורה צכלן, וגם צדין זה דהס"ט גופיה אין צידי להקל שהוא עמוד ההוראה צהלכות נדה, ומכל מקום מי שירצה להקל הן צדין הנודע ציהודה הן צדין הס"ט אין מוחיחין אותו שיש לו ג"כ עמודי הוראה לסמוך עליהם ה"ה דעת השלטי גיצורים צשם מוהר"ן ומורש"ז והח"ס

והחוות דעת וכ"כ הלבוש, וגם לפי פירוש הש"ך סימן קפ"ט ס"ק ל"ט הוא דלא כהנודע ציהודה והס"ט, [וצדצרי התוה"ש סימן קפ"ט אין הכרע די"ל ג"כ דמפרש כהש"ך דאינה אסורה רק עונה אחת רק דהש"ך מפרש דיש לה וסת קצוע ומשנית אותו והמ"י לא ניחא ליה צזה דצהגהמ"י שם מצואר דמיירי צאין לה וסת לכן מפרש לה לענין עו"צ ע"ש].

ומב"ל מקום נראה דאף דיש להחמיר כהנודע ציהודה והס"ט מכל מקום אם צאות צ'

היוצא לדין
לכל הפירושים

צויר וחכמה